

KAYFOR BALKANLAR BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

Editör: Doç. Dr. Şerife PEKKÜÇÜKŞEN

Editör Yardımcısı: Arş. Gör. Yaşar Orçun KÜÇÜKYILMAZ

ISBN: 978-625-00-2407-2

K BALKANLAR KAYFOR

25. ULUSLARARASI KAMU YÖNETİMİ FORUMU

KAMU YÖNETİMİNDE GÜNCEL TARTIŞMALAR

12-15 EYLÜL 2024

kayforbalkanlar.kmu.edu.tr

Sivil Toplum Kuruluşları
Kamu Personeli
Yönetimler Arası İş Birliği
Diplomasi
Kamu Politikaları
Kamu Hizmeti

Kamu Güvenliği
Karşılıklı Yönetim
Uluslararası İlişkiler
Kriz Yönetimi
Afet Yönetimi
Göç Çalışmaları
Dijitalleşme
Yerel Yönetimler

Devlet Teşkilatı
Balkan Çalışmaları
Avrupa Birliği
Kimlik Tartışmaları
Kültür Çalışmaları
Bölge Çalışmaları
Entegrasyon

Kentsel Politikalar
Çevre Politikaları
Bölgesel Güvenlik
Kamu Ekonomisi
Bölgesel Kalkınma
Kamu Hukuku
Siyasal İletişim



[kayforbalkanlar](http://kayforbalkanlar.kmu.edu.tr)

Bildiri Özeti Son Gönderim

15 Ağustos 2024



ÜSKÜP | KUZEY MAKEDONYA

KURULLAR

ONUR KURULU

Prof. Dr. Mehmet GAVGALI (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Lütfi SUNAR (Uluslararası Balkan Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Veysel EREN (Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü)

Prof. Dr. Fatih KIRIŞIK (Karabük Üniversitesi Rektörü)

Serkan KAYALAR (TİKA Başkanı)

BİLİM VE HAKEM KURULU

Prof. Dr. Abdullah YILMAZ (Anadolu Üniversitesi)

Prof. Dr. Abdulmenaf TURAN (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet Alpay DİKMEN (Dünya Barış Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet NOHUTÇU (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet YATKIN (İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Akif Argun AKDOĞAN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Prof. Dr. Alexander DAWOUDY (The Association for Public Policy and Administration, AMEPPA, US)

Prof. Dr. Ali AYATA (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali CAN (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali KAYA (Nuh Naci Yazgan Üniversitesi)

Prof. Dr. Aliikram ABDULLAYEV (Azerbaycan Devlet İdarecilik Akademisi)

Prof. Dr. Alper ÖZMEN (Osmangazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Angel IGLESIAS (Madrid, ES)

Prof. Dr. Ayşe ÖZCAN BUCKLEY (Giresun Üniversitesi)

Prof. Dr. Ayşegül MENGİ (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Bayram COŞKUN (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)

Prof. Dr. Bekir PARLAK (Bursa Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Berkan DEMİRAL (Trakya Üniversitesi)

Prof. Dr. Can Umut ÇİNER (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Carmen NAVARRO (Madrid, ES)

Prof. Dr. Constantin Marius PROFIROIU (Bucharest University, RO)

Prof. Dr. Doğan Nadi LEBLEBİCİ (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Ebrar İbraimi (Tetova Üniversitesi)

Prof. Dr. Edith BARRETT (Connecticut University, ABD)

Prof. Dr. Emil TURC (Marseille University, FR)

Prof. Dr. Ercan OKTAY (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Prof. Dr. Erhan ÖRSELLİ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Prof. Dr. Eric STRAUSS (Michigan State University, ABD)

Prof. Dr. Esra Banu SİPAHİ (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Prof. Dr. Eyyüp Günay İSBİR (İstanbul Aydın Üniversitesi)

Prof. Dr. Farzand Ali Jan Comsats (Institute of Information Technology)

Prof. Dr. Ferit İZCİ (Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)

Prof. Dr. Geert BOUCKAERT (Leuven, Public Management Institute, KU)

Prof. Dr. Gerard MARCOU (Paris, FR)

Prof. Dr. Gonca BAYRAKTAR DURGUN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Gökhan ORHAN (Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Gülise GÖKÇE (Selçuk Üniversitesi)

Prof. Dr. Hakan CANDAN (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Prof. Dr. Halil İbrahim AYDINLI (Sakarya Üniversitesi)

Prof. Dr. Hamza AL (İstanbul Üniversitesi)

Prof. Dr. Hamza ATEŞ (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Harald TORSTEINSEN NO, (Harstad University)

Prof. Dr. Hasan YAYLI (Kırıkkale Üniversitesi)

Prof. Dr. Hasan Hüseyin AKKAŞ (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Prof. Dr. Hayriye ŐENGÜN (Bayburt Üniversitesi)
Prof. Dr. Helmut WOLLMAN (Berlin, DE)
Prof. Dr. Hikmet KAVRUK (Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Hilde BJORNA (Tromso University, NO)
Prof. Dr. Hülya EŐKI UĞUZ (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Hüseyin ERKUL (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi)
Prof. Dr. Hüseyin GÜL (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Prof. Dr. Hüseyin ÖZGÜR (Anadolu Üniversitesi)
Prof. Dr. Irena ZEMAITAITYTE (Mykolas Romeris University, Litvanya)
Prof. Dr. İbrahim Ethem TAŞ (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi)
Prof. Dr. Jale TOSUN (University of Heidelberg, Germany)
Prof. Dr. Jurac NEMEC (Masaryk University Brno, Czech Republic)
Prof. Dr. Kamil Ufuk BİLGİN (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Kemal GÖRMEZ (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Kire SHARLAMANOV (Uluslararası Balkan Üniversitesi)
Prof. Dr. Khalleddin İBRAHİMLİ (Avrasya Üniversitesi)
Prof. Dr. Leta DROMANTIENE (Mykolas Romeris University, Litvanya)
Prof. Dr. M. Fatih Bilal ALODALI (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet Akif ÖZER (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet GÖKÜŐ (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Mete YILDIZ (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Miguel Angelo RODRIGUES (Minho University, PT)
Prof. Dr. Muhammad Zia-Ur-Rehman (National Defence University)
Prof. Dr. Muharrem GÜNEŞ (Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi)
Prof. Dr. Muhittin ACAR (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Murat OKCU (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Murat ÖNDER (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Prof. Dr. Musa EKEN (Sakarya Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa Kemal ÖKTEM (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa KOCAOĞLU (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Prof. Dr. Nail ÖZTAŞ (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Namık Kemal ÖZTÜRK (Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi)
Prof. Dr. Nazlı YÜCEL BATMAZ (Hacı Bayram Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Nilüfer NEGİZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Prof. Dr. Orhan GÖKÇE (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Önder KUTLU (Necmettin Erbakan Üniversitesi)
Prof. Dr. Özgür ÖNDER (Dumlupınar Üniversitesi)
Prof. Dr. Ramazan ŞENGÜL (Kocaeli Üniversitesi)
Prof. Dr. Recep BOZDOĞAN (Marmara Üniversitesi)
Prof. Dr. Riccardo MUSSARI (University of Siena)
Prof. Dr. Richard HINDMARSH (Griffith University, Australia)
Prof. Dr. Ruşen KELEŞ (Kapadokya Üniversitesi)
Prof. Dr. Sabine KAHLMANN (University of Postdam)
Prof. Dr. Sefa USTA (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)
Prof. Dr. Selahaddin BAKAN (İnönü Üniversitesi)
Prof. Dr. Selim COŞKUN (Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi)
Prof. Dr. Selim KILIÇ (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi)
Prof. Dr. Selma KARATEPE (İstanbul Nişantaşı Üniversitesi)
Prof. Dr. Sergeev Sergey Alekseeviç (Kazan Federal Üniversitesi)
Prof. Dr. Seyfettin ASLAN (Dicle Üniversitesi)
Prof. Dr. Stefania PROFETI ITA (Milan)
Prof. Dr. Sinem YAPAR SAÇIK (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Prof. Dr. Susran Erkan EROĞLU (Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi)

Prof. Dr. Süleyman SÖZEN (Anadolu Üniversitesi)

Prof. Dr. Svetlana TSOHLA (V.I. Vernadsky Kırım Federal Üniversitesi, Kırım)

Prof. Dr. Tevfik ERDEM (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Prof. Dr. Turgay UZUN (Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi)

Prof. Dr. Uğur ÖMÜRĞÖNÜLŞEN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Valentina KHRAPKINA (National University of Kyiv-Mohyla Academy, Ukrayna)

Prof. Dr. Veysel EREN (Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi)

Prof. Dr. Veysel Kareni BİLGİÇ (Kırıkkale Üniversitesi)

Prof. Dr. Yakup ALTAN (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Yakup BULUT (Gaziantep Üniversitesi)

Prof. Dr. Yegane İSMAİLOVA (Bakü Devlet Üniversitesi, Azerbaycan)

Prof. Dr. Yunus Emre ÖZER (Dokuz Eylül Üniversitesi)

Prof. Dr. Yusuf KARAKILÇIK (İnönü Üniversitesi)

Prof. Dr. Yusuf ŞAHİN (Aksaray Üniversitesi)

Prof. Dr. Yüksel DEMİRKAYA (Marmara Üniversitesi)

Prof. Dr. Zaneta OZOLINA (Letonia University)

Doç. Dr. Aidar AMREBAYEV (Institute of Philosophy)

Doç. Dr. Ainur NOGAYEVA (L. N. Gumilev Avrasya Milli Üniversitesi, Kazakistan)

Doç. Dr. Andrey VERSHITSKY (V.I. Vernadsky Kırım Federal Üniversitesi, Kırım)

Doç. Dr. Irina PAVLENKO (V.I. Vernadsky Kırım Federal Üniversitesi, Kırım)

Doç. Dr. Lemar GARAYEVA (Bakü Slavyan Üniversitesi, Azerbaycan)

Doç. Dr. Liudmyla RADOVETSKA (National Academy of Security Service of Ukraine, Ukrayna)

Doç. Dr. Mahir Hamidov Amez Z. (Bünyadov Serqşunaslıq İnstitut, Azerbaycan)

Doç. Dr. Manisha MATHUR (Kanoria Post Graduate College, India)

Doç. Dr. Mehmet Emin ERENDOR (Manas Üniversitesi)

Doç. Dr. Murteza HASANOĞLU (Devlet İdarecilik Akademisi, Azerbaycan)

Doç. Dr. Mevludin IBISH (Uluslararası Balkan Üniversitesi)

Doç. Dr. Nafile REHİMOVA (Devlet İdarecilik Akademisi, Azerbaycan)

Doç. Dr. Natalija SHIKOVA (Uluslararası Balkan Üniversitesi)

Doç. Dr. Nurlan BAIGBYLOV (G. Eurasian National University)

Doç. Dr. Nikola DACEV (Uluslararası Balkan Üniversitesi)

Doç. Dr. Rızvan Sulejmani (Universiteti Nënë Tereza)

Doç. Dr. Usman Ghani (American University of Sharjah)

Doç. Dr. Vasilis Leontitsis (Brighton University)

Doç. Dr. Wouter VANDENABEELE (Utrecht University, Netherland)

Doç. Dr. Zakir Çotayev (Manas Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Azamat MAKSUDUNOV (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Seyil NACİMUDİNOVA (Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi)

Dr. Aitymbetov NURKEN (Institute of Philosophy)

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Ercan OKTAY (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Prof. Dr. Kire SHARLAMANOVA (Uluslararası Balkan Üniversitesi)

Doç. Dr. Ali YILDIRIM (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Doç. Dr. Mevludin IBISH (Uluslararası Balkan Üniversitesi)

Doç. Dr. Natalija SHIKOVA (Uluslararası Balkan Üniversitesi)

Doç. Dr. Nikola DACEV (Uluslararası Balkan Üniversitesi)

Doç. Dr. Şerife PEKKÜÇÜKŞEN (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Arş. Gör. Dr. Selime YILDIRIM (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Arş. Gör. Albulena İBRAHİMİ (Uluslararası Balkan Üniversitesi)

Arş. Gör. Entoni MISKA (Uluslararası Balkan Üniversitesi)

Arş. Gör. Muhammed Fatih KAYTAN (Uluslararası Balkan Üniversitesi)

Arş. Gör. Ömer Cem ULUTAŞ (Uluslararası Balkan Üniversitesi)

Arş. Gör. Sezer FERHAD (Uluslararası Balkan Üniversitesi)

Arş. Gör. Yaşar Orçun KÜÇÜKYILMAZ (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

Öğr. Gör. Aliye KIRAY (Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi)

SUNUŞ

Kamu Yönetimi Forumu (KAYFOR) kamu yönetimi alanında 2003 yılından bu yana düzenlenen ve akademisyenlerle uygulayıcıları biraraya getirerek bilgi ve deneyimin buluşmasını sağlayan köklü bir sempozyumdur. 21 yıldır düzenlenen forumlar, kamu yönetimi alanındaki siyasi, sosyal, ekonomik boyuttaki değişimi, temel tartışma noktalarını, sorun alanlarını ortaya koymakta politika belirleme sürecini disiplinlerarası bakış açısıyla şekillendirmeye çalışmaktadır.

Bugüne kadar Mersin Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Kocaeli Üniversitesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sütçü İmam Üniversitesi, TODAİE, Gazi Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Nuh Naci Yazgan Üniversitesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi ve Munzur Üniversitesi ev sahipliklerinde Türkiye’de düzenlenen KAYFOR; forumun uluslararası alana taşınması çabasının bir ürünü olarak 2021 yılında Özbekistan’da, 2023 yılında Kırgızistan’da düzenlenmiştir. Bu toplantılar, Türk dünyasında ortak bir kamu yönetiminin oluşturulabilirliğinin tartışıldığı çalıştaylar ve sunulan tebliğlerle ortak bir değer ve kültürü paylaştığımız Türk Devletleri ile akademik alanda bir işbirliğine vesile olmuştur.

Bu verimli toplantılardan sonra Türkiye’nin komşularıyla, Avrupa Birliği ile ve Türk Dünyası ile ilişkileri kadar Balkan politikasını da çok boyutlu olarak ele alma düşüncesiyle KAYFOR 25, 12-15 Eylül 2024 tarihleri arasında Uluslararası Balkan Üniversitesi’nin ev sahipliğinde Kuzey Makedonya’nın başkenti Üsküp’te düzenlenmiştir. Balkanlar, tarihsel bağlar, Balkanlar’da yaşayan Türk topluluklar ve Türkiye’de yaşayan Balkan kökenli nüfus nedeniyle köklü geçmiş ve ortak değerler açısından Türkiye için önemlidir. Düzenlenen çalıştaylar ve sunulan tebliğler tarihi ve kültürel ortaklıklara sahip olan Türk ve Balkan coğrafyası için politikanın, ilişkilerin, kültürün ve kamu yönetiminin farklı güncel konularının tartışılması; işbirliği alanlarının değerlendirilmesi, ortak projelerin gündeme alınması açısından oldukça verimli geçmiştir.

Bu çabanın bir ürünü olarak sunumu yapılan bildiri özetlerini içeren bu çalışmanın akademisyenlere, araştırmacılara ve uygulayıcılara katkı sunması temennisiyle tüm emeği geçenlere düzenleme kurulumuz adına teşekkürlerimi sunarım.

Doç. Dr. Şerife PEKKÜÇÜKŞEN

İÇİNDEKİLER

KÜRESEL GÖÇ YÖNETİMİ: ELEŞTİREL BİR OKUMA.....	1
TÜRKİYE'DE SON YILLARDA YAŞANMAKTA OLAN KONUT KRİZİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: SEÇİLİ FAKTÖRLER BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME	5
HAK VE ÖDEVLERİ AÇISINDAN KUZEY MAKEDONYA DEVLET MEMURU “DRZAVNİ SLUZBENİK”	10
KUZEY MAKEDONYA'DA SİYASAL YAPI VE HÜKÜMET SİSTEMİ: TÜRKİYE İLE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ	15
BAĞIMLILIKLA MÜCADELEDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ: TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ ÖRNEĞİ.....	19
İKLİM KRİZİ VE TÜRKİYE İNCELEMESİ	23
MAHALLİ İDARELERDE PARADİPLOMATİK İLİŞKİLER VE KARDEŞ ŞEHİR UYGULAMALARI VE TOKAT İLİ ÖRNEĞİ.....	27
MUHTARLIK KANUNUNUN ACİL DURUM VE AFET YÖNETİMİ ÖZELİNDE DÜZENLENMESİNE DAİR BİR MODEL ÖNERİSİ.....	32
BALKANLARDA TÜRK DİASPORASI: KUZEY MAKEDONYA ÖRNEĞİ	36
KAMU BORÇ STOKU, COVID-19 SÜRECİ VE SONRASI: TÜRKİYE'DE KAMU BORÇLANMASININ YAPISAL DEĞİŞİMİ VE ENFLASYON DEĞERLENDİRMESİ.....	41
SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİ DÖNÜŞÜMÜNDE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN ROLÜ: 2020-2024 STRATEJİK PLANLARI ÜZERİNDEN BİR İNCELEME	50
AFET SONRASI KENTSEL GÜVENLİK SORUNLARI: KURAMSAL YAKLAŞIMLAR VE ÖRNEK OLAYLAR BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME	54
KENTSEL BELLEĞİN KORUNMASINDA KENT MÜZELERİNİN ROLÜ: DENİZLİ KENT MÜZESİ ÖRNEĞİ	58
TÜRKİYE'DE AFET YÖNETİMİ VE UYGULANAN POLİTİKALARININ DÖNÜŞÜMÜ	62
KAMU YÖNETİMİNDE OMBUDSMANLIK MEKANİZMASI: KUZEY MAKEDONYA VE TÜRKİYE ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ	66
KRİZ YÖNETİMİNDE KURUMSALLAŞMANIN ÖNEMİ.....	70
6 ŞUBAT DEPREMLERİNİN MALATYA SOSYO-EKONOMİK HAYATINA ETKİSİ.....	74

DEVLETİN KUSURSUZ SORUMLULUĞU İLKESİ BAĞLAMINDA TAPU SİCİLİ VE TAPU SİGORTASI SİSTEMİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ	78
YEREL KALKINMA VE YEREL AKTÖRLER İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: TRA2 ÖRNEĞİ	92
TÜRKİYE’DE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI POLİTİKALARINDA DİJİTALLEŞME UYGULAMALARININ ÖNEMİ.....	98
LİNE PROJESİ: ÜTOPIYA MI? RANTSAL GERÇEKLİK Mİ?	103
DİJİTAL DEZENFORMASYON VE ALGORİTMİK İLLÜZYONLARIN KAMU YÖNETİMİ ÜZERİNDEKİ MANİPÜLATİF ETKİLERİ	108
EĞİTİM DİPLOMASİSİ ARACI OLARAK YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI (YTB) VE BALKAN ÜLKELERİ ÖRNEĞİ.....	113
YEREL YÖNETİMLERDE SOSYAL İNOVASYON TEMELLİ AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ	118
BELEDİYELERİN SOSYAL MEDYA PAYLAŞIMLARININ KÜLTÜR VE TURİZM AÇISINDAN İNCELENMESİ: MUŞ VE MALAZGİRT BELEDİYELERİ.....	123
BÖLGELER-ARASI ÇEVRE POLİTİKALARINDA YÖNETİMLERİN İŞBİRLİĞİ: AFRİKA YEŞİL DUVAR PROJESİ MODELİNİN SUNDUKLARI	127
SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİM VE EŞİTLİKTE KAMU POLİTİKALARININ ÖNEMİ	132
YEREL YÖNETİMLERDE AFET YÖNETİMİNİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRMESİ.....	136
DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE AKILLI ŞEHİR UYGULAMALARI KAPSAMINDA KAMU YÖNETİMİNDE SPOR POLİTİKALARI: E-SPOR VE AKILLI SPOR TESİSLERİ	141
TÜRK TARIM İŞGÜCÜNDE AFGAN MÜLTECİLERİN ROLÜ: KARAMAN ÖRNEĞİ.....	146
93 HARBİ SONRASI BALKANLARDAN ANADOLUYA GÖÇÜN TOPLUMSAL VE SİYASAL YANSIMALARI.....	151
TÜRKİYE’DE SOSYAL DEVLET İLKESİNİN İŞLEYİŞİNE İLİŞKİN TEMEL SORUNLAR	156
WILLIAM JAMES’İN İNANMA İRADESİ ÜZERİNDEN İHTİYAT İLKESİNİ YENİDEN OKUMAK	161
YEREL SİYASETİN ESNAFLAŞMASI: KIRIKKALE ÖZELİNDE 2019-2024 YEREL SEÇİMLERİ DÜZEYİNDE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ	166
KENTSEL DÖNÜŞÜM VE TOPLU YAPILAŞMA AÇISINDAN İNŞAAT TAMAMLAMA SİGORTASI VE DASK	170

AFET YÖNETİMİNDE ÖĞRENEN ÖRGÜTLERİN İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYONUNA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME	174
İKİ KARDEŞİN HİKÂYESİNDEN İKİ COĞRAFYANIN HİKÂYESİNE: LİMONATA FİLMİ ÜZERİNE DÜŞÜNMEK	178
SİYASAL SEMBOLİZM, MEKÂN VE İKTİDAR BAĞLAMINDA TÜRK BASININDA FETİH, FATİH VE AYASOFYA	183
MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI'NIN SINIR ÖTESİ OPERASYONLARDA RESMÎ SOSYAL MEDYA HESAPLARINI KULLANIMI ÜZERİNE NOTLAR	187
KUT ANLAYIŞINDAN SİYASETNAMELERE TÜRK HAKİMİYET DÜŞÜNCESİ.....	192
ZORLAYICI DİPLOMASİ ÖRNEĞİ OLARAK KUZEY MAKEDONYA'NIN NATO ÜYELİĞİ VE KRİZ ALANLARI	196
KAMU POLİTİKASI VE KAMU DİPLOMASİSİ ARACI OLARAK DİJİTAL DİPLOMASİ.....	200
TÜRKİYE'DE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİYLE MÜCADELEDE AFAD'IN GÖREV VE SORUMLULUKLARI	204
1991-2002 KOALİSYON HÜKÜMETLERİ DÖNEMİ MÜLKİ İDARE DÜZENLEMELERİ.....	209
KÜLTÜRÜN KAMU HİZMETİ MOTİVASYONUNA ETKİSİ	213
DİJİTAL AĞ TOPLUMLARINDA DEMOKRATİK BİR DEVLETİ YENİDEN DÜŞÜNMEK	217
MAHALLENİN YENİDEN İNŞASINA YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ: 15 DAKİKALIK KENTLER	223
AVRUPA BİRLİĞİ BÖLGESEL POLİTİKASININ TÜRKİYE'DEKİ KAMU YÖNETİMİ UYGULAMALARINA ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: POLİTİKA TRANSFER DİNAMİKLERİNİN İNCELENMESİ.....	228
SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE KÜLTÜREL MİRAS YÖNETİMİ: “UNESCO MÜZİK ŞEHİRİ” KIRŞEHİR ÖRNEĞİ	233
GÖÇÜN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE YÖNELİK YAPILMIŞ OLAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ.....	237
YEREL YÖNETİMLERİN YEŞİL MUTABAKATA YÖNELİK ÇALIŞMALARI: YEŞİL MUTABAKAT EYLEM PLANI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME.....	242
DIGITALIZATION IN PUBLIC ADMINISTRATION IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA ...	248
POLITICS, GLOBALIZATION, AND BIOETHICS: DEBATING ETHICAL CHALLENGES IN A COMPLEX WORLD.....	249

THE MEASURES TAKEN BY THE ADMINISTRATIVE COURT IN CASES OF UNFAIR LAYOFFS TOWARD THE CIVIL SERVANTS IN THE REPUBLIC OF ALBANIA	253
ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND HUMAN RIGHTS	257
TURKIYE’S ROLE IN SHAPING POLITICAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT IN NORTH MACEDONIA: INSIGHTS AND ANALYSIS	261
KAMUDA DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN ÖNÜNDEKİ FIRSAT VE RİSKLERİ DEĞERLENDİRMEDE KRİTİK DİJİTAL ALT YAPI	262
BIG DATANIN İSTİHBARAT ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: AÇIK KAYNAK İSTİHBARATININ ARTAN ÖNEMİ, FIRSATLAR VE TEHDİTLER	267
SİYASAL İLETİŞİMDE DİJİTALLEŞME: SOSYAL MEDYA STRATEJİLERİ	272
AFET YÖNETİMİNDE YAPAY ZEKÂ DESTEĞİ	277
İKTİDAR OLGUSUNUN SANAT İLE KAMUSAL ALANLARDAKİ VARLIĞI	281
KÜRESEL ÖLÇEKTE TOPLUMSAL KONTROL VE ULUS DEVLETLERİN EGEMENLİK SINIRLARININ GÖRELİLİĞİ	285
DİJİTAL ÇAĞDA KAMU YÖNETİCİSİ PROFİLİ	292
ULUS MARKALAMA AÇISINDAN TÜRKİYE MİLLİ OLİMPİYAT KOMİTESİNİN 2024 PARİS OLİMPİYATLARINDAKİ FAALİYETLERİ VE BİR ÖNERİ	296

KÜRESEL GÖÇ YÖNETİMİ: ELEŞTİREL BİR OKUMA

Hülya EŞKİ UĞUZ¹
Rukiye SAYGILI²

Vestfalya uluslararası devlet sistemi, dünya nüfusunu farklı devletlerin alt nüfuslarına bölerek ve her bir devlete kendi iç işlerini yönetme hakkı ve sorumluluğu vererek işleyen bir yönetim rejimi/nüfus yönetim tekniğidir. Bu sistem, hem insan hareketlerinin düzenlenmesi hem de vatandaşların vatandaş olmayanlara göre önceliklendirilmesi esasına dayanır. Burada vatandaşlık kurumu, bireyleri farklı devletlere bölüştüren önemli ve tahsis edici bir hükümet aracı olarak ortaya çıkmaktadır. Devletler sistemi ve bu sistemde nüfusu yönetmek üzere geliştirilen teknikler, insanların dünya üzerinde gerçekleştirdikleri hareketleri istisnai bir faaliyet olarak görmekte ve bu hareketleri sınırları aşılardan devletler tarafından düzenlenebilecek/düzenlenmesi gereken bir şeye dönüştürmektedir. Bir başka deyişle ulus devletler dünyasında, “yerleşiklik” norm olarak kabul edilirken sınır ötesi “göç” istisna olarak kabul görmektedir. Bu bağlamda Cenevre Sözleşmesi'ne dayanan ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği merkezli bir işbirliğinin sürdüğü mülteci rejimi bu konuda bir istisna olmakla birlikte devletler, yakın zamana kadar göç konusunu küresel düzlemde tartışmayı reddetmişlerdir. Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından, sığınma krizine ilişkin korkulara ve Batı Avrupa sınırlarının Doğu'dan gelen göç akımlarına karşı geçirgenliğine aranan yanıtın bir ürünü olarak 1990'lı yıllarla birlikte “göç”, yönetilmesi gereken bir olgu olarak görülmeye başlanmış ve göçü başarılı bir biçimde yönetebilmek için küresel ve bütüncül bir rejime, kural ve normlara ihtiyaç duyulduğu düşünülmüştür. Bu suretle göçün daha düzenli, öngörülebilir ve yönetilebilir bir sürece dönüştürülebilmesi ve ilgili tüm paydaşlar için faydalı hale getirilmesi için uluslararası göçün ortaya çıkmakta olan 'küresel yönetimi' artık ulusal, bölgesel ve küresel düzeyler arasında, bazen birbiriyle örtüşen amaçlar ve taleplerle birlikte faaliyet gösteren ajanslar ve forumlardan oluşan karmaşık bir modele dönüşmüştür. Bu model göçün ne olduğu ve nasıl 'yönetilmesi' gerektiği ile ilgili söylemlerin üzerine inşa edilmiş görünmektedir.

¹ Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hulyaeski@selcuk.edu.tr, ORCID 0000-0003-1583-0501.

² Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, rsaygili@selcuk.edu.tr, ORCID 0000-0003-4204-7037.

Büyük ölçüde, göçle ilgili tartışmaları kendi görüşleri etrafında şekillendiren ve göç yönetimi lehine bir kamuoyu oluşturmak için çabalayan ulus üstü kuruluşlarca üretilen bu 'küresel politika söylemi' çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu edimsel küresel politika söylemi sadece gerçekliği tanımlamak veya analiz etmekle kalmaz, aynı zamanda göçü yönetmekle görevli aktörler tarafından algılanış biçimini şekillendirmeyi de amaçlar. Göç 'gerçeklerini' kavrayacak zihinsel kategorilerin inşa edildiği bu söylemle göç büyük ölçüde artık dünya meselelerinin kalıcı bir özelliği olarak ortaya koyulmakta, istisna olmaktan çıkarılmakta, insanların devletler sisteminde savlandığının aksine yerleşik olmak yerine potansiyel olarak sınırsızca hareketli oldukları ileri sürülmektedir. Kalm'ın (2013) da ifade ettiği gibi, küresel düzeyde yayınlanan birçok politika belgesinin çıkış noktası uluslararası göçün artık istisnai değil normal bir olgu olduğudur. Örneğin Lahey Deklarasyonu'nda 'göçü bireyler, aileler, toplumlar ve devletler için hayatın normal bir gerçeği olarak anlamak esastır' denilmektedir. 2009 İnsani Gelişme Raporu göçü 'insanların hayatlarını nasıl ve nerede sürdüreceklerini seçme arzularının doğal bir ifadesi' olarak görmektedir. Bazı durumlarda da göçün daimi karakterinin altını çizmek için tarihe başvurulmaktadır: 'İnsanoğlunun binlerce yıl önce Afrika kıtasından ilk çıkışından bu yana dünyanın her yeri üst üste gelen göç dalgalarına maruz kalmıştır. Göç, insanlık tarihinin merkezinde yer alan ve toplumların kültürel ve ekonomik yapısını biçimlendirerek yeniden ve yeniden şekillendiren önemli bir olgudur. Bu anlamda yirmi birinci yüzyıl da bir istisna değildir. Bugün Asya ya da Afrika'da dolaşan ya da gelişmekte olan bölgelerden endüstrileşmiş ülkelere yönelen çok sayıda göçmen asırlık bir geleneğin sadece son taşıyıcılarıdır. Tam da bu nedenlerle politikaların siyasi tercihlerden değil, göçü ele almanın en uygun ve başarılı yoluna ilişkin 'teknik' değerlendirmelerden ve karar verme süreçlerinden kaynaklandığı bu yeni anlatıda hükümetlerin görevi de bu mobil özneleri yönetmektir. Nihayetinde göç yönetsel/teknik bir meseledir ve "iyi" yönetilmesi halinde göçün tüm taraflarının (göç alan devletler, göç veren ülkeler ve göçmenlerin kendileri de dahil olmak üzere) kazanması mümkündür. Bu bağlamda mesele, göçe izin verilip verilmemesi değil, etkisini en üst düzeye çıkarmak/optimize etmek için göçün nasıl 'yönetileceğidir'. Göçü, küresel bir mesele - küresel olarak koordine edilmiş çözümlere ihtiyaç duyan bir sorun - olarak anlama tutkusuna sahip yeni göç anlatisının tüm işbirliği ve koordinasyon çağrılarının özünde, göçü ele almanın mevcut yollarının yetersiz, verimsiz veya başka bir anlamda eksik olduğu iddiası yatmaktadır. Ancak bu yeni küresel göç yönetimi söylemi de kanımızca teknokratik ve depolitize kılınmış haliyle, uzun zamandır ulusal bir süreç olan

nüfusun yönetimi meselesini ulus devletlerin uhdesinden çıkarmaya, ulusal ya da bölgesel çıkarları/hedefleri ikincilleştirmeye, uluslararası göç konusunda genel bir söylem üreterek dünya nüfusunun yönetimini gerçekleştirmeye hizmet etmektedir. Bu suretle, Geiger ve Pécoud (2010) tarafından dile getirildiği üzere, sosyal ve siyasi bilimler açısından iktidarın kullanımına ilişkin olduğu çok iyi bilinen süreçler, mekanizmalar veya taktikler -siyasi tercihleri gerekçelendirmek için 'uzman' bilgisi üretmek; insanlara daha fazla özgürlük tanıırken davranışlarını düzenlemek için normatif kurallar koymak; devlet müdahaleleri ile piyasa dinamiklerini dengelemek; nüfusu daha iyi yönetmek için incelemek ve analiz etmek; kontrol yöntemlerini 'hukuk ve düzenden' sosyal alanlara kaydırmak; mağduriyet, yardım ve insani retorik kullanarak kararları depolitize etmek- ulusal iktidarların elinden kayıp gitmektedir. Ve dahası dünyanın daha zengin ülkelerinin kısıtlayıcı göç politikaları merkez devletlerin ve nüfuslarının son derece eşitsiz koşullardaki ayrıcalıklı konumunu sürdürmeye hizmet etmektedir. Tüm bu nedenlerle bahsi geçen söylem eleştirel bir okumaya muhtaç görünmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küresel Göç, Göç Yönetimi, Westphalian Devletler Sistemi, Söylem, Ulusüstü Kuruluşlar.

GLOBAL MIGRATION MANAGEMENT: A CRITICAL READING

In the world of nation-states, 'settlement' is accepted as the norm, while cross-border 'migration' is recognised as the exception. The refugee regime, however, is an exception to this general rule. It is based on the 1951 Geneva Convention and cooperation is centred on the United Nations High Commissioner for Refugees. However, until recently, states have refused to engage in discussions about migration at the global level. Following the conclusion of the Cold War in the 1990s, concerns about the asylum crisis and the permeability of Western European borders to migratory flows from the East led to a shift in perspective on migration. The end of the bipolar geopolitical landscape and the increased movement of people across borders fueled fears and anxieties about the ability of European nations to manage and control these migratory flows. The notion emerged that migration should be managed as a global phenomenon, necessitating the establishment of a comprehensive and unified system of rules and norms to effectively regulate it.

The perception shifted from viewing migration as an isolated national issue to a global challenge that required a coordinated and harmonized approach among various countries and international organizations. This led to the development of policies and frameworks aimed at creating a more coherent and regulated system for managing migration on a global scale. These entities sometimes have overlapping objectives and demands, and their aim is to transform migration into a more structured, predictable, and manageable process that is beneficial to all relevant actors. The various stakeholders, including governments, international organizations, and civil society groups, seek to establish a comprehensive system of rules, policies, and mechanisms that can effectively govern and control the movement of people across borders. The goal is to create a more orderly and regulated migration landscape that can balance the needs and interests of both migrants and the host countries. This study focuses on the 'global policy discourse', which is largely shaped by supranational bodies that bring their own perspectives to migration debates and generate the knowledge required to influence international discourse in favour of migration management. It employs a critical approach to examine the discourse in question.

Keywords: Global Migration, Migration Management, Westphalian System of States, Discourse, Supranational Organisations.

TÜRKİYE’DE SON YILLARDA YAŞANMAKTA OLAN KONUT KRİZİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: SEÇİLİ FAKTÖRLER BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME

Aygül KILINÇ¹

İnsanlık için barınma, karşılanması gereken öncelikli ihtiyaçlardan biridir. Bir toplumda konut ihtiyacının karşılanmasında bir takım sorunlar yaşanıyorsa eğer, bir krizin varlığından söz etmek mümkündür. Genel bir ifadeyle konut krizi, bir ülke veya bölgede konut arzının konut talebini karşılamakta yetersiz kalması durumunda karşı karşıya kalınan toplumsal sorun olarak tanımlanır. Mevcut serbest piyasa sisteminde kent yerleşiklerinin uygun fiyatlı ve erişilebilir satılık veya kiralık konut bulmakta zorlanması, konut krizine işarettir. Konut krizin yaşanmasında öngörülme-yen kentsel nüfus artışı, plansız ve sağlıklı kentsel gelişme, ekonomik durgunluk, etkisiz ve işlevsiz konut politikaları gibi çok sayıda nedensel faktörün belirleyiciliğinden söz etmek mümkündür. Toplumsal sürecin belli dönemlerinde barınma konusunda sıkıntılar yaşanabiliyor. Savaş, afet, göç, ekonomik kriz gibi durumlarda yer değişikliği nedeniyle insan hareketliliği artabiliyor ve böyle durumlarda özellikle insan hareketliliğinin yöneldiği yerleşim yerlerinde barınma sorunu, kriz seviyesinde çok daha şiddetli bir biçimde varlık gösterebiliyor.

Günümüz serbest piyasa sisteminde konut veya gayrimenkul, önemli bir yatırım aracı olarak işlem görmektedir. Dolayısıyla konut piyasasında yaşanacak olası bir kriz, geniş bir çevreyi çok yönlü olarak etkileyebilmektedir. Konut piyasası, bir ülkedeki ekonomik koşullar, nüfusun artış hızı, kentsel gelişim, faiz oranları, gelir düzeyleri ve yerel düzenlemeler gibi çok sayıda faktörlerden etkilenebilir. Talep ve arz dengesi, konut piyasasındaki fiyatlar üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Bu piyasada, konut alıcıları ve konut sahipleri, emlak şirketleri, gayrimenkul danışmanları ve aracılar aracılığıyla konut alımı ve satımı gerçekleştirilir. Başka bir ifadeyle konut piyasası; ev sahipleri, kiracılar, inşaat proje geliştiricileri (mimarlık büroları), inşaat şirketleri, finansal kurumlar (bankalar ve sigorta acenteleri), emlak acenteleri ve inşaat malzemesi gibi diğer gayrimenkul hizmet sağlayıcıları gibi çok unsurlu büyük bir ekonomik sektördür. Bu sektörde yaşanacak olası bir krizin geniş bir kesimi farklı biçim ve derecede etkileyebileceği, yadsınmaz bir gerçektir.

¹Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü., aygulkilinc@hotmail.com.

Türkiye’de, konut sorunu, nüfus açısından kır-kent dengesinin kent lehine bozulmaya başladığı 1950’li yıllara kadar götürmek mümkündür. Türkiye kentleşme sürecinde bir kırılma noktası sayılabilecek bu yıllarda kırdan kopan insanların, barınma sorununu, büyük kentlerin çeperlerinde enformel biçimde kendi olanaklarıyla yaptıkları derme-çatma yapılarla çözüme gayreti ve ülkemizin ‘gecekondu’ olgusuyla bu şekilde tanışmış olması, söz konusu bu yıllarda başlayan konut krizinin günümüze kadar gelen bir tezahürüdür aslında. Konut piyasasında üretimin talebi karşılama düzeyinin yetersiz olması, ülkemizde, uzun yıllar boyunca ağırlıklı olarak içgöç olgusuyla ilişkilendirilmiştir. Ancak 2020’li yıllardan itibaren ülkemizde belirgin biçimde gözlemlenmeye başlanan konut krizinin önceki dönemlerden farklı olarak birden fazla faktörle ilintili olduğunu söylemek mümkündür. Başka bir ifadeyle Türkiye’de son yıllarda çok daha şiddetli biçimde yaşanmakta olan konut krizinin temelinde birden fazla faktör bulunmaktadır ve bu faktörleri; ‘dışgöç’, ‘deprem’, ‘iklim değişikliği’, ‘ekonomik kriz’ ve ‘yabancılara konut satışı’ şeklinde sıralamak mümkündür. Önceki dönemlerden farklı olarak konut krizinin başlıca tetikleyici bileşenlerinden olan dışgöç, Suriye kriziyle başlamıştır. 2011 yılında Suriye’de beliren iç savaş ve insani durum nedeniyle bu ülkeden Türkiye olan toplu göç hareketine, Afgan ve diğer milletlerden göçmenlerin de zaman içinde eklenmesi sonucu özellikle büyük kentlerde artan göçmen yoğunluğu, konut piyasasını ciddi biçimde olumsuz etkilemiştir. Özellikle yoğun göçe maruz kalan kentlerimizde kira ve konut fiyatları, yabancılara konut satışı nedeniyle de bu yıllar zarfında hep yükseliş eğiliminde olmuştur. Ayrıca 11 kentimizi etkileyen 9 Şubat Kahramanmaraş depremlerinin ve iklim değişikliği nedeniyle bozulan yağış rejimi sonucu sıklıkla yaşanmaya başlanan sel ve su taşkınlarının kentsel alandaki yapıları çevrede yarattığı tahribat, ülkemizdeki konut krizini büsbütün derinleştirmiştir.

Günümüzde şiddetli bir biçimde yaşanmakta olan konut krizinin temelinde elbette ki çok sayıda tetikleyici faktörün belirleyiciliğinden söz etmek mümkündür. Bu çalışmada, görece çok daha belirleyici olduğunu düşündüğümüz ‘dışgöç’, ‘deprem’, ‘iklim değişikliği’, ‘ekonomik kriz’ ve ‘yabancılara konut satışı’ şeklindeki seçili faktörler üzerinden mevcut konut krizine ilişkin bir irdeleme yapılmaktadır. Çalışmada, fazlasıyla derinleşmiş görünen bu soruna ilişkin çözüm seçeneklerinin neler olabileceği üzerine bir tartışma yürütülmek istenmektedir. Tarihsel ve betimsel yöntemin kullanılacağı bu çalışmada konuya ilişkin matbu ve internet ortamında

bulunan bilimsel kaynaklar üzerinden gerçekleştirilecek veri taraması bağlamında kuramsal bir çözümlene yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Konut Krizi, Yapılı Çevre, Konut, Konut Kiraları, Göç, Deprem, İklim Değişikliği.

THE HOUSING CRISIS IN TURKEY IN RECENT YEARS AND SOLUTION PROPOSALS: AN EVALUATION IN THE CONTEXT OF SELECTED FACTORS

For humanity, housing is one of the primary needs that must be met. If there are some problems in meeting the housing need in a society, it is possible to talk about the existence of a crisis. In general terms, a housing crisis is defined as a social problem faced when the supply of housing in a country or region is insufficient to meet the demand for housing. In the current free market system, a housing crisis is a sign of a housing crisis when urban dwellers have difficulty in finding affordable and accessible housing for sale or rent. The housing crisis can be attributed to many causal factors such as unforeseen urban population growth, unplanned and unhealthy urban development, economic stagnation, ineffective and dysfunctional housing policies. In certain periods of the social process, there may be problems with housing. In times of war, disaster, migration, economic crisis, etc., human mobility may increase due to relocation, and in such cases, especially in settlements where human mobility is directed, the housing problem may be much more severe at the crisis level.

In today's free market system, housing or real estate is traded as an important investment instrument. Therefore, a crisis in the housing market can have a multifaceted impact on a wide range of environments. The housing market can be influenced by many factors such as economic conditions in a country, population growth rate, urban development, interest rates, income levels and local regulations. The balance of demand and supply has a decisive influence on prices in the housing market. In this market, home buyers and home owners buy and sell houses through real estate companies, real estate consultants and intermediaries. In other words, the housing market is a large economic sector with multiple constituents: homeowners, tenants, developers (architectural offices), construction companies, financial institutions (banks and insurance

agencies), real estate agencies and other real estate service providers such as construction materials. It is an undeniable fact that a crisis in this sector can affect a wide range of people in different ways and to different degrees.

In Turkey, the housing problem can be traced back to the 1950s, when the rural-urban balance in terms of population began to deteriorate in favor of the city. In these years, which can be considered as a breaking point in Turkey's urbanization process, people who left the countryside tried to solve their housing problems with makeshift structures they built informally on the peripheries of big cities with their own means, and the fact that our country met the 'shantytown' phenomenon in this way is actually a manifestation of the housing crisis that started in these years until today. The insufficient level of production in the housing market to meet the demand has been mainly associated with the phenomenon of internal migration in Turkey for many years. However, unlike previous periods, it is possible to say that the housing crisis, which has started to be observed significantly in Turkey since the 2020s, is related to more than one factor. In other words, the housing crisis in Turkey, which has become much more severe in recent years, has been caused by multiple factors and these factors can be listed as 'out-migration', 'earthquake', 'climate change', 'economic crisis' and 'sale of housing to foreigners'. Unlike previous periods, one of the main triggers of the housing crisis was the Syrian crisis. In 2011, due to the civil war and humanitarian situation in Syria, the mass migration movement from Syria to Turkey was joined by Afghan and other nationalities over time, resulting in an increasing concentration of migrants, especially in large cities, which had a serious negative impact on the housing market. Rent and housing prices, especially in cities subject to high migration, have always been on an upward trend during these years due to the sale of housing to foreigners. In addition, the destruction of the built environment in urban areas caused by the 9 February Kahramanmaraş earthquake, which affected 11 of our cities, and the frequent floods and water floods caused by the deteriorating rainfall regime due to climate change, have further deepened the housing crisis in our country.

There are, of course, many triggering factors that can be said to be at the root of the current housing crisis. This study aims to examine the current housing crisis through selected factors such as 'out-migration', 'earthquake', 'climate change', 'economic crisis' and 'sale of housing to

foreigners', which are considered to be relatively more determinant. The study aims to discuss the possible solutions to this problem, which seems to have deepened considerably. In this study, which will use historical and descriptive methodology, a theoretical analysis will be made in the context of a data review of scientific sources available in print and on the internet.

Keywords: Housing Crisis, Built Environment, Housing, Housing Rents, Migration, Earthquake, Climate Change.

HAK VE ÖDEVLERİ AÇISINDAN KUZEY MAKEDONYA DEVLET MEMURU “Drzavni Sluzbenik”

Kamil Ufuk BİLGİN¹

Ülkelerin ulusal yönetim başarısında önemli bir yere sahip olan kamu yönetimi, bu başarısını büyük ölçüde kamu personel yönetim sistemine borçludur. Sistemin işleyişi için ise, özel sektör personel yönetiminden farklı olarak kamu personeli veya daha çok bilinen adıyla “Devlet Memuru” diye adlandırılan ve kamu kurum ve kuruluşlarının yönetim ve işleyişinde görev alan personelin yönetilmesine ilişkin hukuki bir düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır. Devlet memurlarının işe alınma şartları, atanması, adaylık eğitimi, hizmet içi eğitimi, ücretlendirilmesi, performans değerlendirmesi, yükseltilmesi, ödüllendirilmesi ve disipline edilmesi gibi konuları içeren bu düzenlemeler, ülkeden ülkeye değişen biçimde belirlenmektedir. Buna göre Türkiye’de genel bir kanun “Devlet Memurları Kanunu” oluşturulmuş; ancak bu genel kanunun yanısıra hâkim ve savcılar, akademisyenler ve askeri personel için ayrı bir düzenlemeye gidilmiştir. Bu farklılık, bazı ülkelerde diğer kamu hizmet alanı kamu personeli için de uygulanmaktadır. Örneğin Fransa’da hekimler için ayrı ve özel bir kanun bulunmaktadır. Mevzuat açısından ortaya çıkan bu farklı uygulamalara, kamusal mal ve hizmetlerin kapsamı açısından da rastlanılmaktadır. Buna göre özel sektörle rekabete giren mal ve hizmetleri üreten kamu kurum ve kuruluşların, her geçen gün tekeli konumu değişmekte ve ilgili sektör üreticileriyle rekabet etmesi gerekmektedir. Bu gelişme, serbest piyasa ekonomisiyle etkileşim sonucu ulusal hükümetlerin doğası gereği bazı kamu hizmetlerinde tekeli kalmasına yol açmıştır. Bunlar adalet, maliye, savunma, güvenlik, işleri, diplomasi, çevre ve iklim sorunlarıyla mücadele vb. hizmetler olarak kalmıştır. Zira bu hizmetlerin üretiminde devlet otoritesinin varlığı, gücü ve önceliği gerekirken; gelir beklentisinin olmaması da önemli bir özellik olmuştur.

Kamu Yönetimi genel politikası ve yapısı içinde kamusal mal ve hizmetlerinin üretimi ve sunumu için görevlendirilen Devlet memurlarının, öncelikle kamu personeli olarak ödev ve sorumlulukları açısından yönetilmesi gerekmekte; ancak günümüz insan kaynakları yönetimi anlayışı bağlamında haklarının da olduğu unutulmamalıdır. Bu durumun çeşitli ülkelerde memur mevzuatı çerçevesinde düzenlendiği, ancak ülkenin ulusal tarihi geçmişi ve toplumsal

¹ Prof. Dr. Ankara Hacı Bayram Veli Üni.SBKY Böl., kamil.bilgin@hbv.edu.tr, ORCID:0000-0001-5715-5466

geleneklerin uygulamayı büyük ölçüde etkilediği görülmektedir.

11 Balkan ülkesi içinde, Yugoslavya'nın dağılması sonrası orta çıkan 7 ülkeden biri olan ve bağımsızlığını 1992 yılında ilan eden Makedonya; aslında tarihi coğrafyasına bakıldığında pek çok devletin ulusal toprakları olmuştur. Buna göre bu coğrafyada kurulan ilk devletin Paeonia Krallığı olduğu belirlenmiştir. Daha sonra ise sırayla önce Makedon Krallığının kurulduğu; sonra bu verimli toprakları Roma İmparatorluğunun işgal ettiği; Bulgar ve Sırp krallıkları sonrasında ise, Bizans İmparatorluğunun bu coğrafyada hüküm sürdüğü görülmüştür. Ancak Makedonya topraklarının onbeşinci asrın ilk yarısında Osmanlı İmparatorluğunca fethedilmesiyle, 500 yıl boyunca bu bölgedeki Müslüman nüfus artması söz konusu olmuştur.

Makedonya'nın bir kısmının, kısa bir süre de olsa Bulgaristan tarafından ilhak edilişi, Osmanlı-Rus Savaşı (1878) sürecinde gerçekleşmiştir. Yirminci asrın başlarına gelindiğinde ise, 1.Balkan Savaşı çıkmış ve 1912 yılında Sırbistan bu bölgeyi işgal etmiş; savaş bittikten sonra da yapılan antlaşmalarla, Sırbistan topraklarına dahil edilmiştir. Ancak 1.Dünya savaşının ardından birleşen Hırvat, Sırp ve Sloven krallıkları, 1929 yılında Yugoslav Krallığını ilan edince, Makedon şehri Üsküp de Vardar eyalet idaresinin başkenti yapılmıştır. Yugoslavya'nın TİTO'nun komünist parti liderliği altındaki federal devlet olarak kurulması ise, 2.Dünya Savaşı sonrasında gerçekleşmiştir. Bu federal yapı içinde Makedonya bölgesine 1946 yılında muhtariyet verilmiştir. Ülke adının Makedonya Sosyalist Cumhuriyeti diye değiştirilmesi ise, 1963 yılında söz konusu olmuştur. Makedonya'nın bağımsız bir devlet olarak uluslararası arenaya çıkışı, 1991 yılında dağılan Yugoslavya sonrası gerçekleşmiştir. Ancak bu seferde Yunanistan'ın Makedonya adının kendi Helen kültürüne ait olup kullanılamayacağı iddiası ortaya çıkmıştır.

Yunanistan'ın verdiği bu tepki sonucu 2018 yılında iki ülke arasında Prespa Anlaşması'nın imzalanmasıyla çözüme kavuşmuş Kuzey *Makedonya* olarak günümüzdeki devlet yönetimini sürdürmektedir. Ancak 3/2'si Ortodoks, 3/1'i Müslüman olan 2 milyon nüfuslu ülkede; Makedonca konuşan çoğunluk Makedonların yanısıra, Arnavut ve Türklerin de kendi dillerini konuşup, kendi kültürlerine göre yaşamakta olduğu görülmektedir.

Kuzey Makedonya'nın NATO üyeliği, Mart 2020'de tamamlanmış olup, AB ile Kuzey Makedonya arasındaki Vize Kolaylığı ve Geri Kabul Anlaşması, 1 Ocak 2008 tarihinde yürürlüğe

girmiştir. **2009 yılından beri vize serbestinden yararlanan Kuzey Makedonya'nın**, ayrıca AB'ye katılım müzakere süreci, 19 Temmuz 2022 tarihinde Brüksel'de Kuzey Makedonya ile AB Komisyonu arasında düzenlenen ilk Hükümetlerarası Konferans ile başlatılmıştır.

Son olarak 3-4 Aralık 2020 tarihlerinde Tiran'da gerçekleştirilen Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Bakanlar Konseyi'nde, Kuzey Makedonya'nın 2023 yılı AGİT Dönem Başkanlığını üstlenmesine karar verilmiştir.

Güneydoğu Avrupa'da, Balkan yarımadasının ortasında Bulgaristan, Sırbistan, Arnavutluk, Yunanistan ve Kosova arasında kalan ve denize kıyısı bulunmayan Kuzey Makedonya'da, Ülke nüfusunun %54'ünü Makedonlar, %29'unu Arnavutlar ve %4'ünü Türkler oluşturmaktadır.

Çok dinli ve çok kültürlü bir ülke olan Kuzey Makedonya'da, 2001 tarihinde, Ohri Çerçeve Anlaşması sonucu yapılan Anayasa değişiklikleriyle, Türklerin gerek merkezi ve gerekse yerel yönetim birimlerinde temsil edilmeleri ve kendi dillerinde eğitim almaları anayasal bir hak olarak kendilerine tanınmıştır.

Ulusal Bağımsızlığını kazandığı tarihten bu yana ülke bütünlüğünü, egemenliğini ve sınırlarının değişmezliğine savunan Türkiye, Kuzey Makedonya'nın siyasal açıdan üniter devlet yapısını ve farklı kültürlere sahip nüfusuyla yerel yönetimlerin korunmasını da desteklemektedir.

Gerek çok yeni bir ülke olması, gerekse farklı halkların, farklı dil ve kültürlerinin olması sonucu Kuzey Makedonya'da, devletin parlamenter demokrasiye bağlı kalarak merkezi yönetim görevlerini ve 85 belediye üzerinden de yerel yönetim görevlerini devlet memuru "*Drzaven Sluzbenik*"lerle sürdürmeye çalışmaktadır.

Avrupa Birliği'ne adaylık sürecine giren Kuzey Makedonya'da, Birliğin belirlediği politikalar çerçevesinde bazı reformlara gidilmekte ve yeni düzenlemeler yapılmaktadır. Bu gelişmeler, doğal olarak Kuzey Makedonya Devlet memurluğu sistemini de yapısal ve işlevsel olarak etkilemektedir.

Çalışmada ülke kamu personelini ilgilendirdiği ölçüde Kuzey Makedonya Kamu Yönetimi yapı ve işleyişinden bahsedilmekle birlikte, esas konu olarak bu ülkenin devlet memuru *Drzaven Sluzbenik* 'lerin işe alınmasından, adaylık, disiplin ve ödüllendirilmesine kadar, kamu personel yönetimine özgü hakları incelenecek; Türkiye'deki Devlet memuruna tanına haklar açısından

karşılaştırmalı analizi yapılacaktır. Çalışmanın hakları açısından karşılaştırma amacı çerçevesinde, Kuzey Makedonya Kamu Personeli Yasası hükümleri esas alınarak, *Drzaven Sluzbenik*'lere tanınan hakların hukuk normları ve uygulama açısından değerlendirilmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Makedonya, Drzavni Sluzbenik, Türk Devlet Memuru.

**IN TERMS OF RIGHTS AND DUTIES
CIVIL SERVANT IN NORTHERN MACEDONIA
“Drzavni Sluzbenik”**

Although the “Civil Servants” assigned for the production and presentation of public goods and services within the general policy and structure of Public Administration should be managed primarily in terms of their duties and responsibilities as public personnel; it should not be forgotten that there are also rights in the context of today's human resources management understanding. It is observed that this situation is regulated within the framework of civil servant legislation in various countries, but the countries national historical background and social traditions of the country greatly affect the practice.

Macedonia, which is one of the 7 countries among the 11 Balkan countries that emerged after the breakup of Yugoslavia and declared its independence in 1992, continues its current state administration as North Macedonia after 2019 as a result of Greece's reaction. However, in a country with a population of 2 million, of which 3/2 are Orthodox and 3/1 are Muslim; it is observed that the majority of Macedonians who speak Macedonian, as well as Albanians and Turks, speak their own languages and live according to their own culture.

Both because it is a very new country and because there are different peoples, different languages and cultures, in North Macedonia, the state adheres to parliamentary democracy and tries to maintain central government duties and local government duties over 85 municipalities with civil servants “*Drzaven Sluzbenik*”.

Although the study mentions the structure and functioning of Public Administration in North Macedonia to the extent that it concerns public personnel in the country, the rights specific to public personnel management, from the recruitment, nomination, discipline and rewarding of

civil servants of this country, will be examined as a main issue; a comparative analysis will be made in terms of rights to recognition for civil servants in Türkiye.

For the purpose of comparison in terms of working rights, an evaluation of the rights granted to Drzaven Sluzbeniks in terms of legal norms and practice will be carried out based on the provisions of the Public Personnel Law of North Macedonia.

Keywords: North Macedonia, Macedonian Civil Servant, Drzavni Sluzbenik.

KUZHEY MAKEDONYA'DA SİYASAL YAPI VE HÜKÜMET SİSTEMİ: TÜRKİYE İLE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Sefa USTA¹
Bilal KARAKIŞ²

Egemenlik, toprak (ülke) ve insan (halk) unsurları, devleti oluşturan temel öğelerdir. Tarım toplumuna geçişle birlikte yerleşik hayata geçilmiş ve şehirler oluşmaya başlamıştır. Geleneksel anlamda devletlerin doğuşunu, tarım toplumu ile ilişkilendirilse de modern anlamda devletlerin 15. Yüzyıldan itibaren ön plana çıkmaya başlamıştır.

Devletlerin ayakta kalmasında yasama, yürütme ve yargı olmak üzere temel üç erk önem arz etmektedir. Hükümet sistemleri sınıflandırmasında temel koşul kuvvetler ayrılığı ve kuvvetler birliği ilkeleri çerçevesinde hükümet sistemleri sınıflandırılmaktadır. Monarşi hükümet sistemi yürütmede birliğin yansıması olarak değerlendirilirken, meclis hükümet sistemi ise yasamada birlik ilkesi ile örtüşmektedir. Montesquie tarafından vurgulanan kuvvetler ayrılığı ilkesi ise özünde ikiye ayrılmaktadır. Başkanlık sisteminin öncü olduğu sert kuvvetler ayrılığı, parlamenter sisteminin egemen olduğu yumuşak kuvvetler ayrılığının örnekleri olarak değerlendirilmektedir.

Devletler tarih boyunca dönemsel dünya konjonktürünün de etkisinde kalarak, yönetim yapılarında değişime gitme ihtiyacı duymuşlardır. Türkiye Cumhuriyeti de kuruluşundan günümüze çeşitli arayışlar ile en ideal yönetim şeklini elde etmek amacıyla farklı dönemlerde girişimlerde bulunmuştur.

Türkiye'de siyasal sistem incelendiğinde, Klasik Osmanlı Döneminde Mutlak Monarşi sisteminin hüküm sürdüğü, Meşrutiyet Dönemi ile birlikte Meşrutî/Anayasal Monarşi sistemine geçildiği, Erken Cumhuriyet döneminde Meclis Hükümet Sisteminin yürürlükte olduğu, 1924-1960 arası dönemde Karma Hükümet Sisteminin varlık gösterdiği ve parlamenter sisteme geçiş çalışmaları yürütüldüğü dikkati çekmektedir. 1961-1980 arası dönemde çift meclisin egemen olduğu, klasik parlamenter sistemin hüküm sürdüğü ve 1982 Anayasası ile güçlü parlamenter sisteme geçildiği görülmektedir. Nisan 2017 tarihinde yapılan anayasa değişikliği ile birlikte parlamenter

¹Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, sefausta@kmu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3846-7987

sistemden, başkanlık sisteminin bir uygulama biçimi olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçildiğinin altı çizilebilir. Türkiye’de 2018 yılında seçimlerle birlikte, uygulamaya geçirilen Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile birlikte hızlı karar alabilme ve yönetimde istikrarın sağlanabilmesi adına önemli hem icrai hem de istişari mekanizmaların oluşturulduğu söylenilebilir.

Üniter devlet sistemi ile yönetilen Kuzey Makedonya’da Parlamenter Hükümet Sistemi egemendir. Uzun bir tarihsel arka planı olan ülke ve toprakları uzun bir süre Osmanlı Devleti’nin kontrolünde olmuştur. 20. Yüzyılın başlarında Osmanlı Devletinden ayrılan ülke 1991 yılına kadar Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti içerisinde yer almış, 1991 yılında bağımsızlığını ilan etmiştir. 1991 yılında kurulan Kuzey Makedonya Devleti, genç bir devlet olmasının yanında, yönetsel ve siyasal alanda önemli reformlara imza atmıştır. Hem ekonomik hem de siyasal ve yönetsel alanda gerçekleştirilen yeniden yapılanma çalışmaları ile birlikte birçok alanda önemli reform girişiminde bulunulmuştur.

Siyasal ve yönetsel alanda değişimin arka planında, ekonomik, sosyal, hukuki ve politik faktörlerle birlikte teknolojik unsurlarda önem arz etmektedir. Teknolojik gelişmelerin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi, her alanda olduğu gibi yönetsel ve siyasal alanda da değişimi kaçınılmaz kılmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ile klasik yönetim anlayışları, ülkeleri yük olmakta ve ilerleme açısından bakıldığında hızlı karar alma süreci işletilemediğinden gelişmelere ayak uydurmalarına engel olmaktadır.

Mevcut gelişmiş ülkeler hızlı karar alma sürecini işleten hükümet sistemlerine geçerken gelişmekte olan ülkeler de bu gelişmelere ayak uydurabilmek adına, hızlı karar alıp uygulayabilecek sistemlere geçiş yapma mücadelesi içerisinde olmaktadır. 1991 ve sonrası süreçte, Kuzey Makedonya’daki siyasal ve yönetsel dönüşüm bunun göstergelerinden birisidir. Benzer şekilde Türkiye’de 2000 sonrası süreçte başlayıp, 2017 sonrası süreçte devam eden siyasal ve yönetsel reform çabaları üzerinde durulması gereken önemli konulardır.

² Bilim Uzmanı. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, SBE, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD Yüksek Lisans Programı Mezunu. bilalkarakis33@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-7133-0133

Buradan hareketle hazırlanan çalışmanın temel amacı, Türkiye ve Kuzey Makedonya örnekleri üzerinden hareketle ülkelerin hükümet sistemlerinin karşılaştırmalı analizinin yapılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan çalışma kapsamında ilk olarak akademik literatürde yer alan hükümet sistemleri ele alınarak kavramsal çözümlenmelere yer verilmekte, dünyada uygulamada yer alan belli başlı hükümet sistemleri genel hatlarıyla ele alınmaktadır. Daha sonrasında Kuzey Makedonya'nın tarihsel arka planı irdelenecek, ülkenin sosyo-ekonomik yapısı ele alınacaktır. Sonrasında, ülkenin siyasal yapısı ve ülkede uygulanan hükümet sistemi irdelenecektir. Çalışmada ayrıca, Türkiye'de uygulanan hükümet sistemleri hakkında kısa bir bilgi verilip, 2000 sonrası siyasal ve yönetsel süreç ve 2018 sonrası siyasal sistem değişikliği genel hatlarıyla ele alınacaktır. Çalışmada son olarak, iki ülkenin hükümet sistemleri başta olmak üzere, siyasal ve yönetsel yapıları mukayeseli olarak değerlendirmeye tabi tutulacaktır.

Çalışmada konu ile ilgili birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılacaktır. Bu kapsamda literatür taraması yapılmakta, betimsel analiz yöntemine başvurulacaktır. Betimsel araştırma yöntemi ile birlikte karşılaştırmalı analiz yönteminden faydalanılacak çalışmanın temel iddiası ve özgün yanı, farklı hükümet sistemleri ile yönetilen ülkelerin karşılaştırmalı analizinin yapılmasıdır. Türkiye ve Kuzey Makedonya örnekleri üzerinden hareketle, ülkeler arası politika transferinin önem arz ettiği, idari reform transferinin üzerinde durulması gereken bir konu olduğu, ülkeler arasında hem siyasi hem de idari alanda yapılacak işbirliği çalışmalarının hayata geçirilmesi gerektiği çalışmanın beklenen temel bulgularıdır. Demokratik süreci koruyarak hızlı karar almanın hâkim olduğu hükümet sistemlerinin farklı ülkelerde de politika transferi yöntemi ile uygulanabilirliği, hızlı ve demokratik bir şekilde karar almanın günümüz yaşantısında son derece önem arz ettiği çalışmadan beklenen sonuçlardandır. Son olarak politika transferi ülkelerin küresel sistem içerisinde ayak uydurabilmelerini de hızlandıracağı görüşü çalışma sonucunda ortaya konulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hükümet Sistemleri, Karşılaştırmalı Siyasal Sistemler, Kuzey Makedonya, Türkiye, Yönetsel ve Siyasal Yapı

POLITICAL STRUCTURE AND GOVERNMENT SYSTEM IN NORTH MACEDONIA: COMPARATIVE ANALYSIS WITH TÜRKİYE

The political and administrative transformation in North Macedonia, which was founded in 1991, and the political and administrative reform efforts that started in the post-2000 period in Turkey and continued in the post-2017 period are important issues to focus on. The main purpose of the study prepared based on this is to make a comparative analysis of the government systems of the countries based on the examples of Turkey and North Macedonia.

Within the scope of the study prepared for this purpose, first, the government systems will be discussed and conceptual information will be provided, then the historical background of North Macedonia will be examined and the socio-economic structure of the country will be addressed. Then, the political structure of the country and the government system implemented in the country will be examined. In addition, a brief information will be given about the government systems implemented in Turkey, and the political and administrative process after 2000 and the political system change after 2018 will be discussed in general terms. Finally, the political and administrative structures of the two countries, especially the government systems, will be subjected to a comparative evaluation in the study.

The main claim and originality of the study, which will benefit from the descriptive research method and the comparative analysis method, is to make a comparative analysis of countries governed by different government systems. Based on the examples of Turkey and North Macedonia, the expected basic findings of the study are that policy transfer between countries is important, administrative reform transfer is a subject that should be emphasized, and cooperation studies should be implemented in both political and administrative areas between countries.

Keywords: Government Systems, Comparative Political Systems, North Macedonia, Türkiye, Administrative and Political Structure

BAĞIMLILIKLA MÜCADELEDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ROLÜ: TÜRKİYE YEŞİLAY CEMİYETİ ÖRNEĞİ

R. Kıvanç ARSLAN¹

Türkiye Yeşilay Cemiyeti (TYC), alkollü içki ve uyuşturucu maddelerin tüketimiyle mücadele etmek amacıyla 5 Mart 1920 tarihinde İstanbul'da kurulmuştur. Kurumun ilk fahrî başkanı Şeyhülislâm Haydarîzade İbrahim Efendi'dir. Birinci başkanı Dr. Hacı Emin Paşa, ikinci başkanı Dr. Mazhar Osman idi. Cemiyetin sembolü beyaz zemin üzerinde yeşil bir aydır (hilâl). Bir asırlık geçmişe sahip Yeşilay, insan onurunu ve saygınlığını temel alan, toplumu ve gençliği ayırım gözetmeden zararlı alışkanlıklardan korumak için çalışan, millî ve ahlaki değerleri gözeterek ve bilimsel metotlar kullanarak tütün, alkol, uyuşturucu madde, teknoloji, kumar vb. bağımlılıklarla mücadele eden; önleyici ve rehabilite edici halk sağlığı ve savunuculuk çalışmaları yürüten bir sivil toplum kuruluşudur.

Yeşilay, ilk olarak Cemiyet-i Hilâl-i Ahdar adıyla kurulmuştur. Sonradan Yeşil Hilâl, Yeşil Ay ve Türkiye Yeşilay Cemiyeti adını almıştır. Yeşilay Cemiyeti'ne, 1934 yılında Gazi Mustafa Kemal'in Cumhurbaşkanlığı ve İsmet İnönü'nün Başbakanlığında Bakanlar Kurulu'nun 2/1268 sayılı kararıyla "Kamuya Yararlı Dernek" statüsü verilmiştir. Türkiye kelimesinin Cemiyet isminin başında kullanılmasına 20.09.1973 gün ve 7/7146 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile izin verilmiştir. 19 Haziran 2021 tarihli Cemiyet tüzüğü'nün ilk maddesine göre Cemiyetin adı, 'Türkiye Yeşilay Cemiyeti'dir ve merkezi İstanbul'dur. Yeşilay'ın, 2860 sayılı Yardım Toplama Kanun'unun 6. maddesine göre izin almadan yardım toplayabilecek kuruluşlardan sayılması Bakanlar Kurulunun 2012/4073 sayılı kararıyla 18.12.2012 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Yeşilay'ın temel amacı; Türkiye'de ahlâkî ve kültürel bir kalkınma atmosferi içinde; tütün, alkol ve madde bağımlılığı gibi toplum ve gençliğin beden ve ruh sağlığını tahrip eden bağımlılıklar yanında, kumar, internet ve teknoloji bağımlılığı gibi gençliğe ve topluma zarar veren bütün zararlı alışkanlıklarla mücadele etmek, millî kültürüne bağlı nesiller yetiştirmektir. Bu amaç doğrultusunda Yeşilay, bağımlılıklarla mücadele etmek üzere toplumun bilinç, güç ve kaynaklarını harekete geçirilmesine yönelik çalışmalar yürütmektedir. Yeşilay bu çalışmaları ile insan onur ve saygınlığının korunması doğrultusunda her koşulda, yerde ve zamanda desteğe

muhtaç insanlara yardım ederek toplumun bağımlılıklarla mücadele kapasitesinin geliştirilmesine sürekli katkıda bulunmaktadır. Yeşilay bu temel amacı yürütmek üzere ulusal ve uluslararası kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarıyla gerekli iş birlikleri yaparak ortak çalışma organizasyonlarını geliştirmektedir.

24/5/2013 tarihli ve 6487 sayılı Kanun ile mücadele alanı genişleyen ve çeşitlenen Türkiye Yeşilay Cemiyeti tarafından, içki, uyuşturucu ve sigara bağımlılığı gibi toplum ve gençliğin beden ve ruh sağlığını tahrip eden bağımlılıklar yanında, kumar, fuhuş, internet ve ekran bağımlılığı gibi gençliğe ve topluma zarar veren bütün zararlı alışkanlıklarla mücadele etmek, millî kültürüne bağlı nesiller yetiştirmek amacı ile merkezi İstanbul'da olan; "Türkiye Yeşilay Vakfı" adında bir Vakıf kurulmuştur.

Yeşilay'ın gerek 'Vakıf' gerekse 'Cemiyet' tüzüğünde öngörülen faaliyetlerinin gerekçesinin ve çerçevesinin temelini 1982 Anayasası'nın "Gençliğin Korunması" başlıklı 58. maddesi belirlemektedir. 1982 Anayasası'nın 58. maddesinin 2. fıkrasında; "Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır" denilmektedir. Anayasal düzenlemenin yanında, Yeşilay'ın mücadele ettiği bağımlılıkların en eskisi olan alkol, tütün ve uyuşturucu ile ilgili 40 kanun, 8 yönetmelik ve Bakanlar Kurulu kararlarından oluşan mevzuat bulunmaktadır. Yeşilay, mevzuat çerçevesinde oluşturulan kamu politikalarının yürütülmesinde önemli görevler üstlenmektedir. Bu kapsamda bağımlılıkla mücadele alanında hazırlanan, Ulusal Tütün Kontrol Programı Eylem Planı (2015-2018) ile 2016-2018 Uyuşturucu ile Mücadele Strateji Belgesi ve Uyuşturucu ile Mücadele Eylem Planında, Yeşilay kendisine verilen görevleri, kamu kurumları ile iş birliği içinde yürütmektedir. Yeşilay, oluşturmaya çalıştığı farkındalık ve bağımlılığa karşı gösterdiği mücadele ile toplumun bir savunucusu olma niteliği taşımaktadır.

Yeşilay Cemiyeti; Genel Merkez, Genel Merkez Genel Kurulu, Genel Merkez Yönetim Kurulu, Genel Müdürlük (2013 yılında gerçekleştirilen tüzük değişikliği ile kurulmuştur), şubeler ve gönüllülerden oluşan bir yapıya sahiptir.ve Genel Kurul; Cemiyetin en üst karar organıdır. Yeşilay'ın değerlerini, amaçlarını, hedeflerini ve çalışma ilkelerini benimseyen ve hiçbir surette tütün, alkol ve uyuşturucu maddeleri kullanmayan ve bunlarla mücadeleyi misyon edinmiş olan

¹ Öğr. Gör. Dr., Ordu Üniversitesi, kivancarslan@odu.edu.tr, Orcid No: 0000 0003 3431 5951.

her gerçek ve tüzel kişi Yeşilay'a şubeler vasıtasıyla üye olabilmektedir. Üyeler gerek Genel Merkez gerekse üye oldukları şubelerin etkinliklerine destek olabilmekte, şube organlarının toplantılarına katılabilmektedirler. Yeşilay'ın üyeler kadar bir önemli destekçileri de gönüllüleridir.

Yeşilay'ın bağımlılıkla mücadeleden, bilimsel ve akademik çalışmaları desteklemeye kadar faaliyet alanı geniştir. Yeşilay'ın ulusal çalışmaları Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Programı (TBM), Okulda Bağımlılığa Müdahale Programı (OBM) ve Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitimi Programı'ndan (YYBE) oluşmaktadır.

Yeşilay, 2013 yılında yapılan tüzük değişikliğiyle çalışma alanlarına rehabilitasyon hizmetini de eklemiştir. Eylül 2014'te yapılan Olağanüstü Genel Kurul ile de Yeşilay'ın faaliyet alanı içerisinde yer alan koruyucu ve önleyici çalışmalarının yanına rehabilitasyon hizmetleri de eklenmiştir. Bu kararın ardından tıbbi tedavi sonrası danışmanlık hizmetlerini geliştirmek ve ülkemizde bu alanda örnek uygulamalara imza atabilmek için Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) uygulamaya alınmış ve Türkiye Rehabilitasyon Modeli projesi hazırlanmıştır. 2015 yılında Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) kurulmuştur. '115 Danışma Hattı' ile YEDAM, bağımlılara ve yakınlarına ücretsiz psikolojik danışmanlık ve sosyal destek hizmeti vermektedir. YEDAM'ın tamamı bağımlılık alanında uzman psikologlardan oluşan ekibi, arayan kişilere madde, alkol, tütün, kumar ve internet bağımlılığı konusunda bilgi verme ve doğru yönlendirme, tavsiye ve danışmanlık hizmetleri sunmaktadır. YEDAM; İstanbul Kalkınma Ajansı, 2014 Çocuklar ve Gençler Mali Destek Programı kapsamında yürütülen bir proje olarak hayata geçirilmiştir. YEDAM'ın ilk olarak hayata geçirilmesi, ilk olarak Temmuz 2015'te, 444 79 75 numaralı Danışma Hattı üzerinden, alkol ve madde bağımlılığı konusunda destek almak isteyen kişilere ücretsiz olarak telefonla danışmanlık vermeyle başlamıştır.

Bu çalışmada bir Sivil Toplum Kuruluşu olarak Türkiye Yeşilay Cemiyeti'nin kuruluşundan günümüze kadar, toplum sağlığını yakından ilgilendiren alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı ile mücadelede yürüttüğü koruyucu/önleyici çalışmalar üzerinde durulacaktır. Ayrıca YEDAM üzerinden fiiliyata dökülen rehabilitasyon çalışmaları anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Bağımlılıkla Mücadele, Türkiye Yeşilay Cemiyeti, YEDAM.

THE ROLE OF CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS IN THE FIGHT AGAINST ADDICTION: THE CASE OF THE GREEN SOCIETY OF TURKEY

The Turkish Green Crescent Society (TYC) was founded in Istanbul on March 5, 1920 to combat the consumption of alcoholic beverages and drugs.

The Green Crescent was first established under the name Cemiyet-i Hilâl-i Ahdar. It was later renamed Green Crescent, Green Moon and Green Crescent Society of Turkey. In 1934, under the Presidency of Gazi Mustafa Kemal and Prime Ministry of İsmet İnönü, the Green Crescent Society was granted the status of "Public Benefit Association" with the decision of the Council of Ministers No. 2/1268. The use of the word "Turkey" at the beginning of the name of the Association was authorized by the decision of the Council of Ministers dated 20.09.1973 and numbered 7/7146. On June 19, 2021, according to the first article of the Society's statute, the name of the Society is 'The Green Crescent Society of Turkey' and its headquarters is located in Istanbul. It was decided on 18.12.2012 with the decision of the Council of Ministers numbered 2012/4073 that the Green Crescent will be considered among the organizations that can collect aid without permission according to Article 6 of the Law No. 2860 on Aid Collection.

The main purpose of the Green Crescent is to fight against all harmful habits that harm the youth and society such as gambling, internet and technology addiction, as well as addictions that destroy the physical and mental health of society and youth such as tobacco, alcohol and substance addiction, and to raise generations loyal to their national culture within an atmosphere of moral and cultural development in Turkey.

This study will focus on the protector/preventive activities carried out by the Green Crescent Society of Turkey, as a non-governmental organization, in the fight against alcohol and drug addiction, which is closely related to public health, since its establishment until today. In addition, the rehabilitation activities put into practice through YEDAM will be explained..

Keywords: Addiction, Fight Against Addiction, Rehabilitation, Green Crescent Society of Turkey, YEDAM.

İKLİM KRİZİ VE TÜRKİYE İNCELEMESİ

Sinem BAYAR¹

Türkiye'nin iklim değişikliği farkındalığı aslında farkında olmasak da bizlere eskilerden gelmektedir. Atalarımızın bizlere öğrettiği gelenek ve göreneklerde çevreye ve doğaya zarar vermememiz öğretilmiştir. İnsanların gelecek zamanda evrene zarar vermemek için ürettiği ve keşfettiği her şeyi biz aslında Türkiye olarak yüzyıllar öncesinde keşfetmiştik. Ülkemizin güzel şehirlerinde köylerinde doğa ile iç içe büyüyen ve gelişen insanımız doğanın bir parçasıydı, doğal olandı ve normal olandı. Ülkemiz insanı ve doğayı bir bütün olarak ele almamız gerektiği anlayışını bize çocukluğumuzda büyüklerimiz sayesinde veriyor. Şanslıyız çünkü geri dönüşüm medeniyetini bizler geçmişte ister istemez aldık. Atalarımız çok eğitim alanında olmasalar da eğitim alan birçok meslek sahibi insana görmüş geçirmişlikleriyle taş çıkarırlardı. En büyük farkları ise zihniyet farkıydı. Evlerinin önü her zaman yeşilliklerle doludur. Her zaman bir üretim halindedirler. Ürettiklerini paylaşmakta en çok zevk aldıkları bölümdür. Ağaçlarındaki meyvelerin hepsini toplamayıp uçan kuşa bile bırakan bir zihniyetten yoldan geçen insanın göz hakkı diye hepsi toplanmayan meyvelerin sahipleridir bizim atalarımız. Kışın odun yakarken börtü böcek yanmasın diye odunu iki kere yere vurmadan ateşe atmayan insanların zihniyeti tabii ki de fark yaratır. Eski evlerde hiç artık olmaz. Yemek tabakta bırakılmaz, yenilen meyve sebze artığı dışarda hayvanlara verilir. Hiçbir elbise ve eşya atılmaz. Tamir edilir, yama yapılır ve tekrar kullanılırdı. Geri dönüştüğü içinde bir mutluluk olurdu. Yıllar sonra okuduğum ve araştırdığım sürdürülebilirlik, iklim değişikliği, geri dönüşüm ve yeniliklere baktığımızda aslında bizim eskiden atalarımızın sürdürülebilir bir hayat sürdürdüklerini gururla söyleyebiliriz. Atıksız yaşadıklarını, basit ekonomik model kullandıklarını ve çevre bilincine sahip olduklarını söyleyebiliriz. Bazıları zorunluktan bu hayatı benimsediklerini söyleyebilir ama baktığım zaman içlerinden böyle geldiği için bu düzeni yaptıklarını gördüm. Doğa ile kurdukları dengeli ilişkinin kökleri, binlerce yıllık kültürel bir bilincin adeta bizlere mirasıydı. Yıllar geçtikçe köylerden bizleri okumamız ve daha çok kendimizi geliştirmemiz için gönderildiğimiz şehirlerde veya modern çağda kendimizi

¹Adnan Menderes Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi, Franzulabayar@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3373-3326

gelişmiş zannettiğimiz gerçeği ile yüzleşiyoruz. İnsanlar modern çağa ayak uydurmak uğruna sürdürebilir hayattan kopmak için her şeyi yapmaktadır. Bize öğretilen tasarruf yeni çağda yok olmuş durumda, evdeki atıkları, çevreye ve doğaya verilen zararın haddi hesabı yok. Sokaklarda çöpler bir yığın, evde eskiyen her şey atılmakta hatta eskimeden atılmakta, insanlar vahşice her şeyi tüketiyor. Bizden başka hiçbir şeyin kıymeti kalmamış. Hayata sanki bir daha yaşayamayacakmışız gibi kötü davranıyoruz. Bulmaz dediğimiz hazin son bizi buldu. Bitmez dediğimiz dünya artık yorulmuştu ve bize bunu doğal afetlerle hissettiriyordu. Adeta bizi kendine gel insanoğlu diye hırpalıyordu. Evren ısındı, iklim değişti, dönemsel anormallikler başladı, seller, kuraklık, yangınlar, kıtlık afetlerle yüzleştik ve hala yüzleşiyoruz. Resmen insanoğlu evrene yaşattığını yaşıyordu. Dünya bir tükenmişlik seviyesine geldi ve bunu düzeltmek hala geç değilse yine insanoğlunun elindedir. İnsanlık biraz da olsa bunun farkına vardı ve harekete geçti. İklim değişikliği ile mücadele kapsamında çevreye duyarlı nesiller yetiştirmeyi amaçlıyor. Sürdürülebilir yaşamı onlara anlatmaya tekrar başladık. Korona ile beraberinde gelen şehirden kaçma ve köy hayatı bizlere biraz ön ayak oldu. İnsanlar bu süreçte tekrar üretmeye başladı. Devletler büyüme uğruna mahvettiği doğaya biraz da olsa soluk verdi. Evren biraz bu sakinlikten yarar sağladı ve toparladı. Hükümetler dünyayı kurtarmak için planlar yapmaya başladı. Ülkemizde gelişmekte olan bir ülke olarak bu planların içine dahil oldu ve elinden ne geliyorsa yapmaya hazır olduğunu gösterdi. Bu makalemde Türkiye ve iklim değişikliği üzerine neler yaptığını ve neler yapması gerektiğini inceleyeceğiz.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, İnsan Çağı, Göç, İklim Değişikliği Müzakereleri, Sera Gazı.

CLIMATE CRISIS AND TURKEY REVIEW

Although we are not actually aware of Turkey's climate change awareness, it comes to us from the past. In the traditions and customs taught to us by our ancestors, we have been taught not to harm the environment and nature. Everything that people have produced and discovered in order not to harm the universe in the future time, we, as Turkey, actually discovered centuries ago. Our people, who grew up and developed in the beautiful cities of our country in their villages intertwined with nature, were a part of nature, were what was natural and what was normal. Our country gives us the understanding that we should treat man and nature as a whole thanks to our

elders when we were children. We are lucky because we have taken the recycling civilization in the past whether we wanted to or not. Although our ancestors were not very much in the field of education, they used to extract stones with what they had seen to many professional people who received education. The biggest difference was the mentality difference. The front of their house is always full of greenery. They are always in a state of production. This is the part where they enjoy sharing what they produce the most. Our ancestors are the owners of fruits that are not collected because of the right of sight of a person passing by from a mindset that does not collect all the fruits on their trees and leaves them even to a flying bird. Of course, the mentality of people who do not throw wood into the fire without hitting the ground twice so that the insect does not burn while burning wood in winter makes a difference. It never happens in old houses anymore. The food is not left on the plate, the eaten fruit and vegetable residue is given to the animals outside. No clothes and belongings are thrown away. It would be repaired, patched up and reused. There would be a happiness in it that he turned back. When we look at the sustainability, climate change, recycling and innovations that I have studied and researched many years later, we can proudly say that our ancestors actually led a sustainable life in the past. We can say that they live without waste, use a simple economic model and have environmental awareness. Some people may say that they adopted this life out of necessity, but when I looked, I saw that they made this order because it came from among them. The roots of the balanced relationship they established with nature were almost a legacy of thousands of years of cultural consciousness to us. Over the years, we have been facing the fact that we consider ourselves developed in the modern era or in the cities where we were sent from villages to study and develop ourselves more. People are doing everything to break away from sustainable life in order to keep up with the modern era. The savings we were taught have disappeared in the new era, there is no accounting for the waste at home, the damage caused to the environment and nature. There is a pile of garbage on the streets, everything that is old at home is thrown away or even thrown out before it gets old, people are consuming everything brutally. Nothing is worth anything but us. We treat life badly, as if we will never live it again. The sad ending that we say won't find us has found us. The world that we used to call interminable was tired now, and it made us feel this with natural disasters. It was almost as if he was beating us up to come to his senses, son of man. The universe has warmed up, the climate has changed, periodic anomalies have begun, floods, droughts, fires, famine we have faced disasters and we are still facing them.

Officially, humanity was living what it gave to the universe. The world has reached a level of burnout, and if it's not too late to fix it, it's in the hands of humanity again. Humanity has realized this at least a little and has taken action. As part of the fight against climate change, it aims to raise environmentally conscious generations. We started telling them about sustainable living again. The escape from the city and the village life that came with Corona gave us a little lead. People started producing again in this process. The states have breathed a little into the nature that they ruined for the sake of growth. The universe took advantage of this calm a little and recovered. Governments have begun to make plans to save the world. As a developing country in our country, he became involved in these plans and showed that he was ready to do whatever he could. In this article, we will examine what Turkey has done and what it should do on climate change.

Keywords: Climate Change, Human Age, Migration, Climate Change Negotiations, Greenhouse Gas.

MAHALLİ İDARELERDE PARADİPLOMATİK İLİŞKİLER VE KARDEŞ ŞEHİR UYGULAMALARI VE TOKAT İLİ ÖRNEĞİ

Yavuz ACUNGİL¹
Barış ALICI²

Küreselleşme süreci ile birlikte, yerel ve ulusal sınırların ekonomik, sosyal ve siyasal açıdan karşılıklı etkileşim göstererek aşılması dünya genelinde bu alanlarda hızla yayılan küresel politikaların yerel düzeyde de etkili olmasına yol açmıştır. Bu durum, sınır ötesi idari ve mali işbirliklerinin artması, dış ilişkilerde daha fazla temas kurulması ve yerel yönetimlerin merkezi politikalarla entegrasyonu sonucunda yerel dış politik süreçlerin gelişmesine zemin hazırlamıştır.

Küresel entegrasyonun hızlandığı ve kolaylaştırdığı uluslararası temaslarla birlikte, yerel yönetimlerin merkezi hükümetin geleneksel dış politikalarına entegre edilmesi, yeni bir alternatif diplomasi anlayışını ortaya çıkarmıştır. "Yurttaş yumuşak diplomasisi" olarak adlandırılan bu yaklaşım, uluslararası ilişkilerde ayrımcılığı ortadan kaldırarak yeni bir politika oluşturma boyutu sunmaktadır. Bu yeni diplomasi, yalnızca siyasi kurumları değil, kamu ve özel sektörün tamamını da kapsayan bir süreci tanımlamaktadır. Yumuşak geçiş sürecinde yerel yönetimlerin sürdürdüğü kısmi diplomatik ilişkiler, paradiplomasi olarak adlandırılan kavramın temelini oluşturmakta ve bu sayede yerel yönetimlerin uluslararası camiada genel politikalara uyumlu bir şekilde aktör olmalarına olanak sağlamaktadır.

1900'lü yılların ilk çeyreğinde İngiliz imparatorluğunun Kanada, Güney Afrika ve Avusturalya'da yer alan yerel hükümetler ile olan ilişkileri şeklinde ilk kez ortaya çıkan ve Duchacek (1984) ve Soldatos (1990) tarafından ilk kez tanımlaması yapılan paradiplomasi kavramı, uluslararası sistemin belirsiz ve ani değişimlerine uyum sağlayabilmek amacıyla, resmi olmayan iletişim araçları ve uygulamalarıyla yürütülen, esnek ve uygulanabilir ortak faaliyetler bütünü ve yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerde yumuşak güç faaliyetlerini ifade etmektedir.

¹ Doç. Dr. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Bölümü, Tokat, Türkiye

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Tokat, Türkiye

Paradiplomasi kavramı 1990'lı yıllarda ABD'nin Reagan bölgesinde politik konularda federal ve federe devletlerarası özerklik konusundaki görüş ayrılıkları nedeniyle şiddetli protestolarla karşılaşmış olmasına rağmen Endonezya'nın Bantaeng bölgesi ile Japonya ve

Hindistan arasında paradiplomasi etkinlikleri yoluyla temizlik sorununun çözümü ve atık yönetimi konularında kentsel temizlik çalışmaları ile ödüllendirilmiştir.

Avrupa kıtasında yer alan devletlerin ve vatandaşlarının bir araya gelerek oluşturduğu, ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarda Avrupa kıtasının bütünleşmesini hedefleyen uluslar üstü bir yapı olan Avrupa Birliğine Türkiye'nin 1963 Ankara Anlaşmasıyla başlayan üyelik serüveni 1970'li yıllarda Katma Protokol ile devam eden sanayi ve tarım ürünlerinin serbest dolaşımı ve Gümrük Birliği'nin tamamlanması süreci 1980 askeri müdahalesinin ardından askıya alınan Türkiye-Avrupa Ekonomik Topluluğu ilişkileri, 1984 sonrasında Türkiye'nin ihracat ağırlıklı ekonomik açılımı ile yeniden canlanarak 3 Ekim 2005'te Lüksemburg'da başlayan AB üyelik müzakereleri ile katılım süreci fiilen başlamıştır. Avrupa Birliği üyelik sürecinde, siyasi ve ekonomik temelli entegrasyon, yerel yönetimlerin diğer üye ülkelerle daha yakın temas kurmalarını modern yönetim ilkelerine uygun halde sağlamakla beraber bu süreçte köy, ilçe ve il idareleri arasında fonlama ve işbirlikleri yoluyla etkileşimleri artırmıştır.

Türkiye'de mahalli idarelerden biri olan il özel idarelerinin yurt dışı ilişkileri, ilgili kanunun 62. Maddesinde il özel idarelerinin, il genel meclisinin kararı doğrultusunda uluslararası teşekküllere, organizasyonlara üye olabileceğini, ortak projeler yürütebileceğini; ancak bu faaliyetlerin dış politika ve uluslararası anlaşmalara uygun olması ve nihai haliyle ilgili bakanlıklardan önceden izin alınması gerektiğini, aynı kanunun 10. Maddesi ise il genel meclisinin yurt içi ve yurt dışındaki mahallî idarelerle iş birliği yapma yetkisini de tanımladığı anlaşılmaktadır.

Bir diğer mahalli idare olan belediyelerin ise uluslararası ilişkiler kurma yetkisi 5393 sayılı Belediye yasasının 74. maddesinde belediye meclisinin kararıyla, görev alanlarıyla ilgili olmak üzere yurt içi ve yurt dışı uluslararası teşekküller ile organizasyonlara kurucu üye veya üye olabileceği, yabancı mahallî idarelerle iş birliği yapılması, kardeş kent ilişkileri tesis edilmesi ve bu ilişkileri çerçevesinde ekonomik ve sosyal açıdan geliştirmek amacıyla kültürel, sanatsal, sportif alanlarda projeler gerçekleştirilmesine yönelik ilişkiler kurabileceği şeklinde belirtilmiştir.

Nüfus tahminleri ve projeksiyonlarına dayanarak, dünya genelindeki şehirlerde mevcut ve gelecekteki nüfus eğilimlerini ve yoğunluklarını vurgulayan Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Departmanı tarafından 2018 yılında yayımlanan *Dünya Kentleşme Beklentileri: 2018 Revizyonu* raporuna göre hızlı kentleşme süreci kentlerin yapılarını, ekonomik ve mali işlevlerini, nüfus yoğunluklarını, toplumsal ve kültürel dokularını derinden etkileyen önemli değişimlere yol açmıştır. Artan nüfus ve kentleşme, kentlerdeki hareketliliği artırırken, kentleri ulusal sınırların ötesindeki etkilere daha açık hale getirerek, küresel düzeyde önemli aktörler haline getirerek aynı zamanda küresel işbirliklerine iştiraklerini teşvik etmiştir.

Sanayileşmeyle başlayan küreselleşme olgusu getirdiği teknolojik ve ekonomik gelişmeler ile kentlerin rollerinde ve sorumluluklarında meydana getirdiği köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Kentlerin geniş bütçe ve harcama kapasiteleri yerel düzeyin ötesinde uluslararası diplomaside daha etkin rol alarak sosyo-ekonomik ve kültürel alanlarda yeni entegrasyonlara erişme fırsatı sağlamıştır.

Cumhuriyetin kuruluşundan sonra tarımda makineleşmenin getirdiği göç ve nüfus hareketleri nedeniyle, belediye hizmetlerinin etkin ve verimli bir şekilde sunulabilmesi için 1984 yılında büyükşehir belediyeleri kurulmuştur. Büyükşehir belediyelerinin faaliyete geçmesiyle, yerel yönetim birimleri hem yerel hem de uluslararası alanda daha aktif rol oynamaya başlamış ve 1960 yılından itibaren, özellikle İstanbul başta olmak üzere, ortak işbirliği protokolleri geliştirmiştir.

Kardeş kent uygulamasının tarihsel kökenleri, 836 yılında Almanya'nın Paderborn kenti ile Fransa'nın Le Mans kenti arasında gerçekleştirilen eşleştirmeye dayanmaktadır. Ancak çağdaş anlamda ilk kardeş kent anlaşması, 1920 yılında Birleşik Krallık'ın Keighley kenti ile Fransa'nın Poix-du-Nord kenti arasında imzalanmıştır. Modern kardeş kent ilişkilerinin ise II. Dünya Savaşı sonrasında kurulduğu ve küreselleşme süreci ile birlikte bu ilişkilerin giderek hız kazandığı bilinmektedir.

Farklı kültürler arasındaki ortaklıkların çatışmayı azaltacağı inancıyla kurduğu "Sisters City International" organizasyonu, kardeş şehir ilişkilerini "vatandaş diplomasisi" olarak değerlendirilen ABD Başkanı Eisenhower'ın bu görüşü II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa

şehirlerinde demokrasinin yeniden düzenlenmesi ve entegrasyon sağlanması amacıyla, 1951 yılında 39 ülkeden katılım ile Paris'te kurulan Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR) aracılığıyla kardeş şehir ilişkileri artmış, ülkemizde ise ilk olarak İzmir'e Bergama Belediyesi'nin 1964 yılında Almanya'nın Böblingen Belediyesi ile birlikte imzaladığı kardeş şehir anlaşması Türkiye'nin ilk kardeş şehir ilişkisi olmuştur. 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından, kardeş şehir ilişkilerinde belirgin bir hızlanma gözlemlenmiştir. Bu dönemde, Türkiye'deki belediyeler, Sovyetler Birliği'nden ayrılan ülkelerle ve özellikle Balkan ülkelerindeki belediyelerle çok sayıda kardeş şehir ilişkisi kurmuştur.

Orta Karadeniz bölgesinde yer alan Tokat Belediyesinin uluslararası düzeyde Moldova Komrad belediyesi, Güney Kore - Geumcheon-Gu Belediyesi ile yurt içinde ise Sinop Erfelek Belediyesi ile kardeş şehir ilişkisinin olduğu bilinmektedir. Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının internet sayfasında açıklandığı şekli ile Tokat Niksar Belediyesinin 2008 yılında Dünya Kaleli Kentler Birliği ile ilişkisinin kurulduğu anlaşılmıştır. Paradiplomatik anlamda gerek uluslararası sahada gerekse yurtiçinde kardeş şehir ilişkileri ve uluslararası kuruluşlar ile olan ilişkilerin Tokat ili özelinde istenilen seviyede ekonomik ve turistik etkilerinin gerçekleşmediği kanısına varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Paradiplomasi, Yurttaş Yumuşak Diplomasisi, Vatandaş Diplomasisi, Kardeş Şehir.

PARADIOPOLITICAL RELATIONS AND SISTER CITY PRACTICES IN LOCAL GOVERNMENTS AND THE CASE OF TOKAT PROVINCE

With globalisation, local and national borders have been crossed in economic, social and political interaction, which has led to the influence of global policies at the local level. It is known that the concept of citizen soft diplomacy, which includes not only political institutions but also the entire public and private sectors by increasing the integration of local governments in foreign policy processes by increasing the integration of local governments with central policies by providing more contact in foreign relations, the concept of citizen soft diplomacy, which includes not only political institutions but also the entire public and private sector, and local government activities,

which are defined as flexible and feasible activities that offer a solution to the problem of cleaning between Indonesia and India in order to adapt to the uncertain and sudden changes of the international system, are known to have emerged with the solution on the axis of the concept of paradiplomacy, which refers to soft power activities in the international community. After the 2nd World War, international politics assumed a peaceful notion and with the effects of globalisation, sister city relations, which were first established between Germany and France and then between the UK, have been regulated in such a way that Turkish local administrations can become members of international institutions and organisations within the scope of their own laws, after obtaining the necessary permissions, carry out joint projects and establish sister city relations with foreign local administrations. The purpose of establishing a sister city relationship is to provide acceleration in cultural, social and economic terms, and its contributions are evaluated by taking the example of Tokat Municipality in the Central Black Sea Region as an example.

Keywords: Paradiplomacy, Citizen Soft Diplomacy, Citizen Diplomacy, Sister City.

MUHTARLIK KANUNUNUN ACIL DURUM VE AFET YONETIMI OZELINDE DUZENLENMESINE DAIR BIR MODEL ONERISI

M. Enes ZORLU¹

İmparatorluk geçmişimizden başlayıp bugünlere gelene kadar yerel yönetim sistemimizin oluşmasında muhtarlık kurumu özel bir yere sahip olmuştur. Kırsal alanlarda köy, ilçe ve kentlerde ise mahalle düzeyinde örgütlenen muhtarlık kurumu, merkezi yönetimlerin halka en yakın temsilcileri konumundadırlar. Geçmişte vergi toplamadan tutun belge oluşturmaya varıncaya kadar oldukça fazla görev ve sorumlulukları olan muhtarlık kurumunun günümüzdeki hali birçok açıdan temsili düzeylere inmiş bulunmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte kamuda yaşanan dijitalleşme adımları neticesinde, eskiden yüz yüze yapılması gereken birçok iş, artık dijital ortamlar üzerinden yapılabilmektedir. Muhtarlık özelinde değerlendirildiğinde bu noktada en önemli hamle elektronik devlet (e-devlet) uygulaması olmuştur. E-devlet, merkezi hükümet tarafından halka sunulan hizmetlerin, dijital bir platform sayesinde elektronik ortamda ulaştırılması faaliyetidir (Almalı, 2024: 82). Bu sayede hem devlet vatandaşına hem de vatandaş devlete daha hızlı ulaşabilmekte ve zamandan ve kaynaklardan tasarruf sağlanabilmektedir. Nitekim geleneksel kırtasiyeci kamu yönetimi anlayışında işler çok fazla karmaşıklaşmakta, bürokratik unsurlar artmakta ve vatandaşlar birçok noktada bu durumlardan ötürü taleplerinden vazgeçme durumunda kalabilmekteydiler. Ancak söz konusu dijitalleşme ve e-devlet uygulamalarındaki gelişim ile genç ve yaşlı tüm vatandaşlar, bizzat kurumlara gitmelerine gerek kalmadan birçok işlerini oturdukları yerden devlete ulaşarak yapabilir hale gelmişlerdir.

Artan bu teknolojik hamleler ve e-devlet sisteminin gelişmesi, muhtarlık kurumu üzerinde de bazı sorgulamalar yapılmasına sebebiyet vermektedir. Eskiden muhtarlar üzerinden temin edilen birçok resmî belgenin artık e-devlet üzerinden alınabiliyor olması, muhtarların özellikle de kent merkezlerindeki mahalle muhtarlarının artık görevlerinin ne olduğu konusunda ciddi tartışmalara sebebiyet vermiş, artık insanlar, muhtarlık kurumuna ne ihtiyaç var gibi sorular sormaya başlamışlardır. Ancak tüm bu dijital dünyadaki gelişmelere ve üzerlerindeki sorgulamalara rağmen yerelde vatandaşa en yakın birim olan muhtarlık kurumunun mevcut durumu, çağın gereklerine uygun olarak düzenlendiği takdirde daha efektif hale getirilebilir. Buradan hareketle

bu çalışmanın amacını oluşturan ve model önerisinde bulunulacak konu, muhtarlık kanununun acil durum ve afet yönetimi çerçevesinde düzenlenmesi ve muhtarlık kurumunu yeniden aktif hale getirilmesi üzerine olacaktır.

AFAD tarafından oluşturulan açıklamalı afet yönetimi terimler sözlüğünde afet: *“toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay şeklinde tanımlanmaktadır. Afet bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur”* şeklinde tanımlanmıştır (AFAD, 2024). Başka bir deyişle afet, doğa veya teknoloji kaynaklı tehlikelerin, insanların yaptıkları faaliyetlerle olumsuz etkileşimi neticesinde ortaya çıkan ya da bizzat insan eliyle, hükümetlerin veya toplulukların siyasi, sosyal ve ekonomik kararları ile oluşturulan acil durumlar sonucu tehlike ile karşı karşıya kalan canlıların baş etme kapasitelerinin yetersiz kalması ile olağan yaşantının durması ya da sekteye uğramasıdır (Özmen, 2018: 4)

Afet yönetimi ise yine AFAD’ın tanımlaması ile *“Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması, afet sonucunu doğuran olaylara zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale edilmesi ve afetten etkilenen topluluklar için daha güvenli ve gelişmiş yeni bir yaşam çevresi oluşturulabilmesi için toplumca yapılması gereken topyekûn bir mücadele süreci. Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla, afet öncesi, sırası ve sonrasında alınması gereken önlemler ve yapılması gereken çalışmaların planlanması, yönlendirilmesi, koordine edilmesi, desteklenmesi ve etkin olarak uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla, imkân ve kaynaklarının belirlenen stratejik hedefler ve öncelikler doğrultusunda kullanılmasını gerektiren, çok yönlü, çok disiplinli ve çok aktörlü, dinamik ve karmaşık bir yönetim sürecidir”* şeklinde açıklanmaktadır (AFAD, 2024). Bahsedilen bu afet türlerinin yanında bir de hızlı nüfus artışı, teknolojik ve endüstriyel gelişmeler, yanlış yer seçimi ve çarpık kentleşme gibi durumlar hem dünya hem de ülkemiz için ayrıca risk oluşturmaktadır. Bu nedenle ülkeler ve toplumlar afetlere karşı daha fazla duyarlı olmaya başlamış ve afetlerin zararlarını en aza indirmek amacıyla afet yönetimi anlayışı çerçevesinde faaliyetlere başlamışlardır. Afet yönetimi alanında yapılan çalışmalardaki artışa rağmen ülkemizde afetlerin ardından oluşan olumsuz tablonun bir türlü değişmiyor oluşu, yapılan

¹ Doktorant, Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü,

faaliyetlerin yeterli düzeylere ulaşamadığının bir göstergesidir. Bu sebepten ötürü afet riski oldukça yüksek olan ülkemizde afet yönetimi alanında yapılacak çalışmaların bir bütünlük içerisinde gerçekleştirilmesine ve yetişmiş insan gücüne her zaman olduğundan daha fazla ihtiyaç vardır. Afet yönetimindeki yetişmiş insan gücü denildiğinde sadece müdahale aşamasında çadır kuracak, su dağıtacak kişiler olarak düşünülmemelidir. Aksine afet yönetimi demek, müdahale aşamasına duyulan ihtiyacı azaltmak üzere bir anlayış geliştirmek demektir (Özmen, 2018: 8). Muhtarlık kurumu, yukarıda bahsi geçen anlayışı yerleştirmek amacıyla, halka en yakın hizmet birimi olarak son derece önemli bir konumda bulunmaktadır.

Elinizde bulunan bu çalışmada önce bir nitel araştırma yöntemi olan doküman analizi ile muhtarlık kanununda bulunan muhtar ve ihtiyar heyetlerinin görev ve yetkileri acil durum ve afet yönetimi açısından incelenmiş, ardından kanunun bu görev ve yetkiler kısmına yönelik olarak bir model önerisinde bulunulmuştur. Literatür taraması neticesinde bu alanda, yani muhtarlık kanunun acil durum ve afet yönetimi alanına yönelik olarak düzenlenmesini öneren herhangi bir çalışmaya rastlanılmaması da çalışmanın özgünlüğünü bizlere göstermektedir. Söz konusu modelden elde edilen bulgular ve ulaşılmak istenen hedef neticesinde, her mahallede muhtarlık kurumu üzerinden yerelde afet yönetimi bilincini artırmaya çalışmak, her mahallenin acil durum ve afet halinde erişebileceği teçhizatları barındıran depoları olmasını sağlamak ve yine her mahallede küçük de olsa müdahale aşaması için arama kurtarma alanında yeterli eğitimi almış ekipler oluşturmak amaçlanmaktadır. Ayrıca bu model sayesinde muhtarlık kurumu mevcut halinden daha aktif olacak ve toplum gözünde de son derece faydalı bir iş yapmaya gayret eden kişiler olarak itibarları artarak, afetlere dirençli toplum oluşturma yönünde ciddi bir adım atılmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetim, Muhtarlık, Acil durum, Afet Yönetimi.

A MODEL PROPOSAL FOR REGULATION OF THE MUKHTARSHIP LAW WITH RESPECT TO EMERGENCY AND DISASTER MANAGEMENT

The institution of mukhtarship has an important place in our local government system since the

Ottoman Empire. It has been organized in villages in rural areas and in neighborhoods in urban areas and has undertaken many tasks such as tax collection and document issuance in the past. However, with the development of technology and the widespread use of digital services such as e-government, the traditional duties of the mukhtarship institution have diminished and it has assumed a representative structure. Despite this, the mukhtar institution still has a significant potential as the closest service unit to the citizen and can be made more effective with regulations in line with the requirements of the age. For this purpose, in a country with high disaster risk like Turkey, the mukhtarship institution should be included in disaster management processes. In this framework, this study proposes a model for the reorganization of the mukhtarship law in terms of emergency and disaster management.

Keywords: Local Government, Mukhtarship, Emergency, Disaster Management.

BALKANLARDA TÜRK DİASPORASI: KUZEY MAKEDONYA ÖRNEĞİ

F. Gökçen ÇETİN CAN¹
Metin ÖZKAN²

Bu çalışmanın amacı, Makedonya'daki Türk diasporasının kültürel, sosyal ve ekonomik entegrasyon sürecini analiz ederken, Türkiye'nin bu süreci nasıl desteklediğini de incelemektir. Türkiye, özellikle Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve diplomatik ilişkiler aracılığıyla diasporanın kültürel haklarının korunmasına, eğitim olanaklarının geliştirilmesine ve ekonomik fırsatlar yaratılmasına önemli katkılar sunmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin diasporaya yönelik politikaları, kültürel ve sosyal dayanışmayı güçlendirmeye yönelik stratejilerle ele alınacaktır.

Çalışmanın Yöntemi ve Literatür Taraması

Makedonya'daki Türk diasporasına yönelik hukuki belgeler, azınlık haklarıyla ilgili düzenlemeler ve resmi raporlar doküman analizi yöntemiyle incelenerek, sosyo-kültürel dinamikler ve siyasal entegrasyon süreçleri değerlendirilecektir. Makedonya'daki Türk diasporası üzerine yapılan akademik çalışmalar geniş bir literatüre dayanmaktadır. Literatürdeki temel eserler, Türk topluluklarının tarihsel, sosyal, kültürel ve siyasal yaşamlarını inceleyen akademik kitaplar, makaleler ve raporlar etrafında şekillenmiştir.

Makedonya'da Türk topluluğunun eğitim ve dil politikaları üzerine baskılar ile birlikte Türkçe eğitim kurumlarının kapanma tehlikeleri ve buna karşı verilen mücadelelerin geniş bir şekilde ele aldığı çalışması ile Aydın (2019), Balkanlar'daki Türk diasporasının genel durumuna değinmekte; özellikle Osmanlı'nın mirası, 1950'ler sonrası göçler ve Yugoslavya'nın dağılmasından sonraki dönemlerde Türklerin kimlik, kültür ve siyasal temsilini irdelemektedir. Makedonya'da Türkçe eğitimin korunması ve dil hakları da bu eserde geniş bir yer bulmuştur. Kuzey Makedonya'daki Türk topluluğunun tarihsel gelişimini ve günümüzdeki mücadelelerini ele aldığı çalışmasıyla Ödemiş (2023), Türklerin Osmanlı döneminden başlayarak bu coğrafyada önemli bir varlık

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, E-posta: fgokcencetin@nevsehir.edu.tr., ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4906-8634>

² Doç.Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, E-posta: metin.ozkan@hbv.edu.tr., ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6562-1981>

gösterdiği, ancak Yugoslavya'nın dağılması ve Makedonya'nın bağımsızlığı sonrası azınlık olarak karşılaştıkları zorlukları tartışmakta; özellikle Türk kimliğini koruma ve dil, kültür hakları mücadelesini vurgularken literatüre önemli bir katkı sunmaktadır. Eminov (2015) ise, Balkanlar'daki Türk azınlıklarının kimlik mücadelesi ve entegrasyon politikalarını karşılaştırmalı bir çerçevede incelediği eserinde Makedonya'daki Türk diasporasının demografik yapısını ve siyasal haklarını tartışmaktadır. Eserde, Makedonya'da Türk topluluklarının 2000'li yıllarda siyasal temsili artırmaya yönelik çabaları, Türk siyasi partilerinin kuruluşu ve devlet politikalarının Türk kimliği üzerindeki etkisini kapsamlı bir şekilde analiz etmektedir. Diğer yandan Yalçınkaya (2021), özellikle Makedonya'da yaşayan Türklerin demografik değişimlerini ve kültürel entegrasyon süreçlerini ele aldığı eseriyle Balkan Türklerinin ve özellikle Makedonya'daki Türk topluluklarının kimliklerini nasıl koruduklarını ve kültürel haklar için verdikleri mücadeleleri tarihsel bir perspektifle sunmaktadır. Benzer şekilde Mustafa (2022), Makedonya'da Türklerin eğitim mücadelesi ve kimliklerinin korunması sürecini ayrıntılı bir şekilde incelediği çalışmasında Türkçe eğitim üzerindeki baskılar ve genç kuşağın kimlik sorunlarını gözler önüne sermektedir. Özellikle Yugoslavya'nın dağılmasından sonra Türklerin siyasal ve toplumsal katılımının analiz edildiği eseriyle Taşçı (2018), Makedonya'daki Türk derneklerinin faaliyetleri ve diaspora kimliğinin korunması üzerine çalışmaları incelerken Türk derneklerinin Makedonya'daki toplumsal ve kültürel rolü ile kimliğinin korunmasına yönelik stratejileri sistematik bir şekilde ele almaktadır. Türk diasporasının temel hedeflerinden biri siyasal katılımın güçlendirilmesi ve katılımın önündeki engellerin kaldırılmasıdır. Bu bağlamda Yahya (2021), Makedonya'daki Türk azınlığın siyasal temsili ve hak mücadelesi üzerinde durduğu çalışmasıyla Makedonya'daki Türk partilerinin kuruluşu ve bu partilerin siyasi mücadeleleri kapsamlı bir şekilde incelemektedir.

Tartışma ve Sonuç

2022 yılı son resmi nüfus sayımına göre, Kuzey Makedonya'da toplam 1,836,713 kişi yerleşik olarak kayıt altına alınmıştır (www.stat.gov.mk) ve nüfusun 2023 yılı itibariyle 2 milyonu aştığı tahmin edilmektedir (Ödemiş,2023). Bu nüfusun %58.44'ü Makedon, %24.30'u Arnavut ve %3.86'sı Türk olmak üzere diğer etnik gruplar arasında Romanlar (%2.53), Sırp (1.30) ve Boşnaklar (%0.87) yer almaktadır. Türk topluluğu, ülkenin küçük ama önemli azınlık

gruplarından biridir ve yaklaşık 71.000 kişi olarak hesaplanmıştır (www.stat.gov.mk). Bu etnik çeşitlilik, ülkenin kültürel yapısında önemli bir rol oynarken, azınlıkların dil ve kültürel haklarını koruma mücadelesi devam etmektedir. Kuzey Makedonya'daki Türkler, bu bağlamda dil ve eğitim alanında haklarını sürdürmeye çalışmaktadır. Esasen Kuzey Makedonya dış politikası Avrupa ve Avrupa-Atlantik bütünleşme hedefleri çerçevesinde şekillenmektedir. Mart 2020'de NATO üyeliği tamamlanmış olup, ayrıca AB'ye katılım müzakerelerine başlanması kararı alınmıştır. AB müzakere süreci, 19 Temmuz 2022 tarihinde Brüksel'de Kuzey Makedonya ile AB Komisyonu arasında düzenlenen ilk Hükümetlerarası Konferans ile başlatılmıştır. 3-4 Aralık 2020 tarihlerinde Tiran'da gerçekleştirilen Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı (AGİT) Bakanlar Konseyi'nde Kuzey Makedonya'nın 2023 yılı AGİT Dönem Başkanlığını üstlenmesine karar verilmiştir (www.mfa.gov.tr). Bu bağlamda bölgenin nüfus dinamikleri ve azınlık hakları ve Türklerin talepleri de bu çerçevede şekillenmektedir. Türkiye, Kuzey Makedonya'yı anayasal adıyla tanıyan ilk devlettir. Ülkemiz, keza Üsküp'te Büyükelçi görevlendiren ilk devlettir. Türkiye, bağımsızlığını kazandığı tarihten bu yana, Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin ülke bütünlüğünü, egemenliğini ve sınırlarının değişmezliğini kararlılıkla savunmuştur. Kuzey Makedonya'nın üniter devlet yapısının yanı sıra çok etnili ve çok kültürlü dokusunun da korunmasını desteklemektedir(www.mfa.gov.tr).

Kuzey Makedonya Anayasası, azınlık haklarını garanti altına almakta ve özellikle Madde 48 ve Madde 49, etnik azınlıkların kültürel, dilsel ve dini kimliklerini koruma haklarını vurgulamaktadır. Azınlıklar, kendi dillerinde eğitim alma hakkına sahiptir ve kültürel kurumlar kurabilirler. Ayrıca, devlet, etnik ve kültürel kimliklerin korunmasını destekler. Eğitim, dil kullanımı ve kültürel haklar, Makedonya'da yaşayan Türkler ve diğer azınlıklar için anayasal güvence altındadır. Fakat yine de Kuzey Makedonya'daki Türk azınlık, eğitim ve siyasi katılım gibi alanlarda zorluklarla karşılaşmaktadır, Türkler siyasi temsil açısından da yeterince güçlü değildir, medyada Türkçe içerik sınırlıdır ve Türk toplulukları kamu sektöründe yeterince temsil edilmemektedir. Bu zorluklar, Türk azınlığının kamusal hayata tam katılımını zorlaştırmaktadır (minorityrights.org, 2024). Yanı sıra, Ödemiş'e göre (2023), Türkçe yer adlarının Makedonya Cumhuriyeti kurulduktan sonra, Makedonya isimleriyle değiştirilmeleri; öğrenim hayatlarının büyük bir bölümünde Türkçe öğrenip, kamusal alanda Arnavutça ve Makedoncanın ileri seviye bilinme zorunluluğu Türklerin karşılaştığı önemli sorunlardan bir kaçıdır.

Anahtar Kelimeler: Türk Diasporası, Kuzey Makedonya, Entegrasyon, Uyum.

TURKISH DIASPORA IN THE BALKANS: THE CASE OF NORTHERN MACEDONIA

The presence and struggle for existence of the Turkish and Muslim population in the Balkan geography for many years is important for the Turkish diaspora. Elements related to political identity such as common history, language, religion and culture, which have been shared since the Ottoman Empire, make it obligatory for the Turks residing in the Balkans to receive support from the Republic of Turkey in order to preserve this identity and continue their existence. The Republic of North Macedonia, which is located in the centre of the Balkan geography with a population of more than two million and a social structure consisting of many different nationalities, is a country supported by the Turkish diaspora with various policies. In this context, the study aims to examine the cultural, social and economic integration of the Turkish diaspora in Macedonia; the efforts of the Turkish diaspora to protect their language, education and cultural rights in Macedonia and the difficulties they face in this process are discussed. In the face of these challenges, Turkey's long-term strategies towards the Turkish diaspora in Macedonia contribute to both the preservation of cultural heritage and the strengthening of political and social rights. In this context, issues such as the protection of education and language rights and a stronger representation in local and national politics are one of the focal points of the study.

Keywords: Turkish Diaspora, North Macedonia, Integration, Cohesion.

Kaynakça

Ödemiş, Z. (2023). Kuzey Makedonya'da Türk Varlığı Ve Günümüz Varlık Mücadelesine Kısa Bir Bakış. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 1(12), 443-472.

Aydın, M. (2019). Balkan Türklerinin Sosyo-Kültürel ve Siyasi Durumu. İstanbul : İletişim Yayınları.

Eminov, A. (2015). *Turkish Minorities in the Balkans: Identity, Integration, and State Policies*. London: Routledge.

Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin Siyasi Görünümü. (2024, Haziran). www.mfa.gov.tr:
<https://www.mfa.gov.tr/makedonya-siyasi-gorunumu.tr.mfa> adresinden alındı

minorityrights.org. (2024, Haziran). Turks in North Macedonia:
<https://minorityrights.org/communities/turks-3/> adresinden alındı

State Statistical Office. (2024, Haziran). www.stat.gov.mk/:
https://www.stat.gov.mk/publikacii/2023/ZeniteMazite_2023_en.pdf adresinden alındı

Taşçı, T. (2018). *Balkanlarda Türk Diasporası: Kimlik, Siyaset ve Kültür*. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

Yahya, N. (2021). Türk Azınlıkların Siyasi Temsili ve Hak Mücadelesi: Makedonya Örneği. *Uluslararası Balkan Siyaset Dergisi*, 9, 78-92.

Yalçınkaya, B. (2021). *Balkan Türklerinin Demografik ve Kültürel Yapısı Üzerine Bir İnceleme*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

KAMU BORÇ STOKU, COVID-19 SÜRECİ VE SONRASI: TÜRKİYE'DE KAMU BORÇLANMASININ YAPISAL DEĞİŞİMİ VE ENFLASYON DEĞERLENDİRMESİ

Özlem EREN¹
Mehmet UÇAR²

COVID-19 pandemisi, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de kamu maliyesi üzerinde önemli baskılar yaratmış ve kamu borçlanmasında belirgin yapısal değişikliklere yol açmıştır. Pandemi sürecinde hükümetler, ekonomik daralmanın etkilerini hafifletmek, sağlık harcamalarını finanse etmek ve sosyal yardımları artırmak amacıyla geniş çaplı mali teşvik paketleri uygulamıştır. Türkiye'de de bu tedbirler, kamu borç stokunun hızla artmasına neden olmuş, kamu borçlanmasının yapısında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu dönemde, özellikle TL cinsinden değişken faizli ve döviz cinsinden borçlanmanın kamu borç stoku içerisindeki payı artmıştır. Bu durum, ekonomik göstergelerdeki olumsuz gelişmelerle birleşerek makroekonomik istikrar üzerinde ciddi riskler oluşturmuştur (IMF, 2021). Türkiye'de artan kamu borcu ve bu borcun yapısal değişimi, enflasyon üzerindeki baskıları artırmıştır. Döviz cinsinden borçlanmanın artışı, Türk Lirası'nın değer kaybına neden olmuş ve ithalat maliyetlerini yükselterek maliyet enflasyonunu tetiklemiştir. Aynı zamanda, TL cinsinden değişken faizli borçlanmanın artışı, enflasyon beklentilerini olumsuz yönde etkilemiş ve para politikasının etkinliğini zayıflatmıştır. Bu gelişmeler, enflasyonun yüksek seviyelerde seyretmesine yol açarken, fiyat istikrarını sağlama konusunda ciddi zorluklar yaratmıştır (Blanchard & Jean , 2020).

1- Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı COVID-19 pandemisi döneminde ve sonrasında Türkiye'de kamu borç stokundaki değişimlerinin etkileri ve özellikle enflasyon üzerinde yaratmış olduğu baskıların nedenlerini araştırmaktır.

2- Çalışmanın Kapsamı

¹Öğr. Gör. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Gülşehir Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, ozlemere@nevsehir.edu.tr, Orcid ID: 0000-0002-5947-2067

² Öğr. Gör. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Gülşehir Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu, mehmet.ucar@nevsehir.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-6078-7536

COVID-19 pandemisi, dünyada ilk olarak Çin'in Hubei eyaletinin başkenti Wuhan'da Aralık 2019'da ortaya çıkmıştır. İlk vakalar, 31 Aralık 2019'da Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO) bildirildikten sonra virüs, kısa sürede hızla yayılarak küresel bir salgına dönüşmüştür. Dünya Sağlık Örgütü tarafından, 11 Mart 2020'de COVID-19'u küresel bir pandemi olarak ilan edildi (Brahma, Chakraborty, & Menokee, 2020). COVID-19 pandemisi, Türkiye'de ilk olarak 11 Mart 2020'de tespit edilmiştir. Türkiye'de pandemi Mart 2020'den itibaren hızla yayıldı ve Nisan 2020'de günlük vaka sayılarında büyük artışlar görüldü. Bu süreçte, hükümet çeşitli tedbirler alarak; sokağa çıkma yasakları, okulların kapatılması, seyahat kısıtlamaları gibi önlemleri hayata geçirmiştir (www.saglik.gov.tr, 2021). Bu nedenle çalışma COVID-19 pandemisi dünya genelinde başlamadan hemen önceki yıl olan 2018 yılını, pandemi dönemini ve 2024 ikinci çeyreğine kadar olan veriler kullanılmıştır.

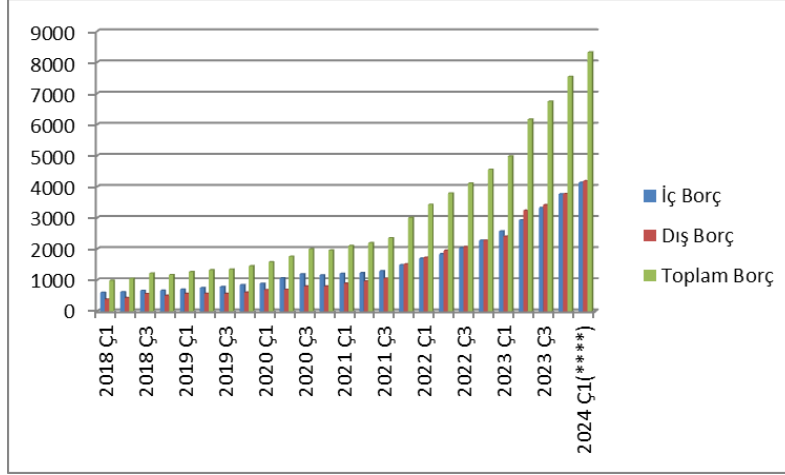
3- Veri ve Metodoloji

2018-2024 yılları arasında yürütülen bu çalışmada Hazine ve Maliye Bakanlığının web sayfasında yayınlanan istatistikler ile Türkiye İstatistik Kurumu ve Merkez Bankası web sayfasında yayınlanan istatistik verileri kullanılmıştır.

Çalışma yöntemi olarak elde edilen istatistiklerin değerlendirilmesi, yorumlanması ve çalışma konusu çerçevesinde yayınlanmış makalelerin derlenip yorumlanmasına dayanmaktadır.

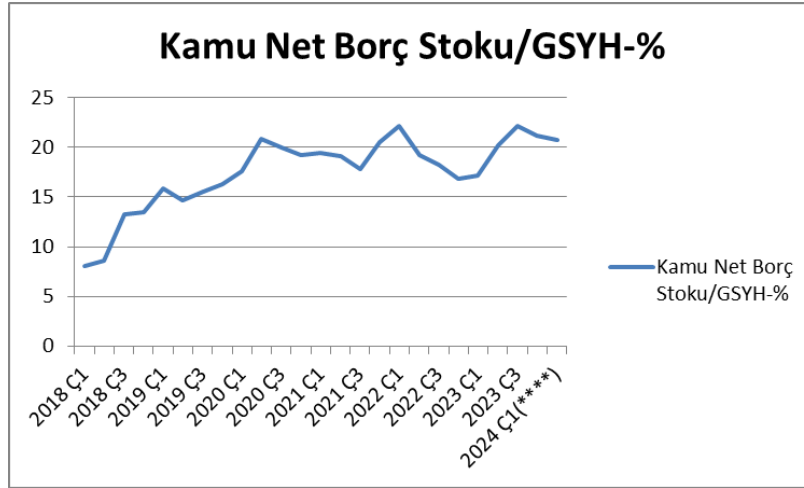
4- Literatür Taraması

COVID-19 öncesinde Türkiye'de kamu borçlanması görece daha sınırlı ve yönetilebilir düzeylerdeyken, pandemiyle birlikte borçlanma hızla arttığı görülmektedir. 2020 yılı itibarıyla Türkiye'nin kamu borç stoku, hem nominal olarak hem de Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'ya (GSYH) oranla yükselmiştir. Pandemi sürecinde alınan mali tedbirler ve gelirlerdeki düşüş, borçlanma ihtiyacını artırmıştır. Türkiye'nin borçlanma stratejisi bu dönemde değişiklik göstermiş; daha önce iç borçlanmaya ağırlık verilirken, pandemi sonrası dönemde dış borçlanma da önemli ölçüde artmıştır. Bunun yanında, kısa vadeli borçların payı artmış, bu da borç yönetimi üzerinde baskı yaratmıştır.



Şekil1: COVID-19 Pandemi Dönemi ve Sonrasında Türkiye Borç Stok Yapısının Değişimi

Kaynak: <https://www.hmb.gov.tr/kamu-finansmani-istatistikleri>



Şekil 2: COVID-19 Pandemi Dönemi ve Sonrasında Kamu Net Borç Stokunun GSYH Oranı

Kaynak: <https://www.hmb.gov.tr/kamu-finansmani-istatistikleri>

Reinhart ve Rogoff (2010) çalışmasında, yüksek kamu borç seviyelerinin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini incelemiştir. Çalışma, genel olarak borç/GSMH oranının %90'ı aştığı durumlarda, ekonomik büyümenin olumsuz etkilenebileceğini göstermektedir. Türkiye'de de

yüksek borç seviyelerinin uzun vadede ekonomik büyümeyi olumsuz etkileyebileceğini söyleyebiliriz (Reinhart & Rogoff, 2010).

Uzun vadeli bütçe açıklarının ve kamu borcunun ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini inceleyen **Gale ve Orszag (2003) çalışmasında**, ülkelerin borç yapısındaki değişikliklerin büyüme üzerindeki olası etkilerini bu çalışmada ele almış ve borçlanma seviyelerinin yükselmesinin büyüme üzerinde baskı oluşturabileceği belirtilmiştir (Gale & Orszag, 2003).

Bu çalışmalar, COVID-19 sonrası kamu borçlanmasının neden arttığını ve bu artışın ekonomik, mali ve politik sonuçlarını detaylı bir şekilde ele almaktadır. Pandemiyle mücadele sürecinde artan harcamalar ve azalan gelirler, kamu borçlanmasının hızla yükselmesine neden olduğu söylenebilmektedir.

IMF'nin "Fiscal Monitor: A Fair Shot" raporunda, COVID-19 sonrası kamu borçlanmasının neden arttığı detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Raporda, 2020'de küresel kamu borç stokunun, pandemi öncesi seviyelere göre %13 artarak GSYH'nin %97'sine ulaştığı belirtilmektedir. Bu artışın ana nedenleri olarak, hükümetlerin sağlık harcamalarını artırması, ekonomik teşvik paketleri uygulaması ve vergi gelirlerindeki düşüş gösterilmektedir (IMF, 2021).

"Economic Outlook" raporları, COVID-19 sonrası birçok gelişmiş ve gelişmekte olan ülkede kamu borçlanmasının önemli ölçüde arttığını göstermektedir. Raporda, pandemi nedeniyle alınan mali tedbirler ve ekonomik daralmanın kamu borç stoklarını artırdığına vurgu yapılmıştır. Ayrıca, birçok ülkenin GSYH'ye oranla kamu borç stoklarının rekor seviyelere ulaştığı belirtilmiştir (OECD, 2021).

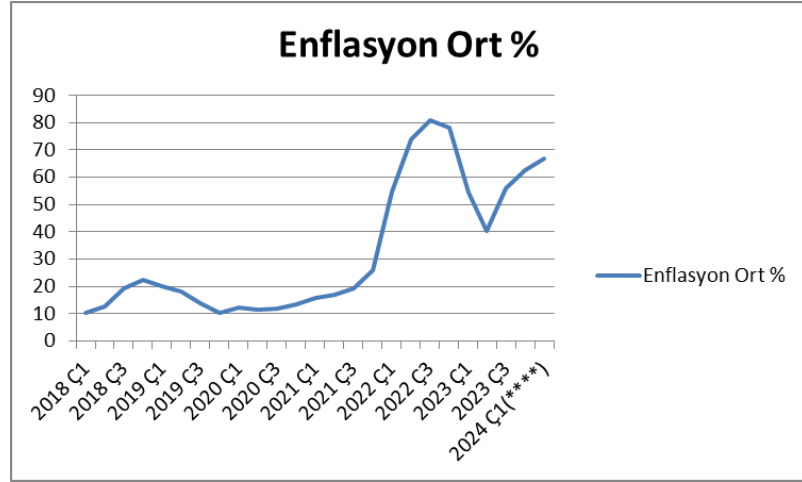
(Blanchard & Jean , 2020) COVID-19 sonrası kamu borçlarının neden arttığını ve bunun ekonomik sonuçlarını tartışmışlardır. Yazarlar, pandeminin getirdiği ekonomik zorluklarla başa çıkmak için hükümetlerin borçlanmaya yöneldiğini ve bu borçlanmanın uzun vadede mali sürdürülebilirlik açısından risk oluşturabileceğini savunmuşlardır.

(Baldwin & Beatrice, 2020), COVID-19'un kamu maliyesi üzerindeki etkileri ve borçlanmanın nasıl arttığı incelenmiştir. Yazarlar, hükümetlerin hızlı ve geniş çaplı mali destek programları

uygulamak zorunda kaldıklarını, bu nedenle borçlanmanın kaçınılmaz olarak arttığını vurgulamışlardır.

"The fiscal response to the COVID-19 crisis in the euro area" başlıklı raporda, Euro Bölgesi ülkelerinin pandemi sonrası kamu borçlanma dinamikleri analiz edilmiştir. ECB, kamu borç stoklarının özellikle pandemiyle mücadele tedbirleri nedeniyle artış gösterdiğini ve bu artışın GSYH'ye oranla %100'ü aşan seviyelere ulaştığını raporlamıştır (ECB, 2021).

Kamu borç stokunun enflasyona etkisi, ekonomi literatüründe geniş bir şekilde incelenmiştir. Temel olarak, kamu borcunun yüksek seviyelerde olması enflasyonist baskılara yol açabilmektedir. Genellikle bu durum, hükümetlerin borçlarını finanse etmek için para arzını artırmaları gerektiğinde ortaya çıkmaktadır. Aşağıda bu konuda yapılmış bazı önemli çalışmalara ve bu çalışmaların temel bulgularına yer verilmiştir:



Şekil 3: COVID-19 Pandemisi Dönemi ve Sonrasında Türkiye Tüketici Fiyat Endeksi

Kaynak: (www.tcbm.gov.tr, 2024).

(Sargent & Wallace , 1981) Çalışmalarında, hükümetlerin yüksek borç seviyelerini sürdürülebilir kılmak için merkez bankaları tarafından para basılmasının gerektiğini savunmuşlardır. Bu durumda, yüksek borç stokları uzun vadede enflasyonu artırabilmektedir.

(Barro, 1979) Çalışmasında, devlet borcunun enflasyon üzerindeki etkisini değerlendirmiştir. Barro, gelecekteki vergi artışlarının beklenmesi durumunda, yüksek kamu borcunun enflasyonu doğrudan artırmayabileceğini öne sürmüştür. Ancak, bu yaklaşımda da, borcun sürdürülebilirliğinin şüpheli olduğu durumlarda enflasyonist baskıların ortaya çıkabileceği belirtilmiştir.

(Blanchard & Fischer, 1989), kitabında borcun enflasyon üzerindeki etkisini hem teorik hem de ampirik olarak ele almışlardır. Yüksek kamu borcu seviyelerinin, özellikle merkez bankasının bağımsızlığının zayıf olduğu ekonomilerde, enflasyona yol açabileceğini belirtmişlerdir.

Bu çalışmaların genel bulguları, kamu borcunun enflasyon üzerindeki etkisinin, borç seviyesinin yanı sıra hükümetin borcu nasıl yönettiğine, merkez bankasının bağımsızlığına ve gelecekteki ekonomik beklentilere bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir. Yüksek kamu borç stokları, özellikle borcun sürdürülemez hale geldiği veya para politikasının gevşek olduğu durumlarda enflasyonu tetikleyebilmektedir.

5- Sonuç ve Geleceğe Yönelik Riskler

COVID-19 pandemisi sonrası Türkiye'nin kamu borç stokunun artması, ekonomi üzerinde bir dizi risk oluşturmuştur. Artan borçlanma ihtiyacı, faiz oranlarının yükselmesine, özel sektör yatırımlarının azalmasına ve ekonomik büyüme üzerinde baskı yaratmasına yol açtığı söylenebilir. Enflasyonun yüksek seviyelerde kalması, fiyat istikrarının sürdürülebilirliğini tehdit ederken, borç servis maliyetlerinin artması da mali sürdürülebilirliği zora sokmaktadır.

Türkiye'nin kamu borç stoku yönetiminin, gelecekte enflasyon ve ekonomik istikrar açısından önemli bir rol üstlenecek gibi görülmektedir. Borçlanmanın sürdürülebilir düzeylerde tutulması ve etkin bir mali disiplinin sağlanması, enflasyonist baskıların hafifletilmesi ve uzun vadeli ekonomik istikrarın korunması için önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Borçlanması, COVID-19 Pandemisi, Kamu Borç Stoku, Enflasyon.

PUBLIC DEBT STOCK, COVID-19 PROCESS AND AFTER: STRUCTURAL CHANGE OF PUBLIC DEBT IN TURKEY AND INFLATION EVALUATION

The COVID-19 pandemic severely affected the public finances of many countries, including Turkey, leading to a rapid increase in public debt. During this period, Turkey implemented various fiscal stimulus packages to mitigate the effects of the economic contraction, finance health care expenditures, and provide economic support to its citizens. In this process, the public debt stock has increased significantly and the structure of this borrowing has changed significantly.

The aim of this study is to analyze Turkey's public debt structure during and after the COVID-19 pandemic, which led to the global economic crisis, and to determine whether inflation is related to the change in the debt structure during this period. The study covers the period 2018-2024 to evaluate the changes in the public debt structure during the COVID-19 pandemic and the evolution of the post-pandemic process. The deterioration of the financial structure, the unfavorable development of macroeconomic indicators, and the increased demand for foreign currency during the pandemic not only increased the size of the public domestic debt stock, but also led to a serious deterioration in the structure of the debt stock. In particular, the increase in the share of TL-denominated floating rate and FX-denominated borrowings in the public debt stock weakened confidence in the Turkish lira, which in turn led to a depreciation of the Turkish lira and an increase in inflation.

Keywords: Public Borrowing, COVID-19 Pandemic, Public Debt Stock, Inflation.

Kaynaklar

Baldwin, R., & Beatrice, W. (2020). *Mitigating the COVID Economic Crisis: Act Fast and Do Whatever It Takes*. London: CEPR Press.

Blanchard, O., & Jean, P. (2020). Monetary Policy in the Age of Covid: Is the Inflation Threat Real? . *Peterson Institute for International Economics*.

Blanchard, O., & Fischer, S. (1989). *Lectures on Macroeconomics*. England-London: The MIT Press.

Borro, R. J. (1979). On the Determination of the Public Debt. *Journal of Political Economy*,

87(5), 940-971.

Brahma, D., Chakraborty, S., & Menokey, A. (2020, April). *The early days of a global pandemic: A timeline of COVID-19 spread and government interventions*. Boorokings: <https://www.brookings.edu/articles/the-early-days-of-a-global-pandemic-a-timeline-of-COVID-19-spread-and-government-interventions/#:~:text=It%20started%20with%20a%20few,already%20a%20full%2Dfledged%20outbreak. adresinden alınmıştır>

ECB. (2021). *The initial fiscal policy responses of euro area countries to the COVID-19 crisis*. Ağustos 2024 tarihinde European Central Bank: [https://www.ecb.europa.eu/press/economic-bulletin/articles/2021/html/ecb.ebart202101_03~c5595cd291.en.html#:~:text=Section%208%20concludes.-,2%20Budgetary%20impact%20of%20fiscal%20responses,2020%20\(see%20Chart%201\). adresinden alındı](https://www.ecb.europa.eu/press/economic-bulletin/articles/2021/html/ecb.ebart202101_03~c5595cd291.en.html#:~:text=Section%208%20concludes.-,2%20Budgetary%20impact%20of%20fiscal%20responses,2020%20(see%20Chart%201). adresinden alındı)

Gale, W. G., & Orszag, P. (2003). The Economic Effects of Long-Term Budget Deficits. *National Tax Journal*, 56, 463-485.

IMF. (2021, April). *Fiscal Monitor: A Fair Shot*. Ağustos 2024 tarihinde <https://www.imf.org/en/Publications/FM/Issues/2021/03/29/fiscal-monitor-april-2021#:~:text=Full%20Report%20%3A%20A%20Fair%20Shot,fairer%2C%20and%20more%20durable%20recovery. adresinden alındı>

OECD. (2021, May). *Economic Outlook*. Ağustos 2024 tarihinde Organisation for Economic Co-Operation and Development: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-outlook/volume-2021/issue-1_edfbca02-en/full-report.html adresinden alındı

Reinhart, C. M., & Rogoff, K. (2010). Growth in a Time of Debt. *American Economic Review*, 100(2), 573-578.

Sargent, T. J., & Wallace, N. (1981). Some Unpleasant Monetarist Arithmetic. *Federal Reserve Bank of Minneapolis Quarterly Review*, 5(3), 1-17.

www.saglik.gov.tr. (2021, Mart). Ağustos 2024 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı:
<https://www.saglik.gov.tr/TR,80604/bakan-koca-turkiyenin-kovid-19la-1-yillik-mucadele-surecini-degerlendirdi.html#:~:text=Fahrettin%20Koca%2C%20Sa%C4%9Fl%C4%B1k%20Bakanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1%20Yerle%C5%9Fkesi,y%C4%B1ll%C4%B1k%20s%C3%BCre%C3%BCre%C3%BCre%20dair%20de%C4%9Fe> adresinden alındı

www.tcbm.gov.tr. (2024). *Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası*. Ağustos 2024 tarihinde
<https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/TR/TCMB+TR/Main+Menu/Istatistikler/Enflasyon>

SÜRDÜRÜLEBİLİR ENERJİ DÖNÜŞÜMÜNDE BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNİN ROLÜ: 2020-2024 STRATEJİK PLANLARI ÜZERİNDEN BİR İNCELEME

Hayriye ŞENGÜN¹
Turgut BAYRAMOĞLU²

Modern dünyada insanlığı her alanda enerjinin çeşitli biçimlerini kullanmaktadır. Endüstri devriminden bu yana enerji kaynaklarının büyük bölümünün fosil yakıtlar olması ve yarattığı kirliliğinin doğal dengeyi bozacak düzeye gelmesi, canlı yaşamını tehdit eder ve iklimin değişmesine yol açar hale gelmiştir. Günümüzde dünyanın en önemli çevre sorunu haline gelen iklim değişikliği, Türkiye’de de enerji üretimi ve kullanımı konusunda yeni çözümlerin geliştirilmesini ve bunun merkezi yönetimin yanı sıra yerel yönetimlerce de yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Kentsel yoğunluk, nüfus artış hızı, çevresel sorunlardaki artış ve çeşitlilik, endüstriyel üretim süreçlerinin sonuçları yanında yoğun fosil yakıt kullanımıyla oluşan kirlilik iklim değişikliğinin en önemli gerekçesini oluşturmaktadır. Dünyanın yaşanabilir hale gelmesi, geleceğin yeni felaketlerden korunması için küresel ısınmanın ve iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması amacıyla bütün ülkelerin, özellikle gelişmiş ülkelerin üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi gerekmektedir. İklimi etkileme gücü olan kentler diğer yandan iklimsel bir bozulmadan da kıra göre daha fazla etkilenmektedir. Küresel nüfusun daha fazlası kentlerde yaşamakta, kentlerin % 40’ı ise deniz kenarlarında bulunmaktadır. İklim değişikliğinin kentler üzerine yapacağı diğer ciddi bir etki başta ulaşım olmak üzere bütün altyapıyı tahrip etme gücüdür. Artan sıcaklıklar ve düzensiz yağışların şehirlerdeki ulaşım ağlarını tahrip edeceği, kanalizasyon ve içme suyu gibi diğer altyapıya zarar vereceği beklenmektedir. Yağışların biraz fazla yağması sonucu alt geçitlerin suyla dolduğu ve bu geçitlerde mahsur kalındığını her geçen gün daha fazla görmekteyiz.

Türkiye’de çevrenin korunması konusunda devlete ve vatandaşa sorumluluk yükleyen Anayasa’nın 56. Maddesi çevre hakkı bağlamında önemli bir düzenleme olarak kabul edilmektedir. Anayasal ve yasal düzenlemelere karşın kentlerin iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine ve çevre sorunlarına karşı dirençli hale getirilmesi amacıyla yenilikçi yaklaşımlara ve

¹ Bayburt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hsengun@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1899-8329

² Bayburt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat Bölümü, tbayramoglu@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0778-0516

çözüm içeren uygulamalara olan gereksinim daha da artmaktadır. Bu bağlamda yerel yönetimlerin de çevrenin korunması, geliştirilmesi ve iklim değişikliğinin etkilerinin azaltılması için yeni çözümler geliştirmesi, enerji kullanımında sürdürülebilir yeni enerji dönüşümleri gerçekleştirmelerine olan ihtiyaç gün geçtikçe artmaktadır.

Küresel iklim değişikliğinin en önemli kaynağı olan fosil yakıtlara bağımlılık, ne yazık ki devam etmektedir. Uluslararası Enerji Ajansı'nın 2023 raporuna göre on yıllardır küresel enerji arzında fosil yakıtların payı %80'ler civarında seyretmekte ancak 2030 yıllarında %73'lere gerilemesi beklenmektedir. Aynı rapora göre fosil yakıt kaynaklı emisyon miktarları ise 2025 yılında zirve yaparak sonra gerileyeceği öngörülmektedir. Bu rapor ülkelerin uluslararası anlaşmalardan doğan taahhütlerini yerine getirmeleri için yapmaları gerekenleri ise şu şekilde sıralamaktadır: Küresel yenilenebilir kapasitenin üç katına çıkarılması, enerji verimliliği iyileştirme oranının iki katına çıkarılması, fosil yakıt operasyonlarından kaynaklanan metan emisyonlarının % 75 oranında azaltılması, yükselen ve gelişmekte olan ekonomilerde temiz enerji yatırımlarının üç katına çıkarılması için yenilikçi, büyük ölçekli finansman mekanizmaları ve karbonu tutulmayan kömür yakıtlı enerji santrallerinin yeni onaylarının sona erdirilmesidir. Birleşmiş Milletler örgütüne yapılan son tahminlere göre 2050 yılına kadar dünya nüfusunun % 68'inin kentlerde yaşaması beklenmektedir. İklim değişikliği açısından bir bölgede yaşayan nüfusun fazlalığı ister istemez bulunduğu bölge üzerine az nüfuslu yerlere göre daha fazla baskı yapacaktır. Mal ve hizmetlerin yoğunlaştığı bu bölgelerde eğer kirliliği giderici önlemler alınmamışsa çevresel değerlerin bozulması beklenir.

Kentler yaşam pratikleri olarak kıra göre iklimi daha fazla etkileme gücüne sahipken, iklimsel anlamda oluşan değişikliklerden de kıra göre daha fazla etkilenecektir. Bir başka deyişle kent ve iklim ilişkisi tek taraflı değil, sebep ve sonuçlar açısından çift taraflıdır. Küresel karbon emisyonunun %28'inden sorumlu olan enerji kentleşme ile beraber daha fazla talep edilmektedir. Yapı malzemesi olarak asfalt ve betonun daha çok kullanıldığı kentlerin sera gazı salım miktarı artmaktadır. Diğer yandan kentler, ulaşımda fosil yakıt kullanan araçların fazlalığı nedeniyle ulaşımdan ve sanayii faaliyetlerinden dolayı doğal emisyon kaynaklarına dönüşmüş durumdadır. İklim değişikliği yerleşim yerleri açısından en fazla nüfusu yoğun olan büyükşehirleri ilgilendirmektedir. Bu açıdan büyükşehirler bugün ve yakın gelecekte iklim değişikliği ile

mücadelede en fazla rol alması gereken kurumlar olacaklardır. Bu bağlamda büyükşehir yönetimleri şimdiden yaptıkları uygulamalar ve gelecekte yapacakları uygulamalarla iklim değişikliğini insanoğlunun dayanma sınırlarında tutmaya yardımcı olabilirler. Bu konuda yapılacak en önemli çalışma bu belediyelerin sorumlu oldukları kentsel alanlarda, kentin alt yapı ve üst yapılarında yenilenebilir enerjilere yatırım yapmalarıdır. Bu konuda ilk elden yapılabilecekler, elektrikli ulaşım araçlarını çoğaltmak, çatıların güneş panelleriyle kaplanması için öncü projeler ve uygulamalar geliştirmek, geri dönüşüm sistemlerinin iyi çalıştırılmasına yatırım yapılması, emlak vergilerinden yenilenebilir enerji üretimi konusunda gayretli vatandaşları desteklemek ve ödüllendirmek için pay ayırmak, kentsel yeşil alanları çoğaltıp karbondioksit döngüsüne yardımcı olmak ve kent sakinlerinin karbon ayak izlerinin azaltılması konusunda eğitsel faaliyetler yapılması sayılabilir.

Bu çalışmada, halihazırdaki 30 büyükşehir belediyesi içinde nüfusu 1 milyonu geçen büyükşehir belediyelerinin uygulanan son stratejik planlarında (2020-2024) iklim değişikliği, enerji dönüşümü ve çevre kirlenmesinin önlenmesine yönelik politikaları incelenerek, sürdürülebilir kentler oluşturma çabalarında enerji dönüşüm yatırımlarının durumu ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Çalışmanın kapsamının belirli nüfus büyüklüğüne sahip büyükşehir belediyeleri ile sınırlı olmasında, bu belediyelerin yeni enerji dönüşüm projelerinin yapım maliyetinin karşılayabilecek kaynaklara sahip olma olasılığı var sayılmaktadır. Ayrıca gerek genel bütçe gelirlerinden aldıkları payları, gerekse iştirakleri vasıtasıyla elde ettikleri gelirleri daha sağlıklı çevre, iklim değişikliğinin önlenmesi ve olası afet risklerine karşı dirençli kentler oluşturulması amacıyla yönelik kullanabilme kapasiteleri araştırılmaktadır. Nüfus ölçütüne göre belirlenen büyükşehir belediyelerinin son stratejik planları, tarama ve doküman inceleme yöntemi ile incelenerek, elde edilen veriler yorumlanarak, elde edilen sonuçlar, enerji dönüşümüne, iklim değişikliğine ve çevre kirliliğine getirdiği çözümler ekseninde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, Çevre Kirliliği, Kentsel Dirençlilik, Enerji Dönüşümü.

THE ROLE OF METROPOLITAN MUNICIPALITIES IN SUSTAINABLE ENERGY TRANSITION: A REVIEW BASED ON STRATEGIC PLANS (2020-2024)

Energy usage and climate change, which have become the most significant global issues, require developing new solutions for energy production and consumption in Turkey as well. These efforts must be undertaken not only by the central government but also by local administrations. The most critical reasons for climate change include urban density, population growth rate, the diversification and increase of environmental problems, the consequences of industrial production processes, and pollution caused by intensive fossil fuel use. To make the world livable and to protect the future from new disasters, all countries, especially developed ones, must fulfill their responsibilities in reducing the impacts of global warming and climate change.

Despite constitutional and legal regulations for environmental protection in Turkey, ecological problems are increasing. In this context, the need for local administrations to develop new solutions for environmental protection, development, and reducing the effects of climate change, as well as to realize sustainable new energy transitions in energy usage, is growing daily

In this study, the policies regarding climate change and environmental pollution in the most recent strategic plans (2020-2024) of metropolitan municipalities with populations exceeding 1 million among the current 30 metropolitan municipalities will be examined. The aim is to reveal the status of energy transition investments in efforts to create sustainable cities. The scope of the study is limited to metropolitan municipalities with certain population sizes, influenced by the likelihood that these municipalities possess the resources to cover the construction costs of new energy transition projects. The most recent strategic plans of the metropolitan municipalities, selected based on population criteria, will be analyzed using scanning and document review methods. The data obtained will be interpreted, and the results will be discussed in terms of the solutions provided for climate change and environmental pollution.

Keywords: Climate Change, Environmental Pollution, Urban Resilience, Renewable Energy.

AFET SONRASI KENTSEL GÜVENLİK SORUNLARI: KURAMSAL YAKLAŞIMLAR VE ÖRNEK OLAYLAR BAĞLAMINDA BİR DEĞERLENDİRME

Esra Banu SİPAHİ¹
Merve YAZICI²

Dünyada yaşanan felaketlerin ulaştığı boyutlar, iklim değişikliğinin etkilerinin daha fazla hissedilmesi ve artan riskler, afetin gündemdeki yerinin her geçen gün daha belirgin bir hal almasına neden olmakta ve afete ilişkin literatür hızla genişlemektedir. Özellikle ‘yüzyılın felaketi’ olarak adlandırılan 6 Şubat depremleri sonrası, Türkiye’de olduğu kadar dünyada da afet konusuna ilgi artmıştır.

Üzerinde uzlaşmış bir tanımı olmasa da genel olarak afet; ‘insanlar için fiziksel, ekonomik, sosyal ve çevresel kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen, etkilenen topluluğun yerel olanak ve kaynaklarını kullanarak baş edemeyeceği doğa, teknoloji veya insan kökenli olayların sonuçları’ biçiminde ifade edilebilir. Konuya ilişkin literatür incelendiğinde, bir olayın afet olarak nitelendirilebilmesi için bazı durumların oluşması gerekmektedir. Bunları şu şekilde sıralamak olanaklıdır: Olayın ani ve hızlı gerçekleşmesi, çok fazla ölüm ve yaralanmaya sebep olması, ekonomik açıdan büyük zarara yol açması ve olayın gerçekleştiği yerde, olayla başa çıkma noktasında imkânların yetersiz kalması.

Afetin sınırlarını belirleyen tanımlar ve afete yönelik çalışmalar konunun farklı perspektiflerden ele alınması ile çeşitlenmektedir. Bilhassa kentlerin afetler karşısındaki kırılganlığı ve kentsel nüfusun artan seyri, kent güvenliği bağlamında afeti konu edinen çalışmaların gerekliliğini gündeme getirmektedir. Bu çalışmada, öncelikli olarak afet-kent güvenliği ilişkisini ele alan temel yaklaşımlara kısaca yer verilmektedir.

Esasen afeti güvenlik konuları üzerinden ele alan çalışmaları Aydınlanma dönemine kadar götürmek olanaklıdır. Rousseau, 1 Kasım 1755 yılında Lisbon da yaşanan depremi Voltaire’le mektuplaşmalarında tartışmıştır. Rousseau depremi bir felaket olarak tanımlamış ve büyük

¹ Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi, ebsipahi@erbakan.edu.tr, orcid.org/0000-0001-6277-8027

² Doktorant, Necmettin Erbakan Üniversitesi, merveyazici-@hotmail.com, orcid.org/0000-0001-5318-3160

kayıplar verilmesinin sebebini ise çok katlı yapılarla ilişkilendirmiştir. Ayrıca insanların tahrip olmuş evlerini terk etmeyip değerli eşyalarını korumak için kalmalarının zararın artmasına sebep olduğunu dile getirmiştir. Sosyolojinin kurucuların biri olarak kabul edilen Durkheim da beşeri afet olarak savaşa yer vermiş ve eleştirmiştir. ‘İntihar’ adlı yapıtında yer verdiği anomi kavramını; ‘toplumun yaşamış olduğu savaşlar, doğal afetler, yangınlar, ekonomik çöküşlerden sonraki toplumsal düzensizlik’ biçiminde açıklamıştır. Weber ise afeti siyaset sosyolojisi üzerinden ele almış, özellikle afet sonrası sınıf, statü ve iktidar ilişkilerinin anlatıldığı yaklaşımlarda onun fikirleri etkili olmuştur.

Afetlerin sosyolojik açıdan incelendiği ilk saha araştırması ise 1920 yılında Prince tarafından gerçekleştirilmiştir. Prince çalışmasında, Halifax limanındaki iki geminin çarpışmasının toplum üzerindeki etkilerine ve sonra yaşanabilecek çarpışmaların önlenmesi için alınacak tedbirlere yer vermektedir. Klasik Sosyoloji düşünürlerinden biri olan Sorokin de Man and Society in Calamity (1942) başlıklı çalışmasında savaş, kıtlık, devrim, ölümcül bulaşıcı hastalıklar gibi olayları ele almaktadır.

Görüldüğü üzere afet, çatışmacılardan işlevselcilere değin farklı yaklaşımlarla ele alınmış, saha çalışmaları ile modern sosyolojinin popüler konularından biri haline gelmiştir. 1950’li yıllara gelindiğinde ise afet konusunda çalışan araştırma merkezlerinin kurulduğu ve önemli afet araştırmalarına kaynaklık ettiği görülmektedir. Amerikan Ulusal Bilimler Akademisi’nin içerisinde Afet Çalışmaları Komitesi (Committee of Disaster Studies) kurulmuş ve bu komite çok sayıda saha çalışması gerçekleştirmiştir. Yine kent sosyolojisi çalışmaları ile ünlü Chicago Üniversitesi bünyesinde kurulu olan Ulusal Kamuoyu Araştırma Merkezi’nde bazı afet çalışmaları yürütülmüştür. 1963 yılında ise Ohio Devlet Üniversitesi’ne bağlı Afet Araştırma Merkezi (Disaster Research Center) önemli çalışmalara imza atmıştır.

Bireysel ya da kurumsal olarak yapılan çalışmalarda afetlerin fiziksel, ekonomik ve sosyal etkileri üzerinde durulmakta; insanın ve toplumun afet öncesinde, afet sırasında ve sonrasında güvenlik sorunları da incelenmektedir. Bu noktada artan kentsel nüfus, plansız kentleşme, dayanıksız yapılar, çevre sorunları gibi sorunlar karşısında kentlerin dirençsiz hale gelmesi gibi konular güvenlik ekseninde tartışılmaktadır. Bunların dışında, hem afet sırasında hem de sonrasında hırsızlık, yağma, şiddet, tecavüz, kadın ve çocuk kaçakçılığı, fuhuş gibi suçların neden

olduğu güvenlik sorunları da araştırmalara konu edinilmektedir.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan afet-kent güvenliği ilişkisinde kentin kırılmalığı kadar afet sonrasında savunmasız kalan kişilere ve yaşanılan olaylara da yer verilmektedir. Afet sonrasında asayişin olmadığı yerlerde mağdur olan kişilere örnek olarak; Afrika'yı vuran Ebola salgınında, Kongo ve Gine'deki afetten sonraki mülteci kamplarında, 2010 Haiti depreminde, Gine ve Tanzania Birleşik Cumhuriyeti'ndeki afet sonrası toplama alanlarında kadınların ve çocukların tecavüze uğradıkları raporlarla kanıtlananlar sayılabilir.

Öte yandan afet sonrası yaşanılan güvenlik sorunları bu tür cinsiyet temelli mağduriyetlerle sınırlı değildir. Afet sonrası kamu düzeni bozulur, kamu kurumları çöker, suç eylemleri ve yolsuzluk ve cezasız kalır. Ayrıca suçla yasadışı müdahaleye başvurular artar, afetzedeler kurtuluş için enformel yollara başvurma eğilimi gösterebilirler. Bunların dışında yetersiz kanun uygulama mekanizmaları ve adil bir Şekilde işleyen adalet sistemine sınırlı erişim, etkili geri bildirim ve Őikâyet mekanizmalarının olmaması, istihdam ve geçim kaynağı fırsatlarında adaletsizlik, yerinden edilme ve yerinden edilen kişilerin güvensiz veya istem dışı dönüşü veya yeniden yerleştirilmesi, mülkiyet iadesi eksikliği ve araziye erişim sorunları gibi sorun alanlarından da söz etmek olanaklıdır. Bunların dışında afet sonrası güvenlik sorunları ve hak ihlallerine eklenen sosyo-psikolojik sorunlar da ele alınmaktadır. Bunlara rnek olarak; etkenlik, güven, mekân bağlılığı gibi duyguların yitirilmesi, suç korkusu ve risk algısında artış, afet korkusu, yalnızlık hissi ve psikolojik etkiler, g ve toplumsal uyum sorunları, intihar eğilimlerinde artış gibi patolojik sorular sayılabilir.

Ne var ki, afet sonrası kentsel güvenlik sorunlarına ilişkin çalışmalar az sayıdadır ve bunların büyük bölümünün ABD'deki kimi kurumlar tarafından yapıldığı görülmektedir. Çalışmaların üzerinde yoğunlaştığı suçlar ağırlıklı olarak; cinsel istismar/şiddet, ebeveyn şiddeti, ocuk istismarıdır. Bu çalışmalarda afetin uzun erimde suç ve şiddet olaylarında artışı krkleği de saptanmıştır. alışmalar; yaşlıların, çocukların hamile/emziren annelerin, tek ebeveynli ailelerin, ruhsal ve fiziksel engeli olan bireylerin afet dönemlerinde ciddi risk altında olduklarını ortay koymaktadır.

Afet sonrası güvenlik sorunlarına ilişkin somut örneklerle de yer verilen bu çalışma ile

akademisyenlerin yanı sıra kamu yöneticileri, karar alıcılar, politika yapıcılar ve uygulamacılar için bir farkındalık yaratılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda çalışma, konuya ilişkin temel kuramsal perspektiflere değinmenin yanında afet sonrası güvenlik sorunlarının Dünyadan ve Türkiye’den çeşitli örnek olaylarla somutlaştırılması yolu ile konuyu belirginleştirmekte ve gelecekteki araştırmalar için bir kapı aralamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Kent Güvenliği, Asayiş.

URBAN SECURITY PROBLEMS AFTER DISASTER: AN EVALUATION IN THE CONTEXT OF THEORETIC APPROACHES AND CASES

Nowadays, the extent of the consequences of disasters, the effects of climate change being felt more, the increase in risks due to the increase in population rates and the number of urbanization, have become one of the important issues that need to be emphasized on the agenda. Especially with the February 6 earthquakes, which was called the 'Disaster of the Century', the issue of disaster has become an field that has attracted the attention of not only Türkiye but also the whole world.

When the literature on disaster is examined, studies vary depending on which dimension of the disaster is discussed. Especially increase vulnerability of cities to disasters and the rise in urban population bring to the fore the necessity of studies focusing on disasters related to urban security. In this study, primarily the basic approaches addressing the disaster-urban security relationship are briefly mentioned. Along with the basic approaches, the important studies carried out by different institutions and organizations in the name of disaster literature are explained. In addition, examples from both the world and Türkiye are given about security problems experienced after the disaster and crimes such as theft, looting, violence, rape, trafficking of women and children, and prostitution. The aim of the study is to raise awareness for public administrators, decision makers, policy makers and practitioners as well as academicians and to create resources for future studies.

Keywords: Disaster, Urban Security, Public Security.

KENTSEL BELLEĞİN KORUNMASINDA KENT MÜZELERİNİN ROLÜ: DENİZLİ KENT MÜZESİ ÖRNEĞİ

Alperen AKGÜL¹
Pınar SAVAŞ YAVUZÇEHRE²

Kolektif bellek, toplumun ortak değerlere sahip olması ve bireylerin bu değerler ekseninde sosyal çerçeveler oluşturmasıdır. Maurice Hawlbachs tarafından teorik zemini oluşturulan kolektif bellek tanımına göre bireylerin ortak şekilde hareket etmelerini sağlayan temel husus soyut ve somut düzlemde ortak değerler kümesi ekseninde birleşmesidir. Bireylerin oluşturduğu sosyal çerçeveler ve ortak değerler, kent ölçeğinde kentlinin kolektif hafızasını besleyecek somut alanlara imkân tanımaktadır. Bu bağlamda kolektif belleğin mekânsal olarak üretildiği alanlar olan kentlerde, birikimli şekilde kenti kapsayan hafıza mekânları oluşmaktadır. Hafıza mekânları, Pierre Nora'nın tanımına göre hafızanın somutlaştırıldığı alanları ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında kolektif bellek ve hafıza mekânı kavramsallaştırmaları, büyük ölçüde kentlerin kimliğini etkileyen unsurlardır. Kent kimliği açısından kolektif bellek ve hafıza mekânı çalışmaları, kentsel aidiyet, yer duygusu oluşturma ve toplumsal yapının bir bütün hâlinde hareket etmesi anlamlarını taşımaktadır. Bireylerin içerisinde yaşadığı toplumlara aidiyet ve yer duygusu hissetmeleri, kenti besleyen kimlik öğelerinin ve kentsel belleğin oluşumuna olanak tanımaktadır. Bu bağlamda kentsel belleği, kenti birbirinden ayırt eden sosyal ve yapısal çevre niteliklerinin bilinçli şekilde biriktirilen olay, kişi, görüntü, mekân ve ses gibi öğelerin geleceğe aktarılması ve korunması şeklinde tanımlamak mümkündür.

Hafızanın aktarılması, kayıt altına alınması ve taşınması adına yerel yönetimlerin ve diğer politika aktörlerinin önemli görevleri bulunmaktadır. Kent kimliğinin ve belleğinin sürdürülmesi, hafıza mekânlarının oluşturulması, her türlü yapısal ve sosyal çevrenin kayıt altına alınmasının bir ayağını da kent müzeleri oluşturmaktadır. Sanayi Devrimi'nin ardından ortaya çıkan modern müzecilik anlayışı, toplanan eserlerin koleksiyon olarak sergilenmeye başlanması fikrini doğurmaktadır. Dönemin milliyetçilik akımı, ulusal müzelerin kurulmasını sağlayarak sonu kent müzelerine gidecek fikri zemini oluşturmaktadır.

¹ Arş. Gör., Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı. E-posta: alperena@pau.edu.tr ORCID: 0000-0002-2128-0545

² Prof. Dr. Pamukkale Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı. E-posta: pyavuzcehre@pau.edu.tr ORCID: 0000-0001-7726-1119

Kent müzeleri, 20. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan hemşehriye yerellik atfedilerek oluşturulmuş yapısal mekânlardır. 2004 yılında “Milletlerarası Müzeler Konseyi” (ICOM) bünyesinde kurulan “Kent Müzeleri Aktiviteleri ve Koleksiyonları için Uluslararası Komite” (CAMOC) ile kent müzelerinin dünya genelinde standardize edilmeye çalışıldığı görülmektedir. 1990 yılında Yıldız Sarayı Bahçesi’nde açılan İstanbul Şehir Müzesi ile Türkiye’deki uygulamalarının görülmeye başlandığı kent müzeleri, 2000’li yıllardan itibaren Tarih Vakfı ile Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı’nın teşebbüsleri vasıtasıyla arttırılmaya çalışılmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre 2021 itibariyle Türkiye’de 289 adet kent müzesi vardır. Çalışmada, Anadolu kentlerinde son yıllarda yaygınlaşan kent müzelerine örnek olması adına ulusal ve uluslararası başarılı kent müzelerinin çalışmalarına da yer verilecektir.

Kent belleğini koruma amacı güden bir şehir olan Denizli kenti, çalışmada örneklem olarak seçilmiştir. Tarihi eski çağlara dek uzanan orta ölçekli bir sanayi kenti olan Denizli, ekonomik anlamda elde ettiği başarıyı kentsel korumada aynı oranda gösterememiştir. Denizli kenti tarihsel süreç boyunca sanayileşmenin de etkisiyle kent belleğini tahrip edici yönüyle karşımıza çıkmıştır. Kente dair bellek unsurları (arıklar, çıkmaz sokaklar, yer adları, tarihi cami ve okullar vd.) yıllar içinde farklı faktörlerin (sanayileşme, nüfus artışı, imar planları, turizm, mevzuat değişiklikleri vb.) etkisiyle kaybedilmiştir. Son on yıldır kent genelinde talep edilen Denizli’ye ait bellek unsurlarının toparlanması ve sergilenmesine dair çalışmalar Kültür ve Turizm Bakanlığı, Denizli Büyükşehir Belediyesi, Denizli Valiliği ve Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü arasında 2021 yılında gerçekleştirilen bir protokol ile hayata geçirilmiştir. Belediyenin öncülüğünde yürütülen süreçte halk katılımı göz ardı edilmiştir. Toplumsal hafızayı korumak adına önemli bir adım olarak 13 Mart 2024 tarihinde Denizli Kent Müzesi açılmıştır. *Çalışmanın amacı*, kent müzelerinin kent belleğini korumadaki rolüne değinerek Denizli Kent Müzesi’nin, Denizli kenti belleğini ne derecede temsil edebildiği, koruduğu ve kenti hangi fonksiyonlarıyla ele aldığıdır.

Çalışmada yöntem olarak literatür taraması, Denizli Büyükşehir Belediyesi’ndeki ilgili daire müdürleri ve müzedeki yetkililer ile mülakat ve müzede yerinde gözlem teknikleri kullanılacaktır. Çalışmada müze; kolektif bellek, kent belleği, hafıza mekânı kavramları ekseninde erişilebilirlik, ulaşım, eserlerin ve buluntuların toplanması ve sergilenmesi açısından

incelenecektir.

Sonuç olarak Denizli kent müzesinde kent belleğine dair; askeriye savunma ve savaş öğeleri, endüstri, doğal çevre, mimari, tarihi kent çekirdekleri ve anıt eserler hakkında bellek unsurlarının yer aldığı görülmektedir. Ancak, somut olmayan kültürel miras (Denizli yöresinde konuşulan ağız, türküler, destanlar ve anlatılar), kentsel mekân ve gelişimi, gastronomi ve yer adları hakkındaki öğelere ise yeterli düzeyde rastlanmamaktadır. Müzenin ayrıca farklı eksiklikleri de saptanmıştır; engellilere yönelik düzenlemelerin olmaması, dijital uygulamaların yer almaması, ziyaret deneyimini fiziki boyutlar dışına çıkarmaması sayılabilmektedir. Müze, ulaşım imkanının kolaylığı, ücretsiz olması, geç saatlere dek açık kalması ve il genelini temsil eden bulgulara yer vermesi açısından başarılıdır.

Denizli Kent Müzesi bir hafıza mekânı olarak tanımlanabilir. Denizli Kent Müzesi'nin kent genelinde kolektif ve toplumsal belleği arttıran bir hafıza mekânı olduğu görülmektedir. Zira Denizli Kent Müzesi ile hemşehriler, kente dair ortak değerlere kolayca ulaşım sağlayabilmektedir.

Kentsel belleğin korunması adına halen yerel yönetimlerin ve başta hemşehriler olmak üzere tüm paydaşlara düşen daha çok sorumluluklar vardır. Çalışmada, kentsel belleğin korunmasında önemli bir aktör olan kent müzelerinin rolünün altı çizilerek Anadolu kentlerinde yaygınlaştırılması ve daha etkin işlev görmeleri adına öneriler getirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kent Müzesi, Kentsel Bellek, Hafıza Mekânları, Kolektif Bellek, Denizli.

THE ROLE OF CITY MUSEUMS IN THE CONSERVATION OF URBAN MEMORY: THE CASE OF DENIZLI CITY MUSEUM

Collective memory is the fact that society has a common image, and individuals create social frames on the axis of these images. In this context, place of memory covering the city are formed cumulatively in cities, which are areas where collective memory is spatially produced. According to Pierre Nora's definition, place of memory refers to the areas where memory is embodied. Local administrations and policy actors have important duties to transfer, record and carry the memory.

City museums constitute one of the pillars of maintaining urban identity and memory, creating place of memory, and recording all kinds of built and social environments. In this study, it is aimed to explain the concepts of collective memory pioneered by Maurice Halbwachs, urban memory and place of memory theoretically grounded by Pierre Nora in the context of city museums. In this study, literature review, interviews and observation techniques were used. Within the framework of the study, the possibilities related to the museum have been tried to be analyzed on the axis of collective memory, urban memory, place of memory and identity. As a result of the study, the role of city museums, which are an important factor in the conservation of urban memory, will be underlined and public policy recommendations will be made for their dissemination and effective functioning in Anatolian cities. As a result of the study, positive and negative aspects of Denizli City Museum in terms of protecting the urban memory were determined.

Keywords: City Museum, Urban Memory, Place of Memory, Collective Memory, Denizli.

TÜRKİYE’DE AFET YÖNETİMİ VE UYGULANAN POLİTİKALARININ DÖNÜŞÜMÜ

Hasibe CEYHAN¹
Bünyamin CEYHAN²

Tarih boyunca dünyanın farklı yerlerinde meydana gelen afetler, ortaya çıkardığı büyük kayıplar nedeniyle ülkeleri afet yönetimi konusunda önemli sorumlulukları üstlenecek politikalar üretmeye zorlamıştır. Karşı karşıya kalınan bir doğa olayının afet olabilmesi için belli bir hasara, can kaybına ve maddi kayıp oluşturan deprem, çığ, yangın, tayfun, sel gibi olayların yanı sıra küresel ısınmaya bağlı olarak, iklim değişikliği, orman tahribatı, erozyon, çevre kirliliği gibi problemlerin ortaya çıkardığı sonuçlar afete dönüşmektedir. Bu çerçevede çalışmamızın amacı, ülkemizin sık aralıklarla afetlerle karşı karşıya kalması göz önünde bulundurulduğunda, afet sürecinde izlediği yönetim biçimini ortaya koymak, uylan politikaların değişim ve dönüşümlerini değerlendirerek, eksiklikleri ifade etmektir.

Afet yönetimi birçok disiplini ilgilendiren bir konu olduğundan, farklı disiplinlerde farklı anlamlara karşılık gelmektedir. Bu minvalde Kamu Yönetimi biliminin geliştireceği politikalar ve uygulayacağı faaliyetler açısından değerlendirildiğinde, ilk olarak gerekli bilgilerin elde edilmesi, bilgiler ışığında kaynak kullanımının nereye nasıl ve ne kadar yapılacağı, oluşturulan yol haritasını içeren proje yönetimi ve planlaması aşamaları olarak düşünülür. ayrılmaz parçalandır.. AFAD’a göre afet “*Toplumun tamamı veya belirli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olay*” olarak tanımlanmaktadır (ADAD,2014).

Bu anlamda ülkemiz, jeopolitik konumu, meteorolojik ve topografik yapısı nedeniyle başta deprem olmak üzere, sel, heyelan, yangın gibi farklı afet türleri ile sıkça karşı karşıya kalan ülkeler arasında yer almaktadır ve topraklarının % 66’sı aktif fay hatlarının üzerinde bulunmaktadır. Türkiye 2018 yılında AFAD’ın ortaya koyduğu risk yönetim endeksine göre dünyadaki 191 ülke arasında 45’inci sırada yer almakta ve 5,0 endeks puanı ile “yüksek risk”

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, Sosyal Güvenlik Programı, hceyhan@hotmail.com, Orcid No: 0000-0002-6551-0787

taşıyan ülkeler arasında bulunmaktadır. Türkiye’de son 75 yıl içerisinde 65 tane yıkıcı deprem olmuştur ve bu depremlerin ülke ekonomisine verdiği zarar nedeniyle kalkınma hızımız düşmüştür (Öztürk,2003: 42). Türkiye sarsıcı bir şekilde yaşadığı 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999 Marmara ve Düzce-Bolu depremleri ile önemli tecrübeler kazanmıştır. Ülkemiz son otuz yıla yakındır afet yönetimi konusunda daha ciddi mevzuat düzenlemesi yaptığından bu çalışmamızda daha çok söz konusu süreçte afet yönetimi adına atılan adımların değerlendirilmesi yapılacaktır. Bu minvalde ülke olarak mevzuatta afet öncesi ve afet sonrası şeklinde bir yasal düzenlemeye gidildiği görülmektedir. Türkiye’de önce 1998’de Adana-Ceyhan’da meydana gelen depremle pek çok mevzuat değişikliği yapılmış olup, daha sonra ve ciddi zararların olduğu 1999’da meydana gelen Marmara depremi sonrasında gerekli önlemlerin hızlı bir şekilde alınabilmesi amacıyla “27.08.1999 tarih ve 4452 sayılı Doğa Kaynaklı Afetlere Karşı Alınacak Önlemler ve Afetler Nedeniyle Doğan Zararların Giderilmesi İçin Yapılacak Düzenlemeler Hakkında Yetki Kanunu” yürürlüğe girmiştir. Kanunda, önce “1999 yılında 4434 sayılı Kanunla, daha sonra 2000 yılında 4540 sayılı Kanunla” yapılan değişiklik çerçevesinde ilgili kuruluşlar arasında gerekli iş birliğinin sağlanması, güvenli yeni yerleşimlerin oluşturulması, bölgeye yönelik yeni bir sigorta sisteminin oluşturulması, depremin zarar verdiği bölgede yeni il ve ilçeler ile büyükşehir belediyeleri kurulması gibi konularda Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkartma yetkisi verilmiştir. İlerleyen süreçte 2009 yılında afet yönetimine dair kurumsal yapılanmada değişikliğe gidilerek Başbakanlık “Türkiye Acil Durum Yönetimi Genel Müdürlüğü”, “Ulusal Deprem Konseyi”, “Doğal Afet Sigortaları Kurumu” gibi kurumların katılımı sağlanmıştır. Geline nokta Türkiye afet yönetiminde birçok gelişmiş ülkenin kullandığı bütünleşik afet yönetimi sistemini benimsemiştir. Bu sistem hem afet öncesi riskleri hemde afet sonrası kriz yönetimine dair gerekli değerlendirmeleri yapmak suretiyle, oluşan zararı tamamen ortadan kaldırırsa bile sırasıyla zarar en aza indirme, hazırlık aşaması, müdahale, kurtarma, ilk yardım, iyileştirme ve yeniden yapılanma aşamalarından oluşan bir planlama ve uygulama sürecini kapsamaktadır. Afet yönetim planının toplumun bütün kesimlerini içerecek biçimde organize edilmesi, afetin meydana getireceği olumsuz sonuçların önlenmesi veya azaltılmasıyla doğrudan bağlantılıdır. Afet öncesi ve afet sırasındaki uygulamalar “Afet ve Acil Durum Müdahale Hizmetleri Yönetmeliği” (AADMHY) hükümlerine göre yürütülmekte olup söz konusu

² Necati Yeniçel Kız İmamHatip Lisesi, Edebiyat Öğretmeni, bunyaminceyhan4470@gmail.com, 0009-0005-6005-

yönetmelik 18.12.2013 tarihinde uygulanmaya konmuştur. Bu yönetmelik çerçevesinde ortaya konulan uygulamalar “Türkiye Afet Müdahale Planı” (TAMP) ve “Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı”na (UDSEP) göre yürütülmektedir. Bütün bu çalışmalardan sorumlu olan kurul AFAD bünyesinde oluşturulan “Afet ve Acil Durum Danışma Kurulu”dur. “Kurul, AFAD Başkanı veya belirleyeceği başkan yardımcısının başkanlığında, Dışişleri Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı”, “Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi ve Deprem Araştırma Enstitüsü (KRDAE)”, “Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (MTA)”, “Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu”, “Türkiye Kızılay Derneği”nden birer temsilci ile afet ve acil durumlar konusunda çalışmaları olmak kaydıyla ve “Yükseköğretim Kurulu tarafından bildirilecek en az on üniversite öğretim üyesi arasından başkan tarafından belirlenecek beş üyenin dâhil edildiği yetkili organdır”. Bu kurul riskleri en aza indirebilmek adına, afet ve acil durum sonrası yapılacak faaliyetler hakkında gerekli önerileri sunarak, uygulanacak politikaları belirler(AFAD(Türkiyede Afet Yönetimi ve Doğal Kaynaklı Afet İstatistikleri),2018)

Bugün geldiğimiz noktada afet yönetimi konusunda ülke olarak belli bir mesafe alınmış olsada afet planlama konusunda gelişmiş ülkelerin seviyesine ulaşılamadığı görülmektedir. Ülke olarak edindiğimiz bir diğer tecrübe afet gelmeden önce hayat kurtarıcı önlemlerin alınması gereğiğidir ve ek olarak afet olması mümkün olan yerleşim alanlarında gerekli çalışmaların yapılması zorunluluğudur. Afetle ilgili kurumların tek bir bakanlık altında toplanak çalışmaların tek elden yürütülmesi daha hızlı sonuç alınmasına sebep olacaktır. Ayrıca gönüllü kuruluşların katılımının artırılarak gerekli eğitimlerin her düzeyde verilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetimi, Türkiye’de Afet Yönetimi, Afet Politikalarının Dönüşümü.

TRANSFORMATION OF DISASTER MANAGEMENT AND POLICIES IN TURKEY

Disasters that have occurred in different parts of the world throughout history have forced countries to produce policies that will assume important responsibilities in disaster management due to the great losses they have caused. In order for a natural event to be a disaster, in addition to

events such as earthquakes, avalanches, fires, typhoons and floods that cause certain damage, loss of life and material loss, the results of problems such as climate change, forest destruction, erosion and environmental pollution due to global warming turn into disasters. In this framework, the aim of our study is to reveal the management style followed in the disaster process, to evaluate the changes and transformations of the policies adopted and to express the deficiencies, considering that our country is faced with disasters at frequent intervals. Practices before and during disasters are carried out in accordance with the provisions of “Regulation on Disaster and Emergency Response Services” “(Regulation on Disaster and Emergency Response Services)” and the said regulation was put into effect on 18.12.2013. The practices set forth within the framework of this regulation are carried out according to the “Turkey Disaster Response Plan” (TAMP) and “National Earthquake Strategy and Action Plan” (NESAP). At the point we have reached today, although a certain distance has been taken as a country in terms of disaster management, it is seen that we have not reached the level of developed countries in terms of disaster planning.

Keywords: Disaster Management, Disaster Management in Turkey, Transformation of Disaster Policies.

KAMU YÖNETİMİNDE OMBUDSMANLIK MEKANİZMASI: KUZEY MAKEDONYA VE TÜRKİYE ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Sefa USTA¹
Meryem USTA²

Geleneksel kamu yönetimi anlayışının teorik arka planında Max Weber'in Bürokrasi Teorisi, Frederick Winslow Taylor'un Bilimsel Yönetim Yaklaşımı ve Henri Fayol'un Yönetim Süreci Yaklaşımı yer almaktadır. Bununla birlikte, İdarenin İncelenmesi makalesinin yazarı olan ve yönetim siyaset ayırımına vurgu yapan Woodrow Wilson'un görüşleri geleneksel kamu yönetimi anlayışının temellerini oluşturmaktadır.

Merkeziyetçilik, hiyerarşi, işbölümü, uzmanlaşma, etkinlik, verimlilik gibi ilkeler ile birlikte bürokratik mekanizmanın öncelenmesi gerektiği düşüncesinin vurgulandığı geleneksel kamu yönetimi anlayışı, weberyan bürokrasi yaklaşımı ile ilişkilendirilmekte aynı zamanda refah devleti vurgusu da ön plana çıkmaktadır.

Dünya'da 1929 yılında başlayan ekonomik buhran ile birlikte devletin ekonomik alanda daha fazla söz sahibi olması gerektiği düşüncesi, 1. Dünya Savaşı ile başlayan devletçi ekonomi anlayışı, 2. Dünya Savaşı ile zirve yapmış ve bu dönem refah devletinin altın yılları olarak nitelendirilmiştir. Nitekim, Beveridge'in "devlet beşikten mezara kadar vatandaşların tüm ihtiyaçlarını karşılamakla mükelleftir" söylemi hem refah devleti anlayışını hem de geleneksel yönetim düşüncesine zemin oluşturmaktadır.

1970'li yılların ortasından itibaren başlayan petrol krizi devletin rollerinin sorgulanmasına sebep olmuş, müdahaleci devlet anlayışı yerini minimal devlet anlayışına doğru bırakmaya başlamıştır. Refah devlet anlayışından vazgeçilerek, minimal devlet anlayışına geçiş çabalarının ekonomiye yansımaları serbest piyasa ekonomisine geçiş olarak nitelendirilmiştir. Osborne ve Gabler'in de ifade ettiği üzere "kürek çeken devlet anlayışı, dümen tutan devlet anlayışına doğru evrilmeye başlamıştır.

¹ Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, sefausta@kmu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-3846-7987

² Bilim Uzmanı. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temel Eğitim ABD-Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Mezunu. meryemusta83@gmail.com ORCID ID: 0000-0002-2096-235X

Devlet anlayışında meydana gelen değişim, yönetsel ve siyasal alanda da etkili olmaya başlamış, geleneksel kamu yönetimi anlayışı yerini yeni kamu işletmeciliği düşüncesine bırakmaya başlamıştır. 1970'li yılların sonundan itibaren İngiltere ve ABD'de uygulamaya konulan politikalar ve reform çabaları yeni kamu işletmeciliği anlayışının temellerini oluşturmuştur.

Klasik bürokratik yönetim anlayışının vurguladığı merkeziyetçilik anlayışı yerini adem-i merkeziyetçilik anlayışına bırakmaya başlamıştır. Bununla birlikte, şeffaflık, katılım, demokrasi ve özgürlük kavramları öncelenmeye başlanmış ve kamu yönetiminde hesap verebilirlik düşüncesi önem kazanmıştır. Hesap verebilir bir kamu yönetimi anlayışı ile birlikte, sonuç odaklı ve en önemlisi de vatandaş odaklı bir yönetim düşüncesinin öncelenmesine imkân sağlamıştır.

Kökenleri Türk devlet geleneğine ve Türk idare tarihine kadar dayanan ombudsmanlık kurumunun hesap verebilir ve şeffaf bir yönetim anlayışının yansıması olarak değerlendirilmesi mümkündür. Vatandaş ve devlet arasında bir aracı vazifesini gören ombudsmanlık kurumunun arka planında, İslamiyet öncesi Türk Devlet geleneğini ve Abbasiler ve Selçuklular da etkin bir şekilde faaliyet gösteren Divan-ı Mezalim kurumunun var olduğu iddia edilebilir. Nitekim, Osmanlı Devleti'nde Divan Kurumu ve Kadı'ul Kudat'lık mekanizması İsveç Kralı Demirbaş Şarl tarafından örnek alınmış ve modern anlamdaki ombudsmanlık mekanizması ilk kez İsveç'te oluşturulmuştur.

İsveç'te kurulan ombudsmanlık kurumu diğer Avrupa devletlerine de yayılmış ve birçok ülkede ombudsmanlık benzeri mekanizmalar oluşturulmuştur. Türkiye'de 2010 anayasa değişikliği ile birlikte anayasal bir dayanak kazanan Kamu Denetçiliği Kurumu 2012 yılından bu yana faaliyetlerini yürütmektedir. Kuzey Makedonya bağımsızlığını kazandıktan sonra ülkede ombudsmanlık kurumu oluşturulmuştur.

Buradan hareketle hazırlanan çalışmanın temel amacı, Türkiye ve Kuzey Makedonya örnekleri üzerinden hareketle ombudsmanlık mekanizmalarının karşılaştırmalı analizinin yapılmasıdır. Bu amaç doğrultusunda hazırlanan çalışma kapsamında ilk olarak ombudsmanlık kurumu ile kavramsal bilgilere yer verilmekte, dünyada uygulamada yer alan ombudsmanlık kurumları genel hatlarıyla ele alınmaktadır. Daha sonrasında Kuzey Makedonya'nın tarihsel arka planı ve sosyo-ekonomik yapısı ele alınacak, ülkenin siyasal ve yönetsel yapısı incelenerek, ombudsmanlık

kurumuna odaklanılacaktır. Çalışmada ayrıca, Türkiye’de kamu denetçiliği kurumu hakkında kısa bir bilgi verilip, iki ülkenin ombudsmanlık sistemleri başta olmak üzere, genel olarak ülkeler karşılaştırmalı bir analize tabi tutulacaktır.

Bireylerin şikayetlerini alan ve şikayetlere yönelik çözüm önerileri getiren ombudsmanlık kurumu birçok ülkede farklı adla anılmaktadır. Halkın avukatı, halkın savunucusu, arabulucu, denetçi, kamu denetçisi gibi adlarla anılan ombudsmanlık mekanizması devlet ile vatandaş arasında bir köprü vazifesi görmekte ve kötü uygulamalarını en az indirmede işlevsel bir rol üstlenmektedir tezi çalışmanın temel iddiasıdır. Çalışmada konu ile ilgili birincil ve ikincil kaynaklardan yararlanılacaktır. Bu kapsamda literatür taraması yapılarak betimsel analiz yöntemine başvurulacaktır. Betimsel araştırma yöntemi ile birlikte karşılaştırmalı analiz yönteminden yararlanılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Kamu Denetçiliği Kurumu, Ombudsmanlık, Kuzey Makedonya, Türkiye

THE OMBUDSMAN MECHANISM IN PUBLIC ADMINISTRATION: A COMPARATIVE ANALYSIS OF NORTHERN MACEDONIA AND TÜRKİYE

In the background of the ombudsman institution, which acts as an intermediary between the citizen and the state, it can be claimed that there is the pre-Islamic Turkish State tradition and the Divan-ı Mezalim institution, which operated effectively in the Abbasids and Seljuks. As a matter of fact, the Divan Institution and the mechanism of Kadı'ul Kudat in the Ottoman Empire were taken as an example by the Swedish King Demirbaş Charlemagne and the ombudsman mechanism in the modern sense was first established in Sweden. In Turkey, the Ombudsman Institution, which gained a constitutional basis with the 2010 constitutional amendment, has been carrying out its activities since 2012. After North Macedonia gained its independence, an ombudsman institution was established in the country.

Therefore, the main purpose of this study is to make a comparative analysis of the ombudsman mechanisms based on the examples of Turkey and North Macedonia. Within the scope of the study prepared for this purpose, firstly, the ombudsman institution and conceptual information are

given and the ombudsman institutions in practice in the world are discussed in general terms. Afterwards, the historical background and socio-economic structure of North Macedonia will be discussed, the political and administrative structure of the country will be analysed and the ombudsman institution will be focused on. The study will also provide a brief information about the ombudsman institution in Turkey and will be subjected to a comparative analysis of the countries in general, especially the ombudsman systems of the two countries.

The ombudsman institution, which receives the complaints of individuals and proposes solutions to the complaints, is known by different names in many countries. The main claim of the study is that the ombudsman mechanism, which is referred to as the people's lawyer, people's defender, mediator, auditor, ombudsman, acts as a bridge between the state and the citizen and plays a functional role in minimising bad practices. In the study, primary and secondary sources related to the subject will be utilised. In this context, literature review will be conducted and descriptive analysis method will be used. Along with the descriptive research method, comparative analysis method will be used.

Keywords: Public Administration, Ombudsman Institution, Ombudsman, North Macedonia, Turkey.

KRİZ YÖNETİMİNDE KURUMSALLAŞMANIN ÖNEMİ

Hasan YILMAZ¹²

Genel olarak kriz, aniden gelişen kötüye gidiş, buhran, tehlike, eksiklik, yokluk, büyük sorunlar olarak ifade edilir. Krizleri önceden tahmin edebilmek ve önlemeye çalışmak tüm yönetsel yapıların başlıca görevi olmaktadır. Krizleri hızlı ve etkin çözebilecek araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Kriz kavramsal olarak beklenmedik anlarda ortaya çıkan ve olumsuz etkileri olan bir durumdur. Bu nedenle ani gelişen olumsuzlukların çözüm yollarını aramak ve bu durumu acele etmeden, hızlı ve etkin bir şekilde doğru bir sürece çevirebilmek gerekir.

Krizlerde genel olarak bazı unsurlar ve faktörler öne çıkmaktadır. Bunlar arasında tetikleyici unsurlar vardır. Krizler aniden ortaya çıksa da arka planda sosyal, ekonomik, politik faktörler olabilmektedir. Bunun dışında belirsizlik durumu da etkili olmaktadır. Krizlerde iletişim önemli bir yer tutmaktadır. Krizler hızlı yayılma etkisi gösterebilir ve geniş alana yayılabilir. Kurumlar, içinde bulunduğu ortamlardaki değişimlerden etkilenmektedir ve bu etkileşim kendilerini geliştirmeyi zorunlu hale getirmektedir. Bulduğu sosyal çevreye uyum sağlayamayan kurumların krizle karşı karşıya kalma ihtimali yüksektir.

Kriz genel bir ifadedir. Bu nedenle kriz türlerini doğru sınıflandırmak kriz yönetiminde öncelikler arasındadır. Genel olarak ekonomik, sosyal, siyasi, çevresel, sağlık, psikolojik, işletme, güvenlik gibi temel türleri olan krizlerin çok tematik anlamda daha dar kapsamda olan türleri de olabilir. Yönetilmesi gerekli, zor ve hatta karmaşık bir süreç olan krizler bazen hemen çözülemeyebilir. Sabır, dikkat gerektirir. Bu esnada krizi çözmek için liderliğe uygun davranarak her türlü zorluğa hazır bir şekilde karşı durabilmek gerekmektedir.

Kriz yönetimi süreci olası sorunlara ve tehlikelere karşı uygun çözümler ve tepkiler verilerek, krizle başa çıkabilecek gerekli önlemleri alarak uygulamayı ve değerlendirmeyi içeren bir süreçtir. Krizler farklı türde olsa da benzer aşamalardan oluşmaktadır. Öncelikle kriz sinyallerinin alınması, hazırlık ve korunma, denetim altına alma, normal duruma dönüş, öğrenme ve

¹ Bu çalışma İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SBA-2024-3635 projesi kapsamında desteklenmektedir.

² Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, hyilmaz@inonu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9212-8084

değerlendirme aşamalarını sayabiliriz. Kriz zamanında düzen geçici de olsa alt üst olabilir. Dolayısıyla bu zamanlarda liderlik, iletişim gibi yönetsel beceriler önem arz eder.

Kriz yönetiminde öne çıkan bir diğer kavram ise kurumlarda kurumsallaşmayı başlatan ve öncülük eden kurumsal lider kavramıdır. Son yıllarda kurumsal liderlik yaklaşımı ile anılan bu liderlik tarzı kurumsal yapıları sürekli iyileştirici olmakla birlikte eksik ve hataları giderici bir yönetsel yaklaşımı ifade etmektedir.

Kurumsallaşma kavramı ise kurumların veya işletmelerin belirledikleri amaçlar çerçevesinde kabul görmüş norm, değer ve ilkelerle yönetilmesidir. Belirlenen bu ilkelerin gerçekçiliği ve sağlamlığı doğrultusunda yöneticiler ve çalışanlar kendilerini kuruma bağlı hissederler. Kurumsallık sistemin parçalarının ve rollerin belirli bir düzende işleyebilmesini ifade eder. Esasen kişilerin değil birimlerin yönetimidir. Yönetme eylemi kişi üzerinde değil kurulan sağlıklı yapı üzerindedir. Bu yönetim tarzı için uygun bir kurumsal yapı, iş ve görev tanımlarının netleşmesi, iç yönergelerin oluşturulması, yetki ve sorumluluk dağıtılması, sürdürülebilir, düzenli ve hiyerarşik yapı gibi faktörler gereklidir.

Kurumsallaşma bir süreçtir ve birbirini tamamlayan farklı süreçlerin birleşimidir. İlk aşama olarak ihtiyaçların tespiti, öngöründe bulunma, detaylı analizlerin yapılacağı kurumsal analiz aşaması bulunmaktadır. İkinci aşamada misyon, vizyon, değerler, yönetim ilkeleri gibi kavramların yer aldığı ayrıca paydaş toplantılarının yapılarak veri paylaşımlarının sıklıkla yapıldığı kurum kültürü oluşturma aşaması yer almaktadır. Üçüncü aşama organizasyon yapısı, görev, yetki, iş akış süreçlerinin yer aldığı kurumsal süreç oluşturmadır. Dördüncü aşamada ise hata, eksiklik, problemler ve sonuçların raporlandığı geri bildirim yer almaktadır. Beşinci aşamada ise analizlerin yapılarak iyileştirme ve revizyonların yapıldığı süreç yer almaktadır.

Kurumsal yapılarda; iç ve dış ortam birbiriyle uyumlu olmalıdır. Bu gerekli uyum sağlanmadığı sürece kurumlar yeni krizler yaşayabilir. İç dinamiklere ve dengelere uyum sağlamayan veya kayıtsız kalan yönetimler yeni ve kendilerine has kriz ortamına zemin hazırlayabilmektedir.

Kurumsallaşmada başat faktör kurum kültürünün sağlıklı oluşabilmesidir. Kurum kültürü; bir kuruluşun veya kurumun, bölümün, takımın, konuşulan ya da konuşulmayan kuralları, ortak değerleri, simgeleri, inanışları, tutum ve davranışlarıdır.

Kriz süreçlerini sorunsuz veya en az sorunla atlatabilmek her yönetimin ortak hedefi olarak kabul edilebilir. Ancak kurumsallaşma sürecini tamamlamayan veya kurumsallık adına bir irade gösteremeyen yönetsel yapılar krizlerde dezavantajlı hale gelebilir. Kurumsallaşmayı ifade eden kurumsal analiz, kurumsal kültür, kurumsal süreç, geri bildirim ve iyileştirme aşamalarını bir bütün halde düşündüğümüzde, kriz anında ihtiyaç duyulabilecek değer ve ilkelerin önemli bir kısmının bu süreçte yer aldığı gözlemlenebilmektedir.

Kriz ve kriz yönetimi her zaman olumsuz manada karşımıza çıkmayabilir. Bazen de ortaya çıkan krizler kurumlarda fırsat ortamı oluşturabilir. Kurumlarda doğru ve etkin yönetilmeyen sorunlar çatışmalara, çatışmalar ise krizlere neden olabilmektedir. Krizlerin sonunda yeni fırsatların ortaya çıkabileceği unutulmamalıdır.

Bu çalışmada kriz, kriz yönetimi, kurumsallaşma gibi ana kavramlara yer verilerek, krizlerde kurumsal yapıların başarı ve başarısızlığını ortaya koyabilmek amaçlanmaktadır. Çalışmada ikincil veriler üzerinden teorik araştırma yöntemi uygulanmaktadır. Çalışmanın ana sorunsalı krizlerde yönetsel yapıların kurumsallık düzeyinin etkisini ortaya koymak ve vurgulamaktır. İlk bölümde literatür taraması yapılmakta ve araştırma ile ilgili kavramlara yer verilmektedir. İkinci bölümde krizlerde kurumsallık düzeyinin etkisi ortaya konulmaktadır. Çalışma genel değerlendirme ve sonuç bölümüyle sonlandırılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kriz, Kriz Yönetimi, Kurumsallaşma

THE IMPORTANCE OF INSTITUTIONALIZATION IN CRISIS MANAGEMENT

In general, a crisis is defined as a sudden deterioration, crisis, danger, shortage, absence, absence, major problems. Predicting and trying to prevent crises is the main task of all managerial structures. There is a need for tools that can solve crises quickly and effectively. Crisis is conceptually a situation that occurs unexpectedly and has negative effects. For this reason, it is necessary to look for solutions to sudden adversities and to be able to turn this situation into a correct process quickly and effectively without rushing.

Institutionalization refers to the ability of parts of the system and roles to function in a certain order. It is essentially the management of units, not individuals. The act of managing is not on the individual but on the healthy structure established. For this management style, factors such as an appropriate institutional structure, clarity of job and job descriptions, establishment of internal guidelines, distribution of authority and responsibility, sustainable, regular and hierarchical structure are required.

Institutionalization is a process and is a combination of different complementary processes. The first stage is the institutional analysis stage, in which needs are identified, forecasts are made and detailed analyses are made. In the second stage, there is the stage of creating a corporate culture, which includes concepts such as mission, vision, values, management principles, as well as stakeholder meetings and data sharing. The third stage is institutional process creation, which includes organizational structure, duties, authorities and work flow processes. The fourth stage is feedback, where errors, deficiencies, problems and results are reported. The fifth stage is the process in which improvements and revisions are made through analysis.

This study aims to reveal the success and failure of institutional structures in crises by giving place to main concepts such as crisis, crisis management and institutionalization. In the study, the theoretical research method is applied through secondary data. The main problematic of the study is to reveal and emphasize the effect of the level of institutionalization of managerial structures in crises. In the first section, a literature review is made and the concepts related to the research are given. In the second section, the effect of the level of institutionalization in crises is revealed. The study is concluded with a general evaluation and conclusion.

Keywords: Crisis, Crisis Management, Institutionalization

6 ŞUBAT DEPREMLERİNİN MALATYA SOSYO-EKONOMİK HAYATINA ETKİSİ

Gökhan TUNCEL¹
Murat SEZİK²³

Türkiye, 6 Şubat 2023 tarihinde “asrın felaketi” olarak nitelendirilen ve merkez üssü Kahramanmaraş olan 7,7 ve 7,6 büyüklüğünde iki büyük deprem yaşamıştır. Depremin etkilediği on bir ilde yaşayanlar, ülke nüfusunun %16,4’ünü oluşturmaktadır. Bu iller içerisinde diğer illere göre depremden daha fazla etkilenen dört ilde (Malatya, Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman) yaşayanların toplam ülke nüfusu içindeki oranı %5,1’dir. Ülkedeki istihdamın % 13.3’ünü (% 4,2’ünü Malatya, Kahramanmaraş, Hatay ve Adıyaman) sağlayan deprem bölgesi, ülke ihracatının %8,6’sını (%2,4’ünü Malatya, Kahramanmaraş, Hatay ve Adıyaman) gerçekleştirmiştir. Fakat 6 Şubat depremleri, bölgenin ekonomik değer üretme kapasitesini olumsuz yönde etkilemiş, bölge ekonomisi ve dolayısıyla sanayisi yeni ve farklı birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır.

Depremler Türkiye’de başta fiziksel kayıplar olmak üzere ekonomik ve sosyal açıdan büyük yıkımlara neden olmuş ve depremlerden en çok etkilenen illerden biri olan Malatya bu depremlerden çok boyutlu bir şekilde etkilenmiştir. Bu sebeple araştırma, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen depremlerin Malatya’nın sosyo-ekonomik hayatı üzerindeki etkilerini anlamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma, katılımcıların deneyimlerini, görüşlerini ve perspektiflerini detaylı bir şekilde anlamayı hedefler. Bu bağlamda, çalışmada yarı yapılandırılmış görüşmeler ve odak grup görüşmeleri kullanılmıştır. Araştırmada, Malatya’nın ticaret ve sanayi sektörlerinde faaliyet gösteren kişilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde, katılımcılara depremin etkileri, karşılaştıkları güçlükler, mevcut sorunlar ve bu sorunlara yönelik öneriler hakkında açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Yarı yapılandırılmış format, esnekliği sayesinde görüşmecilerin kendi deneyim ve görüşlerini detaylı bir şekilde paylaşımlarına olanak

¹ Prof. Dr., İnönü Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, gokhan.tuncel@inonu.edu.tr, 0000-0002-2313-2300

² Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, murat.sezik@inonu.edu.tr, 0000-0003-4512-2346

³ Bu çalışma İnönü Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından SBA-2023-3350 projesi kapsamında desteklenmektedir.

sağlamıştır. Ayrıca, ticaret ve sanayi sektörleriyle ilgili farklı temsilcilerin bir araya geldiği odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Bu görüşmeler, katılımcıların grup dinamiği içinde fikirlerini tartışmalarına ve karşılıklı etkileşim yoluyla derinlemesine bilgi sağlamalarına olanak tanımıştır. Bu teknik, benzer deneyimlere sahip bireylerin kolektif bir bakış açısı sunmalarına yardımcı olmuştur.

Araştırma, Malatya'daki ticaret ve sanayi sektörlerinde temsilci olan esnaf ve sanayicilerden oluşan bir örneklem kullanmıştır. Katılımcı sayısı, nitel araştırmanın doyum noktasına ulaşmasıyla belirlenmiş ve verilerin tekrarlayıcı olana kadar toplanması sağlanmıştır. Katılımcıların seçimi, sektörler arası çeşitliliği ve çeşitli iş kollarını temsil edebilecek şekilde yapılmıştır. Toplanan nitel veriler, tümevarımcı bir analiz yöntemi ile incelenmiştir. Bu süreçte, görüşmelerden elde edilen veriler tematik analiz yöntemi kullanılarak kategorilere ayrılmış ve ana temalar belirlenmiştir. Ayrıca, belgelerin literatür ışığında yorumlanması ile elde edilen veriler desteklenmiş ve analiz sürecine dahil edilmiştir. Araştırma sürecinde toplanan nitel veriler, sistematik bir şekilde analiz edilmiş ve Malatya'nın sosyo-ekonomik yapısındaki değişiklikler ve bu değişikliklere yönelik çözüm önerileri belirlenmiştir.

Malatya'nın deprem öncesi verileri incelendiğinde bölgenin ekonomik açıdan güçlü kentlerinden olduğu görülmektedir. Nitekim 2023 verilerine göre Malatya ihracat yapan iller sıralamasında 29. sırada yer almaktadır. Fakat deprem sonrasında şehirdeki ticari hayat neredeyse bitme noktasına gelmiştir. Şehirdeki toplam 22.959 işyerinin 19.700 tanesi yıkılmış veya kullanılamaz hale gelmiş, yıkılan işyerlerinin yerine şehrin muhtelif bölgelerinde 39 adet konteyner çarşı kurulmuştur. Bu çarşılarda toplam 3.158 işyeri açılmıştır. Fakat açılan işyeri sayısı yıkılan veya kullanım dışı kalan toplam işyeri sayısı ile kıyaslandığında oldukça yetersizdir.

Malatya'nın ticaret hayatında önemli yeri olan sektörler, bakliyat-tahıl, giyim, mobilya, kasap, lokanta-kafe, fırın-pastane, otel-konaklama, perakende kayısı-kuruyemiş, kuyumcu-döviz bürosu, elektronik- telekomünikasyon ile yolcu taşımacılığı sektörlerindeki temsilcilerle yarı yapılandırılmış görüşme soruları aracılığıyla veriler toplanmıştır. Neticede kentin ticari hayatında rol oynayan aktörlerin karşı karşıya kaldığı güçlükler ortaya konulmuş ve çözüm önerileri tartışmaya açılmıştır. Örneğin yaşanan deprem dolayısıyla oluşan mücbir sebeplerin göz önüne alınması gerekliliği ve buna bağlı olarak olağanüstü hâl bölgesi durumunun ihtiyaç duyulması

halinde 6'şar aylık dilimler halinde uzatılması ticaret yapan esnafı rahatlatacaktır. Malatya da tamamlanan enkaz kaldırma çalışmalarından sonra çarşı merkezinin bir an önce yeniden inşa edilerek ticaretin normalleşmesi sağlanmalıdır. Esnafın en önemli sorunlarından biri de ertelenen vergiler için kolaylıklar getirilmesidir. Bu nedenle vergilerin taksitlere bölünerek alınması veya kısmi hibeler yapılmasının işletmeleri finansal anlamda rahatlatacağı düşünülmektedir. Deprem sonrası enkaz altında kalan (satılmayan mallar) stokta görünmesi durumu vergi (KDV) yükümlülüğü oluşturmaktadır. Bu mallara ilişkin vergi düzenlemelerinin yeniden yapılması beklenmektedir.

Malatya'nın sosyoekonomik hayatında önemli yeri olan sanayi sektörü de 6 Şubat Depremlerinden ticaret sektörü gibi önemli ölçüde etkilenmiş ve Malatya sanayisine önemli yükler getirmiştir. Bunlardan en öne çıkanlar, istihdamda yaşanan sorunlar, fiziki mekân problemleri ve finansal zorluklardır. Bu nedenle bu çalışmada bu sıkıntıların giderilmesi için merkezi idare ve yerel yönetimlerin uygulamaları hakkında veriler toplanmıştır. Sahadan elde edilen verilerden anlaşıldığı kadarıyla kentte gerek ticaret hayatı gerekse sanayi üretimi deprem öncesi duruma gelmesinin kolay olmayacağı kanaatinde olan esnaf ve sanayici bu konuda karamsardır. Ayrıca yaşanan depremlerin Cumhurbaşkanlığı ve yerel seçimlerin gündemi fazlasıyla meşgul ettiği bir döneme denk gelmiş olmasının iyileşmeyi geciktireceği ve süreci olumsuz etkileyeceği düşüncesi yaygınlık kazanmıştır. Özellikle seçimlerin neticesinde meydana gelen kabine ve meclis üyelerindeki değişimlerin, depremden sonra oluşan sorunların çözümündeki belirsizlikleri ve aksaklıkları arttırdığı değerlendirilmiştir. Nitekim deprem sonrasında yaşanan göç hem kentin ticari hayatını hem de sanayi sektörünü olumsuz etkilemiştir. Deprem sonrasında barınma sorunu çözülemeyen binlerce sanayi çalışanın, geçici süreliğine veya kalıcı olacak şekilde, Malatya'dan ayrılması sanayi sektöründe büyük bir işgücü açığı ortaya çıkartmıştır. Her sektörde nitelikli işgücü gerektiren işler başta olmak üzere, hemen her işte işgücü açığı yaşanmıştır. Buna ek olarak deprem sonrasında çok sayıda girişimcinin ve yatırımcının şehirden ayrılması veya yatırımını başka bölgelere kaydırması Malatya sanayisine ciddi darbe vurmuştur.

Deprem sonrası ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından şehrin sanayisi ile ilgili sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerini içeren bütünlükçü ve kapsamlı bir strateji belgesi

hazırlanmamış olması, sektörün geleceğe dair beklentilerinde karamsarlığa sebebiyet vermiştir. Sektöre dair birçok faaliyet günü kurtarma şeklinde gerçekleşmiş, sektörle ilgili alınan kararlar ile uygulamalarda katılımcı bir yönetim yerine kapalı devre bir yönetim süreci uygulanma eğilimi ağır basmıştır.

Anahtar Kelimeler: 6 Şubat Depremleri, Deprem ve Ticaret, Deprem ve Sanayi, Afet Sonrası Sosyo-Ekonomik Sorunlar.

THE IMPACT OF THE FEBRUARY 6 EARTHQUAKES ON MALATYA'S SOCIO-ECONOMIC LIFE

On February 6, 2023, Turkey experienced two major earthquakes, measuring 7.7 and 7.6 in magnitude, with the epicenter in Kahramanmaraş. These earthquakes, described as "the disaster of the century," affected eleven provinces, including Malatya, which, along with Kahramanmaraş, Hatay, and Adıyaman, represents 5.1% of the country's population. This region, contributing 13.3% of national employment and 8.6% of national exports, faced severe disruptions. Malatya, one of the hardest-hit cities, has seen its economic and social infrastructure significantly damaged. Before the earthquakes, Malatya was a strong economic center, ranked 29th among export-performing provinces. However, post-earthquake, nearly 86% of the city's 22,959 businesses were either destroyed or rendered unusable, with only 39 container markets and 3,158 new businesses replacing them, proving inadequate. The study utilized qualitative research methods, including semi-structured interviews and focus group discussions, to explore the impact on Malatya's trade and industry sectors. Interviews were conducted with business owners and industry representatives to identify challenges and propose solutions. Key issues included the need for extended state of emergency measures, easing tax burdens, and the need for urgent reconstruction of commercial areas. The study also highlighted the negative effects of migration, which led to significant labor shortages and decreased investment in the city. The lack of a comprehensive strategy by relevant authorities further exacerbated the challenges, leading to widespread pessimism about recovery.

Keywords: February 6 Earthquakes, Earthquake and Trade, Earthquake and Industry, Post-disaster Socio-economic Issues.

DEVLETİN KUSURSUZ SORUMLULUĞU İLKESİ BAĞLAMINDA TAPU SİCİLİ VE TAPU SİGORTASI SİSTEMİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ

Hakan CANDAN¹
Şahin YALÇIN²

Geleneksel kamu yönetimi ve refah devleti anlayışına göre devlet, vatandaşlarına güvenilir ve kesintisiz kamu hizmetleri sunmakla yükümlüdür. Üstelik bu hizmetler büyük oranda devletin kendi görevlileri ve kurumları eliyle sunulmalıdır. Kamu hizmetlerinin güvenilirliği, vatandaşların devlete olan güvenini de artıran bir unsurdur. Geleneksel kamu yönetimi ve refah devleti anlayışının bir sonucu olan devletin kusursuz sorumluluğu da, bu güveni sağlamanın bir aracı olarak ortaya çıkmaktadır. Kamu hizmetlerinin aksaması veya hatalı işlemler nedeniyle zarar gören bireylerin mağduriyetlerinin giderilmesi, devletin vatandaşlarına karşı olan sorumluluğunu yerine getirmesi açısından kritik öneme sahiptir (Yılmaz, 2019: 145).

Öte yandan hukukun üstünlüğü ilkesine dayalı bir devlette, bireylerin haklarının korunması ve adaletin sağlanması temel bir hedeftir. Devletin kusursuz sorumluluğu, bireylerin zararlarının tazmin edilmesini sağlayarak adaletin tesisi için önemli bir mekanizma oluşturur. Bu sorumluluk, devletin hukuka uygun davranmasını teşvik eder ve vatandaşların haklarını güvence altına alır (Eren, 2017: 211).

Devletin kusursuz sorumluluğu ilkesi ülkeden ülkeye uygulama farklılıkları göstermektedir. Geniş biçimde bütün kamu hizmetlerinin sunulmasına yönelik bir güvence oluşturulması yaklaşımını benimseyen ülkeler yanı sıra Türkiye gibi sadece Türk Medeni Kanunu'nun 1007. Maddesi gereğince "tapu sicili"ne ilişkin olarak kusursuz sorumluluğu çok dar anlamda uygulayan ülkeler de bulunmaktadır.

Öte yandan yeni kamu yönetimi yaklaşımları ile devletin küçülmesi ve kamu hizmetlerinin mümkün olduğunca piyasa koşullarınca sunulabilir hale gelmesi esası benimsenir olmuştur. Yeni anlayışın doğal sonucu olarak da devletin kusursuz sorumluluğu konusundaki geleneksel uygulamaların yerine alternatif yöntem ve teknikler öne çıkmıştır. Yeni kamu yönetimi

¹Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hakancandan@kmu.edu.tr

² Hukuk Müşaviri, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, syalcin@tkgm.gov.tr

yaklaşımlarının tapu sicili açısından devletin kusursuz sorumluluğu ilkesinin yerine önerdiği güvence modeli olarak tapu sigortası sistemi önem kazanmıştır.

Bu çalışma ilk olarak devletin kusursuz sorumluluğu ilkesinin farklı ülke uygulamaları üzerinden analiz etmeyi amaçlamaktadır. Daha sonra da söz konusu ilkeyi tapu sicili uygulamaları bağlamında ele almakta ve bu bağlamda bir alternatif güvence modeli olarak tapu sigorta sistemini tartışmaktadır. Son olarak da Türkiye için tapu sigortası sisteminin uygulanabilirliğini ortaya koymaktadır.

1.DEVLETİN KUSURSUZ SORUMLULUĞU İLKESİ

Devletin kusursuz sorumluluğu, devletin kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında doğan zararların tazmin edilmesi yükümlülüğünü ifade eder. Bu sorumluluk, devletin kusuru olup olmadığına bakılmaksızın, zararın tazmini gerektiğinde devreye girer. İlkenin ortaya çıkışında iki temel motivasyonun etkili olduğu ileri sürülmektedir (Yılmaz, 2019: 145; Eren, 2017: 211). Birincisi kamu hizmetlerinin güvenilirliği ve devamlılığı, ikincisi ise hukukun üstünlüğü ve adaletin tesisidir.

Modern devletin kamu hizmetlerinin sunulmasında giderek artan yükümlülükleri dikkate alındığında bu hizmetlere yönelik güven ve adalet duygusunun da önemi artmaktadır. Dolayısıyla devletin kamu hizmetleri sunumunda kusursuz sorumlu olması yaklaşımı bir anlamda etkin ve güvenilir bir devletin göstergelerinden birisi olarak da kabul edilmektedir. Nitekim devletin kusursuz sorumluluğu ilkesinin uygulamada öne çıkan bazı olumlu yönleri bulunmaktadır.

Bunlardan birisi hızlı ve etkin tazminat imkanı sunmasıdır. Devletin kusursuz sorumluluğu, zarar gören bireylerin hızlı ve etkin bir şekilde tazmin edilmesini sağlar. Bu sorumluluk, zararın kaynağı veya nedenine bakılmaksızın, mağduriyetin giderilmesine odaklanır. Bu durum, zarar gören bireylerin uzun süren yargı süreçlerine maruz kalmadan haklarına kavuşmalarını sağlar (Gülmez, 2015: 87).

Devletin kusursuz sorumluluğu ilkesinin bir başka önemli ve olumlu etkisi devletin itibarının korunmasıdır. Bu sorumluluk kamu hizmetlerinin güvenilirliğini ve devletin itibarını korur. Kamu hizmetlerinin aksaması veya hatalı işlemler nedeniyle zarar gören bireylerin mağduriyetlerinin

giderilmesi, devlete olan güvenin sarsılmasını engeller. Bu durum, devletin toplumsal barışı ve istikrarı sağlamasına katkıda bulunur (Özkan, 2018: 132).

Bir diğer olumlu yönü ise hukuka uygunluk ve şeffaflık boyutunda ortaya çıkmaktadır. Devletin kusursuz sorumluluğu, devletin hukuka uygun hareket etmesini teşvik eder. Böylece kamu kurumlarının ve çalışanlarının görevlerini titizlikle yerine getirmesi sağlanabilir. Ayrıca, devletin hesap verebilirliğini artırarak, şeffaf bir yönetim anlayışının yerleşmesine de yardımcı olmaktadır (Kaya, 2019: 59).

Ne var ki devletin kusursuz sorumluluğunun olumsuz yönlerine dikkat çeken görüşler de vardır. Bunlardan ilki ortaya çıkması muhtemel ek mali yüküdür. Devletin kusursuz sorumluluğu, kamu bütçesi üzerinde önemli bir mali yük oluşturabilir. Özellikle büyük ölçekli zararların tazmini, devletin mali kaynaklarının ciddi şekilde kullanılması anlamına gelir. Bu durum, devletin diğer kamu hizmetleri için ayrılan kaynakların azalmasına yol açabilir (Yıldırım, 2020: 203). Ayrıca devletin kusursuz sorumluluğu hızlı tazminat sağlasa da, bürokratik süreçler nedeniyle bazı gecikmeler yaşanabilir. Zarar gören bireylerin haklarını hızlı bir şekilde elde edebilmesi için bürokratik engellerin aşılması gerekmektedir. Bu durum, uygulamada zorluklar ve gecikmeler yaratabilir (Turan, 2017: 178). Son olarak da Türkiye gibi ülkeler açısından üzerinde önemle durulması gereken bir tehdit de ahlaki tehlike (moral hazard) boyutudur. Devletin kusursuz sorumluluğu, bazı durumlarda moral hazard olarak bilinen ahlaki tehlike riskini doğurabilir. Kamu görevlileri, devletin sorumluluğu altında olduklarını bildiklerinde, görevlerini yeterince titizlikle yerine getirmeyebilirler. Bu durum, kamu hizmetlerinin kalitesinin düşmesine ve hataların artmasına neden olabilir (Kılıç, 2016: 90).

Sonuç olarak devletin kusursuz sorumluluğu, kamu hizmetlerinin güvenilirliği, hukukun üstünlüğü ve adaletin sağlanması açısından önemli bir mekanizmadır. Bu sorumluluk, hızlı ve etkin tazminat, devletin itibarının korunması ve hukuka uygunluk gibi olumlu sonuçlar doğurur. Ancak, mali yük, bürokratik işleyiş ve ahlaki tehlike gibi olumsuz yönleri de bulunmaktadır. Bu nedenle, devletin kusursuz sorumluluğunun etkin ve dengeli bir şekilde uygulanması, kamu hizmetlerinin kalitesinin ve vatandaşların haklarının korunması açısından kritik öneme sahiptir.

Devletin kusursuz sorumluluğu ilkesi ülkeden ülkeye farklı uygulama örnekleri sunmaktadır. Çeşitli ülkelerdeki uygulama biçimleri temel özellikleri ile aşağıda ortaya konulmuştur. Almanya'da devletin kusursuz sorumluluğu, Anayasa'nın 34. maddesi ve Medeni Kanun'un (BGB) 839. maddesi uyarınca düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler, kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken üçüncü kişilere verdikleri zararların tazmin edilmesini öngörür. Devlet, kamu görevlisinin kusuru olup olmadığına bakılmaksızın zararı tazmin etmekle yükümlüdür (Schmidt, 2016: 122). Almanya'da devletin kusursuz sorumluluğu, vatandaşların haklarının korunması ve kamu hizmetlerinin güvenilirliğinin sağlanması açısından önemli bir mekanizma olarak kabul edilmektedir. Bu sistem sayesinde, devletin hesap verebilirliğinin artırılacağı ve hukukun üstünlüğünü pekiştirilebileceği öngörülmektedir.

Fransa'da devletin kusursuz sorumluluğu, Danıştay (Conseil d'État) içtihatları ve Fransız Medeni Kanun'un 1384. maddesi ile düzenlenmiştir. Devlet, kamu hizmetlerinin yürütülmesi sırasında doğan zararlardan dolayı kusuru olmasa bile sorumludur. Bu sorumluluk, kamu hizmetlerinin güvenilirliği ve vatandaşların korunması amacıyla getirilmiştir (Périnet-Marquet, 2020: 145). Fransa'da devletin kusursuz sorumluluğu anlayışıyla kamu hizmetlerinin etkin ve adil bir şekilde yürütülmesinin sağlanacağı, devletin vatandaşlarına karşı olan sorumluluğunu yerine getireceği ve böylece toplumsal güveni artıracığı ve adaletin sağlanmasına katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

İngiltere'de devletin kusursuz sorumluluğu, genellikle kamu görevlilerinin kişisel sorumluluğu ve devletin dolaylı sorumluluğu şeklinde uygulanır. Crown Proceedings Act 1947 uyarınca, devlet, kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken üçüncü kişilere verdikleri zararlardan sorumlu tutulabilir. Bu sorumluluk, devletin kusuru olmaksızın tazminat ödemesini gerektirebilir (Johnson, 2011: 88). İngiliz sisteminde bu yaklaşım ile kamu hizmetlerinin güvenilirliği ve vatandaşların haklarının korunması amaçlanmaktadır. Ancak bu sorumluluk genellikle devletin dolaylı sorumluluğu şeklinde uygulandığından kapsamı da sınırlı kalmaktadır.

Kanada'da devletin kusursuz sorumluluğu, Crown Liability and Proceedings Act ile düzenlenmiştir. Bu yasa, federal ve eyalet hükümetlerinin kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken verdikleri zararlardan sorumlu tutulmasını öngörür. Devlet, kamu görevlilerinin kusuru olup olmadığına bakılmaksızın zararı tazmin etmekle yükümlüdür (Williams, 2008: 78).

Kanada’da sistem, devletin hesap verebilirliğini artırmayı ve hukukun üstünlüğü anlayışını pekiştirmeyi hedeflemektedir.

ABD’de devletin kusursuz sorumluluğu, Federal Tort Claims Act (FTCA) ile düzenlenmiştir. Bu yasa, federal hükümetin kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken üçüncü kişilere verdikleri zararlardan sorumlu tutulmasını sağlar. Ancak, bazı istisnalar ve sınırlamalar bulunmakta olup, devletin kusursuz sorumluluğu her durumda uygulanmamaktadır (Dale, 1990: 67). ABD’de devletin kusursuz sorumluluğu, kamu hizmetlerinin güvenilirliğini ve vatandaşların haklarının korunmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Ancak, FTCA’nın kapsamındaki istisnalar ve sınırlamalar, bazı durumlarda vatandaşların tam koruma sağlamasını engellemektedir.

Türkiye’de devletin kusursuz sorumluluğu, Türk Medeni Kanunu’nun 1007. Maddesi ile düzenlenmiştir. Bu madde, tapu sicilinin tutulmasından doğan zararlardan dolayı devletin kusuru bulunmasa bile sorumlu olduğunu belirtir. Devlet, tapu sicilinde yapılan hatalar nedeniyle zarar gören kişilere tazminat ödemekle yükümlüdür (Eren, 2017: 211). Türkiye’de devletin kusursuz sorumluluğu, tapu sicilinin güvenilirliğini ve mülkiyet haklarının korunmasını sağlar. Bu sistem, vatandaşların taşınmaz mülkiyetine ilişkin haklarının güvence altına alınmasını ve devletin hesap verebilirliğini artırır. Ancak, bu sorumluluğun yalnızca tapu sicili ile sınırlı olması uygulama kapsamının dar olduğunu göstermektedir.

Tablo 1. Devletin Kusursuz Sorumluluğu Konusunda Ülke Uygulamalarının Karşılaştırılması

Ülke	Düzenleme	Kapsam	Olumlu Yönler	Olumsuz Yönler
Almanya	Anayasa ve Medeni Kanun (BGB) 839. Madde	Kamu Görevlileri	Hukukun Üstünlüğü, Vatandaş Hakları	Maliyetli olabilir
Fransa	Danıştay İçtihatları, Medeni Kanun	Kamu Hizmetleri	Adalet, Toplumsal Güven	Bazı durumlarda Sınırlı olabilir

İngiltere	Crown Proceedings Act 1947	Dolaylı Sorumluluk	Kamu hizmetlerinin güvenilirliği	Kapsam sınırlı olabilir
Kanada	Crown Liability Act	Federal ve eyalet hükümetleri	Kamu hizmetlerinin güvenilirliği	İstisnalar ve sınırlamalar nedeniyle kapsam dar olabilir
ABD	Federal Tort Claims Act	Federal hükümet	Kamu hizmetlerinin güvenilirliği	İstisnalar ve sınırlamalar nedeniyle kapsam dar olabilir
Türkiye	Türk Medeni Kanunu 1007. Madde	Tapu Sicili	Mülkiyet Haklarının korunması	Kapsam çok sınırlı ve dar olabilir

Devletin kusursuz sorumluluğu, farklı ülkelerde kamu hizmetlerinin güvenilirliğini ve vatandaş haklarının korunmasını sağlamak amacıyla uygulanmaktadır. Almanya, Fransa, İngiltere, Kanada ve ABD gibi ülkelerde bu sorumluluk, kamu hizmetlerinin etkin ve adil bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır. Türkiye'de ise devletin kusursuz sorumluluğu, tapu sicili ile sınırlı olup, mülkiyet haklarının korunmasını sağlamaktadır. Türkiye'de devletin kusursuz sorumluluğunun kapsamının genişletilmesi, vatandaş haklarının korunması ve kamu hizmetlerinin güvenilirliğinin artırılması açısından önemli olabilir.

2.TAPU SİGORTASI SİSTEMİ

Özellikle yeni kamu işletmeciliği yaklaşımıyla birlikte devletin küçülmesi, etkinlik alanlarının olabildiğince daraltılması, kamu hizmetlerinin mümkün olduğunca faydalananlarca faydalanmaları ölçüsünde ücretlendirilmesi esası yaygın şekilde benimsenir hale gelmiştir. Devletin kusursuz sorumluluğu kapsamında olan tapu sicili açısından da yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının bir sonucu olarak tapu sigorta sisteminin yaygın şekilde uygulanmakta olduğu görülmektedir.

Tapu sigortası sistemi, taşınmaz mülkiyetine ilişkin risklerin sigorta şirketleri tarafından güvence altına alınmasını sağlar. Bu sistem, mülkiyetin geçmişine dair incelemeler yapar ve alıcıları olası hukuki risklere karşı korur. Tapu sigortası, taşınmaz alım-satım işlemlerinde güvenliği artırarak, mülkiyet haklarının korunmasına yardımcı olur. Genel olarak iki ana tür tapu sigortası poliçesi bulunmaktadır (Williams, 2008: 122; Dale, 1990: 85):

- Mülkiyet (Owner's) Sigortası: Bu poliçe, taşınmazın yeni sahibini geçmişteki mülkiyet sorunlarına karşı korur. Mülkiyet sigortası, alıcının taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının geçerliliğini ve güvenliğini sağlar.
- Kredi Veren (Lender's) Sigortası: Bu poliçe, taşınmaz alımında kredi sağlayan finansal kurumu korur. Lender's sigortası, kredi verenin taşınmaz üzerindeki ipotek hakkının geçerliliğini ve önceliğini güvence altına alır.

Neredeyse bütün ülke uygulamalarında tapu sigortası sürecinin benzer aşamalardan oluştuğu dikkat çekmektedir. Bu aşamaları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Williams, 2008; Dale, 1990);

- Tapu Araştırması ve İnceleme: Sigorta şirketi, taşınmazın tapu kaydını ve mülkiyet geçmişini titizlikle inceler. Bu süreçte, taşınmaz üzerindeki mevcut haklar, kısıtlamalar, ipotekler ve olası hukuki sorunlar belirlenir.
- Sigorta Poliçesinin Düzenlenmesi: Tapu araştırmasının tamamlanmasının ardından, sigorta şirketi riskleri değerlendirir ve uygun bir sigorta poliçesi düzenler. Poliçede, sigorta kapsamı ve teminatlar açıkça belirtilir.
- Sigorta Priminin Ödenmesi: Sigorta poliçesi düzenlendikten sonra, alıcı veya kredi veren, belirlenen sigorta primini öder. Bu prim, taşınmazın değerine ve sigorta kapsamına göre değişir.

- Sigorta Kapsamının Başlaması: Prim ödendikten ve poliçe yürürlüğe girdikten sonra, sigorta kapsamı başlar. Sigorta şirketi, poliçede belirtilen risklere karşı koruma sağlar.

Tapu sigortası ile teminat altına alınan riskler genelde şöyle sıralanabilir (Williams, 2008; Dale, 1990):

- Geçmiş Mülkiyet İddiaları: Önceki mülkiyet sahiplerinden kaynaklanan iddialar.
- Hatalı Tapu Kayıtları: Tapu sicilinde yapılan hatalar ve eksiklikler.
- Sahtecilik ve Dolandırıcılık: Tapu işlemlerinde sahtecilik ve dolandırıcılık durumları.
- İpotek ve Rehin Hakları: Önceden kaydedilmemiş ipotek ve rehin hakları.
- Servis ve Kullanım Hakkı: Taşınmaz üzerindeki kayıtlı olmayan kullanım hakları ve kısıtlamalar.

Tapu sigortası kapsamı dışında kalan riskler şöyle sıralanabilir;

- Zonlama (Bölgeleme) Yasakları: Yerel yönetimlerin belirlediği zonlama yasakları ve kısıtlamaları.
- Çevresel Kirlilik: Taşınmazın çevresel kirlilikten kaynaklanan sorunları.
- Fiziksel Hasarlar: Doğal afetler veya fiziksel hasarlardan kaynaklanan zararlar.

Tapu sigortası sisteminin avantajları;

- Hukuki Güvence: Tapu sigortası, alıcıların ve kredi verenlerin mülkiyet haklarını güvence altına alır. Bu sistem, taşınmaz işlemlerinde hukuki güvence sağlayarak, mülkiyetin geçmişine dair olası sorunları ortadan kaldırır. Sigorta poliçesi, mülkiyet hakkının geçerliliğini korur ve hukuki anlaşmazlık durumlarında tazminat sağlar (Williams, 2008: 56).
- Finansal Koruma: Tapu sigortası, taşınmaz işlemlerinde önemli bir finansal koruma sağlar. Mülkiyet sorunları nedeniyle oluşabilecek maddi kayıplar, sigorta poliçesi kapsamında tazmin edilir. Bu durum, alıcıların ve kredi verenlerin mali risklerini azaltır (Dale, 1990: 67).
- Piyasa İstikrarı: Tapu sigortası, taşınmaz piyasasında güven ve istikrar sağlar. Mülkiyet haklarının korunması, yatırımcıların ve alıcıların taşınmaz alım-satım işlemlerine güvenle katılmalarını teşvik eder. Bu durum, taşınmaz piyasasının sağlıklı ve istikrarlı bir şekilde işlemesine katkıda bulunur (Blake, 2014: 102) şeklinde sıralanabilir.

Ne var ki bu sistemin bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Bunlar da;

- Maliyet: Tapu sigortası, alıcılar ve kredi verenler için ek bir maliyet oluşturur. Sigorta primleri, taşınmazın değerine ve sigorta kapsamına göre değişir. Bu durum, taşınmaz alım-satım işlemlerinde toplam maliyeti artırabilir (Johnson, 2011: 123).
- Kapsam Sınırlamaları: Tapu sigortası, bazı durumları kapsam dışında bırakabilir. Zonlama yasakları, çevresel kirlilik ve fiziksel hasarlar gibi durumlar, sigorta kapsamına dahil edilmeyebilir. Bu sınırlamalar, sigorta kapsamının tam koruma sağlamasını engelleyebilir (Schmidt, 2016: 89).
- Bürokratik Süreçler: Tapu sigortası süreci, detaylı tapu araştırmaları ve incelemeler gerektirdiği için zaman alıcı ve bürokratik olabilir. Bu durum, taşınmaz alım-satım işlemlerinin süresini uzatabilir ve işlemleri karmaşık hale getirebilir (Williams, 2008: 58).

Genel hatlarıyla yukarıda ifade edilen tapu sigorta sisteminin etkili şekilde uygulandığı ülkelerdeki durumu ve Türkiye için uygulanabilirliği aşağıda ele alınmıştır.

Amerika Birleşik Devletleri (ABD), tapu sigorta sisteminin en yaygın ve gelişmiş olduğu ülkelerden biridir. ABD'de, taşınmaz alım-satım işlemlerinde tapu sigortası almak neredeyse zorunlu bir uygulamadır. Sistem, taşınmaz mülkiyetine ilişkin risklerin yönetilmesinde yaygın ve kritik bir rol oynamaktadır. Tapu sigortası, alıcıları ve finans kurumlarını geçmişteki mülkiyet sorunlarına karşı korur. Bu sistem, taşınmaz işlemlerinde güvenliği artırır ve mülkiyet haklarını korur (Williams, 2008: 45).

Almanya, mülkiyet haklarının korunması ve taşınmaz işlemlerinin güvence altına alınması konusunda gelişmiş bir tapu sicil sistemine sahiptir. Bununla birlikte, tapu sigortası uygulamaları da belirli durumlarda kullanılmaktadır. Almanya'da taşınmaz mülkiyeti, tapu sicilinde kayıt altına alınır. Tapu sicili, taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakları, rehin hakları, kullanım hakları ve diğer hukuki durumları içeren resmi bir kayıttır. Alman tapu sicil sistemi, yüksek derecede güvenilirlik ve doğruluk sağlar. Bu sistem, taşınmaz mülkiyetinin korunması ve taşınmaz işlemlerinin güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesi açısından önemli bir rol oynar (Schmidt, 2016: 56). Almanya'da tapu sigortası ise, ABD ve Birleşik Krallık'taki kadar yaygın olmasa da, özellikle büyük taşınmaz alım-satım işlemlerinde ve riskli mülkiyet transferlerinde kullanılmaktadır. Tapu sigortası,

alıcıları ve kredi verenleri geçmişteki mülkiyet sorunlarına ve hukuki risklere karşı korur. Sigorta poliçesi, taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının geçerliliğini ve güvenliğini sağlar (Dale, 1990: 78). Almanya'da tapu sigortası, mülkiyet işlemlerinde güvenliği ve hukuki güvencenin sağlanmasında önemli bir araç olmaya devam edecek gibi görünmektedir. Teknolojik gelişmeler ve dijitalleşme, tapu sigortası süreçlerini daha hızlı ve etkili hale getirebilir. Ayrıca, sigorta kapsamının genişletilmesi ve maliyetlerin düşürülmesi, tapu sigortasının daha yaygın olarak benimsenmesine katkıda bulunabilir (Schmidt, 2016: 100).

Fransa da, Almanya gibi mülkiyet haklarının korunması ve taşınmaz işlemlerinin güvence altına alınması konusunda gelişmiş bir tapu sicil sistemine sahiptir. Fransa'da, tapu sicili ve noterlik hizmetleri taşınmaz mülkiyeti işlemlerinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla etkin bir şekilde çalışır. Fransa'da taşınmaz mülkiyeti, "Cadaastre" olarak bilinen tapu sicilinde kayıt altına alınır. Bu sicil, taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakları, rehin hakları, kullanım hakları ve diğer hukuki durumları içeren resmi bir kayıttır. Tapu sicil sistemi, yüksek derecede güvenilirlik ve doğruluk sağlar. Bu sistem, taşınmaz mülkiyetinin korunması ve taşınmaz işlemlerinin güvenli bir şekilde gerçekleştirilmesi açısından önemli bir rol oynar (Descheemaeker, 2015: 45). Fransa'da taşınmaz mülkiyet işlemleri, noterler tarafından yürütülür. Noterler, taşınmaz işlemlerinin yasalara uygunluğunu denetler ve taraflar arasındaki anlaşmazlıkların çözülmesine yardımcı olur. Noterler, aynı zamanda mülkiyet transferi işlemlerinin tapu siciline kaydedilmesini sağlar (Périnet-Marquet, 2020: 112). Fransa'da tapu sigortası, ABD ve Birleşik Krallık'taki kadar yaygın olmasa da, belirli durumlarda kullanılmaktadır. Tapu sigortası, alıcıları ve kredi verenleri geçmişteki mülkiyet sorunlarına ve hukuki risklere karşı korur. Sigorta poliçesi, taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının geçerliliğini ve güvenliğini sağlar (Chauveau, 2018: 78).

3. TAPU SİGORTASI SİSTEMİNİN TÜRKİYE'DE UYGULANABİLİRLİĞİ

Türkiye'de henüz tam anlamıyla uygulanmayan tapu sigorta sistemi, çeşitli avantajlar sunabilir. Özellikle taşınmaz alım-satım işlemlerinde yaşanan sorunların azalmasına ve mülkiyet haklarının daha güçlü bir şekilde korunmasına katkıda bulunabilir. Ancak, bu sistemin uygulanabilmesi için yasal ve kurumsal altyapının oluşturulması gerekmektedir (Özkan, 2018: 47). Türk Medeni Kanunu kapsamında tapu sicilinin doğruluğundan ve güvenilirliğinden devlet sorumludur. Devletin kusursuz sorumluluğu, mülkiyet haklarının korunması açısından önemli bir güvencedir.

Ancak, tapu sigorta sistemi de bu sorumluluğa alternatif veya tamamlayıcı bir çözüm olarak değerlendirilebilir. Tapu sigorta sistemi, hızlı tazminat, risk dağılımı ve güvenilirlik gibi avantajlar sunarak taşınmaz piyasasının istikrarını ve güvenilirliğini artırabilir. Türkiye'de tapu sigorta sistemi, mevcut tapu sicil sistemine tamamlayıcı bir unsur olarak değerlendirilebilir. Tapu sigortası, taşınmaz alım-satım işlemlerinde ek bir güvence sağlayarak mülkiyet haklarının korunmasını ve taşınmaz piyasasının istikrarını artırabilir. Türkiye için uygulanabilir bir tapu sigorta modeli şu unsurları içermelidir (Özkan, 2018; Candan ve Arslan, 2021):

- Hukuki Düzenlemeler: Tapu sigorta sisteminin uygulanabilmesi için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Bu düzenlemeler, sigorta şirketlerinin faaliyetlerini ve sigorta poliçelerinin kapsamını belirlemelidir.
- Sigorta Şirketlerinin Denetimi: Tapu sigorta şirketlerinin denetimi ve düzenlenmesi, devlet tarafından sıkı bir şekilde yürütülmelidir. Bu, sigorta poliçelerinin güvenilirliğini ve şeffaflığını artıracaktır.
- Kapsam ve Teminat: Tapu sigorta poliçelerinin kapsamı ve teminatları, taşınmaz alıcılarının olası mülkiyet sorunlarına karşı tam bir koruma sağlayacak şekilde belirlenmelidir.
- Bilgilendirme ve Eğitim: Tapu sigortasının faydaları ve işleyişi hakkında taşınmaz alıcıları ve satıcıları bilgilendirilmelidir. Eğitim programları ve bilgilendirme kampanyaları, sistemin benimsenmesini kolaylaştıracaktır.
- Koordinasyon ve İşbirliği: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü ile sigorta şirketleri arasında etkili bir koordinasyon ve işbirliği sağlanmalıdır. Bu, tapu sicilinde yapılan hataların hızlı bir şekilde tespit edilmesini ve düzeltilmesini kolaylaştıracaktır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Devletin kusursuz sorumluluğu ve tapu sigortası sistemi, bireylerin haklarını koruma ve güvence altına alma açısından önemli araçlardır. Devletin kusursuz sorumluluğu, kamu hizmetlerinin zarar verici etkilerine karşı bireyleri korurken, tapu sigortası sistemi gayrimenkul piyasasında güvenliği ve istikrarı sağlamaya yardımcı olur. Her iki sistem de hukukun üstünlüğü ilkesine hizmet eder ve toplumda güven duygusunun artırılmasına katkıda bulunur.

Ancak, her iki sistemin de etkin bir şekilde işlemesi için yasal çerçevenin net ve kapsamlı olması, bürokratik süreçlerin şeffaf ve hızlı bir şekilde yürütülmesi gereklidir. Devletin kusursuz sorumluluğu çerçevesinde vatandaşların tazminat taleplerinin adil bir şekilde karşılanması, tapu sigortası sisteminin ise mülkiyet hakkının korunmasında etkin bir rol oynaması, bireylerin devlet ve gayrimenkul sektörü ile olan ilişkilerini olumlu yönde etkileyecektir. Bu bağlamda, her iki sistemin de günün koşullarına uygun olarak sürekli güncellenmesi ve iyileştirilmesi, toplumun genel refah ve huzuruna önemli katkılar sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Devletin Kusursuz Sorumluluğu, Tapu Sigortası Sistemi, Türkiye.

THE LAND REGISTRY AND THE TITLE INSURANCE SYSTEM IN THE CONTEXT OF THE PRINCIPLE OF THE STATE'S STRICT LIABILITY: A COMPARATIVE ANALYSIS

The strict liability of the state, as a legal concept, means that the state is held responsible for the harm caused to its citizens even if it is not at fault. This principle has been developed in modern legal systems to ensure the protection of citizens' rights. The strict liability of the state is especially important in the maintenance of the land registry. The land registry is the official record showing the legal status of immovable property and the state is responsible for the accuracy of these records.

Damages caused by inaccurate maintenance of the land registry can seriously affect the property rights of citizens. The state's strict liability comes into play to compensate for such damages. In Turkey, the state's liability for damages arising from the maintenance of the land registry is regulated by Article 1007 of the Civil Code. According to this article, the state compensates the damages arising from the faulty maintenance of the land registry, but the state may recourse to the officials who are at fault for these damages.

The title insurance system functions as a complementary mechanism to the state's strict liability. Title deed insurance refers to the insurance coverage of immovable property. This insurance aims to cover ownership problems and damages arising from errors or forgeries in the land registry. In

some countries, such as the United States, title insurance is a common practice and has become mandatory for real estate purchase and sale transactions.

In Turkey, title insurance is not yet a common practice. However, the adoption of a title insurance system in addition to the state's strict liability can provide an important guarantee for the protection of citizens' property rights. By defining the limits of the state's liability, title insurance allows for more effective management of property-related risks.

In conclusion, the state's strict liability and the title insurance system are important tools for the protection of citizens' property rights. Working together, these two mechanisms provide a more comprehensive guarantee in solving property-related problems and increase legal security in protecting citizens' rights. This study comparatively analyzes the principle of the state's strict liability in the context of various country practices and examines the title insurance system, which is seen as an alternative or complementary model to the principle of the state's strict liability. It also makes suggestions and evaluations regarding the applicability of the title insurance system in Turkey.

Keywords: The State's Strict Liability, Title Insurance System, Turkey.

Kaynakça

Blake, D. (2014). Property Law in Australia. Thomson Reuters.

Candan, H., Arslan, Ş. (2021). Türkiye’de Tapu Sicilinin Tutulmasında Devletin Kusursuz Sorumluluğu ve Rücu Sistemine Alternatif Bir Yöntem: Tapu Sigortası Sistemi, Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi, 17(2), 167-190.

Chauveau, S. (2018). Le droit de la propriété immobilière. Dalloz.

Dale, P. (1990). Land Registration and Cadastral Systems: Tools for Land Information and Management. Oxford University Press.

Descheemaeker, E. (2015). Le Cadastre et le Droit de la Propriété. LexisNexis.

Eren, F. (2017). Borçlar Hukuku Genel Hükümler. İstanbul: Beta Yayınları.

Gülmez, T. (2015). Devletin Kusursuz Sorumluluğu ve Hukuki Temelleri. Hukuk ve Adalet Dergisi, 12(3), 83-95.

Johnson, S. (2011). Real Estate Law and Practice in the United Kingdom. Butterworth.

Kaya, İ. (2019). Kamu Hukuku ve Devlet Sorumluluğu. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.

Kılıç, M. (2016). Kusursuz Sorumluluk ve Ahlaki Tehlike: Kamu Hizmetlerinde Kalite Sorunu. İdare Hukuku Dergisi, 8(2), 87-103.

Özkan, M. (2018) . Tapu Sigortası ve Türkiye'de Uygulanabilirliği. Hukuk ve İktisat Dergisi, 6(1), 45-60.

Özkan, M. (2018). Kamu Yönetiminde Etkinlik ve Şeffaflık. İstanbul: Yetkin Yayınları.

Périnet-Marquet, H. (2020). Droit des biens. Economica.

Schmidt, R. (2016). German Property Law and Real Estate Transactions. C.H. Beck.

Turan, M. (2017). Devletin Kusursuz Sorumluluğu ve Uygulamadaki Sorunlar. Kamu Yönetimi Araştırmaları Dergisi, 10(1), 171-185.

Williams, R. (2008). Property and Land Titles. Routledge.

Yıldırım, A. (2020). Kusursuz Sorumluluk: Mali Yük ve Kamu Bütçesi Üzerindeki Etkileri. Maliye Dergisi, 14(4), 197-215.

Yılmaz, E. (2019). Medeni Hukuk. İstanbul: Yetkin Yayınları.

YEREL KALKINMA VE YEREL AKTÖRLER İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: TRA2 ÖRNEĞİ¹

Hülya KÜÇÜK BAYRAKTAR²

Kalkınma tarihsel süreç içerisinde ülkeler için her zaman önemli olmakla birlikte birçok yönden de değişikliğe uğramıştır. Ülkelerin kalkınmasına yönelik olarak sunulan öneriler de çoğu zaman değişiklik göstermiştir. Bu kapsamda önerilerden biri olan neoliberal politikaların uygulanmasıyla 1980'li yıllarda ülkelerin ve bölgelerin arasındaki gelişmişlik farkı daha da artmıştır. Ulusal çapta uygulanan kalkınma politikalarının başarılı olamaması nedeniyle kalkınmada yeni modellerin arayışına geçilmiştir. Böylece de ulusal kalkınmada var olan yukarıdan aşağıya doğru uygulanan politikalar, aşağıdan yukarıya doğru hazırlanmaya ve uygulanmaya başlamıştır. Merkezden değil yerelden başlanarak oluşturulan kalkınma modellerinde Avrupa Birliği'nin önemli etkisi bulunmaktadır. Bu noktada önem kazanmaya başlayan yerel ve kırsal kalkınma modelinde bulunan yerelin kaynaklarının o bölgede yaşayanlar tarafından yerelin kalkınması için kullanılması yer almaktadır. Bölge politikaları çerçevesinde Avrupa Birliği bölgeler arasındaki eşitsizliği gidermek ve tüm bölgelerin verilerinin, bilgilerinin uyumlu olması adına İstatistik Bölge Birimleri Sınıflandırması'nı (NUTS) yapmıştır. AB'ye aday ve aday adayı olan ülkeler de bölgelerini bu sınıflandırmaya göre düzenlemiştir. Bu kapsamda Türkiye'de nüfus, coğrafya, bölgesel kalkınma planları, istatistik veriler ve illerin sosyo-ekonomik gelişmişliği göz önünde bulundurularak 12 tane Düzey 1, 26 tane Düzey 2 ve 81 tane Düzey 3 NUTS bölgeleri oluşturulmuştur. AB bölge politikalarına uyum ve bölgeler arasında belirli bir standardın getirilmesi için oluşturulan bölgeler 2001 yılında Devlet Planlama Teşkilatı, Devlet İstatistik Enstitüsü ve İçişleri Bakanlığı'na verilen yetki ile 2002 yılında Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır. Bununla birlikte Türkiye'de AB etkisiyle bölgesel kalkınmanın sağlanması adına belirlenen 26 Düzey 2 bölgesi için kalkınma ajansları kurulmuştur. Böylece 2006 yılında kalkınma ajanslarının kurulması için “5449 sayılı Kalkınma Ajanslarının Kuruluşu, Koordinasyonu ve Görevleri Hakkında Kanun” çıkarılmıştır.

¹Bu çalışma İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Doç.Dr. Sevim Budak danışmanlığında tamamlanan “Yerel Aktörler ve Yerel Kalkınma İlişkisinde Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme: Türkiye'de Kuzey Doğu Anadolu Ağrı Alt Bölgesi (TRA2)-İtalya'da Calabria Bölgesi (ITF6) Örneği” başlıklı doktora tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

² Öğr. Gör. Dr. Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO, hulya.kucuk@kafkas.edu.tr.

Bu noktada hem bölgesel kalkınma hem de AB'ye uyum noktasında somut adım atılmıştır. Bu çalışmada incelenen Ağrı, Ardahan, Iğdır ve Kars illerini içine alan ve 2011 yılında faaliyete başlayan Serhat Kalkınma Ajansı da 26 Düzey 2 kapsamında kurulan kalkınma ajanslarından biridir.

Tarihi İpek Yolu ticaret noktasında bulunan, dört sınır/gümrük kapısına sahip, Bakü-Tiflis-Kars (BTK) Demiryolu, Kars-Iğdır-Nahcivan Demiryolu, Kars Lojistik Merkezi (KLM) gibi büyük kamu kurumlarına ev sahipliği yapan, doğal kaynakları, endemik bitki türleri, tarım, hayvancılık ve arıcılık açısından elverişli olan Kuzey Doğu Anadolu Ağrı Alt Bölgesi (TRA2) bu çalışmada örnek alan olarak seçilmiştir. Bölgenin bulunduğu coğrafya nedeniyle TRA2 Bölgesi'nin tarım ve hayvancılık konusunda Türkiye'nin ihtiyacını karşılayabilecek potansiyele sahip olmasına rağmen ulusal çapta oldukça az etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Bu bölgenin seçilme nedeni sayılan özelliklere sahip olmasına rağmen kalkınmamış olmasıdır. 2017 yılında yapılan "*İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması*"nda bu durum verilerle desteklenmektedir. Bu araştırmaya göre Ardahan 67. sırada, Kars, 69. sırada, Iğdır 70. sırada ve Ağrı 80. sırada yer almaktadır. Bu araştırmada bölge sıralamasında ise TRA2 Bölgesi, 26 bölge içerisinde 24. sırada yer almıştır.

Bu noktada bu bölgedeki yerel aktörlerin TRA2 Bölgesi'nin yerel kalkınmasına olan etkisinin değerlendirilmesi çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak; TRA2 Bölgesi'ndeki il yönetimleri, belediye yönetimleri ve Serhat Kalkınma Ajansı ile yapılan yarı-yapılandırılmış mülakat sonucunda toplamda 24 görüşmeyle görüşülmüştür. Bu mülakatlardan elde edilen veriler MAXQDA nitel veri programı ile analiz edilmiştir. MAXQDA ile 9 tema belirlenmiş ve kodlar ve alt kodlar oluşturulmuştur. Bu temalar; "Sürdürülebilirlik, Kalkınma Hedefleri, Karşılaşılan Sorunlar, Etkili Aktörler, Mali Kaynak, Kır-Kent İlişkisi, Yerel Politikaların Kırsal Alana Etkisi, Teknolojik Bilgi Üretimi, Avrupa Birliği Bölgesel Kalkınma Politikaları"dır. Yapılan görüşmeler ve incelenen belgeler, raporlar, kalkınma planlarından elde edilen veriler sonucunda uygulanan metod ile tümevarıma gidilmiş ve bu kapsamda öneriler getirilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; AB bölgesel kalkınma politikalarının TRA2 Bölgesinin kalkınmasında etkili olmadığı görülmüştür. AB bölge politikaları ile ilgili bölgedeki yerel aktörlerin pek bilgi sahibi olmadığı, AB bölge politikalarını AB projeleri kapsamında yorumladıkları görülmüştür. Bununla birlikte AB bölge politikalarından etkilenecek yerel düzeyde yerel kalkınma için çalışmalar yapılmış olsa da Türkiye’de yerel kalkınmada merkezi yönetimin ve kurumlarının etkisini kaybetmediği kalkınma ajansları üzerinden okunmaktadır.

Bölgede yerel kaynaklar yerel işletmeler tarafından kullanılmakta ve üretime dahil edilmektedir. Ancak bölgedeki yerel işletmelerin sayısı oldukça azdır. Yerel ürünler içerisinde Kars Kaşarı, Gravyer Peyniri, Malakan, Kavılca Unu, kayısı ve bal ön plana çıkmaktadır. Kars ilinde yapılan coğrafi işaretli Kars Kaşarı ve Gravyer peynir özgün değere ve lezzete sahip olmakla birlikte bu yerel değerlerin üretiminin geliştirilmesi için daha fazla desteğe ihtiyacı yoktur. Bu noktada yerel işletmelerin, yerel kalkınmada oldukça önemli yeri olan kooperatiflerin sayısının artması için teşviklerin verilmesi ve kooperatiflerin kurulmasını ve işleyişini kolaylaştıracak yasal düzenlemeler getirilmesi gerekmektedir.

TRA2 Bölgesi, temel geçim kaynağı olan tarım ve hayvancılık konusunda da sahip olduğu kapasiteyi değerlendirememektedir. Bu noktada bölgedeki illerde tarım ve hayvancılığa destek verilmeli, çiftçi ailelerin tarımı ve hayvancılığı devam ettirmesi için gerekli koşulların sağlanması ve fırsatların yaratılması gerekmektedir. Ziraat liselerinin yaygınlaştırılarak; tarıma, hayvancılığa, arıcılığa yönelik eğitimlerin verilmesi önem taşımaktadır.

Bölgede turizm açısından kış turizmi, dayanışmacı turizm ve kültür turizmi ön plana çıkmaktadır. Bölge için önemli değer olan kış turizminin daha da geliştirilmesi için Sarıkamış Kayak Merkezi’ndeki nitelikli otellerin, restoranların ve personelin sayısının artırılması, Kars ilinin ve bölgedeki diğer illerin kalkınması için önemlidir. Kış turizminin yanında bölgede kültür, inanç, doğa ve yayla turizminin de gelişmesi için gerekli faaliyetler gerçekleştirilmelidir.

TRA2 Bölgesi’nin kalkınmasının önündeki önemli engellerden biri bölge illerinden metropol kentlere olan göçtür. Bölgedeki göçün önüne geçmek için kalkınma ajansı, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları iş birliği içerisinde çalışmalar yapmaktadır. Bölge ticaret açısından da

elverişli konuma sahiptir. Bakü-Tiflis-Kars demiryolunun faaliyete geçmesi durumunda bölgenin kalkınmasında etkili olacaktır. Bununla birlikte eğitim konusunda yetersizliklerin giderilerek eğitim olanaklarının geliştirilmesi ve gençlerin eğitime dahil edilmesine dair çalışmaların yapılarak politikalar oluşturulması gerekmektedir. Bölgede devlet tarafından kurulmuş ve sonradan özelleştirilmiş kurumların tekrar devlet tarafından işletilerek istihdam olanaklarının artırılması oldukça önemlidir. Sarıkamış Ayakkabı Fabrikası, Ağrı Şeker Fabrikası bu duruma örnek olarak verilebilir. Bölgede ihtiyaç duyulan bir başka nokta ise sosyal ve kültürel hizmetlerdir. Sağlık konusunda da devlet tarafından sağlık altyapısının geliştirilmesi ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi göçün önlenmesinde önemli adımlar arasında yer almaktadır.

Çalışmada MAXQDA analizinin değerlendirmeleri ise şu şekildedir: Bölgede tarım ve hayvancılık, bölgesel kalkınma projeleri, ihtiyaca yönelik hizmet, kurumlararası iş birliği, ekonomik sorunlar, turizm politikaları, kırdan kente göç, kırsal kalkınma çalışmaları, kooperatifleşmenin gelişmesi, kalkınma ajansları, tekstil projeleri kodlarının öne çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte TRA2 Bölgesi'nde kalkınmaya yönelik çalışmalar ve yatırımlar merkezi yönetimden beklenmektedir. Bölgenin ihtiyaç ve taleplerini doğru şekilde tespit edebilmek için alan araştırması yapılarak yol haritası oluşturulmalıdır. Bölge büyük oranda kırsal alana sahip olduğundan yerel ve kırsal kalkınmaya yönelik etkin ve uzun vadeli politikalar oluşturulmalıdır. Aynı zamanda bölgenin kaynaklarının bölge halkı ve yerel işletmeler tarafından bölgenin kalkınması için kullanılması; tüm bu çalışmaların da devlet tarafından desteklenmesi gerekmektedir. TRA2 Bölgesi'ndeki yerel kalkınma çalışmalarında genellikle kadınların etkili ve başarılı olduğu görülmüştür. Bu nedenle bölgedeki kooperatiflerin desteklenmesi ve kooperatif sayılarının artırılması için teşviklerin verilmesi gerekmektedir.

Dört bölümden oluşan bu çalışmanın ilk bölümünde yerel kalkınma, yerel yönetimler, kalkınma ajansı ve sivil toplum kuruluşları ile kavramsal çerçeve çizilecek, ikinci bölümde yerel kalkınma ve yerel aktörler arasındaki ilişki değerlendirilecek, üçüncü bölümde TRA2 Bölgesi hakkında bilgi verilerek görüşmecilerden elde edilen verilerin analiz sonuçlarına yer verilecektir. Son bölümde ise yerel kalkınma ve yerel aktörler ilişkisi TRA2 Bölgesi üzerinden değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Kalkınma, Yerel Yönetimler, SERKA, STK'lar, TRA2 Bölgesi.

AN EVALUATION ON THE RELATIONSHIP BETWEEN LOCAL DEVELOPMENT AND LOCAL ACTORS: TRA2 SAMPLE

The aim of this study is to evaluate the impact of local actors on local development through the North Eastern Anatolia Ağrı Subregion (TRA2). The region has been selected as a sample area in this study because it is located at the historical Silk Road trade point, has four border/customs gates, hosts large public institutions such as Baku-Tbilisi-Kars (BTK) Railway, Kars-Iğdır-Nahcivan Railway, Kars Logistics Centre (KLM), and has not been developed despite its natural resources, endemic plant species, agriculture, animal husbandry and beekeeping. Although TRA2 Region has the potential to meet Turkey's needs in agriculture and animal husbandry due to the geography of the region, it is seen that it has very little impact on a national scale.

The reason for the selection of this region is that it has not been developed despite having the mentioned characteristics. In the 2017 ‘Socio-Economic Development Ranking of Provinces and Regions’, this situation is supported by data. According to this research, Ardahan ranks 67th, Kars 69th, Iğdır 70th and Ağrı 80th. In this research, TRA2 Region ranked 24th out of 26 regions in the regional ranking.

Using qualitative research method in the study, 24 interviewees were interviewed in total as a result of semi-structured interviews with provincial administrations, municipal administrations and Serhat Development Agency in TRA2 Region. The data obtained from these interviews were analysed with MAXQDA qualitative data software. With MAXQDA, 9 themes were identified and codes and sub-codes were created. These themes are; ‘Sustainability, Development Goals, Problems Encountered, Effective Actors, Financial Resources, Rural-Urban Relationship, Impact of Local Policies on Rural Areas, Technological Knowledge Generation, European Union Regional Development Policies’. As a result of the interviews conducted and the data obtained from the documents, reports and development plans examined, induction has been made with the method applied and suggestions have been made in this context.

The evaluations of MAXQDA analysis in the study are as follows: It is seen that the codes of agriculture and animal husbandry, regional development projects, need-oriented service, inter-institutional cooperation, economic problems, tourism policies, rural-urban migration, rural

development studies, development of cooperatives, development agencies, textile projects stand out in the region. However, development activities and investments in TRA2 Region are expected from the central government. In order to correctly identify the needs and demands of the region, a road map should be created by conducting field research. Since the region has a largely rural area, effective and long-term policies for local and rural development should be established. At the same time, the resources of the region should be utilised by the people of the region and local enterprises for the development of the region and all these activities should be supported by the state. It has been observed that women are generally effective and successful in local development activities in TRA2 Region. For this reason, cooperatives in the region should be supported and incentives should be given to increase the number of cooperatives.

In the first part of this study consisting of four sections, the conceptual framework will be drawn with local development, local governments, development agencies and non-governmental organisations, in the second part, the relationship between local development and local actors will be evaluated, in the third part, information about TRA2 Region will be given and the results of the analysis of the data obtained from the interviewees will be given. In the last section, the relationship between local development and local actors will be evaluated through TRA2 Region.

Keywords: Local Development, Local Governments, SERKA, NGOs, TRA2 Region.

TÜRKİYE’DE KÜLTÜREL MİRASIN KORUNMASI POLİTİKALARINDA DİJİTALLEŞME UYGULAMALARININ ÖNEMİ

Nazlı YÜCEL BATMAZ¹
Batuhan MUMCU²
Gülhanım BİÇİCİ³

Günümüzün hızla değişen dünyasında, küreselleşmenin oldukça önemli bir yeri vardır. Siyasal, toplumsal, kültürel ve yönetsel alanlarda köklü değişimleri ortaya çıkaran bir olgu olarak küreselleşme, 21. yüzyılın “dijitalleşme çağı” olarak adlandırılmasına yol açmıştır. Bu anlamda bilgi ve iletişim teknolojileri alanında ortaya çıkan yeniliklerle birlikte yeni bir dönemin başladığı söylenebilir. Teknolojik gelişmeler mevcut sorun alanları için yeni çözüm yolları getirmekle birlikte, farklı sorun alanlarını da ortaya çıkarabilmektedir. Bu anlamda özellikle kamu yönetimi perspektifinde güncel tartışmalar devam ederken, yönetsel anlamda edilgen yaklaşımların yerini etken yaklaşımlara bırakmaya başladığını söylemek mümkündür. Gelişen teknoloji ve zaman içerisinde toplumsal taleplerin değişmeye başlaması, kamu politikaları belirleme ve oluşturma süreçlerinde ihtiyaçları karşılamaya yönelik sürdürülebilir yaklaşımları ortaya çıkarmaya başlamıştır. Tüketim alışkanlıklarının değişmeye başlaması, kültür ve turizm konularında da yeni talepleri ve ihtiyaçları doğurmuş ve ayrı birer yönetim alanı olarak kamu politikası belirlemede yerini almıştır. Zaman içerisinde kültürel mirası koruma, gelecek kuşaklara aktarma ve tanıtma ihtiyacı kaçınılmaz bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle kültür ve turizm, ülkelerin ulusal ve yerel ölçekli kalkınmalarında önem taşıyan endüstri alanlarıdır. Birbirleriyle etkileşim içerisinde olan bu iki alan kendi içlerinde farklı unsurları da barındırmaktadır. Temelde sosyolojik ilişkilere dayanan kültür ve turizm kavramları, değişen yaşam koşullarından ve güncel olaylardan etkilenen dinamik birer özellik göstermektedir. Bu anlamda küresel ve ulusal ölçekli her türlü değişimden etkilenmektedir.

Dijitalleşme kavramı, hammadde yönünden dışa bağımlılığı azaltan kültür ve turizm endüstrileri açısından önemli bir konudur. Türkiye özelinde kültür ve turizm alanında yerel ölçekli yürütülen faaliyetler mevcut olmakla birlikte, konuya ilişkin asıl ana aktör ve yetkili kurum Kültür ve

¹ Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, nazli.batmaz@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1950-7410

² Dr., Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı, batuhanmumcu@gmail.com, ORCID: 0009-0001-0401-1781

³ Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı, gulhanimbicici@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-0156-6888

Turizm Bakanlığı'dır. Bakanlık uhdesinde kamu politikalarının belirlenmesi, uygulanması ve ilgili endüstri alanlarının desteklenmesi söz konusu olmaktadır. Yine dijitalleşme ölçeğinde Bakanlığın yürüttüğü uygulamalar gerçekleştirilmektedir. Bu perspektifte dijitalleşmenin, Türkiye'de kültür alanında uygulanan kamu politikalarının şekillendirilmesinde etkileri büyüktür. Kültürel miras alanlarında sürdürülebilir koruma uygulamalarının sağlanması, tanıtımların yapılması ve gelecek kuşaklara aktarılması süreçlerinde dijital teknolojilerin kullanımı söz konusu olmaktadır. Böylelikle miras alanlarının ulusal ve ulusal sınırları da aşan geniş kitlelere ulaştırılması sağlanmaktadır. Özellikle müzecilik, arşivcilik ve kütüphanecilik gibi alanlarda dijitalleşme uygulamalarıyla birlikte koleksiyonların sanal ortama aktarılması, dünyanın her yerinden insanların erişimine açık hale getirmektedir. Örneğin sanal müzecilik faaliyetleri kapsamında Türkiye'deki pek çok müze tarafından sanal turlar düzenlenerek, dijital platformlar aracılığıyla ziyaretçiler açısından eserleri inceleme imkânı sağlanmaktadır. Bu tür uygulamaların önemi, özellikle tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını sürecinde daha da anlaşılır olmuştur. Uygulanan tedbirler neticesinde evlerinden çıkamayan ve fiziksel ziyaretler gerçekleştiremeyen kişiler için kültürel katılımı artırıcı bir rol oynamıştır. Yine dijital arşivleme teknolojilerindeki gelişmeler neticesinde, tarihi belgeler ve eserler dijital ortamlarda korunarak gelecek nesillere aktarılmaktadır. Bu durum Türkiye'nin zengin tarihi ve kültürel geçmişinin korunması ve küresel ölçekte tanıtılmasında önemli katkılar sağlamaktadır. Koruma ve tanıtıma katkı sağlamanın dışında, dijitalleşme ile birlikte sanatın yeni biçimler kazanarak ifade bulması ve kültürel üretimin artması da söz konusu olmaktadır. Dijital sanat kavramı, Türkiye'de her geçen gün daha fazla ilgi ve rağbet gören bir alan haline gelmektedir. Böylelikle geleneksel sanat formları, dijital platformlar üzerinde tekrar yorumlanarak yeni izleyici ve takipçi kitlelerine ulaşmaktadır.

Dijitalleşmenin etkilerinin yoğun şekilde hissedildiği bir diğer alan ise turizm sektörüdür. Türkiye turizm noktasında dört mevsim faaliyetlerin yürütüldüğü ve çeşitliliği oldukça geniş yelpazeye sahip bir ülkedir. Türkiye'nin Dünya çapında önemli bir turistik destinasyon olma özelliğini korurken, dijital teknolojilerin kullanılmasıyla beraber, turizm deneyimlerini daha kişisel ve erişilebilir hale getirmektedir. Bu anlamda dijitalleşmeyle birlikte turizm politikalarının geliştirilmesinde ve uygulanmasında pek çok yenilik meydana gelmiştir. Dijital pazarlama araçları sayesinde Türkiye'nin turizm potansiyeli küresel ölçekli bir konuma erişmiştir. Sosyal

medya, çevrim içi reklamlar ve arama motorları gibi dijital araçlar yoluyla, Türkiye'nin turizm destinasyonu evrensel ölçekte tanıtılmaktadır. Yine dijital platformlar aracılığıyla online rezervasyon sistemlerinin geliştirilmesi, rehberlik hizmetleri, hizmet kiralama, seyahat planlama gibi uygulamalarla ziyaretçilerin turizm deneyimleri daha kişiselleştirilmiş hizmetlere dönüştürülmekte ve hizmet kalitesi artırılmaktadır. Aynı zamanda dijitalleşme süreciyle birlikte veri analitiği ve yapay zekâ kullanımının arttığı da görülmektedir. Ziyaretçi davranışları ve taleplerini anlamlandırmada veri analizlerinin yapılmasıyla birlikte, turizm politikalarının turistlerin ihtiyaç ve taleplerine göre şekillendirilmesi mümkün olmaktadır. Yapay zekâ destekli sistemlerin üretilmesiyle birlikte ziyaretçi deneyimlerini daha etkileşime açık hale getirerek, bir nevi rehberlik anlayışı geliştirmektedir.

Dijitalleşmenin sağladığı olumlu etkilerin yanı sıra olumsuz etkileri de gözlemlenebilmektedir. İlk etapta, dijitalleşme sürecine uyum sağlamak küçük ve orta ölçekli işletmeler açısından maliyetli ve zorlayıcı olabilir. Yeni uygulamalara uyum sağlayan teknolojik altyapının geliştirilmesi, dijital pazarlama tekniklerinin geliştirilmesi ve güvenlik tedbirlerinin alınması gibi hususlar ek maliyet ve zaman gerektirmektedir. Veri güvenliğinin sağlanması ise önemli bir diğer konudur. Kişisel mahremiyetin gözetilmesi ve verilerin dijital ortamlarda saklanması, olası siber saldırılara karşı korunma ihtiyacını artırmaktadır. Diğer bir konu ise kültür ve turizm alanlarında yeterli ve yetkin personel istihdamının sağlanması olmaktadır. Dijitalleşmenin getirdiği yeniliklere uyum sağlayacak ve iş becerisi geliştirecek eğitilmiş ve donanımlı personelin yetiştirilmesi, Türkiye'nin kültür ve turizm politikalarının işlerliği ve yeterliliği açısından kritik bir öneme sahiptir.

Türkiye'nin derin tarihi geçmişi ve dört mevsim turizmin yapıldığı bir ülke olması, endüstriyel pazarlama noktasında dijitalleşmesinin sunduğu fırsatları iyi bir şekilde değerlendirmeye müsait bir ortam yaratmaktadır. Aynı zamanda bu alanlarda sürdürülebilir uygulamaların yürütülmesine olanak sağlamak ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya destek vermektedir. Bu anlamda çalışma, Türkiye'nin kültürel mirası koruma, tanıtma ve turizm politikaları üzerinde dijitalleşme uygulamalarının olumlu ve olumsuz sonuçlarının ortaya çıkartması bakımından önem taşımaktadır. Çalışma kapsamında, pazarlama ve tanıtım uygulamalarında yaygın kitle iletişim kanallarının etkilerinin anlaşılması, kültür endüstrilerine yönelik ilgi ve taleplerin

değerlendirilmesi, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilirliğine yönelik toplumsal farkındalığın ölçülmesi gibi konularda dijitalleşmenin sağladığı avantaj ve dezavantajlar saptanmak istenmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda, kültür ve turizm politikalarının ana aktörü ve yetkili kurumu olan Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın dijitalleşme uygulamaları üzerinde durulacaktır. Çalışmanın ilk iki bölümünü literatür taraması oluşturmaktadır. Üçüncü bölümde, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen dijitalleşme uygulamalarının örnekleri sunulacak ve bu uygulamaların söz konusu amaçlara yönelik etkileri saptanacaktır. Son yıllarda turistik amaçlarla yapılan ziyaretlerin istatistik verileri, medya ve iletişim kanalları yoluyla kültürel mirasın koruma politikalarının yaygınlaştırılmasına yönelik örnekler, kültür ve turizm endüstrileri açısından yapılan işbirlikleri ve anlaşmaları ile sağlanan desteklere yer verilecektir. Yapılacak değerlendirmeler neticesinde dijitalleşme uygulamalarının kültürel mirasın korunması, tanıtılması ve turizme yönelik politikaları üzerinde etkinlik sağlayıp sağlamadığı ölçülmeye çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Miras, Kültür Politikaları, Turizm Politikaları, Dijitalleşme, Kültür ve Turizm Bakanlığı

THE IMPORTANCE OF DIGITALIZATION PRACTICES IN CULTURAL HERITAGE PROTECTION POLICIES IN TÜRKİYE

The concept of globalization, which has brought about radical changes in many political, cultural, social and administrative fields, has led to the current century being called the "age of digitalization". In this new era of rapid development in the field of information and communication technologies, changes in social demands and needs have led to the need for sustainable and innovative public policies. The change in consumption habits has also made its presence felt in the fields of culture and tourism. It is seen as a need to protect and promote cultural heritage sites, to provide a multi-faceted interaction with the tourism dimension, and to transfer them to future generations. In this perspective, digitalization has a great impact on shaping the public policies implemented in the field of culture in Türkiye. With the use of digital technologies, heritage sites are made accessible to a wide audience beyond national and national borders.

Türkiye's deep historical background and the fact that it is a country with four-season tourism creates an environment suitable for making good use of the opportunities offered by digitalization. At the same time, it enables the implementation of sustainable practices in these areas and supports sustainable economic development.

In this perspective, the study is important in terms of revealing the positive and negative consequences of digitalization practices on Türkiye's cultural heritage protection, promotion and tourism policies. The study aims to identify the advantages and disadvantages of digitalization on issues such as understanding the effects of mass media channels in marketing and promotion practices, assessing the interest and demand for cultural industries, and measuring public awareness on the protection and sustainability of cultural heritage. In line with these objectives, the digitalization practices of the Ministry of Culture and Tourism, the main actor of culture and tourism policies, will be focused on. The study will include statistical data on tourist visits in recent years, examples of the dissemination of cultural heritage protection policies through media and communication channels, cooperation and agreements in terms of culture and tourism industries, and the support provided. As a result of the evaluations to be made, it will be studied to measure whether digitalization practices provide effectiveness on policies for the protection, promotion and tourism of cultural heritage.

Keywords: Cultural Heritage, Cultural Policies, Tourism Policies, Digitalization, Ministry of Culture and Tourism.

LİNE PROJESİ: ÜTOPYA MI? RANTSAL GERÇEKLİK Mİ?

Nazlı YÜCEL BATMAZ¹
Çiğdem TUĞAÇ²

Kentlerin ilk ortaya çıkışından günümüze ideal kent formunun nasıl olması gerektiğine ilişkin tartışmalar süregelmıştır. Söz konusu tartışmaları ve kentleşme alanındaki çalışmaları yönlendiren husus şüphesiz dönemin koşulları olmuştur. Günümüzde kentleşme süreçleri bir yandan çevresel sorunlara kaynaklık ederken, diğer yandan da söz konusu sorunlardan en fazla etkilenen kentsel mekanların, olumsuz koşullardan daha az etkilenmesine dönük çözüm arayışları da sürmektedir.

Kentlerin en temel sorunları; hızlı nüfus artışı ve kentsel yayılma olarak öne çıkmaktadır. Günümüzde dünya nüfusunun yaklaşık %57'si kentlerde yaşamaktadır. 2050'de küresel nüfusun %68'inin (yaklaşık yedi milyar kişi) kentlerde yaşaması beklenmektedir. Kentlerde artan nüfus, kentleşme süreçleri ve gerçekleştirilen faaliyetler, iklim değişikliği gibi çevresel başlangıçlı ancak önemli ekonomik ve sosyal sonuçları olan bir soruna kaynaklık etmektedir (United Nations, 2022; World Economic Forum, 2024).

Bu nedenle özellikle çağımızda kriz mertebesine gelmiş iklim değişikliğiyle mücadele çalışmaları doğrultusunda öne çıkan net-sıfır emisyon hedefini gerçekleştiren, akıllı kent uygulamalarını içeren ve kentsel ısı adası etkisiyle mücadele ederek, doğa temelli çözümleri aktif şekilde kullanan kentsel planlama ve tasarım çalışmaları giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bunların en önemlilerinden biri de 2021 yılında Suudi Arabistan tarafından açıklanan Line projesidir (*The Line Project*) (Paszowska-Kaczmarek, 2021).

Bu çalışmanın amacı, kentleşme ve iklim değişikliği alanında yenilikçi öneriler ortaya koyan Line Projesi'nin güncel kentsel, çevresel, ekonomik ve sosyal sorunlara çözüm üretme potansiyelinin değerlendirilmesidir. Geleceğe dönük kentleşme ve çevre politikalarının geliştirilmesi bağlamında bu projenin irdelenmesi oldukça önemlidir.

¹ Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, nazli.batmaz@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1950-7410

² Doç. Dr. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, cigdem.tugac@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2555-6641

20. yüzyılın ikinci yarısında Suudi Arabistan'da yaşanan dönüşümsel süreçte kentsel sürdürülebilirliğin ikinci planda kalması, iklim değişikliğine bağlı tehlike ve risklerin arttığı koşullarda kentleşme politikalarında değişikliği kaçınılmaz kılmıştır. Suudi Arabistan'ın Vizyon 2030 projesi kapsamında, Kızıldeniz kıyısında yer alan Neom (Yeni Gelecek anlamında kullanılmaktadır) kentinde gerçekleştirilecek fütüristik projelerden biri olan Line projesi, 170 kilometre uzunluğunda, 200 metre genişliğinde ve 500 metre yüksekliğinde olacak şekilde tasarlanmıştır. Bu mega yapı, iki paralel cam duvarla çevrili olup, dikey olarak yerleştirilmiş katmanlardan oluşan bir kent olarak tasarlanmıştır. Line projesi, geleneksel kentleşme modellerinin aksine, yayılma yerine dikey büyüme üzerine kurulu bir yapılaşmayı benimsemektedir. Line, toplamda yaklaşık dokuz milyon insanı barındıracak şekilde tasarlanmıştır. Bu yapı, tüm temel hizmetlerin ve altyapı unsurlarının birbirine yakın konumlandırılmasını sağlayarak, sakinlerin günlük yaşamını kolaylaştırmayı amaçlamaktadır (NEOM, 2024; Nihal, 2023; Yusuf ve Abdulmohsen, 2023).

Line projesinde, doğa örnek alınmış yani biyomimikri temelli bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu doğrultuda proje bir vahaya benzetilmiş, kuşların su kaynaklarını bulma yollarını taklit eden şemanın doğal ve işlevsel bir geometri ile inşa edildiği açıklanmıştır. Projenin temel amacı ise insanların yaşam kalitesinin artırılmasının yanı sıra enerji güvenliğinin de sağlanması olarak ifade edilmiştir (NEOM, 2024; Paszkowska-Kaczmarek, 2021).

Projede net-sıfır emisyon hedeflenmektedir. Bu doğrultuda ulaşımın tamamen yenilenebilir enerji ile çalışan hızlı trenler ve otonom araçlarla sağlanması öngörülmüştür. Kentte araç kullanımının tamamen yasaklanması planlanmaktadır. Böylelikle karbon ayak izini en aza indirilirken, trafik sıkışıklığı ve hava kirliliği de önlenebilecektir. Ayrıca, kentin enerji ihtiyacının tamamen güneş ve rüzgâr gibi yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanması hedeflenmektedir. Projenin çevresel sürdürülebilirlik hedefleri arasında atık yönetimi ve suyun geri dönüştürülmesi gibi unsurlar da yer almaktadır. Kentte dijital ikiz teknolojiyle, fiziksel altyapının ve hizmetlerin sürekli takip edilmesi sağlanacaktır. Bütün bu unsurlar bir arada düşünüldüğünde Line projesinin, geleneksel kent planlama yaklaşımlarını kökten değiştirebilecek bir tasarıma sahip olacağı, kentin yatay genişlemesi yerine dikey olarak katmanlar halinde yapılandırılmasının, gelecekteki kentlerin tasarımında bir paradigma değişikliği oluşturarak, yoğun nüfuslu kentlerdeki altyapı ve

ulaşım sorunlarını çözmek için yeni bir çerçeve sunma potansiyeli taşıdığı görülmektedir (Algumzi, 2022; Boretti, 2021; NEOM, 2024; Nihal, 2023).

Öte yandan Line'in temel tasarım prensipleri arasında doğaya saygı, sürdürülebilirlik ve insan odaklı mimari bulunduğu belirtilmiş olmakla birlikte, proje çeşitli eleştirilerin de odağında yer almaktadır. Özellikle dikey yapılaşması ve insan odaklı tasarımı, kentte yaşayanların yaşam kalitesini artırmayı hedeflerken, bu radikal değişikliklerin toplumsal dinamiklere nasıl yansıtacağı belirsiz olduğu ve kentin inşaat ve işletme maliyetlerinin de uzun vadede ekonomik sürdürülebilirlik açısından riskler barındırdığı ifade edilmektedir. Ayrıca inşaat sürecinde doğal yaşam alanlarına ve ekosistemlere verilen zarar konusunda endişeler mevcuttur. Bunun yanı sıra proje gerçekleştirilirken Huwaitat gibi yerli kabilelerin yerinden edilmesinin söz konusu olduğu ifade edilmiştir. Projenin maliyetinin karşılanabilmesi kapsamında Suudi Arabistan hükümeti tarafından sağlanan miktarın yanı sıra, uluslararası ortaklıklarla kurulan ve kurulması muhtemel iş birliklerinden gelen/gelmesi öngörülen milyarlarca dolar tutarındaki yatırımın büyüklüğü göz önüne alındığında projenin nihai kullanıcılarının arasında düşük gelir gruplarının olmayacağı anlaşılmaktadır (Doğın, 2021; Lazos, 2022; Yusuf ve Abdulmohten, 2023).

Suudi Arabistan'ın Line Projesi, şehircilik, çevre ve teknoloji alanlarında radikal bir yenilik sunmaktadır. Sıfır karbon emisyonu, akıllı şehir teknolojileri ve sürdürülebilirlik odaklı yaklaşımıyla Line, geleceğin kentleşme anlayışını yeniden tanımlayabilir. Ancak, bu iddialı projenin çevresel, sosyal ve ekonomik boyutları dikkate alındığında, başarısının, uygulama sürecinin iyi bir biçimde yönetilebilmesine bağlı olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra uygulanan yeni kentleşme modelinin henüz planlama aşamasında dahi yerel halkaların yerinden edilmesiyle kendini gösterdiği üzere; sağlayacağı modern ve "insan odaklı" yaşam koşullarında yaşama hakkını, küresel neoliberal politikaların kentsel mekâna yansıtması doğrultusunda yine yalnızca yüksek gelir gruplarına tanındığı bir süreci işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Line Projesi, Kentleşme, Akıllı Kent, Lineer Kent, İklim Değişikliği.

THE LINE PROJECT: UTOPIA? RENT-SEEKING REALITY?

From the first appearance of cities to the present day, the debate about the ideal urban form has continued. Today, while urbanization processes are on the one hand the source of environmental problems, on the other hand, the search for solutions to reduce the negative effects of urban spaces, which are most affected by these problems, continues. One of the most important of these efforts is The Line Project. The purpose of this study is to evaluate the potential of The Line Project, which offers innovative proposals in the field of urbanization and climate change, to provide solutions to current urban, environmental, economic, and social problems. Saudi Arabia's Line Project represents a radical innovation in urbanization, environment and technology. With its zero carbon emissions, smart city technologies and sustainability-focused approach, Line could redefine the urbanism of the future. However, given the environmental, social and economic dimensions of this ambitious project, its success will depend on good management of the implementation process. However, the new model of urbanization that is being implemented points to a process in which the right to live in these modern living conditions is granted to high-income groups, in line with the reflection of global neoliberal policies on urban space, displacing local communities even at the planning stage.

Keywords: Line Project, Urbanization, Smart City, Linear City, Climate Change.

Kaynakça

Algumzi, A. (2022). Risks and Challenges Associated with NEOM Project in Saudi Arabia: A Marketing Perspective. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(9), 381.

Boretti, A. (2021). Integration of Solar Thermal and Photovoltaic, Wind, and Battery Energy Storage Through AI in NEOM city. *Energy and AI*, 3, 100038.

Doğan, A. (2021). Saudi Arabia's Neom Diplomacy. <https://carnegieendowment.org/sada/2021/04/saudi-arabias-neom-diplomacy?lang=en>

Lazos, N. (2022). Analyzing the Environmental and Social Factors of the Saudi Arabian Project “The Line”. <https://opentext.ku.edu/environmentalgeopolitics/chapter/analyzing-the-environmental-and-social-factors-of-the-saudi-arabian-project-the-line/>

NEOM. (2024). The official source for information about NEOM and The Line project. <https://www.neom.com/en-us/regions/theline>

Nihal, M. (2023). What is Neom? Home to The Line at Saudi Arabia's Megacity. <https://www.thenationalnews.com/gulf-news/saudi-arabia/2023/01/20/what-is-neom-the-line/>

Paszowska-Kaczmarek, N.E. (2021). The Line – The Saudi-Arabian Linear City Concept as The Prototype Of Future Cities. *Sciendo*, 13-2(48), 33-46.

United Nations. (2022). *World Urbanization Prospects: The 2022 Revision*. New York: United Nations, Department of Economic and Social Affairs.

World Economic Forum. (2024). Nature-Positive Cities: Guidelines for Rehabilitating Nature in The Urban Era. https://www3.weforum.org/docs/WEF_NPC_Report_Consultation_2024.pdf

Yusuf, N. ve Abdulmohsen, D. (2023). Saudi Arabia’s NEOM Project as a Testing Ground for Economically Feasible Planned Cities: Case Study. *Sustainability*, 15(1), 608.

DİJİTAL DEZENFORMASYON VE ALGORİTMİK İLLÜZYONLARIN KAMU YÖNETİMİ ÜZERİNDEKİ MANİPÜLATİF ETKİLERİ

Kübra CANBAZ AKÇA¹
Bekir PARLAK²

“Dijital Dezenformasyon Ve Algoritmik İllüzyonların Kamu Yönetimi Üzerindeki Manipülatif Etkileri” başlıklı bu bilimsel çalışma kamu yönetimine yönelik dijital dezenformasyon ve algoritmik illüzyonlar incelenmektedir. Konu özgün bir çerçevede ve güncel durumları ve gelişmeleri esas alarak araştırılmıştır. Konunun günümüzde toplum ve devlet eksenlerinde önemli ve kritik bir yeri vardır. Dijital çağda kamu yönetiminin sağlıklı, düzenli, sistemli ve hakkaniyetli bir şekilde işlemesi birçok faktöre bağlı olduğu gibi, geline aşamada dijital risk ve tehlikelerin etkilerine de bağlıdır.

Dünya dijital bir devrim yaşamakta ve 21. yüzyılın dijital çağında, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler, bireyler ve toplumlar üzerinde derin etkiler yaratmaktadır. Bu teknolojik dönüşüm, bilgiye erişim ve paylaşım biçimlerimizi köklü bir şekilde değiştirmektedir. Ancak, bu gelişmelerin yanı sıra, dijital dezenformasyon ve algoritmik illüzyonlar da yeni ve karmaşık zorlukları beraberinde getirmektedir. Dijital dezenformasyon, yanlış veya yanıltıcı bilgilerin kasıtlı olarak yayılmasıyla toplumsal kutuplaşma ve güvensizlik yaratırken, algoritmaların şeffaf olmayan ve manipülatif kullanımları kamu yönetimini derinden etkilemektedir.

Algoritmalar, büyük veri setlerini işleyerek karar alma süreçlerini otomatikleştiren ve optimize eden araçlardır. Ancak, bu algoritmaların şeffaf olmaması ve belirli çıkar grupları tarafından manipüle edilmesi, kamu yönetiminde adalet ve şeffaflık ilkelerini zedeleyebilmektedir. Algoritmaların manipüle edilerek şeffaflığı zedeleyecek biçime dönüştürülmesiyle ortaya çıkan algoritmik illüzyonlar, karar vericileri yanıltarak yanlış politika tercihleri yapılmasına yol açabilmekte ve böylece kamu yararını tehlikeye atabilmektedir.

Bu çalışmada, dijital dezenformasyonun ve algoritmik illüzyonların kamu yönetimi üzerindeki manipülatif etkilerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada ilk olarak dezenformasyon

¹ Uzm., Bursa Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, kubrac12345@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-1903-7941

kavramının tarihi ve yayılma mekanizmaları incelenecek ve algoritmaların kullanım alanları dikkate alınarak bilgi yayılımındaki etkilerine odaklanılacaktır. Ardından dezenformasyonun kamu yönetimi üzerindeki manipülatif etkilerinin boyutu dünyadan ve Türkiye’den verilen örneklerle değerlendirilecektir.

Son olarak, dezenformasyonun yarattığı sorunlara yönelik çözüm önerileri ve politika önerileri dezenformasyonla mücadele konusunda başarılı olan ülkelerin politika ve stratejileriyle desteklenerek sunulacaktır. Amaç, dijital çağın getirdiği bu meydan okumalar karşısında, daha şeffaf, adil ve dirençli bir kamu yönetimi yapısının nasıl inşa edilebileceğine dair bir perspektif sunmaktır.

Bu bilimsel çalışmada Doküman Analizi Yöntemi, Vaka Analizi Yöntemi ve Kasıtlı (Yargısal) Örnekleme Yöntemi bir arada kullanılmıştır. Çalışma gerçekleştirilirken dezenformasyon ve algoritmik illüzyonların kamu yönetimi üzerindeki etkilerini anlamak için mevcut literatür taranmış bu kapsamda önemli araştırmalar gerçekleştiren EDAM (2023a, 2023b) araştırmaları, Andı (2021), Utma (2018) ve Topçu ve Çaycı (2022) çalışmaları ve ilgili diğer akademik çalışmalar araştırmaya yol gösterici olmuştur.

Çalışmada daha objektif değerlendirmeler yapılabilmesi adına dünyada ve Türkiye’de gerçekleştirilen dezenformasyon vakaları analiz edilmiştir. Dünyadaki ve Türkiye’deki dezenformasyon vakalarının somut örneklerini temel alarak yapılan analizde güncel küresel haber kaynaklarından, sosyal medya platformlarından ve dijital medya içeriklerinden yararlanılarak dezenformasyonun kamu yönetiminde hangi alanları zedelediği tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu araştırma mevcut literatürün, çalışmanın yapıldığı tarihe kadar olan kısmını içeren bir zaman dilimi içerisinde gerçekleştirilmektedir. Bu kısıtlı zaman dilimi dezenformasyonun kamu yönetimi üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesinde uzun vadeli etkilerin değerlendirilmesini zorlaşmaktadır ve bu durum çalışmanın bir sınırı olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda çalışmanın odak noktalarından biri olan algoritmik illüzyonların dezenformasyonu nasıl etkilediği sorusuna aranan cevap algoritmaların işleyiş biçimlerinin ticari bir sır olmasından kaynaklı yalnızca mevcut araştırmalar kapsamında değerlendirmeye gerçekleştirilebilmiştir. Son olarak

² Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, bparlak21@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-9173-7563

içinde bulunduğumuz teknoloji çağı sürekli olarak kendini güncelleyen ve değişen bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla dezenformasyon da dinamik ve değişen bir yapıya sahiptir. Bu durum gerçekleştirilen bu çalışmada ortaya çıkan bulguların zaman içerisinde etkinliğini sınırlayabilir.

Çalışma aşağıda belirtilen bir akış içinde başlıklar halinde oluşturulmuştur.

Önce; “Dezenformasyon Ve Dijital Dezenformasyon: Tarihsel Süreç, Evrim Ve Yayılma” başlığı yer almaktadır. Bu başlık altında Dijital Dezenformasyonun Gelişimi, Dönüşümü Ve Yayılma Mekanizmaları şu sıra ile belirtilmiştir: 1960-1980 Arası, 1990’lar, 2000’ler, 2010- 2020 Arası Dönem, 2020-Günümüz. Günümüzü anlatan 2020 ve devamındaki dönem diğer dönemlere göre dezenformasyonun en tehlikeli dönemini yansıtmaktadır. Deepfake’lerle siyasi dezenformasyonun en yoğun yaşandığı dönem bu dönem olmakla birlikte küresel çapta toplumları güvensizliğe sürüklemek, korku ve panik yaymak ve kişileri manipüle etmek bu teknolojilerle oldukça kolay ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir.

Sonra; “Algoritmik İllüzyonların Oluşumu, Bilgi Yayılımındaki Rolü Ve Dezenformasyona Etkisi” başlığının kapsamında şu konular açıklanmaktadır: İçerik Sıralaması, Eko Odaları, Filtre Balonları, Clickbait İçerikleri (Tıklama Tuzağı).

Ardından; “Dezenformasyonun Kamu Yönetimi Ve Politikaları Üzerindeki Manipülatif Etkileri” başlıklı içerik gelmektedir. Başlık temel olarak şu alt başlıklarda konuyu ele almaktadır: Irak’ın İşgali (2003); ABD- SOPA Ve PIPA Yasaları (2012), İspanya- Sabadell Davası (2016-2019), Türkiye- Hayvan Hakları Yasası (2021- Yasa henüz -2024’de-yayınlanmıştır), 15 Temmuz Darbe Girişimi (2016) ve COVID-19 Pandemisi (2020).

Son başlık ise; “Dijital Dezenformasyon Ve Algoritmik İllüzyonlarla Mücadele: Çözüm Önerileri Ve Politika Önerileri” olarak çalışmada yer almaktadır. Bu bağlamda: Estonya- Dijital Güvenlik Ve Eğitim, Fransa- Düzenleyici Politikalar Ve Yasal Çerçeve, Almanya- Medya Okuryazarlığı Ve Platform Sorumluluğu, Avrupa Birliği (AB)- Kullanıcı Korunmalı Dijital Yasa alt başlıklarında konular açıklanmaktadır.

Dezenformasyonla mücadele hususunda önemli ilerlemeler gösteren üç ülkenin ve AB uygulama esasları kapsamında sürdürülen dezenformasyonla mücadele süreçlerinin geneli dikkate

alındığında, tüm dünyada dezenformasyonun önlenmesi ve mücadele stratejilerinin geliştirilmesi için yapılması gereken politika ve çözüm önerileri çalışmada sıralanmıştır.

Son tahlilde bu bilimsel çalışmada dijital dezenformasyonun ve algoritmik illüzyonların kamu yönetimi üzerindeki manipülatif etkileri incelenmiştir. Çalışma kapsamında, dijital dezenformasyonun toplumda kutuplaşmayı artırdığı, kamu yönetimine duyulan güveni azalttığı ve karar alma süreçlerini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. İnternet ve sosyal medya platformları aracılığıyla hızla yayılan yanlış ve manipülatif bilgilerin, toplum sağlığı ve refahı üzerinde de olumsuz sonuçlara yol açtığı görülmüştür.

Dünya genelinde dezenformasyonla mücadelede başarılı ilerlemeler gerçekleştiren Estonya, Fransa ve Almanya gibi ülkelerin stratejileri incelendiğinde algoritmik şeffaflığın artırılmasının, medya okuryazarlığının yaygınlaştırılmasının ve teknolojinin etkin kullanımının dezenformasyonla mücadelede etkili olabileceği öngörülmüştür. Özellikle algoritmaların şeffaflığının artırılması, dezenformasyonla mücadelede önemli bir adım olarak değerlendirilmiştir. Algoritmaların manipülatif kullanımlarını engellemek için bağımsız denetim mekanizmalarının oluşturulması da önemli bir gereklilik olarak ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dijital Dezenformasyon, Algoritmik İllüzyon, Kamu Yönetimi, Algoritmik Şeffaflık, Politika Önerileri.

MANIPULATIVE EFFECTS OF DIGITAL DISINFORMATION AND ALGORITHMIC ILLUSIONS ON PUBLIC ADMINISTRATION

Information pollution brought by the digital age can seriously affect decision-making processes and public trust in public administration. The lack of transparency of algorithms, the blurring of the line between reality and fabrication in the content produced by artificial intelligence that emerges with developing technologies, and the acceleration of the spread of misinformation by social media platforms, reveal problems such as social polarization, distrust, fear and panic. The issue of disinformation, which is increasing day by day with technological innovations that are rapidly developing and have reached an unstoppable point, poses a serious problem for both society and administrations.

This study aims to examine the manipulative effects of digital disinformation and algorithmic illusions on public administration and to contribute to the development of policies to combat ongoing disinformation. In the study, examples of disinformation occurring in the world and in Turkey are given to clearly understand the destructive impact of digital disinformation and algorithmic illusions on societies and governments. In order to develop policies within the scope of combating disinformation, the strategies of countries that are successful in this field have been examined. When the solutions to disinformation incidents in the world and in Turkey and the policies of countries that follow successful strategies in this field are evaluated together, it is seen that the policies that need to be developed include increasing algorithmic transparency, disseminating media literacy and using technology effectively in the fight against disinformation. Document Analysis, Case Analysis and Deliberate (Judicial) Sampling Methods were used together in the study.

Keywords: Digital Disinformation, Algorithmic Illusion, Public Administration, Algorithmic Transparency, Policy Recommendation.

EĞİTİM DİPLOMASİSİ ARACI OLARAK YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI (YTB) VE BALKAN ÜLKELERİ ÖRNEĞİ

Sevcan GÜLEÇ¹
Nazlı YÜCEL BATMAZ²
Abdullah EREN³

15. yüzyıldan itibaren, uluslararası ilişkiler, büyük ölçüde atanmış daimî elçiler ve diplomatlar aracılığıyla genellikle “devletten devlete” şeklinde, resmi kanallar üzerinden yürütülen bir süreçti. Ancak günümüzde, bu geleneksel diplomasi anlayışı yerini büyük ölçüde “devletten halka” veya “halktan halka” odaklı kamu diplomasisi modeline bırakmaya başlamıştır. Bu değişim ile birlikte uluslararası ilişkilerin daha geniş kitlelere ulaşması ve doğrudan halklar arasındaki iletişimi artırması hedeflenmektedir. Bu süreçte kültür, sanat, bilim, spor ve eğitim gibi evrensel değerler ve ilgi alanları kullanılarak ülkeler kendi kültürel ve politik değerlerini sivil toplum kuruluşları, akademik kurumlar, medya organları ve hatta bireyler aracılığıyla diğer ülkelerin kamuoylarını etkilemekte, ülkesini uluslararası arenada tanıtmakta ve diğer ülkelerle olan ilişkilerini güçlendirmektedir. Bu nedenlerle kamu diplomasisi farkındalık yaratmayı reaktif olarak başarabilen, ülkenin başka halklar nezdinde beğenilmesini proaktif şekilde harekete geçirebilen bir ilişki inşa süreci ve yumuşak güç (soft power) kavramının önemli bir aracı olarak da kabul edilmektedir.

Kamu diplomasisi, farklı hedeflere, stratejilere ve kullandığı yöntemler ve araçlara göre sınıflandırılmaktadır. Kültürel diplomasi, eğitim diplomasisi, medya diplomasisi, spor diplomasisi, sağlık diplomasisi, ekonomik diplomasi, insani diplomasi yaygın olarak kullanılan sınıflandırmalardır. Bu türler, kimi zaman birbirleriyle örtüşebilirken ve çoğu zaman da bir ülkenin genel kamu diplomasisi stratejisinin bir parçası olarak birlikte de kullanılmaktadır.

¹ Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, gulecsevcan@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-0337-4775

² Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi

³ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, abdullaheren@gmail.com
ORCID ID: 0009-0005-7266-5161.

Bireyleri farklı kültürler içindeki diğer bireylerle sağlıklı ilişkiler kurmaya hazırlayan bir süreç olarak tanımlanan eğitim diplomasisi, küreselleşmenin gerekleri ve süreçlerinin bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır.

Eğitim aracılığıyla uluslararası iş birliği, kültürel değişim ve çok kültürlülük anlayışının geliştirilmesini amaçlamaktadır. Eğitim diplomasisi, eğitim kurumlarının uluslararasılaşma sürecine katkı sağlarken ülkelerin eğitim politikalarının da geliştirilmesinde stratejik bir rol oynamaktadır.

Dünyada birçok ülke, yükseköğretimin uluslararasılaştırılması amacıyla stratejik adımlar atmaktadır. Küreselleşen dünyada uluslararası eğitim programları, ülkelerin uluslararası etkileşimlerini artırmakta ve gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, en çok bilinen uluslararası eğitim programlarından bazıları olan Fulbright Programı, Fransız Kültür Merkezi, Alliance Française, Chevening, British Council, Boren Burs Programı, Education USA, Dil Bayraktarlığı Programı (Language Flagship Program) ve Gilman Uluslararası Burs Programıdır.

Türkiye, Erasmus, Mevlana gibi değişim programları, Yunus Emre Enstitüleri, Türkiye Bursları gibi programlarla son yıllarda bu alanda önemli atılımlar gerçekleştiren ülkeler arasında yer almaya başlamıştır. Türkiye, eğitim diplomasisi çerçevesinde, burs programlarının yanı sıra dil eğitimi veren kurs ve okullar açma, öğrenci ve öğretim üyesi değişim programlarına katılım sağlama ve uluslararası öğrencilere yurt imkânı sağlama gibi faaliyetler yürütmektedir. Ayrıca, dil ve din birliği gibi ortak paydalara sahip olduğu ülkelerle eğitim alanında işbirliklerine de imza atmıştır. Örneğin, Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi ve Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi işbirlikleri ile eğitim diplomasisi alanında aktif faaliyetlerde bulunmuştur. Bu tür program ve organizasyonlar, uluslararası öğrenci değişimi yoluyla bir yandan pozitif ekonomik dışsallık elde etmeyi amaçlarken diğer yandan da kamu diplomasisi faaliyeti gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Türkiye'nin "devlet bursu" olarak kabul edilen ve 2012 yılında "Türkiye Bursları" markasıyla Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) tarafından kurgulanan ve yürütülen Burs programı da bu anlamıyla Türkiye'nin önemli kamu diplomasisi ve eğitim diplomasisi araçlarından birisi olarak nitelenmektedir.

6 Nisan 2010 tarih ve 5978 Sayılı “Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun” ile ihdas edilen ve 15 Temmuz 2018 Tarihli ve 4 Sayılı “Bakanlıklara Bağlı, İlgili, İlişkili Kurum ve Kuruluşlar ile Diğer Kurum ve Kuruluşların Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi” ile yeniden yapılandırılan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB); yurt dışında yaşayan Türk vatandaşları, soydaş ve akraba toplulukları ile Türkiye’de yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilere ilişkin çalışmalar icra etmektedir.

YTB’nin ana faaliyet alanlarından birini de uluslararası öğrenci hareketliliği oluşturmaktadır. 2012’den bu yana YTB koordinasyonunda ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde yürütülen Türkiye Bursları, dünyanın farklı ülkelerinden Türkiye’ye yükseköğrenim görmek amacıyla gelen nitelikli uluslararası öğrencilere sunulan kapsamlı bir burs programıdır. Lisans ve lisansüstü düzeyler ile uzun ve kısa süreli programlar çerçevesinde her yıl 175’i aşkın ülkeden yaklaşık 165 bin başvurunun alındığı ve 5 bin yeni uluslararası öğrencinin burslandırıldığı Türkiye Bursları kapsamında, Türkiye üniversitelerinde hâlihazırda 15 bin Türkiye Burslusu uluslararası öğrenci yükseköğrenim görmektedir.

Bu çalışmada, yukarıda sunulan kavramsal perspektif çerçevesinde dünyanın hemen hemen her ülkesinden başvuru yapılan ve uluslararası alandaki en kapsamlı burs programlarından birisi olan Türkiye Bursları’nın Arnavutluk, Bosna Hersek, Kosova, Kuzey Makedonya ve Sırbistan olmak üzere yoğun şekilde başvuru alınan, burslandırma yapılan ve çok sayıda Türkiye mezununu barındıran beş Balkan ülkesindeki görünümüne odaklanılacaktır. Bu ülkeler özelinde yapılacak bir çalışmanın son derece zengin ve çeşitli bir veri seti sunabileceği düşünülmektedir. Çalışmanın evrenini oluşturması planlanan, yukarıda anılan ülkelere son on yıl içerisinde Türkiye Bursları ile eğitimlerini tamamlayan ya da eğitimlerine hali hazırda devam eden mezun ve öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümlere, Türkiye’deki yaşam sürelerine, başvuruları sırasında tercih ettikleri şehirlere ve öğrenim gördükleri şehirlere ilişkin istatistiki verilerin analizi YTB’nin yürüttüğü faaliyetler çerçevesinde sınıflandırılarak analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Bursları, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB),Eğitim Diplomasisi, Balkanlar

THE PRESIDENCY OF TURKS ABROAD AND RELATED COMMUNITIES (YTB) AS A TOOL OF EDUCATIONAL DIPLOMACY AND THE EXAMPLE OF BALKAN COUNTRIES

Educational diplomacy, defined as a process that prepares individuals to establish healthy relationships with other individuals within different cultures, has emerged as both a result of globalization and a product of the process. It aims to develop international cooperation, cultural exchange and multicultural understanding through education. Educational diplomacy contributes to the internationalization process of educational institutions and plays a strategic role in the development of countries' education policies.

Many countries in the world are taking strategic steps to internationalize higher education. In a globalizing world, international education programs increase the international interactions of countries and contribute to their development. Türkiye has also started to be among the countries that have made significant progress in this field in recent years with exchange programs such as Erasmus, Mevlana, Yunus Emre Institutes and Türkiye Scholarships. Such programs and organizations aim to achieve positive economic externalities through international student exchange, while also aiming to carry out public diplomacy activities.

The scholarship program, which is considered as Türkiye's "state scholarship" and was designed and implemented by the Presidency for Turks Abroad and Related Communities (YTB) under the brand name "Türkiye Scholarships" in 2012, is considered one of Türkiye's most important public diplomacy and educational diplomacy tools.

In this study, within the framework of the conceptual perspective presented above, the focus will be on the appearance of the "Türkiye Scholarships", which are one of the most comprehensive scholarship programs in the international arena and to which applications are received from almost every country in the world, in five Balkan countries, namely Albania, Bosnia and Herzegovina, Kosovo, North Macedonia and Serbia, where applications are intensively received, scholarships are provided and which host a large number of Turkish graduates. It is believed that a study conducted specifically for these countries would provide an extremely rich and diverse data set. The statistical data regarding the departments they study in, the duration of their stay in Türkiye, the cities they prefer during their applications and the cities they study in, of the

graduates and students who have completed their education with “Türkiye Scholarships” or are currently continuing their education in the last ten years from the above-mentioned countries, which constitute the universe of the study, will be analyzed by classifying them within the framework of the activities carried out by YTB.

Keywords: Türkiye Scholarships, Presidency for Türks Abroad and Related Communities (YTB), Educational Diplomacy, Balkans.

YEREL YÖNETİMLERDE SOSYAL İNOVASYON TEMELLİ AFET VE ACİL DURUM YÖNETİMİ

Bekir PARLAK¹
Umut Berker SEVİLMİŞ²

Doğal afetler, insanlık tarihinin en büyük yıkımlarından biri olarak kabul edilmekte ve günümüz dünyasında ülkeleri ve şehirleri ciddi şekilde tehdit etmeye devam etmektedir. Tarihsel süreçte yaşanan afetlerden elde edilen tecrübeler, günümüz teknolojileri ile bir araya geldiğinde, bazı gelişmiş ülkelerde etkili koruma ve iyileştirme yöntemlerinin geliştirilmesine olanak sağlamıştır. Bu gelişmeler sayesinde, geçmişte büyük can kaybına yol açan afetlerin oluşturduğu riskler günümüzde büyük ölçüde azaltılabilmekte ve bazı durumlarda can kaybı yaşanmadan bu afetlerden kurtulmak mümkün olabilmektedir. Ancak, yalnızca teknolojik altyapı ve ürünlerin varlığı yeterli değildir; bu teknolojilerin nasıl etkin bir biçimde kullanılacağı, halkın afet anında nasıl hareket etmesi gerektiği, afet organizasyonunun nasıl sağlanacağı ve yönetileceği gibi konuları kapsayan afet eylem planları ve yönetim sistemleri de kritik bir öneme sahiptir. Ulusal eylem planları ve yönetim sistemlerinin yanı sıra, yerel risk ve olasılıkları değerlendiren ve yerel ihtiyaçlara göre şekillendirilmiş afet eylem planları, yerelde meydana gelen hasar ve zarara hızlı ve etkili bir şekilde müdahale etme kapasitesini artırmaktadır. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin bu planların oluşturulması, uygulanması ve sürekli olarak güncellenmesi açısından büyük bir sorumluluğu bulunmaktadır.

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş merkezli deprem felaketleri, yerel yönetimlerin afetlere karşı yeterince hazırlıklı olmadığını bir kez daha gözler önüne sermiştir. Yerel yönetimlerde afet ve acil durum eylem planlarının bulunmaması veya mevcut planların etkin bir şekilde çalışmaması, genel olarak afet yönetimi konusundaki eksiklikler, binlerce hayatın kaybına neden olmuş ve birçok bölgeye etkin müdahale sağlanamamıştır. Bu afet, 11 ilde yaklaşık 13 milyon kişiyi etkilemiş olup, bu ölçekte bir afete etkin müdahale elbette zordur ve afetin ilk saatlerinde tüm bölgelere ulaşamamak anlaşılabilir bir durumdur. Ancak, bölgedeki deprem felaketi önceden öngörülmüş olmasına rağmen, çok sayıda eksikliklerin ve yetersizliklerin var olması, nitelikli ve kapsamlı bir afet acil durum planlamasının özellikle afet

¹ Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi İİBF. Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, bepar@uludag.edu.tr, Orcid: 0000-0002-9173-7563

riski taşıyan bölgelerde ne denli elzem olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Ülkemiz bir deprem kuşağında yer almakta olup, bilim insanları tarafından sıklıkla vurgulanan Marmara depreminin olası sonuçları son derece endişe verici bir tablo çizmektedir. Bu afetlerden çok daha kötü senaryolar öngörülmekte ve bu durum, yerel yönetimlerin "Afete Dirençli Kent" olma yolunda acil ve somut adımlar atmaları gerektiğini işaret etmektedir. Ayrıca, ülkemizdeki afet riski yalnızca depremlerle sınırlı değildir. İklim değişikliğinin etkisiyle her yıl artan aşırı yağışlar, seller ve baskınlar gibi doğal afetler de gözlemlenmektedir. Geçtiğimiz yıllarda yaşanan yangınlar, pek çok yerleşim bölgesini etkilemiş ve bu tür afetlerin her geçen yıl daha da artacağı bilimsel olarak öngörülmektedir. Bu bağlamda, yerel yönetimlerin afete dirençli kent eylem planları ve acil durum eylem planları geliştirmeleri, bu planlara yeterli bütçe tahsis etmeleri, tüm yerel yönetim birimleri ve vatandaşlarla katılımcı bir şekilde hazırlamaları ve yenilikçi süreçlerle tasarlamaları büyük önem arz etmektedir. Bu stratejilerin etkili bir şekilde uygulanması, hem mevcut riskleri azaltma hem de gelecekteki afetlere karşı daha hazırlıklı olma kapasitesini artıracaktır.

Bu ihtiyaca yönelik olarak 06-18 Mayıs 2024 tarihleri arasında ABD Dışişleri Bakanlığı tarafından Ankara Büyükelçiliği eliyle hibe sağlanan “Yerel Yönetimlerde Sosyal İnovasyon ve Afete Dirençli Kentler Projesi” kapsamında bir eğitim programı yürütülmüştür. Program kapsamında Ankara, İzmir, Diyarbakır, Adana, Samsun ve İstanbul olmak üzere 6 ilde 40 belediyeden 120 temsilciye eğitimler verilmiş ve eğitim sonunda çalıştaylar gerçekleştirilmiştir. Söz konusu oturumlara konu ile ilgili sivil toplum örgütleri ve kamu kurumları da katılım göstermiştir. Çalışmanın amacı afete hazırlıklı olma konusunda yerel yönetimlerin kapasitelerini geliştirirken, kurumsal afet ve acil durum eylem planlarını sosyal inovasyon temelinde katılımcı ve kapsayıcı metotlarla geliştirmelerinin teşvik edilmesidir. Öte yandan yerel yönetimler arasında bir ağ kurulması, afete maruz kalan kentlerin yerel yönetim birimlerine çevre kentlerden bu ağ sayesinde etkin bir şekilde yardımların ulaştırılabilmesi için afet olmadan önce gerekli hazırlıkların yapılmasıdır.

Çalışma yöntemi olarak bir günlük eğitim ve çalıştay programı gerçekleştirilmesi benimsenmiştir. Söz konusu eğitim programında öncelikle afet tanımı ve afete dirençli kent tanımı ele alınmış,

² Doktora Öğrencisi, Çankaya Belediyesi Dış İlişkiler Müdürü, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, umutberkersevilmis@gmail.com, Orcid: 0000-0002-2929-5477

ardından yerel yönetimlerde acil durum eylem planı hazırlamak için tarafımızca geliştirilen sosyal inovasyon metodolojisi anlatılmıştır. Mevcut durum analizi, ihtiyaç ve sorun analizi, paydaş analizi, fikirlerin toplanması, yol haritası ve eylem planı basamaklarından oluşan metodolojinin ayrıntıları katılımcılara aktarılmıştır. Ardından Türkiye'deki acil durum ve afet konusundaki yasal mevzuat yerel yönetimlere anlatılmış, mevzuat kapsamında yerel yönetimlerde gerçekleştirilebilecek çalışmalar tartışılmıştır. Bu iki sunumun sonrasında afet ve acil durum çalışmaları konusundaki dünya örnekleri ABD'den gelen uzman tarafından yerel yönetim temsilcileriyle paylaşılmıştır. Sunumların ve eğitimin ardından gerçekleştirilen çalıştayda ise her ilin yerelde yaşadığı sorunlar üç çalıştay sorusu eşliğinde katılımcılarla tartışılmıştır. Çalıştay soruları şöyledir:

- Kısa bir mevcut durum analizi yaparak afete dirençlilik konusunda yereldeki sorun ve ihtiyaçlarınızı tanımlayınız.
- Bu sorun ve ihtiyaçların temel nedenlerinden en önemli üç tanesini belirleyiniz.
- Bu sorun ve ihtiyaçların çözülmemesi halinde olası sonuçlardan en önemli üç tanesini belirleyiniz.

Çalıştayların sonucunda ortaya çıkan en önemli bulgular iki başlık altında toplanmaktadır. Afet öncesi kentsel dönüşüm konusunda yaşanan sıkıntılar ve afet sonrası ilk 72 saatte yaşanan lojistik sıkıntıları ön plana çıkan başlıklardır. Her çalıştayda öncelikli olarak yereldeki en önemli afet riskleri tanımlanmış ve mevcut durum ortaya konmuştur. Buna göre kimi bölgelerde sel ve orman yangınları ön plana çıkarken pek çok bölgenin temel afet riski deprem olarak ortaya konmuştur. Bu afetlere hazırlıklılık konusunda ise maalesef hiçbir bölgede yeterli çalışmanın olmadığı, afet riskinin çok büyük olduğu, buna rağmen halkta yeterince farkındalık olmadığı ve bu konuya rağbet edilmediği; ilgili kurumlar arasında iletişim ve koordinasyon sıkıntılarının çok fazla yaşandığı, kanun ve yönetmeliklerin var olduğu ancak uygulama aşamasında büyük aksaklıkların ve sıkıntıların görüldüğü ifade edilmiştir. Öte yandan afet sonrası etkilere de dikkat çekilmiş, 6 Şubat felaketleri sonrası Ankara, Mersin gibi şehirlere gerçekleşen olağanüstü göç ve yerel yönetimlerin bununla başa çıkmada yaşadıkları sorunlar paylaşılmıştır. Süreçlerin afet öncesi hazırlık, afet sırası (ilk 72 saat) koordinasyon ve lojistik, afet sonrası iyileşme ve normalleşme şeklinde tasarlanması, eylem planlarının bu doğrultuda hazırlanmasının önemi vurgulanmıştır. Kurulması zorunlu hale getirilen Afet İşleri Müdürlüğü veya Afet İşleri Daire Başkanlığı gibi

yapıların işleyişleri konusunda yorumlara da sahne olan çalıştay kapsamında, halkın bilinçlendirilmesi, kreşlerde ve okullarda gerçekleştirilebilecek eğitimler, kentsel dönüşümün önemi hakkında teşvik edici çalışmalar, afet yönetimine yönelik yenilikçi teknolojiler diğer konu başlıkları olmak üzere yer bulmuştur.

Yerelde karşılaşılan sorunların çözüm önerileri eşliğinde tartışıldığı, ilgili birçok paydaşın yer aldığı oturumların çıktıları, Türkiye gibi bir afet ülkesindeki kırılabilirlik ve bu kırılabilirliğin giderilmesine yönelik yapılması gerekenleri ortaya koymuştur. En önemli sonuç olarak kurumların birlikte hareket etme kültürünü yakalamaları ve etkili işbirliğini sağlamalarının önemi ön plana çıkmıştır. Ardından vatandaşların bilinçlendirilmesi ve buna kreşlerden, çocuk eğitimlerinden başlanmasının önemi dile getirilmiştir. Kentsel dönüşüme olan direncin kırılması ve vatandaşları teşvik edici uygulamaların geliştirilmesi bir diğer önemli konudur. Son olarak afet ve acil durum eylem planlarının katılımcı ve kapsayıcı metotlarla geliştirilmesi, bunların kurulacak ağlar ile paylaşılması, yerel yönetimlerin bu konuda birbirleriyle veri paylaşmalarının önemi ve bunun yardım ulaştırma süreçlerini oldukça kolaylaştıracağı konularına değinilmiştir. Bu çalışma Türkiye'deki yerel yönetimlerin afet ve acil durum çalışmaları kapsamında içerisinde buldukları mevcut durumun gözlemlenmesi konusunda oldukça faydalı olmuştur. Çalışmanın bir sonraki adımı olarak her oturumda dile getirilen ağ kurma konusu araştırılabilir. Bu kapsamda politika önerileri geliştirilebilir ve oturumlarda dile getirilen sorunlar üniversitelerin ilgili bölümlerindeki uzmanlarca çalışılarak yenilikçi çözümler araştırılabilir.

Anahtar Kelimeler: Afet Yönetimi, Yerel Yönetimler, Sosyal İnovasyon, Yönetişim

SOCIAL INNOVATION BASED DISASTER AND EMERGENCY MANAGEMENT IN LOCAL GOVERNMENTS

Natural disasters are considered as one of the greatest destructions in human history and continue to seriously threaten countries and cities in today's world. But with the experience of yesterday and technologies of today, disasters can be overcome with minimal losses. Emergency action plans are one of the most important components of disaster resilient cities. After the earthquakes in affected 11 cities in Türkiye in February 2023, importance of preparedness became more

visible. With “Social Innovation in Local Governments and Disaster Resilient Cities” project which was funded by US State Department via US Embassy in Ankara, preparedness problems of local governments have been addressed. Trainings and workshops organized in 6 cities (Ankara, İzmir, Diyarbakır, Adana, Samsun and İstanbul) during this project brought 120 city representatives from 40 municipalities to discuss main problems, challenges and suggestions to create disaster resilience. One-day-long trainings included presentations about social innovation methodologies for inclusive and participatory emergency action plans, legal legislation of the country about disaster management and global best practises. And the workshops held after the trainings provided an environment where municipal representatives can talk about current problems, challenges and their suggestions for solutions. The results was mostly addressed two main challenges; urban transformation for preparedness, and logistic problems in the first 72 hours post disaster. On the other hand importance of public awareness and education, need for a national network for disaster management and shared data have been discussed.

Keywords: Disaster Management, Local Governments, Social Innovation, Governance.

BELEDİYELERİN SOSYAL MEDYA PAYLAŞIMLARININ KÜLTÜR VE TURİZM AÇISINDAN İNCELENMESİ: MUŞ VE MALAZGİRT BELEDİYELERİ

Miyase ASLANTAŞ¹
Fatma Betül ŞENGÖNÜL²

21. yüzyılın dijital dünyasında Web 2.0 teknolojisi üzerinde inşa edilen, gazete, radyo ve televizyon gibi geleneksel medya kanallarına kıyasla bazı avantajları (katılım, kolay erişilebilir, interaktif vb.) beraberinde getiren sosyal medya uygulamaları kullanıcılarına sosyalleşme, yeni arkadaş edinme, bilgiye erişim, kurumsal ya da bireysel ticaret yapabilme ve eğlence gibi birçok alanda etkileşimli/fiziksel sınırları olmayan bir ortam sunmaktadır. Bu özelliklerinin yanı sıra sosyal medya uygulamaları ayrıca kullanıcıların seyahat planlamalarında, kentlerin gezilip görülebilecek tarihi turistik yerleri ile bölgelerin gastronomisi açısından öne çıkan mekanların belirlenmesi noktasında da sıklıkla başvurdukları bir mecraya dönüşmüştür. We are Social (2024)'ın hazırlamış olduğu rapor da bu kullanım düzeyini gözler önüne sermektedir. Rapora göre Türkiye'de sosyal medyada günlük harcanan zaman ortalama 2 saat 44 dakikadır. Yine Türkiye'de en çok kullanılan sosyal medya uygulamaları ise Instagram, WhatsApp, Facebook ve X (Twitter) olarak belirlenmiştir.

Türkiye'de kırsal ve kent nüfusu Cumhuriyet'in ilanından sonra zaman içerisinde yer değiştirmiş ve kırsal yaşamını sürdüren nüfus günden güne azalırken kentlerin nüfus yoğunluğu artmaya başlamıştır. Giderek kalabalıklaşan kentlerin yapay ve doğal turizm merkezleri, tarihi ve kültürel dokuları, arkeolojik kalıntıları yurt içinden ve yurt dışından meraklıların uğrak noktaları haline gelmiştir. Kent ve ilçe belediyeleri günümüzde diğer kamu kurum ve kuruluşları gibi sosyal medya uygulamalarını halkla ilişkiler, vatandaşlarla ve diğer paydaşlarla etkili/interaktif iletişim, acil durumların hızlıca doğru şekilde iletilebilmesi amacıyla kullanmaktadırlar. Bu yoğun kullanımla birlikte sosyal medya uygulamaları yerel yönetimlerde toplumla bütünlüğü sağlayacak noktalarda kilit bir rol oynamaya başlamıştır. Sosyal medya ayrıca kitle iletişimi açısından sunmuş olduğu avantajları sayesinde kentlerin marka kent olma süreçlerine de büyük katkı sunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı yerel yönetim birimlerinden biri olan belediyelerin sosyal medyayı kullanım

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, m.aslantas@alparslan.edu.tr, 0000-0003-1475-9061

amaçları ve sıklıklarının belirlenmesi, bu uygulamalardan yapmış oldukları paylaşımların kategorize edilmesi başka bir ifade ile temalara ayrılması ve son olarak bu paylaşımların kentin ve ilçenin turizm potansiyellerinin artırılması, tarihi ve kültürel dokularının bilinirliğine katkısı çerçevesinde incelenmesidir. Kalkolitik dönemden Ortaçağ'a kadar uzanan kültürlere ait seramik buluntularıyla Muş tarihi, Urartular'dan başlayarak 1071 Malazgirt Savaşı ile zirveye taşınmıştır. Daha yakın zamanda ise bölgenin genelinde yaşanan büyük göç dalgası, terör sorunu kentin turizm ve sosyo-kültürel açıdan gelişimine engel olmuş yeterli ve kapsamlı araştırmaların yürütülmesini yavaşlatmıştır. 2000'li yılların başından itibaren ise hem kendine özgü yapısı ve görseelliğiyle baharda Muş Ovası'nı renklendiren Muş Laleleri'nin artan popülaritesi hem de Anadolu'nun kaderini değiştiren 1071 Malazgirt Savaşı'nın Cumhurbaşkanı öncülüğünde üst düzey katılımıla görkemli bir şekilde kutlanmaya başlanması Muş merkezin ve Malazgirt İlçesi'nin yerel, bölgesel ve uluslararası çapta bilinirliğine büyük katkı sunmaya başlamıştır. Bu kapsamda, sınırları içerisinde yer alan çeşitli höyükler, tarihi camiler, ören yerleri, mezarlıklar, köprüler, hanlar, kiliseler, türbeler ve medreselerden dolayı Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Muş ve Malazgirt Belediyeleri örnek olarak ele alınmıştır.

Nitel olarak tasarlanan bu araştırmada Muş ve Malazgirt Belediyelerinin Instagram, Facebook ve X (Twitter) hesaplarından 01 Aralık 2023 ve 31 Temmuz 2024 tarihleri arasında yapılan paylaşımlar üzerinde içerik analizi yapılmıştır. 31 Mart 2024 Tarihi'nde gerçekleştirilen Mahalli İdareler Seçimlerinden sonra geçen ilk dört ve seçimlerden önceki son dört ay belirlenmiş ve böylece belediyelerin seçim öncesi ve sonrası paylaşımlarında meydana gelen değişiklikler de ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Araştırma Muş Belediyesi ve Muş'un 1071 Malazgirt Savaşı'ndan kaynaklı olarak bilinirlik oranı yüksek olan Malazgirt İlçe Belediyeleri'nin Instagram, Facebook ve X (Twitter) hesaplarıyla sınırlıdır. Belediyelerin sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımlar 31 Temmuz 2024 ve 01 Aralık 2023 tarihleri arasıyla sınırlandırılmıştır.

Sonuç olarak Muş ve Malazgirt Belediyeleri sosyal medya uygulamaları üzerinden halkla ilişkiler çalışmaları yürütmeyi ve iletişim kurmayı önemsemektedir. Her iki belediye de resmi internet sitelerinde Instagram, Facebook ve X (Twitter) uygulamalarının doğrudan erişimli linklerine

² Arş. Gör. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, fb.sengonul@alparslan.edu.tr, 0000-0001-8962-0289

sitelerin ilk açılan pencerelerinde belirgin şekilde yer vermişlerdir. Muş Belediyesi Instagram, Facebook ve X (Twitter) uygulamalarını yoğun olarak kullanmakta ve sık sık (gün içerisinde birden fazla) paylaşım yapmaktadır. Belediyenin yapmış olduğu paylaşımlar yoğunluk olarak çoktan aza doğru sıralandığında sıralama: alt ve üstyapı çalışmaları gibi belediyenin yapmış olduğu hizmetlerin halka duyurulması, çeşitli ziyaretler (belediye yönetiminin gerçekleştirmiş olduğu veya belediyeye gerçekleştirilen), özel günlerin hatırlanması (Gazeteciler ve Basın Bayramı vs.) ve genel duyurular şeklindedir. Malazgirt Belediyesi Instagram, Facebook, X (Twitter) uygulamaları arasından en çok Instagram'dan paylaşım yapmaktadır. İlçe belediyesinin yapmış olduğu paylaşımlar sıralandığında sıralama: belediyenin yapmış olduğu hizmetlerin duyurulması, özel günlerin hatırlanması ve çeşitli ziyaretler (belediye yönetiminin gerçekleştirmiş olduğu veya belediyeye gerçekleştirilen) şeklindedir. Belediyeler ayrıca tüm bu paylaşımlarını yoğun fotoğraf kullanımıyla desteklemektedir. Her iki belediyenin resmi sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımlarda belediyelerin kültür ve turizme pozitif yönlü katkı sunacak paylaşımların oranı azdır. Ayrıca nadir olarak yapılan bu paylaşımların içerikleri sınırlı düzeyde kalmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Medya, Kültür ve Turizm, Belediye, Muş ve Malazgirt.

INVESTIGATION OF SOCIAL MEDIA SHARES OF MUNICIPALITIES IN TERMS OF CULTURE AND TOURISM: MUŞ AND MALAZGIRT MUNICIPALITIES

Today, city and district municipalities, like other public institutions and organizations, use social media applications for public relations, effective/interactive communication with citizens and other stakeholders, etc. With this intensive use, social media applications have started to play a key role in local governments to ensure integrity with the society. The aim of this study is to determine the purposes and frequency of social media use of municipalities, one of the local government units, to categorize the posts they make from these applications, in other words, to divide them into themes, and finally to examine these posts within the framework of increasing the tourism potential of the city and district and contributing to the awareness of their historical and cultural textures. In this qualitatively designed research, content analysis was made on the posts made between 01 December 2023 and 31 July 2024 from the Instagram, Facebook and X

(Twitter) accounts of Muş and Malazgirt Municipalities. As a result Muş and Malazgirt municipalities through social media applications it attaches importance to conducting public relations studies and communicating. Both municipalities have prominently included direct access links to Instagram, Facebook and X (Twitter) applications on their official websites in the first pop-up windows of the sites. In the posts made on the official social media accounts of both municipalities, the rate of content that will contribute positively to the culture and tourism of the municipalities is low. In addition, the content of these rare posts remained limited.

Keywords: Social Media, Culture and Tourism, Municipality, Muş and Malazgirt.

BÖLGELER-ARASI ÇEVRE POLİTİKALARINDA YÖNETİMLERİN İŞBİRLİĞİ: AFRİKA YEŞİL DUVAR PROJESİ MODELİNİN SUNDUKLARI

Hasan YAYLI¹
Gülistan ALPASLAN²

İklim krizinin sınır tanımayan özellikleri zamanla daha görünür hale geldikçe krize çözüm olabilecek çevresel politikaların da sınır-aşan nitelikte olması gün geçtikçe gereklilik haline gelmektedir. Sorunlara kalıcı çözümler üretebilme ihtiyacı ise yönetimlerin işbirliğini her zamankinden öncelikli hale getirmektedir. İklim sorunlarıyla mücadelede “yönetimde işbirliği” anlayışı son zamanlarda etkili çözüm yollarının önünü açmaktadır. Bu çalışmanın amacı yönetimde işbirliği anlayışının çevre politikalarına genişletilebilmesinin etki ve olanaklarını incelemektir.

Çalışmanın sorunu, çevre politikalarında geliştirilebilecek yönetsel işbirliğinin iklim sorunlarıyla mücadeleyi nasıl etkileyebileceğidir. Bunu cevaplamak üzere, yönetimde işbirliğini geliştirecek yol-yöntem ve araç-gerecin nasıl işlevsel kılınabileceği araştırılacaktır. Bu bağlam, Türkiye'nin önündeki fırsatların değerlendirilmesinde aydınlatıcı olacaktır. Analiz verilerinin toplanmasında iklim krizine ilişkin raporların yanı sıra proje, sözleşme, protokol vb. kaynaklar değerlendirilecektir.

İnsanların tamamını ilgilendiren hava, toprak, su kirliliği, çölleşme gibi sorunlar belirli bir bölgeye özgülenmenin ötesine geçerler. Bölgesel sorunlara, yönetimlerin işbirliği yoluyla, küresel nitelikli çevre politikaları üretmek ihtiyacı, yatay ve dikey işbirliği olanaklarını değerlendirmenin önemini artırmaktadır. Literatürde bu olanaklar üzerine düşünmenin yolunu açan kavram “iklim yönetişi”dir (Parlak ve Partigöç, 2022:325). Ekolojik bütünlüğün korunması tek bir ülkenin çabasının çok üstünde bir çaba gerektirir. Bu nedenle bölgesel ve uluslararası koordinasyon bir gereklilik halini almaktadır. Kern ve Alber (2008)'e göre bu süreç, “çok kademeli, yerel düzeyde etkin, çözüm odaklı, işbirliğini temel alan, güçlü bir kurumsal yapıyı” gerektirir. Bu vurgu, yönetimde işbirliğinin çok katmanlı yapısını hesaba katma gereğini

¹ Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hyayli@kku.edu.tr, Orcid ID 0000-0002-9567-6382

²Arş. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, gulistan@kku.edu.tr, Orcid ID 0000-0001-7839-4773

literatüre dahil etmiş bulunmaktadır.

Kamu, özel sektör, üniversite vb. işbirliği yanı sıra küresel, bölgesel, yerel karar alma süreçlerini de vurgulayan “yönetimlerin işbirliği” yaklaşımı çözüm ve koordinasyon süreçlerine katkısıyla öne çıkmaktadır (Parlak ve Partigöç, 2022:325). Ortak çaba, birden fazla ülkenin sınırları içine dağılmış olan yer-altı ve yer-üstü kaynaklarının sürdürülebilir kullanımına olduğu gibi korunmasına da hizmet eder. Sosyo-ekonomik kalkınma da bu sürecin bir çıktısıdır (Gündüz ve Kaya, 2014). Bölgesel farklılıklara rağmen, bilgi ve teknoloji paylaşımı sayesinde teknik imkanların eşitlenebilme avantajı bölgesel eşitsizliklerin azaltılmasında alternatif modeller üretilebilmesine olanak tanır.

Literatürdeki başarılı örneklerden Barcelona Sözleşmesi ve başarısız örneklerden Kyoto Protokolü’, gerek tarihsel süreçleri, gerek kurumsal yapıları ve gerekse kapsadıkları coğrafya bakımından geniş ölçekli girişimlerdir. Daha yakın tarihli olmakla birlikte literatürde henüz yeterince değinilmemiş olan ancak verimli sonuçlarıyla öne çıkan Afrika Yeşil Duvar Girişimi de coğrafya ve kurumsal yapılanma bakımından geniş ölçekli ve dikkat çekici bir iklimle mücadele çabasıdır.

“Akdeniz’in Kirliliğe Karşı Korunması Sözleşmesi” adıyla bilinen Barcelona Sözleşmesi, Akdeniz’de kirlilik kaynaklarının kontrolüne odaklanır. Sözleşme kapsamında Akdeniz havzasına özel ve komşu devletlerin katılımıyla çeşitli protokoller düzenlenmiştir. Kirliliğin azaltılması konusunda uluslararası işbirliğini geliştirmede literatürde başarılıdır (Kanlı ve Falcıoğlu, 2021; Parker, 2012). *Plan Bleu (2022)*¹’nin Sözleşme’nin uygulama etkinliğini izlemek üzere yasal göstergelerin geliştirilmesine ilişkin Fransa, Türkiye ve Tunus’taki gelişmeleri karşılaştıran pilot test raporundaki veriler de bu başarıyı desteklemektedir.² Raporda, Fransa’daki başarı düzeyi %62,56; Tunus’daki %59,79; Türkiye’deki ise %51,66 olarak kayıtlara geçmiştir.

Kyoto Protokolü, gelişmiş ülkelerin sera gazı emisyonlarını azaltma amacıyla başlatılmış ancak ABD gibi ülkelerin onay vermemesi ve bağlayıcı hedeflerinin bulunmaması nedeniyle sınırlı

¹ Birleşmiş Milletler Çevre Programı’nın (UNEP) 1977’den bu yana yürürlükteki Akdeniz Eylem Planı’nın (AEP) Fransa’daki Bölgesel Etkinlik Merkezlerinden biri.

kalmıştır. Azaltım yükümlülüklerini, yaptırım olmadan reddedebilme ayrıcalığı ya da azaltım kredisi kullanmanın sunduğu esneklik mekanizmaları bu protokolü zayıflatırken, en büyük sera gazı salınımına sahip ABD'nin dışarda kalması başarısız niteliğinin temel nedenidir (Deliktaş, 2021). Taahhütleri yerine getirme zorluğu da hedeflerin gerçekleşebilmesini engellemiştir. Kyoto'nun, mevcut kusurları nedeniyle eleştirilmesi mi, yoksa kullandığı kavramlar nedeniyle övülmesi mi gerektiği ise literatürde hala tartışmalıdır (Finus, 2010:31).

Alternatif bir örnek olarak Afrika Yeşil Duvar Girişimi, “yönetimde işbirliği”nin başarılı sonuçlarına dair örneklerden biridir. Sahra Çölü'nün güneye ilerleyişini durdurma amacındaki Büyük Yeşil Duvar Girişimi ile Atlantik kıyısındaki Senegal'den Hint Okyanusu kıyısındaki Cibuti'ye kadar, 11 ülkeden geçen ve yaklaşık 8000 kilometre uzunlukta bir bölgeye ağaç dikilmesi planlanmıştır. 2007 yılında Afrika Birliği'nin girişimiyle başlatılan Proje, çöl boyunca 15 kilometre genişliğinde bir orman kuşağının oluşturularak %10 genişlemiş olan Büyük Sahra'daki çölleşmenin önüne geçmeyi amaçlamaktadır.

Burkina Faso, Çad, Cibuti, Eritre, Etiyopya, Mali, Moritanya, Nijer, Nijerya, Senegal, Sudan'ın geçtiği hat Afrika'nın çatışmalarla anılan sosyo-politik yapısı için önemli bir adımdır. Entegre bir yaklaşım kullanan projede her ülkenin kendi bölgesindeki sorunlara lokal bir şekilde yaklaşması ve kendi çözümlerini sağlarken aynı zamanda tek bir amaçla çalışması büyük bir politik başarı olarak görülmektedir. Yeşil Duvar, alt-bölgeler arası işbirliğinin dikkat çekici bir örneği olarak, ekolojik bütünlüğün korunmasından ekonomik verimliliğe, sosyo-ekonomik dayanışmadan bilgi paylaşımına kadar fayda sunmaktadır (Baykal, 2018). Buna ilişkin göstergeler, etkin politikalar ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri için bölgelerarası eşitsizliğin giderilmesinin ve işbirliğinin kritik önemini ortaya koymaktadır.

Milyonlarca yaşamı dönüştürme hedefi, bozulmuş 100 milyon hektar arazinin toprak restorasyonu, 250 milyon ton karbon tutma hedefi, toplamda 10 milyon yeşil iş yaratma ortak motivasyonu dikkate değer hedeflerdir (Bostancı, 2022). Proje genelinde, 2023 yılında ağaç, bostan, bahçe alanlarında %18'lik ilerleme sağlanmış, Nijerya'da 5 milyon hektarlık arazinin

² Technical Report : Developing Legal Indicators To Monitor The Effectivity of Application of the Barcelona Convention (2022), <https://planbleu.org/en/publications/developing-legal-indicators-to-monitor-the-effectivity-of-application-of-the-barcelona-convention/>, erişim tarihi 04.07.2024.

verimli hale getirilmesi, Nijer’de 5 milyon hektar arazide yıllık 500 bin tonluk tahıl üretimi, Senegal’de 12 milyon kuraklığa dayanıklı ağacın çöl bölgesi sınırına dikilmesi, Burkina Faso’da, 3 milyon hektarlık arazinin yerel tarım yöntemleriyle rehabilite edilmesi, Mali’de, orman yönetimi ve planlarının geliştirilmesi, Etiyopya’da, 15milyon hektarlık alanın ağaçlandırılması sağlanmıştır (Raman, 2023).

Bu süreçlere katkısı olan yapı, “yönetimsel işbirliği” ile tanımlanabilir. Yeşil Duvar’ın yönetim yapısı ve işbirliği modellerinde; Afrika Birliği’nin genel koordinasyonu, ulusal hükümetlerin uygulamaları, uluslararası kuruluşların finansal ve teknik desteği, sivil toplum kuruluşlarının ve yerel toplulukların katılımı ve özel sektör yatırımlarının varlığı çok katmanlı bir kurumsal yapı görünümü sunar (UNCCD, 2016). Bu yönetim yapısı, projenin başarısını ve sürdürülebilirliğini garanti altına alma güvencesi sunduğu gibi diğer bölgesel çevre politikaları ve projeleri için de örnek olarak gösterilebilir.

Sonuç olarak Yeşil Duvar, sınır aşan sorunlarda sınır sürekliliği olmayan coğrafyalar için projeler üretilebilmesinin olanaklarını sunmaktadır. Bu çerçevede önerimiz, Türkiye-İspanya girişimiyle “Çevre Politikalarının Yönetiminde İşbirliği İçin Uluslar Üstü Bir Model”dir. Türkiye-İspanya yönetimsel işbirliğini merkeze alan üst-yapısal bir örgütlenme benzer uygulamalara örnek teşkil edebilir. Ortak sorunlar yaşayan coğrafyaların çözüm ortaklığının kurulması etkili sonuçlar için önemlidir. Bu bağlamda Türkiye-İspanya arasında, yönetimde işbirliği anlayışı çerçevesinde, kardeş şehirler, iyi uygulama örneklerinin paylaşımı, bilgi ve teknik destek aktarımı gibi ortak politikaların hayata geçirilebileceği ortaklıklar kurulabilir.

Anahtar Kelimeler: Yönetimde İşbirliği, Çevre Politikaları, Afrika Yeşil Duvar Projesi

GOVERNMENT COOPERATION IN INTER-REGIONAL ENVIRONMENTAL POLICIES: THE AFRICAN GREAT GREEN WALL PROJECT MODEL

With the increasing impact of the climate crisis across borders, there is a growing emphasis on intergovernmental cooperation in environmental policies. Notably, the Barcelona Convention has effectively reduced pollution through international collaboration, recording success rates of 62.56% in France, 59.79% in Tunisia, and 51.66% in Turkey. In contrast, challenges faced by the

Kyoto Protocol due to non-ratification by major emitters and a lack of binding targets are evident.

The African Great Green Wall Initiative serves as a successful model of "cooperation in governance." This ambitious project aims to combat the encroachment of the Sahara Desert by planting trees along an 8000-kilometer corridor from Senegal to Djibouti. Involving 11 countries, the initiative seeks to establish a forest belt to combat desertification, with notable achievements including the rehabilitation of 5 million hectares in Nigeria and the planting of 12 million trees in Senegal.

Supported by the African Union, national governments, international organizations, civil society, and private sector investments, the initiative underscores the significance of multi-layered governance and can serve as a blueprint for other regional environmental policies and projects.

In conclusion, the Great Green Wall demonstrates the potential of transnational projects in addressing common challenges. It sets a precedent for collaborative partnerships, knowledge exchange, and technical support across countries such as Turkey and Spain.

Keywords: Government Cooperation, Environmental Policies, African Great Green Wall Project

SAĞLIK HİZMETLERİNE ERİŞİM VE EŞİTLİKTE KAMU POLİTİKALARININ ÖNEMİ

Mehmet YILDIZ¹
Erhan GÜMÜŞ²
Ahmet TUNÇ³

Sağlık hizmetlerinin temel amacı bireyin ve toplumun bedensel, ruhsal ve sosyal sağlığını korumak, geliştirmek ve sürdürmektir. Bu bakımdan her ülke için sunulan sağlık hizmetleri oldukça önemlidir. Ancak sağlık hizmetlerinin bu temel amacına ulaşmasında hizmetlerin bulunabilirliği ve eşitliği ile sağlık hizmetlerinin nicelik ve kalitesi de oldukça önemlidir. Aslında sağlık hizmetlerine erişim ilk kez 1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde bir insan hakkı olarak kabul edilmiştir.

Sağlık hizmetlerine erişim, bireylerin ve toplulukların sağlıklarını ve refahlarını korumaları için hayati önem taşımaktadır. Kamu politikaları, sosyo-ekonomik durumları, konumları veya diğer faktörler ne olursa olsun herkesin sağlık hizmetlerine eşit erişiminin sağlanmasında çok önemli bir rol oynamaktadır. Aslında sağlık hizmetlerinin temel göstergeleri, sağlık hizmetlerinin ulaşılabilirliği ve eşitliği olarak yeni yeni dikkate alınmaya başlanmıştır. Tarihsel olarak, sağlık hizmetlerine erişim birçok birey ve topluluk için, özellikle de dışlanmış veya dezavantajlı durumda olanlar için sınırlı olmuştur. Dezavantajlı grupların sağlık hizmetlerine erişimleri tarih boyu problemlidir. Zira geçmişte, sağlık hizmetleri genellikle yalnızca maddi gücü yetenlerin erişimine açık ve birçok kişinin kendisine gerekli olan tıbbi bakıma erişimden mahrum kaldığı bir olgu olarak karşımıza çıkmıştır. Cinsiyet, etnik köken, kültürel farklılıklar ve sosyo-ekonomik farklılıklar gibi faktörler dolayısıyla insan grupları arasında sağlık sonuçlarında eşitsizlikler gözlenmiş ve ne yazık ki sağlık hizmetlerine erişemeyenlerde hastalık ve ölüm oranları daha yüksek olarak seyretmiştir.

Sağlık hizmetlerinde kamu politikaları gereği uygun maliyetli olma mecburiyeti vardır çünkü bu sayede sağlık hizmetlerine olan mesafeyle ilgili fiziksel ve coğrafi erişim sorunu bulunan kişiler gibi dezavantaja sahip kişiler için de erişimin sağlanması planlanmaktadır. Ayrıca sağlık

¹ Yüksek Lisans, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, yldzml@gmail.com, 0000-0003-4472-7220

² Prof. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, erhang@comu.edu.tr, 0000-0002-5113-1006

³ Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, ahmet.tunc@comu.edu.tr, 0000-0003-0106-2599

hizmetlerin kültürel olarak kabul edilebilirliği, ilaç türü ve sağlık hizmeti sağlayıcılarının faaliyetleriyle ilgili kültürel erişim konularını içermektedir. Erişim, hizmetlerin maliyeti ve nüfustan ne kadar uzak oldukları dikkate alınarak mutlak erişim düzeyini belirlemek ve genellikle sınıf, cinsiyet ve gelir düzeyiyle ifade edilen farklı gruplar için erişim düzeyini belirlemek amacıyla ölçülür. Eşitlik, bireylerin sosyal durumlarında adil davranılmasıdır. Bu konu, aynı sağlık ihtiyaçları olan kişilerin sağlık hizmetlerine eşit erişimi, eşit ihtiyaçları olan kişilerin sağlık hizmetlerinden eşit şekilde yararlanmaları ve eşit sağlık sonuçları perspektifinden ele alınmaktadır. İlk duruma ulaşmak için benzer ihtiyaçları olan kişilerin sağlık hizmetlerine eşit erişime sahip olması gerekir. Bu fırsat eşitliği sağlansa bile ihtiyaç ve fırsatlara sahip olanlar, fırsatı eşit şartlarda değerlendiremeyebilir veya sağlık hizmetlerinden tam olarak yararlanabilecek kadar bilgili olmayabilir. İkincisi, farklı seçimler yapmak, hizmetin farklı şekilde kullanılmasına yol açabilir. Üçüncü durum ise birçok yaşam tarzı kısıtlamasına yol açmaktadır. Eşit ihtiyaç sahiplerine eşit erişimin sağlık politikası için en uygun eşitlik ilkesi olduğunu ileri sürülmektedir. Çünkü bu benzer ihtiyaçları olan farklı insanların kullanımı için kabul edilebilir gerekçeler içeren, sağlığın karakteristik bir ilkesidir.

Kamu politikalarının sağlık hizmetlerine erişim ve eşitlik üzerindeki etkisi ise oldukça yüksektir. Hükümetler sağlık hizmetlerine temel bir insan hakkı olarak öncelik verdiğinde ve sağlık hizmetlerine eşit erişimi sağlayan politikalar uyguladığında, bireyler ve topluluklar daha iyi sağlık sonuçlarından ve refahtan faydalanır. Kamu politikaları sağlık eşitsizliklerinin azaltılmasına, yaşam kalitesinin iyileştirilmesine ve genel toplumsal refahın desteklenmesine yardımcı olabilir. Ancak dünyada hâlâ sosyal, kültürel ya da ekonomik nedenlerden dolayı ihtiyaç duyduğunda bile sağlık hizmetlerine erişimde sorun yaşayan pek çok insanın olduğu düşünülmektedir. Çünkü; ulusal sağlık sistemlerinde hastaların ihtiyaç duyduğu sağlık hizmetlerinin kullanılabilirliğinin ölçülmesi, mevcut sorunların keşfedilmesine ve çözülmesine yönelik politikalarda son derece önemlidir. Sağlık hizmetlerinin kullanımı, sağlık hizmetlerine erişimin kanıtı olarak görülse de erişim, kullanımdan ziyade ihtiyaç duyulan sağlık hizmetlerinin sağlık sistemlerinde bulunması olarak da tanımlanabilmektedir. Öte yandan eşitlik, sosyoekonomik statüleri ne olursa olsun hastaların ihtiyaç duydukları sağlık hizmetlerini ihtiyaç duydukları düzeyde alabilmeleri olarak görülmektedir. Dolayısıyla bir veya birden fazla sosyal, kültürel veya ekonomik sebep sağlık hizmetlerine erişimi engelliyorsa sağlık sisteminin sağlık

hizmetlerine erişim ve eşit erişim konusunda sorun yaşadığı söylenebilir. Siyasi ve ekonomik faktörler sağlık politikalarının uygulanmasını etkileyerek sağlık hizmetlerine erişimde eşitsizliklere yol açabilmektedir. Ayrıca, yetersiz finansman ve kaynaklar, sağlık hizmetlerine erişimi ve eşitliği iyileştirmeyi amaçlayan kamu politikalarının etkinliğini engellemektedir. Bir diğer açıdan ise sağlık bütçelerinin yeterli seviyede olması ve bu bütçelerin etkin bir şekilde kullanılması, sağlık hizmetlerinin kalitesini ve erişilebilirliğini doğrudan etkiler. Kamu politikaları, sağlık sigortası sistemlerinin yaygınlaştırılması ve bu sistemlerin kapsayıcılığının artırılması yoluyla, ekonomik engelleri ortadan kaldırarak sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırabilir. Özellikle dezavantajlı grupların sağlık hizmetlerine erişimini artırmak için tasarlanan sosyal yardımlar ve destek programları, toplumsal eşitliği sağlamada önemli adımlardır. Ayrıca, kamu politikalarının sağlık altyapısının geliştirilmesi ve sağlık personelinin eğitimine yönelik yatırımları da içermesi gereklidir. Yeterli sayıda ve nitelikli sağlık personelinin bulunması, sağlık hizmetlerinin kalitesi ve etkinliği, kırsal ve yoksul bölgelerde sağlık tesislerinin yaygınlaştırılması, coğrafi erişim sorunlarının çözümüne katkıda bulunma, teknolojik gelişmelerin sağlık hizmetlerine entegrasyonu ve dijital sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması gibi faktörler erişimi kolaylaştıran önemli unsurlar arasında yer almaktadır. Kamu politikalarının bir diğer önemli boyutu ise, sağlık hizmetlerinde kalite standartlarının belirlenmesi ve denetim mekanizmalarının oluşturulmasıdır. Hizmet kalitesinin artırılması, hasta güvenliğinin sağlanması ve hizmet sunumunda insan onuruna yakışır bir yaklaşımın benimsenmesi, sağlık hizmetlerine duyulan güveni ve memnuniyeti artırır. Kalite standartlarının yanı sıra, sağlık hizmetlerine yönelik düzenli ve şeffaf raporlamalar, politikaların etkinliğini değerlendirmek ve sürekli iyileştirme sağlamak açısından önemlidir.

Tüm bu bilgiler ışığında gelecekte politika yapıcıların kanıta dayalı politika oluşturma ve paydaşlarla iş birliği yoluyla sağlık hizmetlerine erişim ve eşitliğe öncelik vermeye devam etmelerinin önemli olacağı düşünülmektedir. Hükümetler, sağlığın sosyal belirleyicilerini ele alarak, sağlık hizmetleri altyapısına yatırım yaparak ve sağlık hizmetleri iş gücü gelişimini teşvik ederek, tüm bireylerin sağlık hizmetlerine erişiminde eşitliğin sağlanması yönünde çalışmak mecburiyetindedirler. Bu çalışmada toplumdaki tüm bireylerin sağlık hizmetlerine erişimde eşit ve kolay ulaşabilir olmalarında kamu politikalarının önemi ve etkisinin tartışılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Politikaları, Sağlık Hizmetlerinde Eşitlik, Sağlık Hizmetlerine Erişim.

THE IMPORTANCE OF PUBLIC POLICIES IN ACCESS TO HEALTH SERVICES AND EQUALITY

The primary goal of health services is to protect, improve, and sustain the physical, mental, and social health of individuals and societies. Health services are essential in every country, and access to them is regarded as a human right. Access to health care should be equitable and available, as many individuals and communities may have limited access to it. Disadvantaged groups face significant costs for health services, as well as physical and geographical barriers to access. Public policies have a significant impact on healthcare access and equity. Recognizing health care as a fundamental human right and enacting policies that ensure equal access can result in improved health outcomes and well-being for individuals and communities. However, it is believed that many people around the world continue to have difficulty accessing health care due to social, cultural, or economic barriers. Political and economic factors influencing health policy implementation can lead to disparities in access to health services. Public policies also play an important role in determining health-care quality standards, establishing control mechanisms, and ensuring regular reporting. Improving service quality and providing services worthy of human dignity can boost trust and satisfaction with health care. Governments should invest in healthcare infrastructure, with an emphasis on social determinants, and work to ensure that all people have equal access to healthcare. This study seeks to discuss the significance and impact of public policies in ensuring equal and easy access to health care for all members of society.

Keywords: Public Policies, Equality in Health Services, Access to Health Services.

YEREL YÖNETİMLERDE AFET YÖNETİMİNİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRMESİ

Yusuf BALCI¹

Çağımızın önemli sorunlarından bir haline gelen afetler, evrensel boyutta önem kazanması gereken ciddi bir sorun haline gelmiştir. Dünyada ve ülkemizde herhangi bir doğal veya beşerî kaynaklı afet ile mücadele edebilmek için yalnızca teknik/teknolojik ilerlemeler değil aynı zamanda politika üretilmesi ve yürütülmesi de gereklidir. Bu sebeple afet ve acil durum yönetmeliklerinin geliştirilmesi önem kazanmıştır. Buradan hareketle Türkiye’de son yıllarda yaşanan ve ciddi şekilde maddi ve manevi hasarlara yol açan afetlere ilişkin konularda çözüm oluşturma, yürütme ve uygulama probleminin olduğu gözlemlenmiştir. Türkiye’de afet yönetiminin yerel yönetimler esasında daha da etkin olması gerektiği düşünülerek bir büyükşehir belediyesi üzerinden bir araştırma yapılmıştır. Çalışma sonucunda göstermektedir ki yerel yönetimler afete ilişkin konularda henüz hazırlık aşamasındadırlar. Dolayısıyla ilgili mevzuat ve yönetmelik eksiklikleri karşılaşılabilecek afet durumlarında merkezi yönetime olan ihtiyaç oldukça fazladır.

Bu çalışmanın birinci ve ikinci bölümlerinde literatür taraması gerçekleştirilmiş olup birinci bölümde afet ve afet yönetimine girizgâh yapıldıktan sonra meydana gelen afetin kaynak türlerine ve afet durumundan sonraki ekonomik, çevresel ve psikolojik etki türlerine değinilmiştir.

İkinci bölümde afet yönetiminin ne olduğu, tarihsel süreci ve önemine daha sonra afet yönetiminin merkezi ve yerel yönetim düzeylerinde var olan kurumlarına ve bu kurumların örgütlenme yapılarına yönelik araştırmalar yapılmıştır.

Üçüncü bölümdeyse afet yönetiminde yerel yönetimlerin ne ölçüde etkin olduğu Büyükşehir belediyelerinden bir il üzerinden değerlendirilmiştir.

Son bölümde bu afet yönetimi ve yerel yönetimler ilişkisi üzerine yapılan literatür araştırması ve

¹ Bu çalışma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Tezli Yüksek Lisans Programında Kayıtlı Yusuf Balcı’nın “YEREL YÖNETİMLERDE AFET YÖNETİMİNİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRMESİ” adlı çalışmasıdır.

görüşmeler neticesinde elde edilen bulgular doğrultusunda sonuç ve öneriler paylaşılmıştır. Afet yönetimi kavramı, Türk hukuk literatüründe daha çok afete müdahale, afet dönemlerinde yardım, afet sonrası yapılaşma gibi konular üzerinde yoğunlaşmıştır. Öte yandan, Başbakanlık Kriz Yönetim Merkezi Yönergesinin çıkarılmasından sonra ise, afet kriz yönetimi bünyesinde ele alınmış ve bir kriz unsuru olarak etkilerinin ortadan kaldırılması hedeflenmiştir. Başbakanlığın görevleri hakkındaki kanun hükmünde kararname çerçevesinde yapılan yönetmelikle, acil durum kavramı da afetle ilgili literatürümüze eklenmiş bulunmaktadır. Bir disiplin olarak afet yönetiminin varlığından söz etmek şu an için mümkün gözükmesine de disiplinler arası bir yönetim tarzı olarak özellikle son 30 yılda afete sık sık maruz kalan gelişmiş ülkelerde bundan söz edilmektedir. Aslında her afet sonrası gösterilen tepkileri afet yönetimi tarzı olarak algılamak da mümkündür (Akyel, R. 2015:17).

Türkiye’de afet yönetimi, meydana gelebilecek herhangi bir doğal, yapay ve teknoloji kaynaklı afet durumunda uygulanacak faaliyetler bütünüdür. Afet yönetimi, üç aşamadan oluşmaktadır. Afet öncesi, afet anı ve afet sonrası bu aşamalar üzerinde yaşanılabilecek bütün problemler göz önüne alınarak bir program oluşturulmaktadır. Bu programlar merkezi yönetim ve yerel yönetimin koordine bir biçimde gerçekleştirdiği çalışmalardır. Çalışma afet yönetiminde yerel yönetimlerin ne ölçüde etkili olduğu sorusuna yanıt aramaktadır. Türkiye’ de afet yönetimi konusunda etken gördüğümüz merkezi yönetimin, yerel yönetime kıyasla daha fazla etkin olduğu gözlemlenmektedir. Oysaki afet yönetimi ve aşamalarında yerel halk ile daha samimi ve bölgeye daha hâkim olan yerel yönetimlerin rolünün daha büyük olması gerekmektedir. Büyükşehir belediyelerinden bir il esas alınarak yerel yönetimlerin afet yönetimi ile ilgili çalışmalarının yeterliliği bu tezin konusudur. Türkiye kabul edildiği üzere afetlerin sık yaşandığı bir ülkedir. Özellikle başta deprem olmak üzere sel ve heyelan bu afetleri takip etmektedir. Afetlerin Türkiye’nin farklı bölgelerinde bu denli baş gösterdiği senaryolarda yerel unsurlara büyük bir sorumluluk yüklenmektedir. Modern afet yönetim sistemi gereği yerel yönetimlerin afet yönetimine aktif katılımının gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Çalışmanın önemi afet durumunda hizmette yerelliğin önceliği gözetilerek merkez-yerel iş birliğinin daha kolektif ve verimli olacağı kanısına teşvik etmektir. Türkiye’deki yerel yönetim birimlerinde afet ile ilgili birimler ve daireler mevcuttur. Fakat etkin ve verimli bir rol üstlendiği konusunda görüş ayrılıkları mevcuttur. Çalışmanın amacı, Büyükşehir belediyelerinden bir il esas alınarak afet

yönetimi konusunda yerel yönetimlerin yerini ve rolünü kavrayabilmek amaçlanmıştır. Bu sebeple yerel yönetim birimlerinden hareketle; Büyükşehir Belediyesindeki afet yönetimi ile ilgili kurulan daire başkanlığı Afet İşleri Dairesi Başkanı ile tam yapılandırılmış mülakat gerçekleştirilmiştir.

Küresel anlamda afetler farklı sebepler ile dünya üzerinde her zaman var olmuştur. Bu afetler sonucunda maddi ve manevi olmak üzere ciddi kayıplar yaşanmaktadır. Afetlerin sonucunda yaşanan bu kayıplar için etkin ve verimli stratejiler geliştirmek afet yönetiminin payına düşmektedir. Afet yönetimi, afete doğrudan müdahalede bulunamasa bile afet öncesinde, afet anında ve afet sonrasında uygulanabilecek programlar geliştirmek durumundadır. Afet yönetiminin payına düşen bu zorunluluk Türkiye açısından oldukça önemlidir. Çünkü ülkemiz afetlerin yoğun olarak yaşandığı bir bölgedir. Afetlerin sıklıkla baş gösterdiği Türkiye’de ülke boyutunda insanların maddi ve manevi kayıplarının yanı sıra toplumun tamamında ekonomik, çevresel ve psikolojik etkiler doğrudan hissedilmektedir. Bu nedenle afet yönetimi politikalarının uygulanma aşamasında güncellemeler yapmak ayrıca Avrupa’daki birçok ülkede de mevcut olan yerelden merkeze şeklindeki örgütlenme biçiminden yararlanmak gerekmektedir. En azından afet durumunda etkin rol alamadığımız arama kurtarma faaliyetlerinin yerine afet yönetimi çalışmalarına öncelik verilmelidir. Modern afet yönetim sistemi gereği yerel yönetimlerin afet yönetimine aktif katılımının gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla çalışmanın önemi afet durumunda hizmette yerelliğin önceliği gözetilerek merkez-yerel iş birliğinin daha kolektif ve verimli olacağı kanısına teşvik etmektir.

Çalışmada elde edilen bulgular ve son dönemlerde yaşanan 6 Şubat Kahramanmaraş Depreminden de görüldüğü üzere afetler nedeniyle ortaya çıkan zararların telafisinde sorumluluk devlete yüklenerek “devlet baba” anlayışı çerçevesinde büyük tepkiler meydana getirmektedir. Türkiye’de afet analizcileri, devlete atfedilen “baba” rolü mantığıyla merkeziyetçi yapıyı devam ettirme eğilimlerini negatif olarak değerlendirmektedir (Güven, A., & Kızılkaya, S. B., 2023:13). Afet yönetimi konusunda merkezi yönetim ve yerel yönetim arasındaki koordinasyonun zayıf kaldığı gözlemlenmiştir. Şüphesiz yerel toplulukları en iyi tanıyan yerel yönetimlerdir. Doğal afetlerin ise çoğu yerel özellik taşımaktadır. Nitekim afetin başlangıcı, yerelde bir veya birkaç noktadan meydana gelmektedir. Bu bakımdan afetin yerel halkı bizzat ilgilendirmesi sebebiyle

ilk müdahaleyi yapması beklenen de yerel yönetimler olmaktadır (Güven, A., & Kızılkaya, S. B., 2023:7). Dolayısıyla afet yönetiminin örgütlenme biçimi yeniden gözden geçirilmelidir. Sunulan hizmetin afet yönetimi açısından merkezi yönetim aracılığıyla yerel yönetimleri paydaş boyutuna getirmesi afet öncesi afet anı ve afet sonrası durumlarında koordinasyonun sağlanması hükümetlerin benimsemesi gereken tutum olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Yönetimi, Yerel Yönetimler

EVALUATION OF DISASTER MANAGEMENT IN LOCAL GOVERNMENTS THROUGH METROPOLITAN MUNICIPALITIES

The study seeks an answer to the question to what extent local governments are effective in disaster management. It is observed that the central government, which we consider to be effective in disaster management in Turkey, is more effective than local governments. However, the role of local governments, which are more intimate with the local people and more dominant in the region, should be greater in disaster management and its stages. The adequacy of the activities of local governments on disaster management based on a province among metropolitan municipalities is the subject of this thesis. As it is accepted, Turkey is a country where disasters are frequently experienced. Especially earthquakes, floods and landslides follow these disasters. In scenarios where disasters occur in different regions of Turkey, local elements have a great responsibility. Modern disaster management system emphasizes the necessity of active participation of local governments in disaster management. The importance of the study is to encourage the belief that central-local cooperation will be more collective and efficient by considering the priority of locality in service in case of disaster. There are disaster-related units and departments in local government units in Turkey. However, there are disagreements on whether they play an effective and efficient role. The aim of the study is to comprehend the place and role of local governments in disaster management based on a province from metropolitan municipalities. For this reason, based on the local government units; the existing disaster management departments in metropolitan municipalities are analyzed.

KAYNAKÇA

Akyel, R. (2005). TÜRKiYE KAMU YÖNETİMİNDE AFET YÖNETİMİ. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(1), 15-29. •

Güven, A., & Kızılkaya, S. B. (2023). Afetlerde Yerel Yönetimlerin Etkinliği Üzerine Bir Değerlendirme. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 1(2), 1-20.

Çakı, F. 'Afet Yönetişiminde Sivil Toplum ve Güven Algıları' (2020), 6. Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (SKAD) 1, 17.

DİJİTAL DÖNÜŞÜM VE AKILLI ŞEHİR UYGULAMALARI KAPSAMINDA KAMU YÖNETİMİNDE SPOR POLİTİKALARI: E-SPOR VE AKILLI SPOR TESİSLERİ

Mehmet Ali HOROZOĞLU¹
Hakan CANDAN²

Bu çalışma, dijital dönüşüm ve akıllı şehir uygulamalarının kamu yönetiminde spor politikalarına etkilerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde teknolojinin hızla ilerlemesi, spor alanında köklü değişikliklere yol açmış ve bu durum, spor politikalarının yeniden şekillendirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Araştırma, özellikle e-sporun yükselişi ve akıllı spor tesislerinin entegrasyonu üzerinde durarak, bu yeniliklerin modern kamu yönetiminin spor politikalarını nasıl etkilediğini analiz etmektedir. Ayrıca, dijital dönüşümün ve akıllı şehir uygulamalarının, toplum sağlığı ve spor kültürü üzerindeki uzun vadeli etkileri değerlendirilmektedir. Çalışmanın amacı, dijital teknolojilerin spor politikaları üzerindeki etkisini kapsamlı bir şekilde değerlendirmek ve bu bağlamda ortaya çıkan fırsatları ve zorlukları ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak detaylı bir literatür taraması gerçekleştirilmiş ve başarılı örnekler üzerinden durum çalışmaları yapılmıştır. Araştırmanın bulguları, dijital dönüşümün spor politikalarının planlanmasında ve uygulanmasında büyük değişiklikler yarattığını ortaya koymaktadır. Veri analitiği ve yapay zeka gibi yenilikçi teknolojiler, spor aktivitelerinin izlenmesi, performans analizleri, sağlık takibi ve tesis yönetimi gibi alanlarda önemli çözümler sunmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışma, dijital dönüşüm ve akıllı şehir uygulamalarının kamu yönetiminde spor politikalarına etkilerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüzde teknolojinin hızla ilerlemesi, spor alanında köklü değişikliklere yol açmış ve bu durum, spor politikalarının yeniden şekillendirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Araştırma, özellikle e-sporun yükselişi ve akıllı spor tesislerinin entegrasyonu üzerinde durarak, bu yeniliklerin modern kamu yönetiminin spor politikalarını nasıl etkilediğini analiz etmektedir.

¹ Dr.,Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Özel Güvenlik ve Koruma Programı, mahorozoglu@kmu.edu.tr

² Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hakancandan@kmu.edu.tr

Ayrıca, dijital dönüşümün ve akıllı şehir uygulamalarının, toplum sağlığı ve spor kültürü üzerindeki uzun vadeli etkileri değerlendirilmektedir.

Çalışmanın amacı, dijital teknolojilerin spor politikaları üzerindeki etkisini kapsamlı bir şekilde değerlendirmek ve bu bağlamda ortaya çıkan fırsatları ve zorlukları ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda, nitel araştırma yöntemleri kullanılarak detaylı bir literatür taraması gerçekleştirilmiş ve başarılı örnekler üzerinden durum çalışmaları yapılmıştır. Literatür taraması, dijital dönüşüm ve akıllı şehir konseptlerinin spor yönetimine entegrasyonuna dair geniş bir perspektif sunmakta, bu teknolojilerin spor politikalarını nasıl yeniden şekillendirdiğini göstermektedir.

Çalışmanın Tespitleri

Araştırmanın bulguları, dijital dönüşümün spor politikalarının planlanmasında ve uygulanmasında büyük değişiklikler yarattığını ortaya koymaktadır. Veri analitiği ve yapay zeka gibi yenilikçi teknolojiler, spor aktivitelerinin izlenmesi, performans analizleri, sağlık takibi ve tesis yönetimi gibi alanlarda önemli çözümler sunmaktadır. Bu teknolojiler, spor politikalarının daha verimli, şeffaf ve ölçülebilir bir şekilde uygulanmasını sağlamaktadır. Örneğin, yapay zeka algoritmaları kullanılarak sporcu performansının izlenmesi ve geliştirilmesi, spor yönetiminin optimize edilmesinde kritik bir rol oynamaktadır.

Çalışma, e-sporun yükselişi ve bu alana yönelik kamu politikalarının önemini de vurgulamaktadır. E-spor, genç nüfus üzerinde büyük bir etkiye sahip olup, kamu yönetimlerinin bu alana yönelik yeni nesil spor politikaları geliştirmesini zorunlu kılmıştır. Kamu yönetimleri, e-spor turnuvalarını destekleyerek, altyapı yatırımları yaparak ve eğitim programları oluşturarak gençlerin bu alandaki ilgisini yönlendirmeyi hedeflemektedir. E-sporun popüleritesi, sadece gençler arasında değil, aynı zamanda toplumun çeşitli kesimlerinde de önemli bir sosyal etkileşim aracı haline gelmiştir. Bu durum, e-sporun sosyal katılımı artırarak, toplumun bir araya gelmesini sağlama potansiyelini de ortaya koymaktadır.

Araştırmanın diğer önemli bir bulgusu, akıllı şehir konseptinin spor tesislerinin dijitalleşmesi üzerindeki etkisidir. IoT (Nesnelerin İnterneti) ve sensör teknolojileri kullanılarak geliştirilen akıllı spor tesisleri, enerji verimliliği, güvenlik ve kullanıcı deneyimi açısından önemli avantajlar

sunmaktadır. Bu tesisler, spor faaliyetlerinin daha organize, güvenli ve verimli bir şekilde yürütülmesine olanak tanımakta ve böylece kamu yönetimlerinin spor politikalarını desteklemektedir. Özellikle enerji tasarrufu ve sürdürülebilirlik gibi konularda önemli katkılar sağlayan akıllı tesisler, kamu yönetimleri için uzun vadeli stratejik planlamalar yapma gerekliliğini de beraberinde getirmektedir.

Çalışmada elde edilen verilerin analizi, dijital teknolojilerin spor politikalarının daha verimli ve ölçülebilir bir şekilde uygulanmasına olanak tanıdığını göstermektedir. Yapay zekâ, spor politikalarının belirlenmesinde ve spor yönetiminin optimize edilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Örneğin, akıllı spor tesisleri sayesinde, spor etkinliklerinin izlenmesi, katılım oranlarının artırılması ve sporcuların performanslarının değerlendirilmesi gibi birçok süreç daha etkili hale getirilmektedir. Bu durum, kamu yönetimlerinin spor politikalarını daha etkili bir şekilde uygulamasını sağlamaktadır.

Sonuç olarak, dijital dönüşüm ve akıllı şehir uygulamaları, spor politikalarının modernizasyonunda ve toplum sağlığının iyileştirilmesinde önemli fırsatlar sunmaktadır. Kamu yönetimleri bu yenilikleri benimseyerek, sporun toplum üzerindeki olumlu etkilerini maksimize edebilir ve daha sağlıklı bir toplum inşa edebilir. Araştırma, dijital dönüşümün ve akıllı şehir uygulamalarının spor politikaları üzerindeki etkilerini kapsamlı bir şekilde ele alarak, bu alanda önemli bir literatür katkısı sunmaktadır. Çalışmanın yaygın etkisi, hem akademik çevrelerde hem de uygulamada spor yönetimi ve kamu politikaları alanında yenilikçi yaklaşımlar geliştirilmesine öncülük edebilecek nitelikte olmasıdır. Bu da, gelecekte spor politikalarının planlanması ve uygulanmasında dijital teknolojilerin daha fazla entegre edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Araştırmada elde edilen verilerin analizleri sonucunda, dijital teknolojiler, spor politikalarının daha verimli ve ölçülebilir bir şekilde uygulanmasına imkân tanımaktadır. Yapay zekâ, spor politikalarının belirlenmesinde ve spor yönetiminin optimize edilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bir diğer sonuca göre ise, E-spor, genç nüfusun ilgisini çekerek sporun dijitalleşmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Kamu yönetimleri, e-spor etkinliklerini destekleyerek gençlerin spora olan ilgisini artırmakta ve bu alandaki fırsatları değerlendirerek yeni iş imkanları yaratmaktadır. E-spor, aynı zamanda sosyal katılımı artırarak toplumun çeşitli kesimlerini bir araya getirmektedir. Akıllı spor tesisleri, enerji tasarrufu ve sürdürülebilirlik

açısından önemli avantajlar sunmaktadır. IoT teknolojileri sayesinde spor tesisleri daha güvenli ve kullanıcı dostu hale gelmektedir. Kamu yönetimleri, akıllı spor tesisleri aracılığıyla spor etkinliklerini daha organize ve etkili bir şekilde sunarak, toplum sağlığını ve yaşam kalitesini artırmaktadır. Sonuç olarak, dijital dönüşüm ve akıllı şehir uygulamaları, spor politikalarının modernizasyonunda ve toplum sağlığının iyileştirilmesinde önemli fırsatlar sunmaktadır. Kamu yönetimleri, bu yenilikleri benimseyerek, sporun toplum üzerindeki olumlu etkilerini maksimize edebilir ve daha sağlıklı bir toplum inşa edebilir.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Spor, E-spor, Dijital Dönüşüm, Akıllı Şehir.

SPORTS POLICIES IN PUBLIC ADMINISTRATION WITHIN THE SCOPE OF DIGITAL TRANSFORMATION AND SMART CITY APPLICATIONS: E-SPORTS AND SMART SPORTS FACILITIES

The rapid development of technology today has led to significant changes in the field of sports. Digital transformation and smart city applications necessitate the reshaping of sports policies. This study aims to examine the impacts of digital transformation and smart city applications on sports policies in public administration. It evaluates how the rise of e-sports and the integration of smart sports facilities shape modern public administration's sports policies and assesses the effects of these innovations on public health and sports culture. In this study, qualitative research methods are employed to deeply investigate the effects of digital transformation and smart city applications on sports policies. Successful examples are analyzed through literature review and case study methods. Digital transformation creates substantial changes in the planning and implementation of sports policies. Data analytics and artificial intelligence offer innovative solutions in areas such as monitoring sports activities, performance analyses, and health tracking. These technologies enable more efficient and effective implementation of sports policies. The increasing popularity of e-sports has compelled public administrations to develop policies for this area. E-sports, having a significant impact on the youth population, lies at the core of new generation sports policies. Public administrations aim to guide the youth's interest in this field by supporting e-sports tournaments and making infrastructure investments, thereby fostering a healthy sports culture. The smart city concept facilitates the digitalization of sports facilities.

Smart sports facilities developed using IoT and sensor technologies offer significant advantages in terms of energy efficiency, security, and user experience. These facilities allow for more organized and efficient conduct of sports activities, supporting the sports policies of public administrations. The analysis of the data obtained in the research indicates that digital technologies allow for more efficient and measurable implementation of sports policies. Artificial intelligence plays a critical role in the determination of sports policies and the optimization of sports management. Another finding is that e-sports play an important role in the digitalization of sports by attracting the interest of the youth population. Public administrations increase the youth's interest in sports by supporting e-sports activities and creating new job opportunities by leveraging the opportunities in this field. E-sports also enhance social participation by bringing together various segments of society. Smart sports facilities offer significant advantages in terms of energy savings and sustainability. Thanks to IoT technologies, sports facilities become safer and more user-friendly. Public administrations enhance public health and quality of life by providing more organized and effective sports events through smart sports facilities. In conclusion, digital transformation and smart city applications offer significant opportunities for the modernization of sports policies and the improvement of public health. Public administrations can maximize the positive impacts of sports on society by adopting these innovations and build a healthier society.

Keywords: Public Administration, Sports, E-sports, Digital Transformation, Smart City.

TÜRK TARIM İŞGÜCÜNDE AFGAN MÜLTECİLERİN ROLÜ: KARAMAN ÖRNEĞİ

Gülseren ERGÜN¹
Çiğdem AKMAN²

Afganistan'daki siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, milyonlarca insanı ülkelerini terk etmeye zorlamıştır. Afgan göçmenler dünyadaki mülteci nüfusunun önemli ve büyük payını oluşturmaktadır. Türkiye, diğer göç aldığı ülkelerden farklı olarak sınır komşusu olmadığı bu ülkeden yoğun göç alarak göç dalgasının önemli duraklarından biri olmuştur. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre, 2024 itibarıyla Türkiye'de 164.131 Afganistan uyruklu uluslararası koruma başvurusu bulunan birey bulunmaktadır. Karaman ilinde ise 1008 Afgan mülteci kayıtlıdır. Bu mültecilerin 7'sinin çalışma izni bulunmakta; çalışma izni bulunan mültecilerin ise hiçbirinin tarım sektöründe yasal olarak istihdam edilmediği görünmektedir. Ancak resmi kayıtlar dışında Afgan Mülteciler birçok tarım arazisinde çalışmaktadır. Çalışmada uluslararası koruma kimliği bulunan ya da kaçak yollarla Afganistan'dan gelmiş bireyler Afgan Mülteci olarak belirtilecektir.

Karaman ve çevresi toprak yapısı, iklim özellikleri ile tarım sektörü için uygun şartları sağlayan İç Anadolu bölgesinin tarım teknolojilerinde hızla gelişen bir ilidir. Bölge ekonomisinin temel taşlarından olan bisküvi, çikolata ve tahıl fabrikaları için buğday, arpa, mısır, nohut, fasulye gibi ürünler yetiştirilmektedir. Karaman ve Konya bölgesi tahıl ve baklagillerde Türkiye'nin ambarı olarak nitelendirilmektedir. Özellikle elma üretimi Türkiye genelinde dikkat çeken bir düzeyde olup üretimde Isparta'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Kırsal alanlarda yıl boyu üretim yapılabilmesi, toprağın yılda birden fazla işlenebilmesi, geniş ovaları ile modern tarım tekniklerinin uygulanabilmesi hem yerel ekonomiye katkı sağlamakta hem de ürün çeşitliliğini artırmaktadır.

Karaman tarım sektörü, tüm Türkiye'de olduğu gibi çeşitli zorluklarla karşı karşıyadır. İlk olarak, iklim değişikliği ve kuraklık, bölgedeki tarımsal üretimi olumsuz etkilemektedir. Su kaynaklarının sınırlı olması, kuraklık dönemlerinde verimliliğin düşmesine neden olmakta bu

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD Doktora Öğrencisi, Isparta/TÜRKİYE, gulserenergun81@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0860-8961

² Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Isparta /TÜRKİYE, cigdemakman@sdu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-2345-6789

durum maliyetleri yükseltmektedir. Maliyetlerin yüksekliği çiftçilerin karlılığını azaltmaktadır. İkincisi tarımda işgücü eksikliğidir. Genç nüfusun tarım sektöründen uzaklaşması ve kırsal kesimlerden kente göç, tarımda çalışan işçi sayısının azalmasına yol açmıştır. Bu durum, özellikle mevsimlik işgücü gerektiren ürünlerde ciddi sorunlara neden olmaktadır. Özellikle Karaman ili tarımda hem mevsimlik hem de sürekli olarak Afgan mültecilerin yoğun olarak çalıştığı bölgelerden biri olarak dikkat çekmektedir. Tarımda vasıfsız işçi açığını kapatan Afgan işçilerin varlıklarının ele alındığı çalışmada, Afgan mültecilerin Karaman ilinde tarım istihdamındaki rolleri araştırılacaktır.

Çalışmanın amacı, Karaman ilinde tarım sektöründe çalışan Afgan mültecilerin sosyo-ekonomik durumlarını ve çalışma koşullarını analiz etmektir. Bu bağlamda, mültecilerin Türk tarım işgücündeki rollerinin belirlenmesi, karşılaştıkları zorlukların ortaya konulması ve bu durumun yerel ekonomi üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Üretim yapıldığı yerde sanayinin de var olduğu ve sadece tarım değil bir sanayi şehri de olan Karaman ilinde neden tarım sektörünün Afgan işçiler tarafından tercih edildiği araştırılacaktır.

Ayrıca çalışmanın temel amacı Afgan mültecilerin tarım sektörünü tercih etmelerinin yanında tarım sektöründe işverenlerin yerli işçiden ziyade Afgan mültecileri tercih etme nedenlerini belirlemek ve bu tercihlerin sektöre olan etkilerini analiz etmektir. Özellikle, işgücü maliyetleri, çalışma koşulları, yasal düzenlemeler ve işgücü arzı gibi faktörlerin bu tercihler üzerindeki etkisi araştırılacaktır. Afgan mülteci çalıştırmayı tercih eden çiftçilerin ve tarım işletmelerinin mültecilerin yaşam standartlarını iyileştirmek, barınma, beslenme, eğitim ve sağlık gibi insani haklarının çözüme ulaştırmak konusunda ürettikleri çözümlerin neler olduğu, yaşanan bölgede Afganların topluma entegrasyonunun nasıl sağlandığı, Afgan mülteci çalıştıran çiftçilerin verimlerinde nasıl bir değişiklik gözleendiği konusunda bilgiler toplanacaktır.

Son olarak Afgan mültecilerin şartlar sağlandığı durumda ülkelerine dönmeleri halinde Karaman ili tarım sektöründe nasıl bir değişiklik olacağı işverenlerin gözünden değerlendirilecek ve bu açığın kimler tarafından doldurulabileceği tartışılacaktır.

Çalışma kapsamında yapılan saha araştırması, Afgan mültecilerin Karaman'daki tarım işgücüne önemli bir katkı sağladığını ortaya koymuştur. Ancak, bu işgücünün büyük bir kısmı kayıt dışı ve

düzensiz mültecilerden oluşmakta ve dolayısıyla çalışanlar sosyal güvenceden yoksun kalmaktadır. Teknik ve teknolojik bilgi sahibi olmayan, ayrıca eğitim düzeyi neredeyse okuma yazma düzeyinde olan Afganların teknolojik aletleri kullanmaya mesafeli olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle de mülteciler, genellikle orta düzey ücretlerle ve zor çalışma koşulları altında istihdam edilmektedir. Bu zor koşullar mültecilerin teknolojik aletlerden uzak, eğitimsiz olmaları ve kavrama yeteneklerinin olmamasından kaynaklanmaktadır. Zira Afgan işçi çalıştıran çiftlik sahiplerinin tam anlamıyla işlerini çalışana devredememesi profesyonel işçi çalıştırılmasını da zorunlu kılmaktadır. Ayrıca, araştırmada mültecilerin dil bariyerleri ve yasal statü belirsizlikleri nedeniyle sosyo-ekonomik entegrasyonda zorluklar yaşadıkları tespit edilmiştir.

Bu çalışma, tarım sektöründe işverenlerin Afgan mültecileri tercih etme nedenlerini analiz etmiştir. Bulgular, düşük işgücü maliyeti, esnek çalışma koşulları, kayıt dışı çalışma imkânı, yerli işgücü eksikliği, beden işi gerektiren işlerin yerli halk tarafından tercih edilmemesi, Afgan mültecilerin güvenilir ve sadık olması, din, gelenek ve adetlerin kırsalda yaşayan Karaman halkı ile benzerlik göstermesi, Afgan mültecilerin tarım ve hayvancılık işlerini daha önce biliyor olmaları, kırsal hayata ve kırsal hayatın zorluklarına alışkın olmaları, barınmada lüks ihtiyaçlarının olmaması gibi nedenler işverenlerin bu tercihlerinde belirleyici olduğunu göstermektedir. Ancak, bu durum mültecilerin haklarının korunması ve işgücü piyasasındaki adaletin sağlanması açısından çeşitli sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda, ilgili yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi ve mültecilerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi gerekmektedir.

Bu tespitler, yerel yönetimlerin ve politikacıların, mültecilerin çalışma koşullarını iyileştirmek ve entegrasyonlarını kolaylaştırmak amacıyla daha kapsayıcı politikalar geliştirmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle, diğer mülteci ve geçici koruma altındaki Suriyelilerden farklı olarak Afgan mültecilerin yasal olarak tanınması ve kayıtlı çalışabilmelerinin sağlanması hem onların yaşam koşullarını iyileştirecek hem de yerel ekonomi üzerinde daha olumlu etkiler yaratabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tarım, Karaman, Afgan Mülteci.

THE ROLE OF AFGHAN REFUGEES IN TURKISH AGRICULTURAL LABOUR FORCE: THE CASE OF KARAMAN

Political and economic instability in Afghanistan has forced millions of people to flee their country. Afghan migrants constitute an important and large share of the refugee population in the world. Unlike other countries, Turkey has been one of the important stops of the migration wave by receiving intensive migration from this country, which it does not have a border neighbour. According to the data of the Turkish Statistical Institute (TurkStat), as of 2024, there are 164,131 Afghan nationals applying for international protection in Turkey. In Karaman province, 1008 Afghan refugees are registered. 7 of these refugees have work permits; none of the refugees with work permits are legally employed in the agricultural sector. However, apart from official records, Afghan refugees work in many agricultural lands. In this study, individuals who have international protection identity or who have come from Afghanistan illegally will be referred to as Afghan Refugees.

Karaman and its surroundings is a rapidly developing province in the agricultural technologies of the Central Anatolia region, which provides suitable conditions for the agricultural sector with its soil structure and climate characteristics. Products such as wheat, barley, corn, chickpeas, beans are grown for biscuit, chocolate and grain factories, which are the cornerstones of the regional economy. Karaman and Konya region is characterised as Turkey's warehouse in cereals and legumes. Especially apple production is at a remarkable level in Turkey and ranks second after Isparta in production. Year-round production in rural areas, the ability to cultivate the soil more than once a year, the wide plains and the application of modern agricultural techniques both contribute to the local economy and increase product diversity.

Karaman's agricultural sector faces several challenges, as in Turkey as a whole. Firstly, climate change and drought negatively affect agricultural production in the region. Limited water resources cause a decrease in productivity during drought periods, which increases costs. High costs reduce the profitability of farmers. The second is the lack of labour force in agriculture. Disengagement of the young population from the agricultural sector and migration from rural areas to urban areas have led to a decrease in the number of workers in agriculture. This situation causes serious problems especially in products that require seasonal labour. Especially Karaman

province draws attention as one of the regions where Afghan refugees work intensively both seasonally and permanently in agriculture. In this study, the role of Afghan refugees in agricultural employment in Karaman province will be investigated.

Keywords: Agriculture, Karaman, Afghan Refugee.

93 HARBİ SONRASI BALKANLARDAN ANADOLUYA GÖÇÜN TOPLUMSAL VE SİYASAL YANSIMALARI

Muharrem Taner TAPIRDAMAZ¹
Ayberk GÜÇLÜ²

Göç insanlık tarihi boyunca kimi zaman daha iyi yaşam için kimi zaman da savaş, kıtlık, baskılar gibi birçok nedenle zorunluluk olmuştur. Tarih sadece devletlerin politikalarını değil, bireylerin yer değiştirmeleri ile yaşanan zorlukları da sayfalarına almıştır. Bunlardan birisi 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı, diğer adıyla 93 Harbi'dir. Savaş, Osmanlı İmparatorluğu'nun Kafkasya ve Balkanlardaki toprak kayıplarını hızlandırmış, demografik yapısını değiştirmiş ve uluslararası ilişkilerinde önemli dönüşümlere yol açmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılma dönemine tekabül eden bu savaş büyük bir yenilgiyle sonuçlanmış ve Balkanlarda yaşayan çok sayıda Müslüman Türk'ün Anadolu'ya göç etmesine neden olmuştur. Bu göç dalgası, Osmanlı topraklarında önemli demografik, sosyal ve siyasal değişikliklere de neden olmuştur.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı, diğer adıyla 93 Harbi sonrası Balkanlardan Anadolu'ya gerçekleşen göçlerin toplumsal ve siyasal yansımalarını incelemektir. Rusya'nın desteği ile kurulan Bulgar Prensiği, Makedonya'dan Müslüman ve Türklere artan baskılar, 1978'de Bosna- Hersek'in Avusturya Macaristan İmparatorluğu tarafından işgal edilmesi, Sırbistan'ın özerklik kazanarak Osmanlı himayesinden çıkması, Karadağ'ın bağımsızlığını kazanması sonucu azınlık kalan Müslümanların zulme maruz kalması buralarda yaşayan Balkan Müslümanlarının ve Türklerin göç etmesine neden olmuştur. Bu göçler sonucu Anadolu ve Trakya'da Müslüman nüfus artmış kültürel, ekonomik, sosyal ve demografik yapıda değişiklikler olmuştur. Bu anlamda dönemi konu alan ulusal ve uluslararası literatür taraması yapılarak bu süreçteki göçlerin, Osmanlı Devleti'nin demografik, ekonomik, kültürel yapısında meydana getirdiği değişiklikler, bu değişikliklerin sosyal yapıya olan etkileri ve siyasal sonuçları araştırılacaktır.

¹ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi. KARAMAN-TÜRKİYE. ORCID: 0009-0009-4223-7157

² Dr., Datça Belediyesi, MUĞLA- TÜRKİYE. ayberkguclu@yandex.com, ORCID: 0000-0001-6920-1159

Çalışmanın Tespitleri

93 Harbi sonrası demografik olarak gözlenen değişimlerin başında Balkanlardan Anadolu'ya yoğun bir Türk ve Müslüman nüfus göçü gerçekleşmesi gelir. Göç sonucunda Osmanlı Devleti'nde Müslüman nüfusun oranı artmıştır. Bu durum Osmanlı'nın etnik ve dini yapısını yeniden şekillendirmiştir. Farklı bölgelerden gelen insanların kendi kültürel değerlerini ve geleneklerini yeni yerleşim yerlerine taşımaları, toplumsal yapıda zenginleşmeye olanak sağlamıştır. Bu değişimin olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmasını engellemek için Osmanlı Devleti, göçmenleri yerleştirmek için kapsamlı iskân politikaları geliştirmiştir. Bu politikalar, göçmenlerin Anadolu'da uygun yerlere yerleştirilmesini ve onların sosyal ve ekonomik adaptasyonunu kolaylaştırmayı amaçlamıştır. Göçlerle birlikte Anadolu ve Trakya'nın nüfusunda önemli artışlar gözlenmiştir. Özellikle İstanbul, İzmir ve Bursa gibi büyük şehirler, göçmen nüfusunun yoğun olarak yerleştiği bölgeler olmuştur. Kırsal alanlarda yeni köyler ve kasabalar kurulmuş, mevcut yerleşim yerlerinin nüfusu artmıştır. Kentsel alanlarda ise göçmenler, ekonomik fırsatlar ve sosyal ağlar kurma umuduyla büyük şehirlere yönelmişlerdir. Göçmenler, yerleştikleri bölgelerde hem nüfus artışına katkıda bulunmuş hem de kültürel çeşitliliği artırmıştır.

Anadolu'nun çeşitli bölgelerine yerleştirilen ve ekonomik olarak yeni bir hayat kurmaya çalışan göçmenler birçok yeni mesleğin ortaya çıkmasına öncülük etmiş, bu durum özellikle tarım, zanaat ve ticaret gibi sektörlerde yeni iş gücünün oluşmasına ortam hazırlamıştır. Anadolu'da ve özellikle verimli topraklar olan Ege kıyıları, Trakya ve Akdeniz Bölgesinde henüz var olmayan birçok tarım alet ve makinaları (pulluk, orak, saban), sanayi ürünleri kademeli olarak ülkeye getirilmiş ve motorculuk, tesviye, tornacılık, demircilik, marangozluk ve dökümcülük gibi çeşitli meslek grupları oluşmaya başlamıştır. Tarımda ticarileşme başladıkça emeğin önemi ortaya çıkmış, Balkanlardan gelen göçmen gruplar emek kıtlığını gidermede önemli rol oynamıştır. İzmir'de bulunan İngiliz Konsolosluğu Anadolu'da tarım makinalarının yayılmasında Bulgaristan ve Teselya'dan gelen göçmenlerin etkili olduğunu, bunların iç bölgelere yerleşerek topraklarını Avrupa malı makinalar ile ekip biçtiklerini belirtmiştir. Karpat (1985: 55)'in araştırmalarına göre 1908 yılına kadar kademeli olarak Balkanlardan Anavatana dönüşler yaklaşık beş milyon insanı geçmiştir. Bu göçmenlerin beraberinde getirdikleri ekonomik değerlerin yanında kültürel değerler

de sosyal yaşamı zenginleştirmiştir.

Balkanlardan Anadolu'ya göç eden nüfus, Osmanlı İmparatorluğu'nun siyasi yapısında da önemli etkiler yaratmıştır. 1878 yılında Ayastefanos Antlaşması ve ardından Berlin Antlaşması ile sona eren savaş Osmanlı Devleti'nin merkezi otoritesini zayıflatmış ve reform hareketlerinin önünü açmıştır. Göçmenlerin Anadolu'ya yerleştirilmesi ve iskân politikaları, devletin kaynaklarının önemli bir kısmını bu alana yönlendirmesine neden olmuştur. Göçmenler ile yerel halk arasında sosyal uyum sorunları yaşanmış ve bu durum, iç huzursuzlukları artırmıştır. Göçmenler, Osmanlı'nın milliyetçi politikalarının güçlenmesine ve Müslüman Türk kimliğinin daha belirgin hale gelmesine katkıda bulunmuşlardır. Ayrıca, göçlerin Osmanlı toplumunda etnik ve mezhepsel gerilimleri artırdığı da görülmüştür. Göçmenler, mevcut yerli nüfusla rekabet haline girmiş ve bu durum, toplumsal çatışmalara zemin hazırlamıştır. Devlet, göçmenlerin iskanını ve uyumunu sağlamak amacıyla yeni yasalar ve düzenlemeler yapmıştır. Ancak, bu çabalar zaman zaman yetersiz kalmış ve göçmenler ile yerli halk arasında sürtüşmelere neden olmuştur.

Dış politikada Osmanlı'nın Batı ile ilişkileri yeniden şekillenmiş ve imparatorluk, Batı devletlerinin desteğini arayarak varlığını sürdürmeye çalışmıştır. Osmanlı Devleti'nin uluslararası alanda daha savunmacı ve müttefik arayışında olan bir tutum sergilemesine yol açmıştır. Balkanlardan gelen göçmenler, Osmanlı Devleti'nin Rusya'ya karşı daha sert ve temkinli bir politika izlemesine neden olmuştur. Göçmenlerin getirdiği yeni demografik yapı, Osmanlı'nın Batı devletleri ile ilişkilerini de etkilemiştir. Özellikle İngiltere ve Fransa gibi devletler, Osmanlı'nın iç işlerine daha fazla müdahil olmuş ve Osmanlı'nın Balkanlardaki varlığını desteklemişlerdir.

Göçlerin önemli siyasi etkisinden birisi de Osmanlı Devleti'nin Pan-İslamizm ve Pan-Türkizm politikalarını benimsemesine yol açmasıdır. Göçmenlerin yoğun olduğu bölgelerde, Osmanlı Devleti, Müslüman kimliğini ön plana çıkararak, bu bölgelerdeki nüfuzunu artırmayı hedeflemiştir. Bu durum, Osmanlı'nın Müslüman dünyası ile ilişkilerini güçlendirmesine ve İslam dünyasında liderlik iddiasında bulunmasına neden olmuştur. Göçlerin uzun vadeli etkileri, Cumhuriyet dönemi boyunca da hissedilmiştir. Göçmenler, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal ve ekonomik yapısına önemli katkılarda bulunmuş ve yeni kurulan devletin milliyetçi politikalarına destek olmuşlardır.

Bu çalışmada ele alınan tespitler, 93 Harbi sonrası Balkanlardan Anadolu'ya gerçekleşen göçlerin çok yönlü ve derin etkilerini göstermektedir. Göçler, sadece demografik yapıyı değiştirmekle kalmamış, aynı zamanda sosyal, ekonomik ve siyasal alanlarda da önemli dönüşümlere yol açmıştır. Göçlerin olumlu ve olumsuz etkileri hem Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında kritik bir rol oynamıştır.**Anahtar Kelimeler:** Göç, 93 Harbi, Balkanlar.

AFTER THE WAR OF 93 SOCIAL AND POLITICAL REFLECTIONS OF MIGRATION FROM THE BALKANS TO ANATOLIA

Migration has been a necessity throughout human history, sometimes for a better life and sometimes for many reasons such as war, famine and oppression. History has recorded the difficulties experienced not only with the policies of states but also with the displacement of individuals. One of these is the Ottoman-Russian War of 1877-1878, also known as the 93 War. This war, which corresponded to the disintegration period of the Ottoman Empire, resulted in a great defeat and caused many Muslim Turks living in the Balkans to migrate to Anatolia. This wave of migration caused significant demographic, social and political changes in the Ottoman lands.

Immigrants were settled in different parts of Anatolia and tried to establish a new life here. In this process, the social cohesion and economic adaptation of immigrants were supported by comprehensive settlement policies carried out by the state. The cultural and economic accumulations brought by immigrants enriched the social structure of Anatolia and contributed to the diversification of economic activities.

The political repercussions of the migrations are also quite evident. Immigrants contributed to the strengthening of the nationalist policies of the Ottoman Empire and played a role in the clarification of the Muslim Turkish identity. The population coming from the Balkans played an important role in the domestic politics of the Ottoman Empire and this influence continued with the establishment of the Republic.

After the 93 War, these mass migrations changed the demographic structure in the last period of

the Ottoman Empire and in the early years of the new Turkish Republic, enlivened social and economic life and had an impact on the shaping of political policies. The aim of this study is to contribute to a better understanding of the historical process by analysing the social and political reflections of these migrations in depth.

Keywords: Migration, War of 93, Balkans.

TÜRKİYE'DE SOSYAL DEVLET İLKESİNİN İŞLEYİŞİNE İLİŞKİN TEMEL SORUNLAR

Metin ÖZKARAL¹

Briggs sosyal devleti, piyasa güçlerinin işleyişini değiştirmek amacıyla, kamu gücünün siyaset ve bürokrasi aracılığıyla bilinçli bir şekilde kullanıldığı devlet türü olarak tarif etmektedir. Ona göre sosyal devlet, ilk olarak; bireylere ve ailelere, mali koşullarından bağımsız bir şekilde asgari bir gelir garanti eder. İkincisi, hastalık, yaşlılık ve işsizlik gibi sosyal risklerin bireysel ve ailevi krizlere yol açmasına engel olmak için yurttaşlara bu sorunlarla mücadele edebilecek koşulların sağlanmasında destek olur. Son olarak ise yurttaşların tamamına, statü ve sınıflarından bağımsız olarak, daha önceden belirlenmiş sosyal hizmetlerin en iyi şekilde sunulmasını sağlar (Briggs, 1961: 228).

Özdemir'e göre ise sosyal devlet, piyasada yaşanan sorunlar üzerine harekete geçerek bunların giderilmesi için önlemler alır. İşçi ücretleri gibi konularda düzenleme yaparak asgari geçim koşullarının oluşmasını sağlar, sosyal güvenlik ve yardımlarla ilgili hizmetleri üstlenir. Vergilendirme gibi politikalarla da geliri yeniden bölüştürerek gelir dağılımı adaletsizliklerini ortadan kaldırmaya çalışır (Özdemir, 2007: 21).

Bütün bu tanımlamalar ışığında sosyal devlet; öncelikle yurttaşlarının refahı için sosyal görevler ve sorumluluklar yüklenmiş bir devlettir. Sosyal devletin en temel amacının vatandaşlarının tamamının refah seviyelerinin artırılması olduğu kabul edilmektedir. Erişmeyi amaçladığı refah düzeyi, insan onuruna yaraşan, onun maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte ve asgari ölçeklerin altına düşmeyecek seviyededir. Zorunlu sigorta, ücret ve istihdam politikaları ile hem çalışma hayatı düzenlenir hem de gelirin adil bölüşümü sağlanmaya çalışılır. Ayrıca toplumun korunmaya muhtaç kesimleri sosyal güvenlik, sağlık, mesken ve eğitim politikaları aracılığıyla desteklenerek, ihtiyaçların asgari düzeyde de olsa karşılanması hedeflenir (Göksu, 2020: 47-48)

¹ Doç. Dr., Karabük Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı Öğr. Üyesi. metinozkartal@hotmail.com. ORCID ID: 0000-0002-3209-7260

Türkiye’de devlet, yukarıda çerçevesi çizilen sosyal devlet ilkesine bağlıdır. 1982 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın başlangıç kısmında vatandaşların insan onuruna yaraşır bir hayat sürdürebilmesi, maddi, manevi, kültürel ve medeni varlığını geliştirebilmesi için temel hak ve hürriyetlerden, eşitlik ve “sosyal adalet” gereklerince yararlanabilmesi doğuştan gelen bir hak olarak tanınmıştır. Bunu takiben değiştirilemez maddelerden olan anayasanın 2. maddesinde; “Türkiye Cumhuriyeti, ve sosyal bir hukuk devletidir.” denilerek sosyal devlet ilkesine maddesel olarak yer verilmiştir. Anayasadaki 5. maddede; “Devletin temel amaç ve görevleri, ...kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır.” ibaresi yer almaktadır. 1982 Anayasasının 65. maddesinde ise; “Devlet, sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, bu görevlerin amaçlarına uygun öncelikleri gözeterek malî kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir.” ibaresi yer almaktadır. 1982 Anayasası’nın 3. bölümünde bazı haklar “Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler” başlığı altında 13 ana madde altında sıralanmıştır. Bu sosyal haklar; ailenin korunması ve çocuk hakları, eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi, kamu yararı, çalışma ve sözleşme hürriyeti, çalışma ile ilgili hükümler, toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lokavt, ücrette adaletin sağlanması, sağlık, çevre ve konut, gençlik ve spor, tarih, kültür ve tabiat varlıkları, sanatın ve sanatçının korunması, devletin iktisadi ve sosyal görevlerinin sınırları olarak sıralanmaktadır (Özkaral ve Çalışkan, 2023: 118-119).

Türkiye’de hukuki altyapısı bu denli zengin olan sosyal devlet ilkesinin uygulamasında birçok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunların giderilmesi kamu yönetiminin en önemli konuları arasında yer almaktadır. Özellikle dijital finans çağına geçilen son yıllarda, toplumsal adaletsizliğin azaltılması en önemli gündem maddesi olarak göze çarpmaktadır.

Türkiye’nin sosyal devlet paradigmasını etkileyen önemli küresel faktörler arasında yer alan “terör saldırıları, ekonomik krizler, özellikle Ortadoğu’da çıkan savaşlar, göçmenler, teknolojinin kamu bürokrasinin gözetim yetkisi lehine gelişmesi, Covid 19 pandemisi” gibi unsurlar devletin büyümesinin toplumsal meşruiyet alanını genişletmiştir. İnsanlar artık özel sektöre, sivil topluma,

uluslararası kuruluşlara, “süper” güç devletlere değil kendi siyasal aktörlerine ve memurlarına, daha başka bir ifadeyle sosyal devletlerine daha fazla önem atfetmektedir. (Özkaral ve Çalışkan, 2020: 141) Bu bağlamda, 21. yüzyıl, sosyal devletin gelişmeye devam ettiği bir dönem olacak gibi gözükmektedir. Türkiye’de tüm bu gelişmeler etkisini göstermektedir. Bu etkiler sosyal devletin işleyişine ilişkin sorunların artmasını sağlamaktadır.

Türkiye’de 1990’larda başlayan liberalleşme politikaları 2002 ile başlayan Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetleri ile devam etmiş ancak 2010’lu yıllarda devletçi politikalara ağırlık verilmeye başlanmıştır. Bu dönemde devletin, devletçi paradigmanın ve dolayısıyla sosyal devlet imgesinin güçlenmesini sağlayan gelişmeler arasında “*terör sorunu, darbe girişimleri, sığınmacı meselesi, ekonomik krizler, Covid 19 pandemisi sırasında ortaya çıkan kamu sağlık sistemi ihtiyacı, depremler başta olmak üzere tüm afetler, Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri’nin, birbirinden farklı nedenlerle de olsa, Türkiye’nin belli başlı kaygılarını eşitlikçi bir düzeyde ele almama tavırları, bunun yanı sıra 21. yüzyılda devletçi politikalarla güçlenen Rusya ve Çin örneklerinin göze çarpması*” gibi birçok unsur sıralanabilir. Bunların yanında internetin gelişmesiyle birlikte sosyal iletişim ve farkındalık artmış, bu da insanların devletten talep ettikleri unsurların artmasına zemin hazırlamıştır. Tüm bu gelişmelerin yanı sıra Türkiye’de kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engellilere dönük pozitif ayrımcılığın benimsenmesi zorunluluğu sosyal devlet olgusunun gelişmesine katkı sağlamıştır (Özkaral ve Çalışkan, 2020: 142).

Bu çalışmada, yukarıdaki gelişmelere ek olarak, Türkiye’de sosyal devlet ilkesinin işlemesine yönelik karşılaşılan sorunlar irdelenecektir. Türkiye’deki sosyal devlet ilkesinin işlemesinde ortaya çıkan *bireysel, kültürel, sosyolojik, bürokratik, anayasal ve küresel* somut sorunlar ve bu sorunların çözümleriyle ilgili görüşler/öneriler aktarılacaktır. Buna göre, Türkiye’de sosyal devlet ilkesinin işleyişine ilişkin personel azlığı, personel motivasyonu eksikliği, kurumlar arası yetki ve görev karmaşası, özellikle seçim dönemlerinde ortaya çıkan ve tüm partilerde kendini gösterebilen popülist sosyal devlet uygulamalarının olumsuz yönleri gibi sorunlar; bakanlık örgütlenmesi önerisi, yeni mevzuat oluşturulması ve insan kaynakları yönetimindeki yeni tekniklerin uygulanmasının önerilerle birlikte ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Devlet, Kamu Politikaları, Kamu Hizmeti.

FUNDAMENTAL PROBLEMS REGARDING THE OPERATION OF THE SOCIAL STATE PRINCIPLE IN TURKEY

It is accepted that the main purpose of the social state is to increase the welfare levels of all its citizens. The level of welfare aims to achieve a level that occurs human dignity with compulsory insurance, wage and employment policies. In addition, the vulnerable segments of the society are supported through social security, health and education policies, and it is aimed to meet their needs, even if at a minimum level. In Turkey, many problems are encountered in the implementation of the social state principle, which has such a rich legal infrastructure. Solving these problems is among the most important issues of public administration. Especially in recent years, with the transition to the digital finance era, reducing social injustice stands out as the most important agenda item. In this study, the problems encountered in the functioning of the social state principle in Turkey will be examined. Problems and suggestions will be discussed among the individual, cultural, sociological, bureaucratic, constitutional and global paradigms that arise in the functioning of the social state principle in Turkey. Accordingly, problems related to the functioning of the social state principle in Turkey, such as personnel shortage, lack of personnel motivation, confusion of authority and duties between institutions, and the negative aspects of populist social state practices that emerge especially during election periods and can manifest themselves in all parties. The proposal for ministry organization, the creation of new legislation and the implementation of new techniques in human resources management will be discussed as new perspectives.

Keywords: Welfare State, Public Policy, Public Service.

Kaynaklar

Briggs. A. (1961). The Welfare State at Historical Perspective. Archives Europeennes de Sociologie, 2 (2), ss: 221-258.

Özdemir, S. (2007). Küreselleşme Sürecinde Refah Devleti. İstanbul: İTO Yayınları.

Göksu, V. (2023). Sosyal Devletin Anatomisi. Konya: Çizgi Kitabevi.

Özkara, M. ve alışkan İ. (2023). Türkiye’de Sosyal Devlet: Yasal Zemin ve Uygulamalar. İ.:
“Sosyal Devletin Anatomisi, Ed. Vahap Göksu” Konya: izgi Kitabevi.

WILLIAM JAMES'İN İNANMA İRADESİ ÜZERİNDEN İHTİYAT İLKESİNİ YENİDEN OKUMAK

Gülşen YAYLI¹

Çevre politikası, doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve çevrenin korunması amacıyla hükümetler, kuruluşlar ve uluslararası kurumlar tarafından oluşturulan yasa, düzenleme ve stratejiler bütünüdür. Çevre politikası, doğal çevreyi korumak, kirlenmeyi önlemek, biyolojik çeşitliliği sürdürmek ve insan sağlığını korumak için çeşitli önlemler ve uygulamalar içerir. Çevre politikasının belirlenme sürecinde oluşturulacak yasal ve kurumsal çerçevenin inşasında öne çıkan ilkeler ise sürdürülebilir kalkınma ilkesi, ihtiyat ilkesi, kirleten öder ilkesi, katılımcılık ilkesi, entegre yönetim ilkesi, önleme ve azaltma ilkesi ve bütüncüllük ilkesidir.

Gerek ulusal hükümetler ve gerekse uluslar üstü yapılar çevre politikasına ilişkin gerçekleştirecekleri düzenlemelerde çoğu zaman bu ilkelere göre pozisyon alırlar. Çevre politikası ilkeleri, içerdiği kolluk yetkisi ve özellikle de ekonomik yararı sınırlandıran boyutu nedeni ile hükümetler başta olmak üzere tüm politika aktörleri bakımından üstün kamu yararının belirlenmesinde zor tercihler içermektedir. Bir yanda çevrenin korunmasını önceleyen çevre politikası ilkeleri diğer taraftan da ekonomik yararın sınırlandırılmasını içerdiği için hükümetler bakımından çevrenin korunmasını mı yoksa ekonomik yararı mı öncelemeleri gerektiği noktasında derin bir dikotomi içermektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler başta olmak üzere ekonomik refahın artırılmasını öncelikli kamu politikası tercihi olarak belirleyen ülkeler açısından bu durum daha da belirgin hale gelmektedir. Birçok uluslar üstü kurum ve ulusal hükümet çevre politikasını oluştururken özellikle “ihtiyat” ilkesine karşı biraz daha ihtiyatlı yaklaşma eğiliminde olmuşlardır.

İhtiyat ilkesi, çevre politikalarında ve sürdürülebilir kalkınmada önemli bir prensip olarak kabul edilir. Bu ilke, bilimsel belirsizlik durumlarında çevresel zararların önlenmesi amacıyla önleyici tedbirlerin alınmasını öngörür. İhtiyat ilkesi, çevresel riskler ve zararlar konusunda tam bilimsel kesinlik bulunmadığında da ciddi veya geri dönülemez zararların önlenmesi amacıyla önleyici

¹ Öğr. Gör.Dr, Kırıkkale Üniversitesi, gulsenyayli@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-5579-2330>.

tedbirler alınmasını önerir; çevre ve insan sağlığı üzerindeki potansiyel olumsuz etkilerin engellenmesi için proaktif ve koruyucu bir yaklaşımı teşvik eder.

İhtiyat ilkesinin temel unsurları: bilimsel belirsizlik, ciddi ve geri dönülemez zararlar, önleyici tedbirler alma ihtiyacı ve kamu ve çevre sağlığının korunmasıdır. Bilimsel belirsizlik unsurunun bir sonucu olarak çevresel veya sağlık riskleri konusunda tam bilgi veya kesinlik bulunmadığında dahi önleyici tedbirler alınması engellenmemelidir. Bilimsel belirsizlik unsurunun doğurduğu geniş alan ciddi ve geri dönülemez zararlar unsuru ile sınırlandırılmaktadır. Buna göre potansiyel zararların ciddi ve geri dönülemez olması durumunda ihtiyat ilkesi uygulanır. Risklerin değerlendirilmesi ve minimize edilmesi esastır. Önleyici tedbirlerin gereği olarak zararın gerçekleşmesini beklemek yerine, zarar verme potansiyeli olan faaliyetlerin önlenmesi amaçlanır. Dolayısı ile önleyici tedbirler, çevresel yönetim ve politika geliştirme süreçlerinde önemli bir rol oynar. İhtiyat ilkesinin kişi hakları üzerinde oluşturması potansiyel riskleri gidermek ve ekonomik yarar ile çevre hakkı dikotomisinde üstün kamu yararının belirlenmesinde insan sağlığı ve çevrenin korunması önceliklidir. İhtiyat ilkesine göre oluşturulacak çevresel politikalar kamu yararı gözetilerek oluşturulur.

İlkenin uygulamasının gerektirdiği proaktif yaklaşım nedeni ile zaten ekonomik yarar ve çevre hakkı dikotomisinde çoğunlukla ekonomik yarar tarafında pozisyon alma eğilimde olan hükümetlerin ihtiyat ilkesini bir kamu politikası ilkesi olarak benimsemedikleri görülmektedir. Her ne kadar ihtiyat ilkesi başta AB olmak üzere pek çok Avrupa ülkesi için çevre politikasının temel ilkelerinden biri gibi görünse de aralarında Türkiye, ABD, Kanada gibi ülkelerin de bulunduğu kimi ülkeler tarafından uygulanmamaktadır.

Bir çevresel yatırımın çevreye olan zararının öngörülebildiği ve kesin olarak bilindiği durumlarda önleme ilkesi gereğince ilgili yatırımın ancak çevre dostu uygulamalar/yatırımlar yolu ile çevreye olan zararının ortadan kaldırılması özellikle ÇED süreçleri ile sağlanmaktadır. Oysa bazı yatırımların ve politika kararlarının çevreye olası etkileri bilimsel olarak kestirilememektedir. Bu durumda ise hükümetler bilimsel kesinliğin olmadığı bu tür durumlarda şayet ihtiyat ilkesini kabul etmişler ise o yatırımdan vazgeçmekte; ihtiyat ilkesini kabul etmemişler ise o yatırıma devam etme kararı vermektedir. Özellikle ABD'nin Trump yönetimi döneminde Paris iklim anlaşmasından çekilme gerekçeleri arasında iklim değişikliği ve küresel ısınma ilişkisine dair

yeterli bilimsel delil olmadığı iddiasıdır. Bu tutum ise ihtiyat ilkesini bir çevre politikası ilkesi olarak daha çok görünür kılmıştır.

İhtiyat ilkesinin özellikle “bilimsel belirsizlik” kriterinin felsefe literatüründe “doğruluk değerinin yeterli deliller ile belirlenemediği konularda rasyonel tavrın ne olduğu” tartışmaları bağlamında ele alınması mümkündür. İnanç Ahlakı ve İnanma İradesi argümanları dini inançların rasyonellik kriterlerini tartışan önemli argümanlardır. Her iki argüman da “Dini inançlar rasyonel midir/doğru olduklarını gösteren yeterli deliller var mıdır? Yeterli deliller ile desteklenmeleri zorunlu mudur? Yeterli delillerle desteklenmeseler de dini inançları benimsemek rasyonel midir?” soruları etrafında şekillenir.

İnanç Ahlakı argümanının özünü oluşturan “herkes için, her zaman, her yerde yetersiz delile dayanarak inanmak yanlıştır” şeklindeki Clifford ilkesi, yeterli deliller ile desteklenmeyi rasyonelliğin zorunlu şartı olarak belirler. Daha açık bir ifade ile W. K. Clifford katı delilci/rasyonel bir tavır benimser. Bu bağlamda değerlendirilecek olursa: herhangi bir çevre politikası kararı alırken öncelikle kararın doğru olup olmadığını gösteren deliller incelenmelidir. Ve karar ile ilgili deliller %90’dan daha fazla bir oranla o kararın doğru olduğunu göstermek zorundadır. Çevre politikası kararı, bu koşulları sağlıyorsa uygulanabilir. İnanç Ahlakı argümanına göre “bilimsel belirsizlik” özelliğinden dolayı ihtiyat ilkesi benimsenebilir bir çevre politikası ilkesi olma özelliğine sahip değildir. Zira W.K.Clifford’ın katı delilciliği bilimsel belirsizliği reddeder. O’nun mutlak rasyonelliğinin gereği olarak hakkında yeterli delilin olmadığı konu ve kararlardan vazgeçmek zorunludur. Dolayısı ile küresel ısınma ve iklim değişikliği gibi konularda insan faaliyetlerinin bu dışsallıkları ürettiğine dair güçlü bir literatür olmasına karşın bazı bilim insanları da iklimin kendi doğal seyrinin sonucu olduğunu ileri sürmektedir. Bu çelişik durumda karbon salımlarının sınırlandırılması yönündeki iklim değişikliği ile mücadele politikaları içeren başta Paris iklim anlaşması gibi anlaşmalara taraf olmak gereksizdir. Nihai olarak Clifford ilkesi, ihtiyat ilkesini reddeder.

Diğer taraftan Clifford ilkesinin eleştirisi olarak William James’in temellendirdiği İnanma İradesi argümanı inancın rasyonelliği tartışmalarında ılımlı bir tavır benimser. İnanma İradesi argümanına göre epistemik özne bazı durumlarda hakkında yeterli delile sahip olmasa da inanma hakkına sahiptir; inanması rasyoneldir. W. James öznenin inanma hakkını epistemik belirsizlik ve

hakiki tercih kavramları ile sınırlandırır. Öznenin inancına konu olan önermenin doğruluk değerini belirleyen delillerin olmaması durumunda önerme epistemik açıdan belirsizdir. Yani bu önermeye inanmak rasyonel değildir. Ancak önerme, özne için hakiki bir tercih ise tutkusal doğasına dayanarak özne önermeye inanma hakkına sahiptir. Hakiki tercih canlı, önemli ve zorunlu kriterlerinin hepsine aynı anda sahip olmalıdır. canlılık kriteri, özne ile önerme arasındaki olumlu ilişkiyi ifade eder. Özne için önerme canlı ise inanılabilirlik potansiyeline sahiptir; öznenin zihninde karşılığı vardır; özne için anlamlıdır. Önemli olma kriteri ise öznenin önermeye inandığı takdirde sonuçları itibariyle hayatında önemli etkilere sahip olabilecek türdendir. Başka bir ifadeyle özne önemli önermeye inanmayı tercih etmez ise o önermenin yol açtığı önemli ve olumlu sonuçlar ve etkilerden mahrum kalacaktır. Zorunluluk kriteri ise öznenin önerme ile ilgili tercihinin zorunlu olduğunu ifade eder. Başka bir ifadeyle öznenin önerme ile ilgili iki seçenekten birini tercih etmesi zorunludur; özne önermeye inanmalıdır ya da inanmamalıdır. İnanırsa önermenin doğruluğunu tasdik etmiştir. İnanmazsa da önermenin yanlışlığını tasdik etmiş olur. Üçüncü bir alternatif mümkün değildir.

Her ne kadar inanma iradesi argümanı bireysel inançlar ve kişisel kararlar üzerinde yoğunlaşıyor olsa da genellikle kamusal alanlarda ve potansiyel risklerin minimize edilmesi gereken durumlarda kullanılan ihtiyat ilkesini de desteklemektedir. Bilimsel belirsizlik durumlarında belirli bir konu ile ilgili alınacak kararlarda, alınacak kararın niteliği ve sonuçlarına göre belirsizlik yönünde karar almak daha rasyonel olabilir. Bunun için alınması gereken kararın önemli, zorunlu ve canlı olması gerekmektedir. Özellikle çevresel politikalar alanında yaşanan dikatomi zorunluluğa işaret ederken, çevresel riskler ile ilgili bilimsel belirsizliğe rağmen çevrenin korunması ve geliştirilmesinin taşıdığı olumluluklar ise kararın önemine vurgu yapar. Çevre koruma odaklı kararların merkezinde yer alan insanın çevresi ile olan ilişkisinin metabolik /organik bir ilişki niteliği taşıyor olması ise canlılık kriterini karşılamaktadır. O halde çevresel politikalar ile ilgili olarak çevrenin korunmasına yönelik uygulanacak bir politikanın uygulanması hususunda bilimsel bir belirsizliğin olması halinde uygulanacak politikanın politika hedefleri “canlı”, “önemli” ve “zorunlu” ise o politika bilimsel belirsizliğe rağmen uygulanmalıdır. Bu yargı ihtiyat ilkesinin tam anlamı ile içeriğini oluşturduğu gibi aynı zamanda İnanma İradesi argümanının da bir çıkarımı olarak yorumlanabilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta ihtiyat ilkesinin çevresel politikalar alanına özgü olduğu gerçeğidir. Ceza hukuku,

uluslararası ilişkiler, savaş hukuku gibi mutlak kesinliğin zorunlu olduğu politika alanlarında ihtiyat ilkesi uygulanamaz. Zira bu tür konularda canlı, önemli ve zorunlu olması gereken hakiki tercih mümkün değildir.

Anahtar Kelimeler: Çevre Politikası, İhtiyat İlkesi, İnanma İradesi Argümanı.

RE-EXAMINATION OF THE PRECAUTIONARY PRINCIPLE IN THE CONTEXT OF WILLIAM JAMES' THE WILL TO BELIEVE ARGUMENT

Environmental policy is both the management of natural resources and the total of the laws, regulations and strategies set by governments, organizations and international associations in order to protect environment. They aim at protecting natural environment and human health. They also take steps to prevent pollution and maintain biodiversity. In brief the environmental policy is the sum of precautions and practices of these aims. Sustainable development principle, precautionary principle, polluter pays principle, participation principle, integrated management principle, prevention and discounting principle and wholism principle are the outstanding ones.

In the philosophy of religion the discussion of the rationality of religious belief occupies a great place. And William James' the Will to Believe Argument is one the most significant arguments about the topic. He wrote the article as a response to William Kingdon Clifford's the Ethics of Belief. As a rigid evidentialist Clifford claims that one can only believe on sufficient evidence. In response to Clifford, James claims that one has a right to believe without sufficient evidence if the option is unique. In other words James defines unique option as the exception of the Ethics of Belief. This study aims to inquire into the precautionary principle with regards to the Will to Believe Argument. So in this context "Can precautionary principle be regarded as unique option? Can the scientific uncertainty of precautionary principle be ignored when the environmental issues are unique options?" will be discussed.

Keywords: Environmental Policy, Precautionary Principle, the Will to Believe Argument.

YEREL SİYASETİN ESNAFLAŞMASI: KIRIKKALE ÖZELİNDE 2019-2024 YEREL SEÇİMLERİ DÜZEYİNDE KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ

Refik YASLIKAYA¹
Saadet GADİRİ NİŞLİ²

Yerel yönetimler, temelde iki ana amaç etrafında örgütlenmiş kamu kurumlarıdır. Bu amaçlardan ilki yerel kamu hizmetlerini sunmaktır. Bu boyutuyla yerel yönetim, aynı merkezi yönetim gibi bir hizmet sunucusudur. Yerel yönetimlerin varlık gerekçelerinin ikincisini ise demokratik bir kurum olmaları oluşturur. Bu boyutuyla merkezi yönetimden ayrılırlar. Merkezi yönetimin doğası gereği yapamayacağı, “kamu hizmetlerini, hizmet alanların yararına ve onların tercihleri doğrultusunda, onların katılımlarıyla özelleştirebilme/çeşitlendirebilme” yeteneği yerel yönetimlerin ayırt edici vasıflarının başında gelir. Bu yönüyle bir “demokrasi açığını kapattıkları” ya da “devlet ile yurttaşlar arasındaki ilişkinin yeniden inşasını sağladıkları” söylenebilir.

Sözü edilen iki boyuta ilişkin kararlar, esas olarak bu kurumların seçilmiş karar ve yürütme organları eliyle alınır. Yürütme genellikle belediye başkanının şahsında somutlaşır. Bu iki organ arasındaki en önemli fark: yürütme organı olan başkanın sürekli aktif olarak çalışma, başka bir deyişle tam zamanlı mesai yapma zorunluluğunun bulunmasıdır. Ancak karar organı olan meclislerin aktif olarak sürekli çalışması, tam zamanlı mesai yapması genellikle mümkün olmaz. Çünkü karar organlarını oluşturan üyeler aynı zamanda kendi işleri olan ve geçimlerini sağlamak üzere bu işleri yapmak zorunda olan kişilerdir. Bu zorunluluğun bir sonucu olarak, zamanla karar organları içinde beyaz yakalı yüksek eğitilmiş grubun sayısı azalırken esnaf ve tüccar ağırlıklı bir yapı ortaya çıkmaya başlar.

Karar organı üyelerinin meslek yapısındaki değişimi göstermek üzere, Türkiye’nin yanı sıra farklı ülkeler üzerine yapılmış çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Türkiye özelinde konuya bakan çalışmalar genellikle belediye meclis üyelerinin meslek dağılımı üzerinden yapılmakta ve elli yıldan fazla geriye gidildiğinde bile dikkat çeken önemli bir veri sunmaktadır. Bu veri:

¹ Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı, refik@kku.edu.tr ORCID: 0000-0002-4419-2388

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, SBKY Kentleşme ve Çevre Sorunları

Türkiye’de belediye meclisleri içinde ağırlıklı olarak temsil edilen meslek grubunun esnaf ve tüccarlardan oluştuğudur.

Bu bildiri, sözü edilen literatüre Kırıkkale ili ve ilçeleri özelinde 2019 ve 2024 yerel seçimleri üzerinden karşılaştırmalı olarak katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışmada Yüksek Seçim Kurulu verileri yanında, il ve ilçe seçim kurulları ile belediyelere gidilerek belediye meclis üyelerinin meslekleri tespit edilmiş ve iki seçim düzeyinde karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Analiz sonucu elde edilen bulgulardan bazıları şunlardır:

- 2019 yerel seçimlerinde Kırıkkale genelinde (il merkezi ve ilçelerin tümü) seçilen 111 belediye meclis üyesinin 38 tanesi (%34,23) esnafken, 2024 yılında esnaf üye sayısı 31’e (%28,44) düşmüştür. 2024 seçimlerinde belediye meclislerinde ağırlıklı temsil 36 üyeye (%33,03) emeklilere geçmiştir. Ancak yine de 2024 seçimlerinde seçilen 109 belediye meclis üyesi içinde 31 üyenin esnaflardan oluşması literatürde sözü edilen “esnaflaşma” vurgusuna katkı sağlamaktadır.
- Kırıkkale genelinde 2024 yerel seçimleriyle oluşan belediye meclis üyeliklerinin parti dağılımına bakıldığında seçilen 31 esnafın (toplam seçilen 109 kişi içinde) yarıya yakın kısmının (15 üye) Ak Parti listelerinden seçilmiş olduğu gözükmemektedir. Ak Partiyi 9 üye ile MHP, 3 üye ile CHP ve YRP, 1 üyeye de BBP takip etmektedir.
- 2019 yılı ile karşılaştırıldığında 2024 yerel seçimlerinde esnaf grubundaki sınırlı azalmanın nedeni Kırıkkale il merkezinde (merkez ilçe) 2019 belediye seçimlerini kazanan Ak Partinin ağırlıklı olarak esnaf ve tüccar kesimine dayanan yapısı ve bu yapının 2024 seçimlerini kaybetmiş olmasıdır. 2024 seçimlerinde 31 üyeli Kırıkkale Belediye meclisinde çoğunluk, 19 meclis üyesiyle CHP’ye geçmiştir. CHP’li meclis üyeleri içinde yalnızca 2 kişi esnaftır.
- Kırıkkale belediyesinin 31 üyeli belediye meclisinde 2024 seçimleri sonrasında yalnızca 6 üye esnaftır. Bunların 2 tanesi CHP listelerinden seçilirken, 4 tanesi MHP listelerinden seçilmiştir. İlginç bir şekilde 2019 seçimleri sonrası oluşan mecliste 31 üyenin 9 tanesi esnaflardan oluşurken bu 9 esnafın 4 tanesi Ak Parti listelerinden kazanmış üyelerdir. 2024 seçimleri sonrası oluşan mecliste ise kazanan Ak Partili belediye meclis üyeleri arasında hiç esnaf bulunmamaktadır.
- İlçeler düzeyinde esnaf ağırlıklı meclis yapısının daha belirgin olduğu dikkat çekmektedir. 2024 seçimleri sonrası oluşan belediye meclisleri incelendiğinde, Yahşihan ilçesinde 15 üyenin 5’i,

Keskin’de 9 üyenin 8’i, Delice’de 9 üyenin 3’ü, Balıseyh, Çelebi, Karakeçili ve Sulakyurt’ta 9’ar üyenin 2’sinin esnaf olduğu görülmektedir. Esnafın en az olduğu belediye meclisi ise Bahşılı’dadır. 9 üyenin yalnızca 1 tanesi esnaftır.

Esnaf, tüccar ya da serbest meslek sahibi olarak tanımlanan meslek gruplarının belediye meclisleri içerisinde ağırlıklı kütleyi oluşturmasının pek çok nedeni bulunmaktadır. Bu nedenlerin başında siyasi partilerin kendi oy tabanları içinden en fazla oyu alabileceğine inandıkları adayları seçmeleri gelmektedir. Seçim sisteminin yapısı ikinci önemli nedendir. Türkiye’de yerel seçimlerde vatandaşlar -bağımsız adaylar hariç- belediye meclis üyelerini seçerken, partilerin hazırladıkları listelere toplu olarak oy vermektedir. Oy veren vatandaşın tercih imkanını kısıtlayan bu sistem nedeniyle, parti tercihi vatandaş tercihinin önüne geçmektedir. Öte yandan yerel seçimler, belediye meclis üyesi adayların kim olduğundan çok belediye başkan adaylarının kim olduğu sorusu etrafında şekillenmektedir. Başka bir deyişle karar organı üyelerinin kim oldukları, eğitimleri ya da meslekleri gibi değişkenler başkan adayının özellikleriyle karşılaştırıldığında ikinci planda kalmaktadır.

Oysa, seçimlerle oluşan meclisin yapısı en az başkanın kim olduğu kadar önemlidir. Çünkü meclis, karar organı olarak toplumun kesimlerini yansıtmaya, temsil etme özelliğine sahiptir. Özellikle belli meslek gruplarının mecliste yüksek oranda temsili, meclisin genel temsil ediciliğinin zayıflaması anlamına gelmektedir. Öte yandan belli meslek gruplarının toplumdaki gerçek ağırlığını aşan oranda meclis temsili, yerel düzeyde alınan kararlarda, bu grup lehine ayrımcılık yapılması ya da kollarılması gibi sonuçları ortaya çıkarma potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Yerel siyaset, Yerel Siyasetin Esnaflaşması, Belediye Meclisleri, 2024 Yerel Seçimleri, Temsil.

THE ARTISANSHIP OF LOCAL POLITICS: A COMPARATIVE ANALYSIS OF THE 2019-2024 LOCAL ELECTIONS IN KIRIKKALE

Decision-making bodies of Turkish municipalities are the municipal councils. There exists an extensive body of literature examining the professions of the members constituting these municipal councils. This paper aims to contribute to the literature. A comparative analysis has

been conducted on the professions of municipal council members elected in the 2019 and 2024 local elections across the province of Kırkkale. The analysis reveals that, although there was a decrease in the number of tradesmen in the municipal councils in the 2024 elections in Kırkkale, this decrease was limited in scope.

Keywords: Local Politics, The Artisanship Of Local Politics, Municipal Councils, 2024 Local Elections, Representation.

KENTSEL DÖNÜŞÜM VE TOPLU YAPILAŞMA AÇISINDAN İNŞAAT TAMAMLAMA SİGORTASI VE DASK

Hikmet KAVRUK¹

Bu çalışma Türkiye’de özellikle deprem sonrası yeniden yapılaşma ve kentsel dönüşüm projeleri ile canlanan inşaat sektörü ve binalaşma çabaları açısından sigorta sisteminin zorunlu olarak ve bina ölçeğinde uygulanması gerektiğini önermek ve açıklamak üzere hazırlanmıştır. Burada işlenecek sigorta türü, inşaat tamamlama sigortası ve deprem sigortası olarak bilinen DASK (Doğal Afet Sigortaları Kurumu)’tır.

28/05/2014 tarih ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun, tüketicinin konutunu peşin veya taksitle ödemesini “Ön Ödemeli Konut Satışı” olarak düzenlemiştir. Bu Kanuna dayalı olarak çıkarılan Ön Ödemeli Konut Satışları Hakkında Yönetmelik de 27/11/2014 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Yönetmeliğin 12. Maddesinde “Satıcının konut satışına başlamadan önce, konut adedi otuz ve üzerinde olan projeler için bina tamamlama sigortası yaptırması veya Banka teminat mektubu, Hak ediş sistemi, Bağlı kredi ile teminat veya bakanlığın uygun göreceği başka bir yöntem ile teminat sağlanması istenmiştir. Görüldüğü üzere inşaat tamamlama sigortası zorunlu değildir. Müteahhittin alıcılara bir teminat vermesi istenmiştir. Bu teminat sigorta olabileceği gibi diğer sayılan yollardan biri ile de yapılabilecektir.

İnşaat tamamlama sigortası, Ön ödemeli konut satış sistemlerinde ve kentsel dönüşüm projelerinde, alıcıların mağduriyet yaşamamaları ve yaptıkları ödemeleri teminat altına alabilmeleri için oluşturulan bir sigorta sistemidir. Müteahhidin veya inşaat firmasının, inşaatın tamamlanmasına ilişkin taahhütlerini yerine getirmemesi ya da getirememesi durumunda alıcıların yaptığı ödemeleri garanti altına almaktadır. Diğer taraftan inşaat tamamlama sigortası inşaatın yapım aşamasında doğabilecek her türlü ani, beklenmedik kazaları, kayıp ve hasarları karşılamaktadır. Her türlü doğal afet, yangın, hırsızlık, sabotaj, hava taşıtları çarpması, kötü işçilik, ihmâl, insan hataları zorunlu teminatlar içinde yer almaktadır. İnşaat tamamlama sigortası, hem inşaat firmalarını ve müteahhiti ve hem de daire sahiplerini koruyan bir sigorta ürünüdür.

¹Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hikmet.kavruk@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7860-585X

Bu sigorta sayesinde sigortalılar inşaat firmasının keyfi davranışlarından korunur.

Müteahhittin ölümü, kaçması, işi sürüncemede bırakması veya iflası gibi nedenlerle ve ardından yargısal süreçleri sebebiyle uzun yıllar yarım kalmış bina iskeletleri halindeki inşaatlar sürekli karşılaşılan bir olgudur. İnşaat tamamlama sigortası, özellikle kentsel dönüşüm projeleri ve toplu konut inşaatı projelerinde, protokolde yazan şartlara uyulmaması halinde başka bir inşaat firması ile sözleşme yaparak, inşaatın tamamlanması garantiler. İnşaat sigortası yaptırmak, inşaat sahibi veya müteahhittin sorumluluğundadır.

2012 yılında hazırlıkları yapılan ve 2014 yılında 6502 sayılı Kanuna bir madde olarak giren “inşaat tamamlama sigortası” ne müteahhitler ne de sigortacılar tarafından fazla rağbet görmemiştir. Sigorta şirketlerini inşaat tamamlama sigortasını yapmaktan uzak tutan şirketin teminat sorunu yani reasürans sorunudur. Ağustos 2019’da kurulan Türk Reasürans Anonim Şirketi, vereceği reasürans desteği ile bu sorunu çözecek durumdadır.

İnşaat tamamlama sigortası bina yapımına başlandığında tıpkı motorlu taşıtlardaki zorunlu trafik sigortası gibi zorunlu olmalıdır. Bu teminat hem müteahhit hem alıcılar ve hem de çevre sorunları açısından bir temel teminattır. Bu teminatın yanında müteahhit, kanunun saydığı diğer teminat türlerinden birini daha sağlayabilmelidir. İnşaat tamamlama sigortası sayesinde, müteahhittin ölümü, iflası, kaçması, yavaşlatması, sürüncemede bırakması hallerinde yargısal sürece dahi ihtiyaç olmadan sigorta aracılığıyla yeni bir müteahhide tamamlatılabilmelidir. Sigorta firması inşaatın her bir aşamasında sigortaladığı inşaatın gelişim seyri açısından denetleyebilecektir. Müteahhit de her bir aşamada sigortalanan inşaatın durumunu gelişim raporu hazırlayarak belediye, bakanlık, sigorta firması ve paydaşları olan bina ortaklarına da işletebilmelidir.

Mevcut durumda belediye kurulu yerlerde imarlı ruhsatlı mesken ve işyerleri için DASK zorunludur. Ancak bu zorunluluk bina için değil, binanın müstakil birimleri olarak mesken ve işyerleri için ayrı ayrı zorunluluktur. Binada kaç mesken var ise ayrı ayrı DASK yaptırmak durumundadır. Ancak DASK’ın yapılıp yapılmadığını tapu işlemi veya elektrik su aboneliği sırasında kontrolü mümkün olabilmektedir. Bu işlemler yoksa sigorta büyük ölçüde yaptırılmamaktadır.

DASK’ın konut ölçeğinden bina ölçeğine çekilmesi daha tutarlı olacaktır. Çünkü bir deprem

anında konutların değil binanın yıkılması söz konusudur. Yani depremde bina yıkılır, içindeki konut değil. Bu nedenle deprem sigortasının bina için olması gerektiği düşünülmektedir. Bina içindeki konutlar ise konutları için konut sigortası yuva sigortası vs yaptırabilirler.

Bina inşaat halindeyken de depreme yakalanabilir. Bu nedenle, DASK bina inşaat izniyle başlatılmalı, müteahhit başlatmalı, iskân ruhsatı alındığında bina yönetimince zorunlu olarak devam ettirilmelidir. Yani DASK primleri binanın ortak gider kalemlerinden biri olmalıdır. DASK tıpkı motorlu taşıtlardaki “zorunlu trafik sigortası” gibi zorunludur. Uygulaması konut ölçeğinde değil, bina bütünlüğünde olmalıdır. Binanın konut ve iş yeri olarak kullanılan üniteleri binanın ortak gider kalemi olarak düzenlenebilecek DASK giderine aidat içinde muhatap olmalıdır. Bina bütünlüğünde olduğundan sigorta primleri de düşük tutulabilmelidir. Bina yönetimi bu kalemin aylık prim ödemesinden sorumlu olmalıdır.

Riskler, binanın yapımının her aşamasında inşaat tamamlama sigorta sistemiyle üstlenilebilir. Sigorta eksperleri sürecin her aşamasında inşaatı denetleyebileceklerdir ki bu garanti anlamına gelecektir. Binanın periyodik denetimini merkezi ve yerel idare, odalar, üniversiteler, sigorta acentesi yapabilmelidir. İskanı sonrasında da binanın afet dirençlilik denetimi ise sigorta acentesi tarafından periyodik sürelerde (örneğin her beş yılda bir) analizle yapılmalıdır.

Bina birden çok müstakil kullanıma yönelik olduğundan sosyal bir yapıdır. Sosyal yapılarda DASK konutlar için değil bina bütünü için Bina Afet Sigortası olarak yapılmalıdır. Zorunlu bina afet sigortası primleri bina tamamlanana kadar müteahhit tarafından, ruhsat sonrası da mülk sahiplerince aidat içinde ödenebilir.

Anahtar Kelimeler: Bina Tamamlama Sigortası, DASK, Kentsel Dönüşüm, Toplu Yapılaşma

CONSTRUCTION COMPLETION INSURANCE AND TCIP IN TERMS OF URBAN TRANSFORMATION AND MASS CONSTRUCTION

This study has been prepared to propose and explain that the insurance system should be implemented compulsorily and at the building scale in terms of the construction sector and building endeavours that have been revitalised with post-earthquake reconstruction and urban

transformation projects in Turkey. The type of insurance to be covered here is TCIP (Natural Disaster Insurance Pool), which is known as construction completion insurance and earthquake insurance.

Due to reasons such as the death, escape, procrastination or bankruptcy of the contractor and subsequent judicial processes, constructions in the form of unfinished building skeletons for many years are a phenomenon that is constantly encountered. Construction completion insurance, especially in urban transformation projects and mass housing construction projects, guarantees the completion of the construction by contracting with another construction company in case the conditions written in the protocol are not complied with. It is the responsibility of the construction owner or contractor to take out construction insurance.

Currently, TCIP is compulsory for dwellings and workplaces with zoning licences in municipalities. However, this obligation is not compulsory for the building, but separately for the dwellings and workplaces as individual units of the building. . However, it may be possible to check whether TCIP has been made during the title deed process or electricity and water subscription. If these transactions are not available, the insurance is largely not taken out.

The building is a social structure since it is intended for multiple detached use. In social buildings, TCIP should not be provided for dwellings but for the whole building as Building Disaster Insurance. The premiums of compulsory building disaster insurance can be paid by the contractor until the building is completed and by the property owners after the licence in the dues.

Keywords: Building Completion Insurance, TCIP, Urban Transformation, Mass Construction.

AFET YÖNETİMİNDE ÖĞRENEN ÖRGÜTLERİN İŞBİRLİĞİ VE KOORDİNASYONUNA YÖNELİK BİR DEĞERLENDİRME

Alper ÖZMEN¹
Özgür ÖNDER²

Afet yönetimi, afetlere karşı yürütülecek tüm faaliyetlerin planlama, yönlendirme, koordinasyon eksenli olarak devletin tüm kurum ve kaynaklarıyla yönetildiği kompleks ve çok aktörlü bir hizmettir. Afet yönetiminin tüm aşamalarını bir bütün olarak düşünmek, afet öncesi, sırası ve sonrasında önceden belirlenen tutum ve yöntemleri kamusal örgütlerin etkin ve hızlı bir şekilde uygulayabilme kapasitesi zararın azaltılmasında önemli bir role sahiptir.

Afet anında örgütün çevresi basitten karmaşıklığa, durağandan dinamikliğe değişiklik gösterir. Bundan dolayı örgütün afet öncesi risklerin azaltılmasına yönelik tedbirleri saptama, tehlike türlerini belirleme, kapasite geliştirme, tüm yönetim kademelerine eşit sorumluluk tanımlama ve halkın gönüllü katkı sunma girişimlerine açık sistemleri kurması gerekir. Bu çerçevede sistematik problem çözme yeteneklerine sahip olan, kendi kendine bilgi transfer eden, yeni bilgiler elde ederek, kendi ve başkalarının tecrübelerinden öğrenen örgütler önemli sinyalleri görerek krizi kontrol altına alma, resmin tüm parçalarına hakim olma konusunda süreci doğru yönetebilirler.

Çevre koşullarından bağımsız bir şekilde afetin yönetilmesi zordur. Afeti sosyolojik, psikolojik, fiziksel, araşsal ve bilimsel açıdan yönetecek sistemlere ihtiyaç bulunmaktadır. Bu bağlamda zihinsel ve örgütsel yönden aralarında ağ bağlantısı kurulacak modellerin desteklenmesi afetin yönetilmesini kolaylaştırabilir. Merkezi yönetim ve yerel yönetim koordinasyon birimleri, maden arama kurtarma ekipleri, ulaşım ve lojistik kanallarını etkin kullanan gruplar, acil yardım ve müdahale kurumları öğrenen stratejiyi kullanarak potansiyel kabiliyetlerini geliştirme ve hızlı organize olma yoluyla afetin yönetiminde ciddi bir başarı elde edebilirler.

Türkiye’de 6 Şubat 2023 tarihinde 11 ili etkileyen Kahramanmaraş/Pazarcık merkezli depremlerde 50.000’in üzerinde insanın hayatını kaybettiği ve çok sayıda kişinin de yaralandığı bir felaket yaşanmıştır.

¹ Prof. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi, aozmen@ogu.edu.tr, ORCID:0000-0002-4185-4382

Siyasi iktidar tarafından afet bölgesi içindeki illere koordinasyonu sağlamak üzere bakan vali ve kaymakam görevlendirilmiş ancak buna rağmen koordinasyonun istenildiği gibi tesisi mümkün olamamıştır. Şüphesiz afet alanlarının geniş bir coğrafyayı kapsamaları ve depreme hazırlığın zayıf olması, profesyonel birimlerin yetersizliği ve koordinasyon sorunları müdahalenin gecikmesine ve aksamasına sebebiyet vermiştir.

Afet anında sahaya etkili ve hızlı ulaşan, emir-komuta zincirini aktif yürüten, teknik becerisi yüksek motive örgütler, görev ve sorumluluk dağılımını bilgi ve deneyim ekseninde yaparak stratejik ittifaklar oluştururlar. Öğrenme basamaklarını anlayıp değerlendiren, izleyip geliştiren, yöneten, grup üyelerinin tamamı için basit öğrenme adımları oluşturan örgütler; kendisi ve çevresini dönüştürme potansiyeli gösterir. Sorunları düzenli olarak çözen, tecrübe elde etmek için yeni yol ve yaklaşımlara yönelen, kendi düşünce ve deneyimleriyle farklı bilgi ve tecrübeleri bütüncül olarak ele alarak geliştireceği iyi uygulama örneklerini öğrenen ve bunu örgüt içi tüm aktörlere aktaran örgütler, afete karşı sistematik çözümler sunabilirler.

Sürekli değişen ve belirsiz çevrenin olduğu afet durumunda örgütlerin hızlı adaptasyon kabiliyetine sahip olması son derece önemlidir. Afet öncesi, anı ve sonrasında örgütlerin yaşadıkları deneyimlerden öğrenerek süreçlerini geliştirmeleri ve iyileştirmeleri, gelecekte ortaya çıkması muhtemel afetlere daha etkili yanıt verebilmelerini sağlayacaktır. Bu çerçevede öğrenen örgütlerin afet yönetiminde deneyimlerden öğrenmesi, bilgi paylaşımını etkili yapması, hızlı uyum sağlama yeteneği göstermesi, yenilik ve sürekli gelişime önem vermesi, etkin bir geribildirim mekanizması kurması; krizlere karşı daha dirençli ve hazırlıklı olunmasını mümkün kılar. Özellikle afet sonrası yapılacak analitik değerlendirmelerle geçmişte yapılan yanlış uygulama ve stratejilerden ders alınması, hata tekrarına düşmemek için yeni yaklaşım ve stratejiler belirlenmesi deneyimlerden elde edilen öğrenmeye işaret eder. Kazanılan bilgi ve tecrübenin örgütün kendi içinde ve dış paydaşlarıyla paylaşılması; deneyimin sistemin tüm aktörlerince anlaşılması ve kullanılabilir hale gelmesini tesis edecektir. Ayrıca afetlerin her birinin karakterinin birbirinden bağımsız olması, değişen çevresel şartlara hızlı uyarlanan örgütlere ihtiyaç gösterir. Bu yönüyle öğrenen örgütler, yeni çevresel şartlara hızlı adapte olan, gerektiğinde afete yönelik müdahale planlarında ve örgüt yapısında değişikliklere gidebilen

² Prof. Dr., Kütahta Dumluöınar Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi, ORCID No: 0000-

organizasyonlardır. Öğrenen örgütleri yalnızca geçmiş tecrübelerinden ders çıkarıp faydalanan yapılar olarak görmek, sınırlı bir değerlendirmedir. Çünkü öğrenen örgütler aynı zamanda bilimsel ve teknolojik gelişmelerden yararlanarak afet yönetimine yeni araç ve stratejiler katan yenilikçi yapılardır. Bu organizasyonlar, afete müdahale süreçlerinde sistemin tüm unsurlarından alacakları geribildirimlerle öğrenme ve gelişimlerini güncelleyerek organizasyonel ve operasyonel anlayışlarını iyileştirmeye odaklıdırlar.

Örgütlerin yaratıcılık ve çevreyle uyum sağlama yeteneğini artırmasını sağlayan öğrenen örgütler, yeni bilgi ve anlayışları etkili bir biçimde kullanarak davranışlarını değiştiren yapılardır. Ulaşılması hedeflenen sonuçların oluşması için kapasitelerini sürekli olarak artırma, birlikte öğrenmeyi öğrenme yönleriyle ön plana çıkarlar. Bilgiyi rasyonalize ederek kolay anlaşılabilir bileşenlere dönüştürülmesinde öğrenen örgütler karmaşıklığı basit hale getirebilirler. Bilgisizlik ve bu bağlamda yanlış durum okuması, kaosun büyümesine sebep olabilir. Bu çalışmanın amacı, afet yönetiminde merkezi ve yerel yönetim birimleri ile sivil toplum örgütlerinin öğrenen örgütler temelinde yapılanarak işlevsel uzmanlaşma ve etkili koordinasyonu sağlayabileceklerini tartışmaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kapsamında literatür taraması yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Öğrenen Örgütler, Kamu Yönetimi, İşbirliği, Koordinasyon.

AN EVALUATION OF COOPERATION AND COORDINATION OF LEARNING ORGANIZATIONS IN DISASTER MANAGEMENT

Disaster management is a complex and multi-actor service in which all activities to be carried out against disasters are managed with all the institutions and resources of the state on the basis of planning, direction and coordination. Considering all stages of disaster management as a whole, and the capacity of public organizations to implement predetermined attitudes and methods before, during and after disasters, has an important role in reducing the damage.

In the event of a disaster, the organization's environment changes from simple to complex, from static to dynamic. Therefore, the organization should establish systems that are open to the

initiatives of determining the measures to reduce the risks before the disaster, determining the types of hazards, building capacity, defining equal responsibility to all management levels, and voluntary contribution of the people. In this context, organizations that have systematic problem-solving abilities, transfer information to themselves, acquire new information, and learn from their own and others' experiences, can see important signals and manage the process correctly in controlling all parts of the picture.

Learning organizations are closely related to sudden and big changes in environmental conditions. These organizations, which enable organizations to increase their creativity and ability to adapt to the environment, are structures that change their behavior by effectively using new knowledge and understanding. They come to the forefront in terms of constantly increasing their capacity and learning to learn together in order to achieve the desired results. By rationalizing knowledge and transforming it into easily understandable components, learning organizations can simplify complexity. Ignorance and, in this context, incorrect status reading can cause chaos to grow. The aim of this study is to discuss whether central and local government units and non-governmental organizations can achieve functional specialization and effective coordination by structuring on the basis of learning organizations in disaster management. In the study, a literature review will be made within the scope of qualitative research method.

Keywords: Disaster, Learning Organizations, Public Administration, Cooperation, Coordination.

İKİ KARDEŞİN HİKÂYESİNDEN İKİ COĞRAFYANIN HİKÂYESİNE: LİMONATA FİLMİ ÜZERİNE DÜŞÜNMEK

Orse DEMİREL¹

Limonata filminde, babaları aynı, anneleri farklı olan, biri Türkiye’de İstanbul - Kocamustafapaşa’da diğeri Kuzey Makedonya - Manastır’da uzun yıllar boyunca birbirinin varlığından habersiz yaşayan iki kardeşin, ölüm döşeğindeki babalarının son arzusu ile bir araya gelmeleri ve sonrasında gelişen ilişkileri anlatılmaktadır. Birbirini tanımadan büyüyen, Balkanlar ve Anadolu gibi birbirine hem zıt hem de çok benzer karakterlere sahip iki kardeşin hikâyesi, arka planda taşıdığı coğrafi özelliklerle filmi farklı okumalara açık hale getirmektedir. Sinemanın yarattığı çok boyutlu yapı, sosyal bilimlerin önünü açarak yeni bakış açıları için imkânlar sunmaktadır.

Çalışmada yüzlerce yıl önce başlayan ve karşılıklı göçlerle pekişen, Türkiye ile Balkanlar arasındaki bağ ile filme konu olan iki kardeşin bağı arasında paralellikler kurulmaktadır. Çalışmanın amacı, Türkiye ile Balkanları birbirine kenetleyen bağların, Limonata filminin ana teması olan iki kardeş arasındaki ‘kardeşlik bağı’ üzerinden, iki coğrafya arasında ilişkiler bağlamında ele almaktır.

Türkiye - Kuzey Makedonya arasında geçen filmin pek çok yerinde genelleme yapılarak ‘Balkanlar’ ifadesi kullanılmakta, çalışmada da bu ifadeye uyulmaktadır. Kuzey Makedonya’nın tarihten gelen ve pek çok etnik unsuru bir arada barındıran çok kültürlü yapısı, Balkan sözcüğünün coğrafi temsili için uygun bir zemin yaratmaktadır.

Limonata filmini, asıl hikâyenin arka planı üzerinden ana tema paralelinde okumak, filmin anlattığı evrene çok boyutluluk kazandırmaktadır. Gerçeklik ve kurgunun algıyla birleşerek oluşturduğu bu çok boyutlu evren, S. Zizek’in bir filmin sadece bir film olmadığı sözünü doğrulamakta ve yeni alanlarda ilerleme imkânı sağlamaktadır.

Film birbirinden habersiz geçen otuz beş yılın ardından tanışan iki kardeşin hikâyesi ile başlamaktadır.

¹ Öğ.Gör. Üsküdar Üniversitesi, orsedemirel@gmail.com , 0000-0003-2470-9498

Uzun bir arayış sürecinden sonra kardeşi Selim'i bulduğunda Sakip'in söylediği ilk cümle "Biz kardeşiz, babamız birdir bizim" olur.

Üç ana bölümden oluşan filmin ilk bölümü, Sakip'in Manastır'dan gelip İstanbul Suriçi'nde kardeşini bulması, ikinci bölüm iki kardeşin Manastır'a gitmek üzere yaptıkları yolculuk, üçüncü bölüm de Manastır'da birlikte geçirdikleri zaman üzerinedir.

Tıpkı iki coğrafya arasındaki göçler ve bunu takip eden sosyo-politik, tarihsel, kültürel etkileşimlerde olduğu gibi iki kardeşin hikâyesinde de karşılıklı bir hareketlilik ve dönüşüm gözlemlenmektedir.

Filmin ana karakterleri olan Sakip ve Selim kardeşler, tıpkı Anadolu ve Balkanlar gibi birbirine hem çok benzemekte hem de çok ayrışmaktadır. Filmde onları canlandıran oyunculara göre, Selim, futbol oynayan ama artık yaşlanmış, oynadığı takımda çocuklara ağabeylik yapan, yalnız başına yaşayan, Karadenizli bir annesi olan, kendi başına takılan, biraz sert, biraz asabi ama kötü niyetli olmayan birisidir. Sakip ise Selim'in tam tersi, aile değerlerine bağlı, klasik bir Rumeli Türk'ü, ailesi ile birlikte yaşayan, duygusal ve naif bir karakterdir. Biri Anadolu'da, diğeri Rumeli'nde yaşayan iki evlada sahip olan ve ölmeden önce İstanbul'daki oğlu Selim'i görerek ondan helallik almak isteyen Suat, Manastır'daki oğlu Sakip'i İstanbul'a göndererek her iki kardeşin birbirinden haberdar olmasını ve yıllar sonra tanışmasını sağlar. Filmin yönetmeni ve senaryo yazarlarından Ali Atay'ın deyişiyle bu durum, babanın iki kardeşi birleştirme çabasını ifade etmektedir.

Babasının son isteğini yerine getirebilmek için İstanbul'a gelen Sakip, babasının anlattığı İstanbul'dan çok daha farklı bir şehirle karşılaşır. Mekânlar gibi insanlar da değişmiştir. Babasının söz ettiği tır garajının carting alanına dönüşmesi gibi evler, sokaklar, mahalleler hatta babasının arkadaşları bile değişmiştir. Filmde iki kardeş arasındaki benzerlikler ve farklılıklar, iki coğrafya arasındakilere paralel anlatılmaktadır. Dilde, kültürde, yeme içme alışkanlıklarında ortaklıklar olduğu gibi farklılıklar da vardır.

Babaları ölmeden önce Manastır'a ulaşmak üzere yaptıkları yolculuk boyunca iki kardeşin birbirini tanıma süreci kimi zaman sert tartışmalarla kimi zaman yardımlaşmayla devam eder.

Kardeşlerin birbirini bulmasına sebep olan kişinin babaları Suat olmasına rağmen, film, ‘baba çatısı altında birleşen aile’ teması üzerinden ilerlemez. Pek çok aksaklıktan ötürü yolculuk uzun sürer, baba evine varıldığında baba çoktan ölmüş hatta gömülmüştür. Filmin başından beri beklenen baba ile tanışma/helalleşme gerçekleşmez.

Kardeşlerin birbirlerini kabul ettiklerini gösteren asıl ve en önemli konuşmaları babalarının ölümünün ardından olur. Selim dönmeye karar verdiğinde otogardaki konuşma, ardından müdavimi oldukları meyhanede yaptıkları konuşma ve mezarlıktaki konuşma buna örnek gösterilebilir. Selim, İstanbul’dan yola çıkmadan önce sadece bir kez telefonla babasıyla konuşur, onda da bir türlü sağlıklı iletişim kurulamamıştır.

Ölen babayla kurulamayan iletişimin babanın küçük kardeşi Fuat (amca) ile kurulabildiği görülmektedir. Fuat yeğeni Selim’e ailenin yıllardır ortak mekânı olan meyhanede onun da bir yeri olduğunu söyler, kazandığı şampiyonluk kupası ve Türk pasaportu ile de gurur duyduklarını söyler. Meyhanede Suat’ın oğluna babasının adı olan Selim’i ad olarak verdiği anlaşılır.

İstanbul’a dönmek isteyen Selim ile otogarda konuşan Sakip, asıl meselenin Selim’in babasına helallik vermesi ya da onu baba olarak kabul etmesi olmadığını, ‘nedir bilir misin mesele, otuz beş sene sonra görmüşüm ki bir kardeşim var, mesele bu’ sözleriyle ifade eder ve ‘ama sen dersene ki mesele yok, o vakit mesele yok’ diye ekler.

Filmin başlangıcında Sakip’in yolda tekerleğini patlatan ama önemsemeyip tekrar yola attığı çivinin dönüş yolunda tekrar lastiğini patlatması gibi halledilemeyip bir kenara atılan sorunlar daha sonra tekrar ortaya çıkıp daha büyük dertlere yol açabilmektedir. Bu sorunlarla baş etmenin yolu, onları görmezden gelmek değil, zamanında müdahale edip çözmektir ki aynı durumun devletlerarası ilişkilerde geçerli olduğunu söylememiz mümkün görünmektedir.

Babanın ölümünün ardından, onu geride bırakarak, kardeşlik bağını yeniden kuran Selim ve Sakip, aynı ailenin üyeleri olmanın getirdiği bir zorunlulukla değil, benzerlik ve zıtlıklarının farkında olan, birbirlerini olduğu gibi kabul eden, bir arada olmayı kendi iradeleriyle seçen kardeşler olarak yollarına devam ederler. Filmin bir sahnesinde görülen duvar yazısında ‘blood is not lemonade’ yazmaktadır.

Yazar Fûruzan, Balkan ÷lkelerine yaptığı gezileri anlatırken Yugoslavya’da sıkça gördüğü “Kardeşlik ve birliğinizi kendi gözbebekleriniz gibi koruyun.” sözünden bahsetmektedir.

Filmde işlenen kardeşlik teması benzer şekilde karşımıza çıkmakta, iki kardeşin tanıştıkları andan itibaren yaşadıkları, bazen gerginliklere yol açsa da esas olarak yakınlaşmalarını sağlamaktadır. Başlangıçtaki amacı baba ile oğlunu kavuşturmak olan yolculuk, iki kardeşin birbirlerini bulmaları ve aralarındaki “kardeşlik ve birliği” gözbebekleri gibi korumaları gereği düşünceci ile sonlanmaktadır.

Türkiye ve Balkanlar arasındaki ilişkinin ortak kökeni çok eskilere dayanmakta, yıllar içinde yaşanan sosyo-politik, ekonomik olaylarla değişip dönüştürmektedir. Asıl olan yüzyıllar önce kurulan bu güçlü bağların korunarak karşılıklı ve sağlıklı bir birlik şeklinde devam ettirilmesidir. Limonata filmi, Türkiye ile Balkanlar arasındaki ilişkileri kardeşlik bağı üzerinden ama babadan bağımsız olarak yeniden yaratılan bir bağ şeklinde düşünmeye imkân vermektedir.

Anahtar Kelimeler: Limonata Filmi, Balkanlar, Göç.

FROM THE STORY OF TWO BROTHERS TO THE STORY OF TWO GEOGRAPHIES: REFLECTING ON THE MOVIE LEMONADE

The movie Lemonade tells the story of two brothers, one in Istanbul, Turkey and the other in Bitola, North Macedonia, who have been living unaware of each other's existence for many years, and whose father and mother are separated, who come together with the last wish of their father on his deathbed and whose relationship develops afterwards. The road story of these two brothers, one of whom grew up in the Balkans and the other in Anatolia, who have both opposite and very similar characters just like the geographies they live in, makes the movie open to different readings. The multidimensional structure created by cinema paves the way for social sciences and offers opportunities for new perspectives.

The study draws parallels between the bond between Turkey and the Balkans, which began hundreds of years ago and was strengthened by mutual migrations, and the bond between the two brothers in the movie. The aim of the study is to examine the ties that bind Turkey and the

Balkans together in the context of the relations between the two geographies through the 'bond of brotherhood' between two brothers, which is the main theme of the movie Lemonade

The theme of brotherhood in the movie is similar, and although the relationship between the two brothers from the moment they meet leads to tensions from time to time, it mainly brings them closer. This journey, whose initial aim is to reunite father and son, ends with the idea that the two brothers need to find each other and protect their "brotherhood and unity" like the apple of their eyes.

Keywords: The Lemonade Movie, Balkans, Immigration

SİYASAL SEMBOLİZM, MEKÂN ve İKTİDAR BAĞLAMINDA TÜRK BASININDA FETİH, FATİH VE AYASOFYA

Sevcan GÜLEÇ¹
Muhammet ÖZDEMİR²
Hacer ÖZDEMİR³

Semboller, hem gündelik yaşamda hem de siyasal alanda önemli bir yere sahiptir. Yazının icadından da önce insanlar, hem semboller ile iletişim kurmuş hem de sembollerini uygarlığın oluşumunda kültürel aktarım aracı olarak kullanmışlardır. Sembollerin ya da sembolik unsurların bu öneminin yanı sıra zamanla semboller, soyut göndermelerle yüklenmiş ve toplumsal alanda pek çok işleve sahip olmuştur. Bu bakımdan semboller ya da sembolik unsurlar sosyal bilimlerin alanında özellikle de siyaset bilimi alanına ve siyaset tartışmalarına fazlaca veri sunarak toplumsal yaşamın şifreleri haline gelmiştir. Bu sembolik şifreleri iktidarlar, en çok da mekân üzerinde kullanmış ve mekânlardaki yapılara ideolojik anlamlar yükleyerek özellikle de anıtsal yapılarla, toplumsal ve siyasal değişim ile ilişkili olarak yeniden şekillendirmiştir.

Siyasal sembolizm, siyasi iletişimde kullanılan sembollerin, imgelerin ve semantik referansların kullanımını olarak ifade edilirken; bu sembolik ifadeler, siyasi aktörler tarafından bir fikir veya hareketi temsil ederek anlatmak ve kimlik oluşturmak, bir düşünceyi veya politikayı meşrulaştırmak ve toplumsal algıyı etkilemek için kullanılmaktadır.

Türkler için de siyasal sembolizm, ilk Türk devletlerinden günümüze kadar uzanan zengin bir tarihe sahiptir. Türkiye’de siyasal sembolizm, muhafazakârlık, milliyetçilik, cumhuriyetçilik, halkçılık, modernlik, gibi sembolik referanslar üzerinden şekillenmektedir. Bu sembolik ifadeler, Türkiye’nin siyasi, kültürel ve toplumsal tarihinde önemli bir yere sahiptir. Mekânlardaki yapılara yüklenen ideolojik anlam, Türkiye’de de dönemsel olarak belirli anıtsal yapılar üzerinden daha açık okunmaktadır. Bazı anıtsal yapılar, toplumsal ve siyasal değişim ile ilişkili olarak yeniden şekillendirilmiştir.

¹ Doç. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, gulecsevcan@hotmail.com ,ORCID: 0000-0002-0337-4775

² Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, mozdemir98@gmail.com

³ Dost TV Genel Yayın Yönetmeni,

Ayasofya, inşa edildiği günden itibaren birçok medeniyete tanıklık etmiş ve bu medeniyetlerin sembol yapılarından biri olmuştur. İstanbul'un kalbinde yer alan bu yapı, şehrin geçirdiği her dönüştürümün bir yansıması olarak kabul edilmektedir. Ayasofya'nın tarihi ve siyasi anlamlarının haricinde bir sanat eseri olarak değerlendirildiğinde Bizans döneminin mimari ve süsleme teknikleri ile estetik değeri yüksek bir yapıt olduğu da kabul edilmektedir. Bu özellikleriyle de günümüzde dünya mirası olarak büyük bir öneme sahiptir.

Bizans İmparatorluğu döneminde Hristiyan dünyasının en büyük katedrali olarak inşa edilen Hagia Sophia Kilisesi (Ayasofya), üçlü teslis inancını temsilen kurulmuş Megale Ekklesia (Büyük Kilise) olarak anılmış; Konstantiniyye'nin (İstanbul) en önemli dini merkezi olmuştur.

Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethiyle birlikte şehri İslam medeniyetinin önemli bir merkezi haline gelmiştir. Ayasofya da bu dönüştürümün en güçlü sembollerinden biri olmuştur. Mabedin camiye çevrilmesi, sadece fiziksel bir dönüştürüm değil, aynı zamanda İstanbul'un kültürel ve dini kimliğinde de köklü bir değışimi temsil etmektedir. Çünkü İstanbul'un fethi ve Ayasofya'nın camiye dönüştürülmesi, Müslümanlar için sadece bir askeri zafer değil, aynı zamanda dini ve kültürel bir dönüştürümün de simgesi kabul edilmiştir.

İslam medeniyetinin temel taşlarını oluşturan Kur'an-ı Kerim ve Hadisler, Müslümanların yaşamlarını ve toplumlarını şekillendiren iki ana kaynaktır. Kur'an-ı Kerim, İslam'ın esaslarını teorik düzeyde sunarken, Hadisler bu esasların nasıl uygulanacağını göstermektedir. Bu nedenle, Müslümanlar için Hadisler, Kur'an-ı Kerim'in pratikteki rehberi olarak kabul edilmektedir. Müslümanlar, İstanbul'la olan manevi bağlarını da bu dini temellere dayanmaktadır. Çünkü Hz. Muhammed'in "İstanbul elbette fethedilecektir; onu fetheden kumandan ne güzel kumandan, onu fetheden asker ne güzel askerdir!" hadisi başta olmak İstanbul'un fethiyle ilgili sözleri Müslümanların bu şehre olan ilgisini artırmış ve fetih idealini canlı tutmuştur. Bu doğrultuda da İstanbul'u fethetmenin, İslam medeniyetinin yayılmasında önemli bir adım olduğu kabul edilmiştir. Fatih Sultan Mehmet'in 1453'te İstanbul'u fethetmesiyle de bu kutsal yapı, İslam dünyasının önemli bir mabedi olan camiye dönüştürülmüştür. Bu dönüştürüm, sadece bir dini yapının işlevinin değışmesi değil, aynı zamanda İstanbul'un İslam dünyasındaki merkezi rolünü artıran ve İslamiyet'in yayılmasını hızlandıran sembolik bir olay olarak kabul edilmektedir.

1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte, yeni devletin yönü “muasır medeniyetler seviyesine” ulaşmak amacıyla Batı'ya çevrilmiştir. Bu dönemde, Ayasofya manevi değerlerinden arındırılarak seküler bir mekân olarak yeniden tanımlanmıştır. 1934 yılında Ayasofya'nın bir Bizans müzesi olarak kurgulanması, Türkiye'nin Doğu/İslam medeniyetinden koparak çağdaş Batı medeniyetine entegre olma çabasının ideolojik bir yansıması olarak kabul edilmektedir. Mekânda meydana gelen bu dönüşüm de Cumhuriyet dönemi Türkiye'sinin modernleşme ve sekülerleşme yönündeki adımlarının önemli bir göstergesidir.

24 Temmuz 2020 tarihinde Ayasofya'da kılınan Cuma namazıyla 86 yıl sonra yeniden cami olarak ibadete açılmıştır. Bu açılışta Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş'ın kılıca yaslanarak hutbe okuması, Ayasofya'nın Türk-İslam medeniyeti için taşıdığı derin anlamı simgesel bir şekilde tüm dünyaya göstermesi açısından büyük bir önem taşımaktadır. Bu eylem, Hz. Peygamber'in sünnetine uygun olarak, İstanbul'un fethinden sonra Ayasofya'da yıllar boyunca Cuma hutbelerinin kılıca dayanarak okunması geleneğini canlandırmıştır.

Bu çalışmada da tarih boyunca hem dinî hem de siyasî anlamda büyük bir öneme sahip olan “Ayasofya” sembolik bir unsur olarak ele alınmakta ve bu bağlamda Fatih Sultan Mehmet ve İstanbul'un Fethi ile birlikte konumlandırılmaktadır. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından hazırlanan “*Kutlu Çağrının İzinde-1: Türk Basınında İstanbul'un Fethi, Kutlu Çağrının İzinde-2: Türk Basınında Fatih Sultan Mehmed ve Kutlu Çağrının İzinde-3: Türk Basınında Ayasofya Camii*” adlı üç cilt olarak hazırlanan kitabın tanıtımı ile beraber; kitapta yer alan Türk basın arşivindeki konu ile ilgili haber, köşe yazısı ve edebi metinler Fatih, Fetih ve Ayasofya'nın siyasal sembolizmi çerçevesinde milliyetçi ve muhafazakâr bir bakış açısından değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Sembolizm, Mekân, İktidar, Kutlu Çağrı, Ayasofya Camii.

CONQUEST, FATİH AND HAGIA SOPHIA IN THE TURKISH PRESS WITHIN THE CONTEXT OF POLITICAL SYMBOLISM, SPACE AND POWER

While political symbolism is expressed as the use of symbols, images and semantic references used in political communication; these symbolic expressions are used by political actors to

represent an idea or movement and to explain and create an identity, to legitimize an idea or policy and to influence social perception.

For Türks, political symbolism has a rich history dating back to the first Turkish states. In Türkiye, political symbolism is shaped through symbolic references such as conservatism, nationalism, republicanism, populism and modernity. These symbolic expressions have an important place in Türkiye's political, cultural and social history. The ideological meaning attributed to structures in places is also read more clearly through certain monumental structures in Türkiye from time to time. Some monumental structures have been reshaped in relation to social and political change.

In this study, "Hagia Sophia", which has had great religious and political importance throughout history, is considered as a symbolic element and in this context, it is positioned together with Fatih Sultan Mehmet and the Conquest of İstanbul. Along with the introduction of the book prepared as three volumes titled "In Pursuit of the Holy Call-1: Conquest of Istanbul in the Turkish Press, In Pursuit of the Holy Call-2: Fatih Sultan Mehmed in the Turkish Press and In Pursuit of the Holy Call-3: Hagia Sophia Mosque in the Turkish Press" prepared by the Presidency's Directorate of Communications; news, columns and literary texts related to the subject in the Turkish press archive included in the book will be evaluated from a nationalist and conservative perspective within the framework of the political symbolism of Fatih, Conquest and Hagia Sophia.

Keywords: Political Symbolism, Space, Power, Holy Call, Hagia Sophia Mosque.

MİLLÎ SAVUNMA BAKANLIĞI'NIN SINIR ÖTESİ OPERASYONLARDA RESMÎ SOSYAL MEDYA HESAPLARINI KULLANIMI ÜZERİNE NOTLAR

Emine ÇELİKSOY¹

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan olağanüstü dönüşüm devleti de etkilemektedir. Devletin kamu politikaları, kullandığı araçlar bu büyük dönüşümle uyumlu hale gelmektedir. Egemenlik ve bağımsızlığı sağlamanın yolu ülke içinde ve sınırlarda güvenliği sağlamaktan geçmektedir. Güvenlik için en büyük tehditlerden birisi de terördür. Hem ulusal anlamda hem de uluslararası arenada terör git gide daha büyük boyutlara ulaşmaktadır. Devlet bir yandan terörü bertaraf etmeye çalışırken bir taraftan da en doğru bilgiyi paylaşmak için politika oluşturmaktadır. Teknolojik dönüşüm ile birlikte devlet vatandaşlarına ve uluslararası kamuoyuna geleneksel yöntemlerle birlikte sosyal medya uygulamalarıyla da ulaşmayı amaçlamaktadır. Sosyal medya araçları başlangıçta dirençle karşılanmasına rağmen artık birçok alanda ve devlet tarafından kabul edilip kullanılmaktadır. Verinin boyutunun, dolaşımının, saklanması eskieye nazaran çok daha kolay hale gelmesiyle kamu politikalarının oluşturulması ile uygulanması süreçlerinde geleneksel araçların yanında sosyal medyaya olan ilgi de artmıştır. Sosyal medya araçlarıyla aynı anda milyonlarca/milyarlarca insana ve diğer aktörlere ulaşılabilir. Güvenlik konusunda, terör faaliyetlerinin, propagandasının bertaraf edilmesi noktasında kamu kurumlarımız sosyal medya araçlarından anında müdahale gerçekleştirmektedir. Bu çalışmada Millî Savunma Bakanlığı'nın sınır ötesi operasyonlar gerçekleştirirken kurumsal sosyal medya araçları ile gerçekleştirdiği çalışmaları incelemek amaçlanmaktadır. Nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Millî Savunma Bakanlığı'nın resmi internet sitesinden elde edilen bilgi/belgeler ile resmi sosyal medya araçlarından elde edilen bilgiler incelenmiştir.

Devletler açısından güvenlik devletin unsurlarından olan halk, üzerinde yaşanan toprak parçası ve içte egemen dışta bağımsız olma halinin hem iç hem dış tehlikelere karşı müdafaa edilmesini ifade etmektedir. Devletler güçlerini güvenliklerini sağlamak için kullanmaktadır. Güvenlik devletin bekası için vazgeçemeyeceği unsurlardan biridir. Seferberlik hali, savaşlar, küresel salgınlar, ciddi ekonomik krizler başta olmak üzere olağanüstü haller; artık küresel bir boyutta olan terörle mücadele; kara, hava ve deniz sahalarına dışarıdan gerçekleştirilebilecek olası

tehlikelere karşı hudutlarda güvenliğin sağlanması; bilgi ve teknoloji sahasında yaşanan devasa dönüşüm sebebiyle önemi git gide artan siber güvenlik; ülke dışından gerçekleştirilebilecek olası tehditlere karşı meşru müdafaa kapsamında önceden tedbir almak için gerçekleştirilen sınır ötesi operasyonlar günümüzde güvenlik yönetimi için önemli konular haline gelmiştir. Devletler güvenliklerini sağlarken uluslararası alanda sınırsız yetkilere sahip değillerdir. Her devletin kendi güvenliğini sağlaması noktasında meşru müdafaa hakkının bulunması ile birlikte uluslararası alanda Birleşmiş Milletler ile NATO kurucu antlaşmaları ile diğer uluslararası antlaşmalar, her devletin kendi ulusal düzenlemeleri bu konuda çeşitli sınırlamalar barındırmaktadır.

Türkiye uluslararası hukuktan doğan meşru müdafaa hakkını kullanmak için Suriye ve Irak'a çeşitli zamanlarda sınır ötesi operasyonlar düzenlemiştir ve hali hazırda devam eden operasyonları bulunmaktadır. Bu sınır ötesi operasyonları gerçekleştirirken de hem medya araçları ile hem de sosyal medya araçları ile hem faaliyetleri hakkında bilgilendirmekte hem de zaman zaman ortaya kasıtlı bir şekilde çıkarılan dezenformasyonla mücadele etmektedir. Millî Savunma Bakanlığı'nın "x", "Facebook", "Instagram", "Youtube" platformlarında resmi hesabı bulunmaktadır.

Türkiye, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 51. maddesi kapsamında meşru müdafaa hakkını kullanmak için güvenliğini sağlamak amacıyla Suriye'nin kuzey taraflarındaki mevcut teröristleri bertaraf etmek ve sınır güvenliğini tesis etmek için 24 Ağustos 2016 tarihinde Fırat Kalkanı Harekâtını başlatmıştır (<https://www.msb.gov.tr/FiratKalkani>, 02.08.2024).

İlk günden itibaren bu operasyonla ilgili kurumun resmi sosyal medya hesaplarından hem bilgilendirmeler yapılmaktadır hem de dezenformasyonla mücadele edilmektedir (@tcsavunma, 02.08.2024; <https://www.facebook.com/tcsavunma>, 02.08.2024; <https://www.youtube.com/@TCMilliSavunmaBakanligi,02.08.2024>).

Kahraman Türk Ordusu vatanımızın güneyinde konuşlandırılmak istenen terör yuvalarını dağıtmak, PKK/KCK/PYD-YPG ve DEAŞ başta olmak üzere buradaki terör örgütlerini bertaraf

¹Doç .Dr. ,Çankırı Karatekin Üniversitesi İ.İ.B.F.Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, eceliksoy@karatekin.edu.tr, Orcid: 0000-0001-8175-8611

edip buralardaki masum sivil vatandaşları teröristlerden korumak ve sınırlarımızın güvenliğini tesis edebilmek amacı ile 20 Ocak 2018 tarihinde Zeytin Dalı Harekâtı'nı başlatmıştır.

İlk günden itibaren bu operasyonla ilgili kurumun resmi sosyal medya hesaplarından hem bilgilendirmeler yapılmaktadır hem de dezenformasyonla mücadele edilmektedir (@tcsavunma, 02.08.2024; <https://www.facebook.com/tcsavunma>, 02.08.2024; <https://www.youtube.com/@TCMilliSavunmaBakanligi>,02.08.2024).

Barış Pınarı Harekâtı sınırlarımıza yönelik tehditlerin yaşanmasına müteakip olarak uluslararası hukuktan ve Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 51. Maddesinde düzenlenen meşru müdafaa hakkı kapsamında doğan haklarımızdan dolayı Türk Silahlı Kuvvetleri'nce 09 Ekim 2019 tarihinde, Bahar Kalkanı Harekâtı 10 Şubat 2020 tarihinde başlatılmıştır (<https://www.msb.gov.tr/BarisPinariHarekati>,31.07.2024;<https://www.msb.gov.tr/BaharKalkani>, 31.07.2024).

Pençe serisi operasyonlar sınırlarımıza yönelik olası tehditleri yerinde bitirmeyi hedefleyen güvenlik politikalarımızla bağlantılı şekilde Kuzey Irak'ta PKK/KCK ve diğer tüm terörist grupları bertaraf etmek ve aynı zamanda sınırlarımızda güvenliğini tesis etmek amacıyla 27 Mayıs 2019 tarihinden başlatılmıştır (<https://www.msb.gov.tr/PenceSerisiOperasyonu>,31.07.2024).

27 Mayıs 2019 tarihinde başlatılan Pençe-1 operasyonu; sözde Hakurk mevkiinde sürdürülmektedir. Pençe-1 operasyonu ile yakalanmış olan sınır güvenliği Pençe-2 operasyonu ile daha da kapsamlı hale getirilmiştir (<https://www.msb.gov.tr/PenceSerisiOperasyonu>,31.07.2024).

23 Ağustos 2019 tarihi itibari ile icra edilen Pençe-3 operasyonu; sözde Sinat-Haftanın mevkiinde gerçekleştirilmektedir. Pençe-3 operasyonu ile sınır bölgesinde elde edilen başarı Pençe-Kaplan operasyonu ile daha da kapsamlı hale getirilmiştir (<https://www.msb.gov.tr/PenceSerisiOperasyonu>, 03.08.2024; @tcsavunma, 03.08.2024).

Pençe 1, Pençe 2, Pençe 3 ve Pençe- Kaplan operasyonlarında etkisiz hale getirilen terörist sayısı, kullanılamaz hale getirilen mağara ile sığınak sayıları, imha edilen mayın ile patlayıcı sayıları ve ele geçirilen çeşitli teçhizat sayıları Millî Savunma Bakanlığı tarafından hem kurumun resmi internet sayfasından hem de kurumun resmi sosyal medya platformlarından açıklanmıştır

(<https://www.msb.gov.tr/PenceSerisiOperasyonu>, 03.08.2024; @tcsavunma, 03.08.2024;
<https://www.facebook.com/tcsavunma>, 02.08.2024;
<https://www.youtube.com/@TCMilliSavunmaBakanligi>,02.08.2024).

23 Nisan 2021 tarihinde başlatılan Pençe Şimşek operasyonu sözde Metina ve Avaşın-Basyan mevkiinde Pençe Yıldırım operasyonu ile eş zamanlı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Pençe Şimşek ve Pençe Yıldırım operasyonları ile etkisizleştirilen terörist sayısı, kullanılamaz hale getirilen mağaralar ile sığınaklar, kullanılamaz hale getirilen mayınlar ile el yapımı patlayıcılar, ele geçirilen silahlar ve çeşitli askeri mühimmat sayıları da Millî Savunma Bakanlığı tarafından hem kurumun resmi internet sayfasından hem de kurumun resmi sosyal medya platformlarından açıklanmıştır (<https://www.msb.gov.tr/PenceSerisiOperasyonu>, 03.08.2024; @tcsavunma, 03.08.2024; <https://www.facebook.com/tcsavunma>, 02.08.2024; <https://www.youtube.com/@TCMilliSavunmaBakanligi>,02.08.2024).

17 Nisan 2022 tarihinde Pençe-Kilit operasyonları başlatılmıştır. Bu operasyonlar ile etkisizleştirilen terörist sayısı, kullanılamaz hale getirilen mağaralar ile sığınaklar, kullanılamaz hale getirilen mayınlar ile el yapımı patlayıcılar, ele geçirilen silahlar ve çeşitli askeri mühimmat sayıları da Millî Savunma Bakanlığı tarafından hem kurumun resmi internet sayfasından hem de kurumun resmi sosyal medya platformlarından açıklanmıştır (<https://www.msb.gov.tr/PenceSerisiOperasyonu>, 03.08.2024; @tcsavunma, 03.08.2024; <https://www.facebook.com/tcsavunma>, 02.08.2024; <https://www.youtube.com/@TCMilliSavunmaBakanligi>,02.08.2024). Bu operasyonlar hali hazırda devam etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti bir yandan meşru müdafaa hakkı kapsamında sınır ötesi operasyonlarını sürdürürken öte yandan bilgi ile iletişim teknolojileri alanında yaşanan dönüşümlerle bağlantılı kamu politikaları üretmekte hem resmi internet sayfalarından hem de kurumsal sosyal medya hesaplarından çalışmalarını devam ettirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Güvenlik, Terör, Sınır Ötesi Operasyonlar, Kamuda Sosyal Medya.

NOTES ON THE USE OF OFFICIAL SOCIAL MEDIA ACCOUNTS BY THE MINISTRY OF NATIONAL DEFENSE IN CROSS-BORDER OPERATIONS

The extraordinary transformation in information and communication technologies also affects the state. The way to ensure sovereignty and independence is to ensure security within the country and at the borders. One of the biggest threats to security is terrorism. Terrorism is reaching ever greater levels both nationally and internationally. While the state is trying to eliminate terrorism, it is also creating policies to share the most accurate information. With technological transformation, the state aims to reach its citizens and the international public through social media applications as well as traditional methods. Although social media tools were initially met with resistance, they are now accepted and used in many areas and by the state. The Republic of Turkey also benefits from social media tools. Regarding security, our public institutions intervene immediately through social media tools to eliminate terrorist activities and propaganda. This study aims to examine the work carried out by the Ministry of National Defense through corporate social media tools while carrying out cross-border operations. Qualitative research method was used. Information/documents obtained from the official website of the Ministry of National Defense and information obtained from official social media tools were examined.

Keywords: Security, Terrorism, Cross-Border Operations, Social Media in the Public Sector.

Kaynakça

Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası, <https://www.msb.gov.tr/>, Erişim Tarihi:31.07.2024-05.08.2024.

Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı Resmi X Hesabı, <https://x.com/tcsavunma>, Erişim Tarihi:31.07.2024-05.08.2024.

Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı Resmi Facebook Hesabı, <https://www.facebook.com/tcsavunma>, Erişim Tarihi:31.07.2024-05.08.2024.

Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı Resmi Youtube Kanalı, <https://www.youtube.com/channel/UCXBZBxOu3ZlB0fjHqPuU9tQ>, Erişim Tarihi:31.07.2024-05.08.2024.

KUT ANLAYIŞINDAN SİYASETNAMELERE TÜRK HAKİMİYET DÜŞÜNCESİ

Hasan Hüseyin AKKAŞ¹

Siyasetnameler, Türk İslam siyaset düşüncesini açıklayan önemli eserler arasında yer almaktadır. Siyasetname kavramı, Arapça “siyaset” ve Farsça “name” sözcüklerinden oluşmaktadır. Seyis kelimesinden türetilen siyaset; eksiği giderme, tamamlama, bakım ve onarımını yapma, “name” ise mektup, isimlendirme ve yazmak anlamına gelmektedir. Siyasetname devlet yönetimini içeren, yöneten ve yönetilen ilişkilerinin nasıl olması gerektiğini ihtiva eden nasihatlerden ve tavsiyelerden oluşan eserdir. Siyasetnamelerin yapısı, konusu ve içeriği incelendiğinde genellikle üç tarzda yazıldığı belirtilebilir. Bunlar; adil bir yönetimin gerçekleşmesi için hükümdarlara öğütler, üst düzey devlet görevlilerine nasihatler ve yönetilenlerin hükümdara karşı olması ya da olmaması gereken davranışlarını açıklayan yazılardır. Siyaset kavramının sanat, ahlak ve edep olarak ele alındığı siyasetnamede ibadetten ahlaka, yönetilenden yöneticiye adab-ı muâşeret kuralları ile dini ve sosyal yaşamın inceliklerinden bahsedilmektedir. Siyasetname, düşünceden pratiğe yaşamın çeşitli boyutlarının incelendiği eserler olsa da batı modern politika açısından karşılaştırıldığında önemli farklılıkların olduğu söylenebilir. Batı dünyası, doğuyu öteki olarak tanımladığından dolayı doğu ile batı arasındaki ayırma, doğu dünyası tarafından da kabul edilmektedir.

Etimolojik açıdan siyaset; eğitme, tamir etme, eksiğini giderme ve daha iyiye yöneltme olarak tanımlanırken batı anlayışında politika; mutlak güce sahip olma, emretme ve yönetme anlamına gelmekte ve düşünce farklılıkları, siyasetname ve politika eserlerine yansımaktadır. Örneğin modern batı politikası açısından hükümdar; mutlak güç ve otorite sahibi iken siyasetnamelerde mutlak gücün Allah’a ait olduğu ve hükümdarın sorumlulukları hatırlatılarak, adalet ve istişare ile yönetmesi gerektiği üzerinde durulmaktadır. Siyasetnamelerde hükümdara, siyaset yapma sorumluluğu hatırlatılmakta ve öğütler verilmekte aksi halde hükümdarlığın meşruiyetinin sorgulanacağı uyarısında bulunmaktadır.

Türk düşüncesinde hakimiyet kavramı, İslam öncesi Türklerin Kut, Töre ve Kurultay geleneğinde ve İslam sonrası hilafet ve cumhuriyet yaşamlarında açıklanabilir. Göçebe kültürüne sahip olan

¹ Prof. Dr, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü.

Türklerin farklı kültürler ile bir arada yaşaması, siyaset anlayışlarını da etkilemiştir. Kut, Türklerde yönetme hakkına sahip olan hükümdara, yer ile gök arasını selamette kılması karşılığında verilmekte, yöneticinin halkına karşı imar ve ihya etme sorumluluğunu yerine getiremediğinde değiştirilmektedir. Kurultay tarafından belirlenen yönetici yine Kurultay tarafından uzaklaştırılmaktadır. Yönetici, Kut'u Tanrı'nın başışı olarak almakta ve düzenlenen toy ile kağanların katıldığı kutlama ile belirlenmektedir. Türklerin Kut anlayışının yansımalarını, günümüz de muhtar, belediye başkanı, milletvekili veya herhangi bir kişi yönetici olarak seçildiğinde veya atandığında “Allah utandırmasın”, “bahtımız açık olsun”, “devlet kuşu konu” ve “hayırlı olsun” gibi ifadelerde görmek mümkündür. Kısaca seçilen ya da atanan yöneticinin şanslı olduğu vurgulanırken yönetimde adaletli olması hususunda ateşten gömlek giydiği hatırlatılmaktadır.

Türklerin İslam öncesi Kut anlayışının İslam sonrası düşüncesini de etkilediği ve siyasetname adlı eserler dikkate alındığında Kut anlayışına benzerliklerin olduğu söylenebilir. Bu benzerliklerden biri hakimiyetin kaynağı ile ilgilidir. Türklerin İslam öncesi ve sonrası hakimiyet anlayışının kaynağı Tanrı'dır. Kaynak Tanrı ise hükümdar, iktidarında her istediğini yapmamalıdır. Ayrıca hükümdara kutsiyet atfedilmediği gibi kusursuz da değildir. Bu anlayışın, batı hakimiyet düşüncesini niteleyen hükümdarın kusursuzluğu ve kutsiyeti anlayışından farklı olduğu belirtilebilir. Türklerin hakimiyet anlayışı, töre ve devlet geleneği dikkate alındığında yönetimin yasaya dayalı olduğu ve teokratik bir rejim kurmanın güç olduğu söylenebilir. Türk toplumunda hakimiyetin tahkim edilmesinde töre önemlidir. Türk hakimiyet anlayışında töre (yasa, gelenek), devletten de önce gelmekte ve devlet, zamanla zayıflayarak yıkılsa bile töre yıkılmadığı sürece hakimiyetin yeniden kurulacağı yazıtlarda ifade edilmektedir.

İslam sonrası Türklerin hakimiyet anlayışında İslam öncesi gelenekler sürdürülmüştür. Örneğin Türk hakimiyet anlayışını niteleyen Kut, hükümdarın adil davranışı ve alacağı önemli kararlarda Divan'a başvurması ve istişare etmesi ile benzerlik göstermektedir. Bu yaklaşım tarzı ile Türklerin hakimiyet anlayışında sınırlı bir yönetime sahip olduğunu göstermektedir. İslami siyaset geleneği 8.yy ile birlikte Siyasetname, Nasihatname, Ahkamu's-sultaniyye, Nasihatü'l-Müluk ve Kutadgu Bilig gibi çeşitli isimlerle yazılan siyaset eserlerinde anlatılmaktadır. Siyasetnameler çeşitli isimler ile yayımlanmış ve genellikle dönemin koşullarını dikkate alarak

yazılmış olsa da “olmalı” ve “yapılmalı” gerekenlerin anlatılması nedeniyle birbirine benzemektedir. Siyasetnameler, antik dönemin ideal siyaset anlayışından Fars kültürüne, Hint, Türk, Arap ve İslam gibi çeşitli kültürleri, gelenekleri ve inançları içinde barındıran insanlığın zengin ve ortak malıdır.

Siyasetnamede hakimiyet, hükümdarın toplumu nasıl yönetmesi gerektiğine yönelik nasihatleri içermektedir. Örneğin Abdülhamid El-Katib (Ö.750) Doğu'nun Hükümdarı adlı eserde hükümdar; öncelikle nefsiyle mücadele etmeli, kendisine yardımcı olacak bürokratların liyakatli olmasına özen göstermeli ve insanlara karşı merhametli olmalıdır. İbnu'l Mukaffa'nın (Ö.759) İslam Siyaset Üslubu adlı eserde hakimiyetin üç biçiminden söz edilmektedir. Din, tedbir ve tutku. Hükümdar halkının inançlarını rahatça yaşamalarını sağlamalı, muhalefeti dinleyerek onların da razı oldukları bir yönetim sergilemeli ve tutkudan uzak durmalı ki zamanla hükümranlılığı yok olmasın. İşleri, liyakat sahibi insanlara devretmeli ama sürekli takip ve denetlemelidir. Bürokratların, iktidar sarhoşu olmamalarına dikkat etmelidir. Farabi (870-950), Medinetü'l-Fazıla adlı eserde erdemli ve cahil şehirleri ve erdemli yöneticinin vasıflarını anlatmaktadır. Maverdi Ahkam-üs-Sultaniyye eserinde hükümdarın (halifenin) seçimi ve görevlerini anlatmaktadır. Hükümdarın sorumluluklarını; inanların fesada girmelerini önlemek, ihtilafli konularda aracı olmak, halkın can, mal ve yol emniyetini sağlamak ve düşmanlara karşı hazırlıklı olmak diye belirtmektedir. Nizamülmülk (1018-1092) Siyasetname adlı eserde hükümdar iyi huylu, mert ve cesur karaktere sahip olmalıdır. Hükümdar, adaletle yönetebilmesi için istişare etmeli ve liyakatli insanları yetkilendirmelidir. Yusuf Has Hacib'in (1017/19-1071) Kutadgu Bilig adlı eserde hükümdar, güneş gibi insanlığa ışık saçan ve ay gibi kararmış gönülleri ferahlatan kimlikte olması öğütlenmektedir. Hükümdar halkını bela ve musibetlerden korumalı, işini tanzim etmeli, doğru sözlü olanları dinlemeli ve halka karşıda yasayı dürüst ve adil uygulamalıdır.

Siyasetname eserleri, çeşitli kültürlerden ve inançlardan etkilenmiş olmakla birlikte içeriklerindeki benzerliklerin, farklılıklardan daha çok olduğu görülmektedir. Türk hakimiyet anlayışının, Kut'dan Siyasetnamelere benzer doğrultuda olduğu tespit edilmiştir. Bu çerçevede adalet üzerinde temellenen Türk hakimiyet anlayışının; karizmatik, laik nitelikli, istişareyi temel alan ve yasaya (töre) dayalı bir yönetim olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelime: Siyaset, Hakimiyet, Türklerde Hakimiyet.

THE IDEA OF TURKISH DOMINATION FROM THE UNDERSTANDING OF KUT TO SİYASETNAME

Siyasetname is among the important works explaining Turkish-Islamic political thought. The concept of Siyasetname consists of Arabic word “siyaset” and Persian word “name”. Siyasetname is a work consisting of advice and recommendations that include state administration and how the relations between the ruler and the ruled should be. When the structure, subject and content of the Siyasetname books are examined, it is determined that they are generally written in three styles. These; it provides advice to rulers, advice to senior state officials and explains the behaviour of the ruled toward the ruler in order to achieve a fair administration. In the Siyasetname books where the concept of politics is discussed as art, morality and decency, the rules of etiquette from worship to morality, from the governed to the ruler and the subtleties of religious and social life are mentioned. Although Siyasetname is works that examine various dimensions of life from thought to practice, it can be said that there are important differences when compared from the perspective of western political science. Since the western world defines the east as other, the distinction between east and west is also accepted by the eastern world.

Although Siyasetname works have been influenced by various cultures and beliefs, it is seen that the similarities in their contents are more than the differences. It has been determined that the Turkish understanding of domination is similar to the Siyasetname from the Kut. In this context, the Turkish understand of domination based on justice, it can be said that it is a charismatic, secular administration based on consultation and law.

Keywords: Siyasetname, Domination, Domination in Turks

ZORLAYICI DİPLOMASİ ÖRNEĞİ OLARAK KUZEY MAKEDONYA’NIN NATO ÜYELİĞİ ve KRİZ ALANLARI

Levent YİĞİTTEPE¹

Soğuk Savaş sonrasında Balkanlarda Yugoslavya iç savaşı yaşanmış ve bu bölgede birçok yeni devlet bağımsızlıklarını ilan etmiştir. Balkanlarda devam eden krizler de bağımsızlıklarını kazanan bu yeni devletlerin bir güvenlik şemsiyesi altına girme zorunluluğunu hissetmelerine neden olmuştur. Burada Soğuk Savaş sonrasında varoluşsal saiklerini yenileyen bir güvenlik örgütü olarak NATO kendini göstermiş ve bu dönemde genişleme stratejisine devam etmiştir. NATO’nun bu genişleme stratejisi çerçevesinde Kuzey Makedonya’da zorlu adaylık sürecinden sonra 27 Mart 2020’de örgütün 30. üyesi olmuştur. Bu çalışmada öncelikle uluslararası ilişkilerde zorlayıcı diplomasi kavramı üzerinden gidilerek Kuzey Makedonya’nın NATO üyeliği sürecinde yaşanan krizler ve bu krizlerin aşılma yolları analiz edilmiştir. Zorlayıcı diplomasi; uluslararası ilişkilerde anlaşmazlıklarda düşmanlarının askeri güç ya da askeri güç içermeyen birçok yöntem kullanarak davranışlarını değiştirmeye zorlamak anlamına gelmektedir. Bunu gerçekleştirirken de daha çok düşmanın başına gelebilecek sorunları dile getirmek ve bir yer de de karşılaşılabileceği tehditleri ortaya koyabilmek önem arz etmektedir. Aynı zamanda zorlayıcı diplomasi düşmana karşı ya da anlaşmazlığa düşülen devlete karşı bir tehdit dili de söz konusu olabilmektedir. Burada zorlayıcı diplomasinin başarıya ulaşmasında en önemli unsur inandırıcı ve ikna edici bir niteliğe sahip olması önemlidir.

Soğuk Savaş sonrasında özellikle Balkanlarda NATO’nun Kosova müdahalesi olmak üzere zorlayıcı diplomasinin başarılı ya da başarısız olduğu birçok vaka mevcuttur. Burada başarılı ya da başarısız olmasından ziyade zorlayıcı diplomasinin şartlarının uygulanıp uygulanmadığı ön plana çıkarılmaktadır. Klasik diplomasinin yeterli olmadığı durumlarda tercih edilen zorlayıcı diplomasi de kendi içinde yapılageliş kurallarını barındırmaktadır. Bu yapılageliş kurallarının ortaya konulmasında ve uygulanmasında kullanılacak araç ve yöntemlerin de önceden belirlenmiş olması gerekir. Çünkü zorlayıcı diplomasiye başvurulduğunda tarafların bütün koşullara ve kurallara vakıf olması istenmektedir. Bu nedenle hem NATO hem de Yunanistan tarafından Kuzey Makedonya’nın üyeliği sürecinde uygulamış olduğu zorlayıcı diplomasi de

Soğuk Savaş sonrasında sahne almış önemli örneklerden biri olmuştur. Bu bağlamda Kuzey Makedonya'nın NATO üyeliği sürecinde yaşamış olduğu krizler ve bu krizlerin aşılmasında kullanılan yöntemler ve araçlar ile zorlayıcı diplomasiinin şartları arasında bir uyum olduğunu göstermektedir. Çalışmanın merkezine de bu uyum oturtularak nasıl bir sonuç elde edildiği tartışılmıştır.

Zorlayıcı diplomasi de en önemli mesele fayda-maliyet hesabı yapılarak hangi durumlarda kazançların maksimum olabileceğini göz önünde bulundurmadır. Hem zorlayıcı diplomasiyi uygulayan taraflar için hem de diplomasiinin uygulanan tarafları için de kazançlı çıkabileceği yöntem ve davranışların tercihi çok önemlidir. Bu nedenle iki tarafında uluslararası ilişkilerde oyun teorisi kapsamında kazan-kazan ilkesi çerçevesinde zorlayıcı diplomasiinin kurallarını işletilmesi için çaba göstermesi gerekiyor. Ancak bu şekilde eyleme geçildiğinde ve davranış modeli tercih edildiğinde zorlayıcı diplomasiinin başarılı olma şansı yüksektir. Bu kapsamda çalışmanın merkezinde yer alan aktörler olan NATO, Yunanistan ve Kuzey Makedonya'nın sergilemiş olduğu eylemler ve davranışlar sonucunda ortak çıkarlara ulaşılmış olması da önemlidir. Burada Kuzey Makedonya'yı NATO üyeliğine iten nedenleri ortaya konulması zorunludur. Özellikle Balkanlarda 1993'te başlayan Yugoslavya iç savaşı sonrasında oluşan kaos ve krizler ve özellikle son dönemde Sırbistan'ın Kosova üzerinde artan baskısı; Kuzey Makedonya'nın başarılı operasyonlarla kendini ispatlamış olan NATO gibi Avrupa'nın güvenlik mimarisinde önemli yere sahip olan bir İttifaka üyeliğe itmiştir. Kuzey Makedonya'nın NATO'ya üyelik başvurusu yeni de değildir. İlk olarak 1995'te imzalanan Dayton Barış Antlaşmasından sonra NATO ile temaslar kurulmuş ve üyeliğe giden süreçler başlatılmıştır. O dönemde başlayan temaslar daha sonraki aşamalarda NATO'nun Barış İçin Ortaklık (BİO) projesine katılımıyla birlikte ileri seviyelere taşınmıştır. Kuzey Makedonya birçok NATO zirvesine davet edilmiş ve bu davetler sonucunda ise 2019'da katılım antlaşmasının imzalanmasıyla sonuçlanmıştır.

NATO'ya üyelik sürecinde Kuzey Makedonya'nın önündeki en büyük engel diyebilecek durum ise Yunanistan'la yaşamış olduğu isim anlaşmazlığıdır. Yunanistan tarihsel miras olarak görmüş olduğu Makedonya isminin tarihsel açıdan kendi topraklarını ifade ettiği gerekçesiyle Kuzey Makedonya'nın NATO üyeliğini uzun süre veto etmiştir. NATO; üyeliğe kabul şartlarında

¹Doç. Dr. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü,

oybirliği esas olduğundan bütün üye devletlerin yeni üyenin kabulünü onaylaması zorunludur. Bu krizin 2018’de iki ülke hükümetleri arasında anlaşmanın imzalamasıyla aşılması ve Makedonya’nın da Kuzey Makedonya ismini kabul etmesiyle sonuçlanması Makedonya’nın NATO üyeliğindeki en önemli krizin de ortadan kalkmasına neden olmuştur. Kuzey Makedonya isminin alınmasından sonra Yunanistan’ın Makedonya anayasasındaki talepleri yerine getirilmiştir. Bu krizlerin aşılmasında Balkanlarda Rusya’nın nüfuzunu artırma endişesinin de önemli rolü olmuştur. Bu kapsamda Kuzey Makedonya’nın NATO’ya üye olma yolundaki krizlerin aşılmasında AB, ABD ve Türkiye’nin desteği de ayrı bir önem arz etmektedir.

Son dönemde Balkanlarda yaşanan krizlerin ve çatışmaların artmış olması ve Rusya-Ukrayna savaşından sonra özellikle Balkan ülkelerinin ve İskandinav ülkelerinin NATO’ya üye olma isteklerini yeniden gündeme getirdiği görülmüştür. Balkanlarda Sırbistan’ın özellikle Rusya ile yakınlaşması ve Ukrayna Savaşında Rusya’ya destek veren açıklamalarda bulunması NATO içinde yeni tartışmaları beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda NATO’da genişleme stratejisine hem Balkanlarda hem de diğer bölgelerde devam edeceğini ilan etmiştir.

Yine çalışmada tarihsel miras ve kültürel değerlerin etkisi nedeniyle Türkiye’nin Kuzey Makedonya’nın NATO üyeliği sürecinde vermiş olduğu destek ve zorlayıcı diplomasideki krizlerin aşılmasında göstermiş olduğu çabaların ortaya konulması da amaçlanmıştır. Çalışmada son tahlilde de ana tema üzerinden bölgede muhtemel yaşanabilecek krizlerde gelecek perspektifleri ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Makedonya, NATO, Türkiye, Yunanistan, Zorlayıcı Diplomasi.

NORTH MACEDONIA'S NATO MEMBERSHIP AS AN EXAMPLE OF COERCIVE DIPLOMACY AND AREAS OF CRISIS

After the Cold War, the Yugoslav civil war broke out in the Balkans and many new states declared their independence in this region. The ongoing crises in the Balkans caused these new states that gained their independence to feel the necessity of coming under a security protect.

NATO emerged as a security organization that renewed its existential motivations after the Cold War and continued its enlargement strategy during this period. Within the framework of this enlargement strategy of NATO, North Macedonia became the 30th member of the organization on March 27, 2020, after the difficult candidacy process. In this study, first of all, the crises experienced during the NATO membership process of North Macedonia and the ways to overcome these crises were analyzed through the concept of coercive diplomacy in international relations. Coercive diplomacy; In international relations, it means forcing enemies to change their behavior in disputes by using military force or many methods that do not involve military force. While doing this, it is important to express the problems that the enemy may face and to reveal the threats she may face somewhere. At the same time, coercive diplomacy can also be a threat language against the enemy or the state with which there is a conflict. After the Cold War, there are many cases in which coercive diplomacy succeeded or failed in the Balkans, especially NATO's intervention in Kosovo. In this phase, it is highlighted whether the conditions of coercive diplomacy are implemented or not, rather than whether it is successful or unsuccessful. For this reason, the coercive diplomacy implemented by both NATO and Greece during the membership process of North Macedonia was one of the important examples that took place after the Cold War. In this context, it shows that there is a harmony between the crises experienced by North Macedonia during the NATO membership process and the methods used to overcome these crises and the conditions of coercive diplomacy. Again, in this study, it is aimed to reveal Turkey's support in North Macedonia's NATO membership process and its efforts in overcoming the crises in coercive diplomacy due to the influence of historical heritage and cultural values. In the study, methodologically, the results of mostly experienced events were used and in the final analysis, future perspectives that could be experienced in the region were revealed based on the main theme.

Keywords: North Macedonia, NATO, Türkiye, Greece, Coercive Diplomacy.

KAMU POLİTİKASI VE KAMU DİPLOMASİSİ ARACI OLARAK DİJİTAL DİPLOMASİ

Orhan BATTIR¹

İçinde bulunduğumuz yüzyılın -hemen hepsi birbiriyle ilintili- pek çok farklı adlandırmaya maruz kaldığı ve bu adlandırmaların her birinin gelişen bilgi-iletişim teknolojileriyle bir şekilde ilgili olduğu görülmektedir. Teknoloji çağı, bilgi çağı, enformasyon çağı, iletişim çağı, bilişim çağı, dijital çağ bunlardan ilk akla gelen bazılarıdır. İnanılmaz bir hızla gelişen ve gündelik hayatın hemen her alanında doğrudan ya da dolaylı olarak karşımıza çıkan bilişim teknolojilerinin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde insanlık aleminin hayatını derinden etkilediği tartışmasızdır. Dahası söz konusu teknolojik gelişmelerin günümüzde insanların hayatını baştan aşağı dizayn eder hale geldiğini söylemek dahi mümkündür. Bu etkiden tek tek insanlar gibi, sivil toplumun, kurumların, firmaların ve nihayet devletlerin ya da uluslararası örgütlerin de bağışık olmadığı açıktır. Ancak söz konusu etkinin tek boyutlu olmadığını, hem sayılan sivil unsurlar hem de devletler açısından olumlu ve olumsuz yönlerinin birlikte işlediğini ifade etmekte yarar vardır. Öyle ki; aynı bilişim teknolojisinin kullanıcıya sağladığı hız, bilgi toplama, işleme, depolama ve aktarım kapasitesi, kitlesel ve küresel etkileşim potansiyeli gibi temel avantajları yanında, kitlesel algı yönetimine dayalı sosyal olaylardan siber güvenlik risklerine kadar çok farklı alanlarda ciddi sorunları da bünyesinde barındırdığı kuşkusuzdur. Buna rağmen, güç kazanma/artırma temel hedefiyle hareket eden devletlerin özellikle stratejik siyasal iletişim süreçlerinde, gelişen bilgi teknolojilerini araçsallaştırma konusunda giderek daha istekli davrandığını söylemek mümkündür. Son derece hızlı, dinamik ve komplike etkileşim süreçlerinin ve modellerinin geliştiği günümüz dünyasında “yeni nesil” şeklinde adlandırılabilir ve sürekli yenilenen iletişim teknolojilerinin, her alanda olduğu gibi hem iç politika hem de dış politikada siyasal iletişim aracı olarak etkin bir biçimde kullanılır olması ve belki artık vazgeçilemez hale gelmesi bunu açıkça göstermektedir.

Siyasal iletişimin bilgi teknolojileriyle giderek artan bağıının temelinde kuşkusuz internet teknolojilerinin ve araçlarının küresel düzeyde yayılımı ve erişilebilirlik düzeyinin artması yer almaktadır. İnternet tabanlı kitle iletişim araçlarının gelişmesi ve yaygınlaşması devlet otoritesini

¹ Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, obattir@kmu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6856-8351

temsil eden siyasi karar vericiler ile halklar -bir başka ifadeyle sivil toplum- arasında geçmişte hiç olmadığı kadar yoğun bir etkileşimin yaşanmasına yol açmıştır. Buna bağlı olarak, görece şeffaflığın yanı sıra, resmi otorite ile topyekûn sivil unsurlar arasında iş birliği imkânları -ve aslında ihtiyacı- da beraberinde gün yüzüne çıkmıştır.

Her türden bilgiye erişimin ve daha önemlisi reaksiyon verebilmenin bireyler açısından mümkün ve adeta sıradan hale geldiği bu evrede yönetimlerin hem iç politika yapımında hem de uluslararası sistem aktörleriyle ilişkilerini yürütürken kamuoyu tercih ve beklentilerini dikkate almadan hareket etmesi neredeyse imkânsız hale gelmiştir denebilir. Dahası internet tabanlı iletişim araçlarının hızla yaygınlaştığı siyasal iletişimin bu yeni aşamasında sadece iç kamuoylarının değil dış/uluslararası kamuoylarının da etkileşim süreçlerine dahil olduğu görülmektedir. Makro düzeyde yönetsel süreçlere ya da iç ve/veya dış politikaya dair önemli kimi kavramların önüne gelen ve bir anlamda niteliğini değiştirerek “kamusallık” kazandıran “kamu” ifadesinin kaynağı da işte bu resmi otorite-kamuoyu ilişkisidir. Öyle ki bunu net bir biçimde “kamu politikaları” ve kamu diplomasisi” kavramlarında görmek mümkündür.

İnsanlık tarihi boyunca en eski ve en küçük toplumsal oluşumlardan günümüz modern ulus-devletler sistemine kadar her dönemde karşılıklı ilişkilerin, iş birliklerinin, barış ya da savaş tercihlerinin şekillenmesinde karar vericileri yönlendiren müzakere temelli etkileşim süreçlerine karşılık gelen diplomasi, özünde resmi otoritelerin tarafı olduğu bir alandır. Ancak sivil unsurların yeni aktörler olarak sürece eklenmesi ve özellikle kamuoylarının etkileşimde hedef ve aynı zamanda taraf haline gelmesi kamu diplomasisi gibi sofistike bir kavramı gündeme getirmiştir. Tek yönlü etkileme yerine karşılıklı etkileşimi içermesi bakımından klasik propaganda faaliyetlerinden ayrılan kamu diplomasisi en genel ifadesiyle uluslararası siyasal iletişim faaliyeti olarak kategorize edilebilir. Nitekim kamu diplomasisi otoritelerin kendi halkları yanında yabancı halkları da içerecek şekilde dinamik bir kitlesel etkileşim hedefiyle davrandığı ve politika geliştirdiği bir alana karşılık gelmektedir.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere askeri, ekonomik, siyasi konularda kayıtsız kalmayan yönetimler doğal olarak siyasal iletişim konusunda da yeni yöntem ve araçları etkin bir şekilde kullanmaya yönelmiş, bu alana ciddi yatırımlar yapmaya başlamıştır. Öyle ki uluslararası kamuoyunu etkilemek ve belli ölçüde yönlendirebilmek için yeni nesil kitle iletişim araçlarının

kullanımı özellikle son birkaç on yıllık dönemde devletlerin önceliği haline gelmiştir demek yanlış olmayacaktır.

Bu bildiride, küreselleşme ile birlikte gelişen bilgi-iletişim teknolojilerinin ve araçlarının hayatın hemen her alanında olduğu gibi uluslararası politika ve onun birincil aracı durumundaki diplomasinin dönüşümünde ne denli etkili olduğu ortaya konmaya çalışılmaktadır. Dijital teknolojilerin ön planda olduğu yeni nesil kitle iletişim araçlarının diplomasiye ve özellikle de kamu diplomasi uygulamalarına uyarlanması anlamında dijital diplomasi bu çalışmanın anahtar kavramı durumundadır. Bu nedenle, dijital diplomasi denildiğinde ilk akla gelenin geleneksel diplomasi aktörlerinin yeni iletişim teknik ve araçlarını kullanmaları şeklinde, yanlış olmayan ancak eksik kalan bir çerçeve olduğu düşüncesiyle anlam karmaşasını önlemeye yönelik değerlendirmelere öncelik verilecektir. Dijital diplomasinin ne olduğu ve ne olmadığına değinilerek kamu diplomasisi uygulamaları ve kamu politikaları analizi bağlamında önemi, etkinliği ve geleceğine dair bir perspektif ortaya konmaya çalışılacaktır.

Bir kitlesel siyasal iletişim aracı olarak kamu diplomasisinin ve onun alt disiplini sayılabilecek dijital diplomasinin doğuşu ve yaklaşık yüz yıllık gelişim serüveni Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarında yaşanan savaş propagandalarından Soğuk Savaş dönemindeki propaganda savaşlarına, oradan da günümüzde yeni medya araçlarının her düzeyden politika yapıcı aktörlerin elinde önemli bir silah/koz haline gelişine kadar geniş bir çerçevede ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Diplomasi, Kamu Diplomasisi, Kamu Politikası, Siyasal İletişim.

DIGITAL DIPLOMACY AS A TOOL OF PUBLIC POLICY AND PUBLIC DIPLOMACY

Developments in information and communication technologies affect everyone and every institution, from individuals to social groups in the broadest sense, from financial and business circles to armies and finally to state authorities, directly or indirectly, but certainly profoundly. This impact can manifest itself at the individual level through changes in lifestyles and habits, and at the institutional level through the transformation of traditional practices. At the level of states, new communication techniques and tools lead to significant changes and transformations

in both domestic and foreign policy-making processes, as well as in the management of relations with international system actors. As in many political processes, diplomacy as the primary tool of international politics is undergoing a serious transformation in this context. In order to achieve their international policy goals, states are trying to interact intensively with both domestic and foreign publics, unlike traditional diplomatic means and methods. Public diplomacy, which is based on a state encouraging and persuading international public opinion in line with its political objectives and enabling them to influence decision-makers in their own countries, has gained new dimensions with the proliferation of internet-based new generation mass media. It is possible to call the new political communication model, in which internet-based, interactive mass communication tools have become integrated into international policy-making and implementation processes similar to those in many different fields, digital diplomacy. In this paper, the emergence of digital diplomacy, its development, its transformative impact, and whether it is a real foreign policy tool are analyzed and evaluated in order to put forward a future perspective.

Keywords: Digital Diplomacy, Public Diplomacy, Public Policy, Political Communication.

TÜRKİYE'DE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİYLE MÜCADELEDE AFAD'IN GÖREV VE SORUMLULUKLARI

Erkan ÇAKIR¹
Nazlı ÖZCAN SARIHAN²
Murat YAMAN³

Son yıllarda küresel ölçekte afetlerin sayıları, sıklıkları ve şiddetleri bakımından kayda değer bir artış gözlemlenmektedir. İklim değişikliğinin giderek artan etkileriyle birlikte, meteorolojik ve hidrolojik afetler bu artışın en belirgin göstergeleri arasında yer almaktadır. Küresel sıcak ortalamalarındaki artışlar, deniz seviyesindeki yükselme, değişen yağış düzenleri ve olağanüstü hava olaylarının sıklaşması gibi iklimsel değişkenlikler, sel, kuraklık, fırtına, aşırı yağış ve sıcak hava dalgaları vb. afetlerin hem sayısını hem de şiddetini artırmaktadır. Bu durum hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan ciddi sonuçlar doğurmakta, sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin gerçekleştirilmesini zorlaştırmakta ve insan yaşamı üzerinde önemli tehditler oluşturmaktadır.

İklim değişikliğinin olumsuz sonuçları, sınır tanımayan etkiye sahip olup, yalnızca belirli bir coğrafi bölgeyi etkilemekle kalmayarak, küresel ekonomik, çevresel ve sosyal sistemlerde derin yaralar açmaktadır. Bu durum, iklim değişikliği ile ilişkilendirilen afetlerin, yalnızca meteorolojik ve hidrolojik afetlerle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda doğal, biyolojik ve teknolojik afetlerin de tetiklenmesine yol açmaktadır. İklim değişikliği, afet risklerinin artmasına ve çeşitlenmesine neden olarak, ulusal ve uluslararası düzeyde kurumsal yapılanma ve müdahale kapasitesini güçlendirme ihtiyacını da beraberinde getirmektedir.

İklim değişikliğinin tetiklediği ikincil risk ve tehditler gibi olumsuz sonuçlar, afetlerin karmaşıklaşmasına, etkilerinin daha geniş alanlara yayılmasına ve afet yönetimi kapasitelerinin aşılmasına neden olmaktadır.

İklim değişikliğinin bu çok yönlü etkileri, ulusal ve uluslararası düzeyde bütünleşik ve kapsamlı afet yönetimi stratejilerinin geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu stratejiler, iklim değişikliğine

¹ Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, erkan.cakir@dpu.edu.tr, 0000-0002-0002-2731

² Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, nazliozcan@gumushane.edu.tr, 0000-0003-3418-5026

³ Prof. Dr. Murat YAMAN, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, murat.yaman@dpu.edu.tr, 0000-0001-8659-090X

uyum, risk azaltma, erken uyarı sistemleri, afet sonrası iyileşme ve sürdürülebilir kalkınma gibi farklı boyutları kapsayacak şekilde tasarlanmalıdır.

İklim değişikliğinin küresel çaptaki yıkıcı etkileri, kurumsal yapılar, politikalar ve sosyal normlarda köklü dönüşümleri zorunlu hale getirmiştir. Artan iklimsel riskler karşısında, toplumların direncini güçlendirmek ve iklim değişikliğine uyum sağlamak amacıyla, çok paydaşlı yaklaşım benimsenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları, uluslararası, ulusal ve yerel düzeylerde, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum süreçlerine aktif olarak katılmaktadırlar. Bu aktörler tarafından yürütülen çalışmalar, iklim değişikliğinin etkilerini azaltmaya yönelik mitigasyon stratejileri ile birlikte, iklim değişikliğine uyum sağlamaya yönelik adaptasyon stratejilerini içermektedir. Mitigasyon çalışmaları, sera gazı emisyonlarını azaltmayı ve iklim değişikliğinin şiddetini sınırlandırmayı hedeflerken, adaptasyon çalışmaları ise değişen iklim koşullarına karşı toplumların ve ekosistemlerin direncini artırmayı amaçlamaktadır.

Küresel iklim değişikliğinin somut etkileri, Akdeniz Havzası'nda bulunan Türkiye'de de giderek belirginleşmektedir. İklim krizinin tetiklediği risk ve tehlikeler, ülkemizin sosyal, ekonomik ve çevresel sistemlerinde önemli dönüşümlere yol açmaktadır. Bu durum, tarım, su kaynakları, enerji, turizm ve sağlık gibi kritik sektörlerde ciddi sorunlara neden olmakta ve ülkenin sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmasını zorlaştırmaktadır. Türkiye'nin coğrafi konumu, iklim değişikliğine karşı hassasiyetini artıran önemli bir faktör olup, ülkemizi bu küresel sorunla etkin bir şekilde mücadele etmeye zorlamaktadır. Bu bağlamda, iklim değişikliğine uyum ve azaltım stratejilerinin geliştirilmesi ve uygulanması, Türkiye için öncelikli bir hedef haline gelmiştir.

Türkiye, küresel iklim değişikliğinin küresel ve multidisipliner bir sorun olduğunun bilincinde olarak, uluslararası çabalara aktif katılım göstermektedir. Bu kapsamda, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (BMİDÇS), Kyoto Protokolü ve Paris Anlaşması gibi uluslararası iklim anlaşmalarına taraf olarak, küresel iklim yönetim sistemine entegre olmuştur. Ayrıca, Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından hazırlanan bilimsel raporlar, Türkiye'nin iklim politikalarının şekillenmesinde önemli bir referans noktası olmuştur. Viyana Sözleşmesi ve Montreal Protokolü gibi diğer çevresel anlaşmalara taraf olmakla da Türkiye,

stratosferik ozon tabakasının korunması ve ozon tüketen maddelerin aşamalı olarak ortadan kaldırılması konusunda da uluslararası yükümlülükler üstlenmiştir.

Türkiye’de, iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasında İçişleri Bakanlığına bağlı Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Tarım ve Orman Bakanlığı gibi kurumlar öncü rol oynamaktadır. Bu kurumlar tarafından hazırlanan ulusal strateji ve eylem planları, sera gazı emisyonlarının azaltılması, iklim değişikliğine uyum kapasitesinin artırılması, ekosistemlerin korunması ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması gibi hedefleri içermektedir.

İklim değişikliği, insan faaliyetlerinden kaynaklanan teknolojik afet kategorisinde değerlendirilen bir afet türüdür. Bu nedenle, 5902 sayılı kanun gereği Türkiye’de afet yönetiminde Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) merkezi bir aktör olarak kabul edilmektedir. AFAD, Türkiye’de meydana gelen doğal ve insan kaynaklı afetlerin yönetiminden sorumlu başlıca kuruluş olup, iklim değişikliğine bağlı olarak artan afet riskleri karşısında da önemli görevleri bulunmaktadır. Kurumun, afet risklerini azaltmaya yönelik stratejik planlama, müdahale, hazırlık ve iyileştirme faaliyetleri, iklim değişikliği ile mücadelede de hayati bir rol oynamaktadır. AFAD’ın bu süreçlerdeki etkinliği, Türkiye’nin iklim değişikliğinin olumsuz etkilerini hafifletme ve bu etkilerle başa çıkma kapasitesini artırmada belirleyici olacaktır.

Bu çalışma, AFAD’ın Türkiye’de iklim değişikliği ile mücadelede üstlendiği rolü kapsamlı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda, AFAD’ın iklim değişikliğine yönelik yürüttüğü çeşitli politika, strateji ve faaliyetler ayrıntılı olarak ele alınarak kurumun eğitim programlarındaki iklim değişikliği ile ilgili bölümler titizlikle analiz edilecektir. Çalışmanın temel hedefi, AFAD’ın bu alandaki kurumsal yapılanmasını ve iklim değişikliğinin etkilerini azaltmaya yönelik geliştirdiği stratejileri ortaya koymak, aynı zamanda bu stratejilerin etkinliğini değerlendirmektir.

Anahtar Kelimeler: İklim Değişikliği, AFAD, Türkiye.

DUTIES AND RESPONSIBILITIES OF AFAD IN COMBATING CLIMATE CHANGE IN TÜRKİYE

The concrete impacts of global climate change are becoming increasingly evident in Türkiye, which is located in the Mediterranean Basin. Climatic variations triggered by the climate crisis lead to significant transformations in the social, economic and environmental systems of our country. This situation causes serious problems in critical sectors such as agriculture, water resources, energy, tourism and health and makes it difficult for the country to achieve its sustainable development goals. Türkiye's geographical location is an important factor that increases its vulnerability to climate change and forces our country to effectively combat this global problem. In this context, the development and implementation of climate change adaptation and mitigation strategies has become a priority target for Türkiye.

This study analyses the role of Disaster and Emergency Management Presidency (AFAD), the central actor of disaster management in Türkiye, in combating climate change. AFAD's participation in national and international efforts to combat climate change, the institution's strategies and policies in this field, the activities implemented and the results achieved are analysed in detail. The aim of the study is to evaluate AFAD's institutional structure, capacity and effectiveness in the context of climate change and to reveal its contribution to Türkiye's climate change adaptation and mitigation processes. In this context, the study focuses on AFAD's training programmes, strategic plans, international cooperation and relations with local administrations. The results of the study will make an important contribution in terms of assessing Türkiye's current situation in combating climate change and creating a road map for future studies.

Keywords: Climate Change, AFAD, Türkiye.

BEYOND POPULISM: SOURCES OF EU-SKEPTICISM IN THE VISEGRAD GROUP

Mare USHKOVSKA¹

Within the European Union (EU), the Visegrad Group (Czechia, Hungary, Poland, and Slovakia), known as the V4, has gained the reputation of being a troublemaker because of its opposition to further European integration. Scholars have studied sovereigntism among the V4 countries—which is manifest in their EU-skepticism, anti-immigration stance, and political and social conservatism—predominantly on the premise that it stems from the influence populist parties and their leaders have had on domestic audiences. This chapter contends that recent sovereigntist trends are better explained by grassroots-level discontent, as citizens' reservations toward the EU within the Group have emerged regardless of the rise of populist parties in the region. Through descriptive and interpretative quantitative methodologies, this research uses EU cross-national public opinion survey data to examine the political, social, and cultural contexts in which public attitudes toward European integration are shaped in the V4. Findings show that, although populations there want to limit the power of the EU—in alignment with mainstream populist parties—they do not wish for their country to leave the Union, because they realize that the EU provides them with economic benefits. The study shows that people's rejection of immigration and multiculturalism does not depend on their support for right-wing populist parties, instead stemming from their perceived threat of terrorism and loss of national identity. Conclusions thus debunk the notion that it is the V4's populist parties that create an East-West divide in European values. Although Eastern Europeans are more conservative about social and political matters than Western Europeans, these attitudes are unrelated to party politics.

¹ International Balkan University.

1991-2002 KOALİSYON HÜKÜMETLERİ DÖNEMİ MÜLKİ İDARE DÜZENLEMELERİ

Çağrı COLAK¹
Yaşar Orçun KÜÇÜKYILMAZ²

Türkiye Cumhuriyeti idare tarihinde yeni kurulan mülki idare birimi sayılarının, hükümeti tek bir siyasi partinin oluşturabildiği tek başına iktidar dönemlerinde yükseldiği görülmektedir. Konuyla ilgili yapılan araştırmalar, yeni kurulan il ve ilçe sayıları açısından özellikle Demokrat Parti (DP) ve Anavatan Partisi (ANAP) dönemlerinin oldukça zengin olduğu iddiasını desteklemektedir. İlave olarak bu araştırmalarda Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) dönemindeki mülki idare düzenlemelerinde büyükşehir belediye reformunun tetikleyici olduğu ve bu dönemde hiçbir il kurulmamış olsa da birçok yeni ilçenin mülki idare sistemine eklendiği bulgularına yer verilmektedir.

Yeni mülki idare birimlerinin oluşturulması, yani bir ilçenin il ya da beldenin ilçe statüsü kazanmasında anayasal açıdan “coğrafi durum”, “ekonomik koşullar” ve “kamu hizmetinin gerekleri” ölçütleri belirleyicidir. Ancak söz konusu ölçütlerin net standartlar sunmaktan uzak olması, mülki idare birimlerinin bir üst statüye kavuşmasında rol oynayan aktör ve faktörleri incelemeye değer kılmaktadır. Gerçekten de parlamento çoğunluğunu elinde bulunduran tek başına iktidarlar döneminde hükümetlerin, yeni il ve ilçe kurma politikalarına daha çok başvurduklarına tanıklık edilmektedir. Öte yandan, koalisyon dönemlerinde ise bu alanda daha az düzenleme yapıldığı göze çarpmaktadır. Örneğin, mülki idare düzenlemeleri açısından en sönük dönem, 1960-1983 yılları arasını içermektedir.

İlgili dönemde mülki idare sistemine yalnızca 11 yeni ilçe eklenmiştir. Bunlardan 8 tanesi Askerî İdare, 2 tanesi ise Adalet Partisinin tek başına iktidar olduğu dönemde kurulmuştur.

Diğer bir deyişle, Türk siyasal hayatında 1960 ve 1970’li yılların koalisyon hükümetlerinde hiçbir yeni il kurulmadığı gibi, yeni kurulan ilçe sayısı da yalnızca 1’dir.

¹ Doç. Dr., Trabzon Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, cagricolak@trabzon.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-5806-9084

² Arş. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, orcunkucukyilmaz@kmu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-5426-8913

Bununla birlikte, 1991-2002 Koalisyon Hükümetleri döneminde ise şaşırtıcı bir biçimde yeni 7 il ile 29 ilçe mülki idare sistemine dahil edilmiştir. Bu durum, ilgili dönemi araştırmaya değer kılmaktadır.

Bu bağlamda araştırmanın amacı, 1991-2002 Koalisyon Hükümetleri dönemindeki mülki idare düzenlemelerini, tek başına iktidar dönemlerindeki ilgili düzenlemelerle karşılaştırmalı bir biçimde incelemektir. Böylece yeni mülki idare birimlerinin kurulması ile hükümetin tek parti ya da koalisyon olması arasında bir ilişkinin olup olmadığı sorusuna yanıt aranmaktadır.

Çalışmanın yöntemi, literatür ve doküman incelemesidir. Öncelikle DP, ANAP ve AK Parti dönemi mülki idare düzenlemelerine yönelik literatür incelenerek, amaçta belirtilen karşılaştırmaların sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için odaklanılacak üç ölçüt belirlenmiştir. Bunlardan ilki, cumhuriyet tarihinde yeni kurulan il ve ilçelerin farklı iktidar dönemlerine dağılımını gösteren istatistiklerdir. İkincisi, düzenlemelere ilişkin hukuki normların Resmî Gazete’de yayımlanışı ile siyasi seçim tarihleri arasındaki ilişki veya ilişkisizlik durumudur. Üçüncü ölçüt ise kurulan il ve ilçelerin günümüzdeki demografik ve sosyoekonomik göstergeleridir. Ayrıca araştırmada 1991-2002 yılları arasında yeni mülki idare birimlerinin kurulmasına dayanak teşkil eden 3 adet kanun (3806, 3949 ve 4200 Sayılı Kanunlar) ile 2 adet kanun hükmünde kararname (550 ve 584 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameler) doküman incelemesine tabi tutulmuştur. İlave olarak bu dönemde kurulan il ve ilçelere ilişkin güncel demografik ve sosyoekonomik göstergelerden istifade edilmiştir. Bu kapsamdaki veriler; Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) “Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları 2023” başlıklı veri tabanı ile T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının 2022 yılında yayımladığı “İlçelerin Sosyoekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması” başlıklı rapora dayanmaktadır.

Araştırmadan elde edilen ilk bulgu, kurulan ilçe sayısı ve yılda kurulan ilçe sayısı ortalamasının, tek başına iktidar dönemlerinden belirgin bir şekilde düşük olmasıdır. Ancak kurulan il sayısı ve yılda kurulan il sayısı ortalamasına bakıldığında ise AK Parti dönemi hariç olmak üzere tek başına iktidar dönemleriyle benzerlik görülmektedir. İkinci olarak, söz konusu düzenlemelerden biri haricindekilerin zamanlama açısından seçim dönemleriyle örtüşmediği göze çarpmaktadır. Bu noktada ilgili dönem; DP ve ANAP dönemlerinden farklılık, AK Parti dönemiyle ise benzerlik göstermektedir. Son olarak, bu dönemde kurulan ilçelerin demografik ve

sosyoekonomik göstergelerine bakıldığında büyükşehirde kurulanların ortalamanın üzerinde göstergelere sahip olduğu; diğer illerdekilerden Batı'da kurulanların (Yalova ve Düzce) ortalamanın üzerinde, diğerlerinin ise altında olduğu dikkat çekmektedir.

1991-2002 Koalisyon Hükümetleri döneminde kurulan ilçelerden; %3'ünün toplam nüfusu, %28'inin ise merkez nüfusu 5000'in altındadır. Diğer yandan, bu dönemde kurulan 29 ilçenin 10'unun ya da diğer bir deyişle %34'ünün gelişmişlik endeks puanları negatiftir. Bu oran; DP döneminde kurulan ilçeler için %81, ANAP dönemindekiler için ise %82'dir. Ancak AK Parti döneminde kurulan ilçeler için %13'tür. Ayrıca sosyoekonomik kademeler açısından DP ve ANAP döneminde kurulan ilçelerin aksine, üst kademelerde yoğunlaşmanın olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte, söz konusu yoğunlaşma düzeyinin AK Parti döneminde kurulan ilçelerdeki kadar yüksek olmadığı da tanıklık edilen bir diğer husustur.

Özetle, 1991-2002 yılları arasındaki koalisyon hükümetlerinde, tek başına iktidar dönemlerinde kurulandan çok daha az sayıda ilçe kurulması, farklı siyasi partilerden oluşan koalisyonlarda ilçe kurma kararının alınmasının zorlaştığını göstermektedir. Üstelik büyükşehir dışındaki illerde kurulan ilçelerin tamamı yeni kurulan illerde, tabiri caizse zorunluluktan ötürü oluşturulmuştur. Ancak bununla çelişkili olarak söz konusu yıllar arasında kurulan il sayısı, DP ve ANAP dönemlerindeki gibi oldukça fazladır. Yirmi iki yıldır tek başına iktidar olan bir parti döneminde bile hiçbir il kurulmadığı göz önünde bulundurulduğunda, bu dönemde kurulan il sayısı, koalisyon hükümetlerinde mülki idare birimi kurma kararı alınmasının zorlaştığına ilişkin iddiayı çürütmektedir. Sonuç olarak, tüm bunların ışığında söz konusu dönem mülki idare düzenlemelerinin; DP ve ANAP popülizminden daha rasyonel, AK Parti dönemindekilerden ise özellikle il kurulması bağlamında daha popülist olduğu öne sürülebilir.

Anahtar Kelimeler: Mülki İdare, İl, İlçe, Koalisyon Hükümetleri, Türkiye.

CIVIL ADMINISTRATION ARRANGEMENTS OF THE 1991-2002 COALITION GOVERNMENTS PERIOD

It has been observed that governments were more inclined to implement policies for establishing new provinces and districts during periods when a single government held a parliamentary

majority. Conversely, during coalition periods, fewer regulations were made in this area. However, between 1991 and 2002, the Coalition Governments surprisingly established seven new provinces and twenty-nine districts within the administrative system. This situation makes this period worthy of research. In this context, the aim of the research is to analyze the administrative arrangements made during the 1991-2002 Coalition Governments in comparison with those made during periods of single-party rule. The study seeks to answer the question of whether there is a relationship between the establishment of new administrative units and whether the government is a single party or a coalition. The methodology of the study involves literature and document analysis. First, the literature on the civil administration arrangements during the Democratic Party (DP), the Motherland Party (ANAP), and the Justice and Development Party (AK Party) eras was reviewed, and three key criteria for comparison were established. Subsequently, three laws (Laws No. 3806, 3949, and 4200) and two decrees having the force of law (Decrees No. 550 and 584) that provided the basis for establishing new local administrative units between 1991 and 2002 were subjected to document analysis. Additionally, current demographic and socio-economic indicators of the provinces and districts established during this period were utilized. The findings reveal that the administrative arrangements of this period were more rational than the populist actions of the DP and ANAP, yet more populist than those of the AK Party, particularly regarding the establishment of new provinces.

Keywords: Civil Administration, Province, Sub-Province, Coalition Governments, Türkiye.

KÜLTÜRÜN KAMU HİZMETİ MOTİVASYONUNA ETKİSİ

Şerife PEKKÜÇÜKŞEN¹
Gökhan BİLİCİ²

Davranışsal kuramdan bu yana çalışanların iş performanslarının artması için üzerinde en çok durulan konulardan birisi motivasyon olmuştur. İnsanlar neden iş yapar, çalıştığı kuruma neden ve nasıl bağlıdır gibi soruların cevapları pek çok kuramın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Çalışanları motive eden faktörlerin içsel ve dışsal boyutları üzerinde durulmuş, bunları esas alan kuramlarla hem özel sektör, hem kamu için çalışmalar yapılmıştır. Kamu hizmeti motivasyonu kuramı da iş performansı ve çalışan bağlılığına farklı pencereden bakan bir kuram olarak araştırmalara temel olmuştur. Kuramı diğer motivasyon kuramlarından ayıran husus, kamu hizmeti motivasyonu kuramının, motivasyonun özel sektördeki belirleyicilerinden farklı dinamiklere sahip olduğunu iddia etmesidir. Bu yönüyle kamu hizmeti motivasyonu, piyasa-işletme kaynaklı yönetim modellerinin kamu alanında uygulanmasına da meydan okumaktadır.

Kamu hizmeti motivasyonu özel sektörde mevcut olan motive edici faktörlerin ötesinde, kişisel istek ve amaçlarla şekillenen motivasyon alanlarından uzaktır. Kuram, kamu çalışanlarını özel sektördeki çalışanlardan farklı şekilde tasvir etmektedir. Çünkü kamu hizmeti motivasyonu, iş motivasyonuna değer bazlı yaklaşmaktadır. Çalışanların kamu hizmeti yapıyor olmanın verdiği bir görev sorumluluğu ile hareket ettiğini, vatanseverlik ve kamu yararına hizmet etmenin özveriyle çalışmaya sebep olduğunu iddia etmektedir. Bu bakış açısı, insanın kendi çıkarlarını maksimize etme odaklı hareket ettiğini iddia eden rasyonel seçim teorisine karşı durarak motivasyon çalışmalarının boyutunu değiştirmiştir. Kurama göre kamu hizmeti motivasyonuna sahip kişiler, içsel bir fedakârlık etiği tarafından yönlendirildiğinden, onlara yalnızca parasal ödüller veya diğer dışsal faydalar sunmak, iş performansını ve örgütsel etkinliği iyileştirmek için etkili bir yöntem değildir.

Kuramın temelleri, Buchanan tarafından 1975'te yapılan bir çalışmada kamu ve özel sektör çalışanları arasındaki farkı ortaya koyan araştırmayla atılmış, 1982'de Rainey'in çalışması ile

¹Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, pekkucuksen@kmu.edu.tr, Orcid ID: 0000-0003-2244-2646

kamu çalışanlarını motive eden etkenler ile özel sektör çalışanlarının motivasyon kaynaklarının farklılığı ortaya konulmuştur. Kamu hizmeti motivasyonu, başkalarının ihtiyaçlarını ön planda tutmak, daha üst bir amaca sahip olmak gibi kişinin öncelikle veya yalnızca kamu kurum ve kuruluşlarında temellenen güdülere yanıt verme yatkınlığı olarak tanımlanmıştır. Kamu hizmeti motivasyonu, hizmet ruhunu ön plana almaktadır. Hizmet ruhunun bireyler arasında farklılık gösterdiğine değinilmekte ve “bir öğretmenin öğretmen, bir sosyal hizmet uzmanının sosyal hizmet uzmanı veya bir polis memurunun polis memuru olmasının nedeni” olarak tanımlandığı kabul edilmektedir. Bu nedenle topluma hizmet ruhu kamu hizmeti motivasyonu için belki de en iyi “sınır nesnesi” olarak anlaşılabilir.

Yaklaşım bu yönüyle kamu hizmetinde çalışıyor olmanın anlamlılığı ile şekillenen, toplumun büyük bir kısmının çıkarları ile ilgilenen ve bireyi topluma yarar sağlamaya iten inanç, değer ve tutumların beslediği güdülerden bahsetmektedir. Bahsedilen alan rasyonel faktörlerle, norm temelli faktörlerle ya da duygusal faktörlerle şekillenebilir. Yardımseverlik ve topluma fayda sağlama düşüncesi duygusal faktörler içerisinde yer alırken; kamu yararı ve devlete bağlılık norm temelli motivatörlerdir. Kuramın rasyonel boyutunu ise kamu hizmetinde kamu çıkarı doğrultusunda çalışmanın yaratacağı tatmin, kendine yakın gruplara yardım edebilme gibi hususlar oluşturmaktadır. Bu boyutlardan hangisinin daha belirleyici olacağı ya da kamu hizmeti motivasyonu skorlarını yükseltip yükseltmeyeceği yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, dindarlık gibi kişisel faktörlere ya da gelir düzeyi, hiyerarşideki konum, çalışma süresi, kadrolu/sözleşmeli olma gibi örgütsel faktörlere bağlı olabilmektedir.

Kamu hizmeti motivasyonu kuramı ile ilgili yapılan ilk çalışmalarda bireysel özelliklerin ve davranış kalıplarının motivasyonu belirleyen faktörler olarak önemi ortaya konmaya çalışılırken çalışmalar şekillendikçe örgütsel ve toplumsal normların etkisinin göz ardı edilememesi gerektiği ortaya çıkmaya başlamıştır. Çünkü örgütsel normlar ve içerisinde bulunulan hâkim kültür kişinin bakış açısını belirleyen ve davranışlarını şekillendiren çok önemli bir faktördür. Kamu hizmeti motivasyonu kendine özgü kültürel niteliklere sahiptir. Farklı kültürel geçmişler ve algılar kamu hizmeti motivasyonunu şekillendirmektedir.

²Öğr. Gör., Selçuk Üniversitesi, gokhanbilici@selcuk.edu.tr, Orcid ID: 0000-0001-8446-1928

Lider tipi, hiyerarşik yapı, işin anlamlılığı, inisiyatif alanı, istihdam biçimi gibi örgüt kültürü boyutları ile birlikte; baskın din, sosyo kültürel çevre, politik çevre ulusal kültür kodları kamu hizmeti motivasyonunu etkileyebilmektedir. Örneğin Latin Amerika ve Güney Amerika'daki yüksek kamu hizmeti motivasyonu, Katolik inancı etrafında şekillenen toplumsal yapıyla açıklanmaktadır. Bu durum Weber'in Protestanlığın toplum yapısını, çalışma alışkanlıklarını nasıl şekillendirdiğini açıkladığı Protestan Ahlakı ve Kapitalizmin Ruhu eserini akla getirmektedir. Güney Avrupa ve Latin Amerika ülkelerinin Kuzey Avrupa'ya göre merhamet/şefkat gösterme konusunda daha yüksek skorlara sahip olması da konu ile ilgili önemli bir veri olabilir. Kuzey Avrupa ülkeleri tarafsız bakmaya daha yatkın olmakta, duygularını işlerine yansıtılmamaktadır. Aynı şekilde Japonya'daki toplumsal normların iş yapma biçimine, iş ahlakına, sisteme etkisi de kültürün kamu hizmeti motivasyonuna etkisi bağlamında değerlendirilebilir. Yolsuzluğun yaygın olduğu ülkelerde, kamu hizmeti motivasyonu, iş tatmini ve örgütsel vatandaşlık davranışı arasındaki ilişkinin, yolsuzluğun daha az olduğu toplumlara göre daha güçlü olduğunu ortaya koyan araştırmalar da bu varsayımı desteklemektedir. Etik olmayan davranışlarla kamu hizmeti motivasyonu arasında negatif bir korelasyon vardır. Çünkü kamu hizmeti motivasyonu etik olmayan çalışan davranışlarına karşı bir tampon olabilmektedir.

Mevcut araştırmalar incelendiğinde kamu hizmeti motivasyonunun öncülleri, korelasyonları ve sonuçlarının üzerinde durulduğu fakat kültürün kamu hizmet motivasyonu üzerindeki etkisini araştıran çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Kamu hizmeti motivasyonunun kamu yönetimi ve kamu politikası uygulayıcıları için önemli kuram olduğu ve kamu çalışanları için düzeltici bir etkisi olabileceği varsayımından hareket eden bu çalışma, kamu görevlilerinin farklı kültürde nasıl ve ne ölçüde motive olacağını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Sonuç olarak literatürde kültürün kamu hizmeti motivasyon teorisine tam olarak entegre edilmediği fakat kamu hizmeti motivasyonu teorisini geliştirmede önemli bir faktör olarak rol oynadığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Motivasyon, Kamu Hizmeti Motivasyonu.

THE EFFECT OF CULTURE ON PUBLIC SERVICE MOTIVATION

Public service motivation is far from personal desires and goals, beyond the motivating factors present in the private sector. The literature on public service motivation helps academics and

practitioners better understand who and why they are interested in public service. In recent years, interest in public service motivation and studies indicating its importance for public organizations have been increasing in public administration. Public service motivation has its own cultural characteristics. Different cultural backgrounds and perceptions shape public service motivation. Existing research has focused on the antecedents, correlates and consequences of public service motivation. However, it is seen that there are limited studies investigating the effect of culture on public service motivation. This study aims to evaluate whether and to what extent public officials are motivated by different cultures and how public service motivation is an important construct for practitioners. In conclusion, it is seen that culture has not been fully integrated into public service motivation theory in the literature, but it plays an important role as a factor in developing public service motivation theory.

Keywords: Culture, Motivation, Public Service Motivation,

DİJİTAL AĞ TOPLUMLARINDA DEMOKRATİK BİR DEVLETİ YENİDEN DÜŞÜNMEK

Rukiye SAYGILI¹
Hülya EŞKİ UĞUZ²

Sosyal bilimlerde topluluk, "aidiyet duygusuyla sonuçlanan ortak deneyim" nedeniyle diğer gruplardan farklı olan ortak bir şeye sahip bir grup insana atıfta bulunan bir terimdir. Terimin en geniş tanımlarından birisinden *"iş ve diğer faaliyetler ve/veya ortak çıkarlar ve ortak aidiyetin kolektif sembolleri ile birbirine bağlı bir veya birkaç insan grubu "* tanımından yola çıkarsak, *"ortak bir alanla birbirine bağlanan veya aynı coğrafi bölgede yaşayan ve üyeleri birbirini tanıyan bir grup insan"*ın tanımlayıcı unsur olduğu görülür. Bir başka ifade ile en temel anlamıyla bir topluluk fiziksel olarak tanımlanabilir ve belirli bir coğrafi konuma bağlıdır. Geleneksel toplum anlatısının erken modern zamanlarda da takip edilen "topluluk" ile "fiziksel mekanı" birlikte düşünüen bu topluluk kavramsallaştırması, yerini şimdilerde bizleri mekan ve zaman arasındaki bağlantıyı yeniden düşünmeye zorlayan ağ toplumu kavramına bırakmış görünmektedir. Ağ toplumu, geleneksel dahası erken modern zamanların topluluk anlatılarının aksine topluluğu fiziksel bir mekana özgüleyerek izah etmez. Ağ toplumunun topluluk tasavvuru basitçe geleneksel fiziksel mekana göndermede bulunan 'yerlerin mekanı'nın tersine, 'akışların mekanı'na atfen tanımlanır. Akışların mekanı eşzamanlılığı bitişiklik olmadan uygulamanın teknolojik ve örgütsel olasılığına atıfta bulunur. Daha basit bir ifadeyle Jorgensen'den (2006) hareketle ifade edilecek olursa: "kablosuz bağlantılar ve taşınabilir erişim cihazları, binalar boyunca, açık havada ve özel alanın yanı sıra kamusal alana da uzanabilen sürekli varlık alanları yaratmaktadır (...) Enformasyonizm ile ilişkilendirilen yeni mekânsal yapı, mekânsız değildir; mekânları enformasyon ve iletişim akışlarıyla birbirine bağlayan ağlardan oluşmaktadır. Bu dijital ağ toplumunda teknoloji geç modernitenin sosyokültürel bireyselleşme ve düşünümsellik süreçleriyle diyalektik bir ilişki içindedir.

Günümüzün ağ bağlantılı geç modern toplumlarında yaşanan değişimi *"topluluklardan yalıtılmışlığa değil, sınırlandırılmış topluluklardan kişisel ağlara geçiş"* şeklinde ifade etmek

1 Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, rsaygili@selcuk.edu.tr, ORCID 0000-0003-4204-7037.

2 Selçuk Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, hulyaeski@selcuk.edu.tr, ORCID 0000-0003-1583-0501.

mümkün görünmektedir. Nitekim ağ topluluğu teorisyenlerine göre toplulukları sınırları belirlenmiş/belli bir mekana bağlı olmayan bir kavram olarak ele almak gerekmektedir. Böylece ağ teorisyenleri toplumsallıkların “*güçlü bağlarla birbirine bağlı bağlı gruplardan daha çok dağınık ve farklılaşmış kişisel ağlarda yaşadığını*” söyleme imkanına kavuşurlar. Topluluklar ve insanların karşılıklı etkileşimleri ile ilgili düşünürken, toplulukları durağan yapılar şeklinde düşünmektense, akışkan kişisel ağlar şeklinde ele almak günümüz rasyonalitesiyle daha uyumlu görünmektedir. İnsanları belirli toplumsal grupları aşan değişken/akışkan ağlar içinde tasavvur etmek veyahut “*bireylerin grupların bir parçası olduklarını düşündüklerini ancak gerçekte bir ağın parçası olduklarını*” savlamak ağ bireyciliği anlatısını “kaybedilmiş topluluk” söylemlerinin alternatifi haline getirmektedir. Yer temelli toplulukların anlam yitiminin hem varoluşsal hem de moral açıdan tehlikeli olduğu savı karşısında dijital ağ toplumunda kolektivizmin farklı bir görünümünün belirdiği iddia edilerek kolektivizmin bu yeni görünümünde bireyin baskın bir role sahip olduğu vurgulanmakta ve bireylerin topluluğu yeniden nasıl inşa edebileceklerinin yolu sunulmaktadır. Bu bağlamda ağ bağlantılı bireycilik söylemi hem bireysel hem de kolektif etkinlikleri bir “topluluk” içinde yeniden ve daha yapıcı bir biçimde bir araya getirmektedir. Toplulukla ilgili böylesi bir alternatif söylem toplumsal değişimi daha iyimser bir biçimde değerlendirmemize ve daha az belirleyici bir bakış açısı ile hareket etmemize olanak tanır.

Bu manada ağ teorisyenleri, yer temelli toplulukların sosyal yaşamın temel örgütlenme biçimi olmadığını bununla beraber bu değişimin yitip giden sosyalliğin matemini tutan düşünürlerin iddiasının aksine bir yalıtılmışlık ya da sosyal huzursuzluk anlamına gelmediğini düşünürler. Onlara göre sosyal ağlar sorunları çözme ve sosyal ihtiyaçları giderme noktasında bireylere yeni yollar sunmaktadır. Uyumak için bir yatakla kıyaslandığında bir sandalyenin çoğu kişi için yetersiz bir alan sunmasına benzer bir biçimde yoğunluğu yüksek ve kapalı bağlardan oluşan bir ağ yapısı daha zayıf bağlardan oluşan bir ağa göre daha az çeşitlilik ve hareket alanı sunar. Oysaki geç modern zamanların dijital ağ yapıları bireylere geçmişin yer temelli topluluklarının sunduklarından çok daha fazla hareket alanı ve bağımsızlık vererek onları geçmişte olduğundan daha özgür kılmaktadır. Bir diğer ifadeyle, günümüzün ağ bağlantılı bireyleri toplumsal yaşamın özünü oluşturduğu düşünülen geleneksel toplumsal yapılara bağımlı olmasalar bile bu onların yalıtılmış, geleceğe ilişkin inançlarını yitirmiş bir hayat sürdürdükleri anlamını taşımamaktadır. Yapılan araştırmalar dijital ağ toplumunda bireylerin daha geniş ve daha farklı bağlantılara sahip

ağlar içerisinde hareket ettiklerini ve ağlarında yer alanlarla daha sık görüştiklerini ortaya koymaktadır. Bunların yanı sıra bilgi iletişim araçlarının kullanıcılarının aile ve arkadaşlarıyla bağlantıları sanılan aksine süreklilik arz etmektedir. Tüm bu söylenenler ağ teorisyenlerinin bilgi iletişim teknolojilerinin (BİT) insan ilişkilerini yok etmediği bilakis artırdığı iddialarını beraberinde getirmektedir. Bu iddia farklı kesimler tarafından saldırılara maruz kalmakta, sanal toplumların kalıcı bağlılıklara dayanmayan sahte toplumlar olduğu veya benzer bir biçimde şimdilerde bir kamusal alan olarak sunulan dijital alanın bağlılık eksikliği nedeniyle gerçek bir agora olarak kabul edilemeyeceği ya da tüm bu mecralarda deneyimlediğimiz toplum olma halinin topluluğun anlamlılığını üretmediği söylenmektedir. Ancak doğası gereği zayıf ve geçici sosyal bağlantıları dijital toplumların/kamuların sorunlu bir yönü olarak görmek gerekmez. Bilakis ağ teorisyenlerine göre bu sorunlu olduğu söylenen yön bizler için çok önemli bir teselli sunmaktadır: Seçim. Dijital çağda insan ilişkileri büyük ölçüde BİT'leri kullanan özerk aktörlerin seçimleri ile şekillenmekte ve bu anlamda geleneksel sosyal ilişkilerle karşılaştırılmayacak derecede gönüllülükle oluşturulmakta ve tanımlanmaktadır. Öyle ki bu yeni ilişki şeklinde kullanıcılar geleneksel sosyal ilişkilerinde göz önünde bulundurmaları gereken benzer kültürel kodların, benzer coğrafi kısıtlamaların ve benzer dilsel çerçevelerin sınırları içerisinde kalmak zorunda değildirler. Yani herhangi bir mekan ya da zaman sınırlaması olmaksızın özerk özneler olarak iletişimlerine pek çok kısıtlamadan azade olarak yön verebilirler. Dijital çağın toplumsallığının merkezinde yer alan şey özgür irade ve seçimdir. Bunun içindir ki günümüzde, sosyal bilimcilerin yitip gittiğini ileri sürdükleri toplumsallığın matemini tutmak yerine bilgi iletişim teknolojilerinin bireylerin yaşamlarını iyileştirmede sunduğu sonsuz yolları düşünmeleri gerektiği öne sürülmektedir.

Bu çalışma da bilgi iletişim teknolojilerinin sunmuş olduğu bu sayısız yollardan birisi üzerine olup geç modern toplumun ağ yapısının demokratik kurumların eylem olanakları ve biçimleri hakkındaki düşüncelere ilham verdiği temel önermesi üzerinden şekillenmektedir. Ağ oluşturmanın yeni cemaatleşme biçimi gibi görüldüğü ve dijital teknolojinin kullanımıyla karakterize olan geç modern toplumlarda siyasi özgürleşmeye dair pek çok eski umut yeniden canlanmaktadır. Sosyal iletişimdeki sayısız yenilik, bire-çok iletişimden çoğa-çok iletişime geçiş, bilgiye engelsiz erişim katılım eşiklerini düşürmekte ve kamusal alana erişimi kolaylaştırmaktadır. Tüm bunların, bireylerin özgürlük alanını genişleteceği ve siyasal eylem

alanının genişletilmesini amacına hizmet edebileceği düşünülmektedir. Günümüz teknolojileri, kullanıcılarını bilgilendirici içeriklerin pasif tüketicisi olmaktan çıkartarak aktif bir bilgi üreticisi haline getirmektedir. Bu suretle bireyler, onları siyasi kararların pasif alıcılarından ziyade aktif siyasi katılımcılara dönüştürebilecek araçlara sahip olmuşlardır. Sivil eylemin ve/veya doğrudan demokrasinin en önemli araçlarından birisi olarak protestolar dijital alana taşınmış, pek çok toplumsal eylem doğrudan sosyal ağlar tarafından yönlendirilir hale gelmiştir. Sosyal ağlar sadece kişiler arasındaki bağların bir alanı olmanın ötesinde siyasi ifadelerin, tartışmaların, propagandaların, eylemlerin ve tüm dünyada önemli siyasi olayların örgütlenme mekânına dönüşmüş görünmektedir. Yine, birçok sivil girişimin köklerinin siber uzayda olduğu da belirtilmelidir. Dijital ağ toplumu anlatısı demokratik kurumların eylem olanakları ve biçimleri hakkındaki düşüncelerimizi yeniden gözden geçirmemizi zorunlu hale getirdiği gibi dijital ağ toplumuna doğru bir hareket, yerel dayanışma hiyerarşileri ile uğraşmaya daha alışık görünen devletler/hükümetler için de yeni bir düşünme tarzını gerekli kılar. Ağlar, sistemler, makineler vb. siberetik metaforların hakim olduğu günümüz realitesi, egemen bir devletin siyasi fikrine ve buna ek olarak egemen bir öznenin felsefi fikrine ilham veren hümanist veya mekanistik gerçeklik modellerinden farklı bir epistemoloji kurar. Bu epistemolojide artık topluluklar yerel, her şeyi kapsayan ve istikrarlı yapılar değildirler. Daha ziyade, insanlar farklı, değişken, globalize bağlara sahiptirler. Bu bağlamda yerel, sadece bir çeşit 'özel ilgi' alanı halini almış bulunmaktadır. Ağ-bağ yapısı böylesi bir görünüm sergileyen bir toplumu yönetebilmek ve onun ihtiyaçlarını giderebilmek adına yeni, akışkan bir hükümet şekline ve bir demokrasi anlayışına ihtiyaç duyulmaktadır. Günümüze değin, böylesi ihtiyaçlar çevrimiçi ya da çevrimdışı olarak nadiren karşılanmıştır. Bunun içindir ki, dijital bir ağ toplumu ile baş edebilmek ve dahası bunun demokratik yollarla nasıl tesis edileceğini anlayabilmek için günümüzün gerçeklikleri bağlamında –bu çalışmada olduğu gibi- var olan devlet anlatısını yeniden düşünmek gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Ağ Toplumu, Ağ-Bağ Yapısı, Devlet, Demokratik Yönetim.

RETHINKING A DEMOCRATIC STATE IN DIGITAL NETWORK SOCIETIES

According to network individualism theorists, place-based communities are no longer the basic form of organisation of social life, but this change does not imply isolation or social unrest, contrary to the claims of those who mourn the loss of sociality. A network structure consisting of high density and closed ties offers less diversity and room for movement than a network consisting of weaker ties. However, the digital network structures of late modern times give individuals much more freedom than the place-based communities of the past, giving them much more freedom of movement and independence than in the past. In other words, even though today's networked individuals are not dependent on traditional social structures that are thought to constitute the essence of social life, this does not mean that they lead an isolated life and have lost faith in the future. Research has revealed that individuals in the digital network society move in networks with wider and more diverse connections and meet with those in their networks more frequently. All this leads network theorists to claim that information communication technologies do not destroy human relations, on the contrary, they increase them. This claim is subjected to attacks by different segments, it is said that virtual communities are fake communities that are not based on permanent loyalties, or similarly, that the digital space, which is now presented as a public space, cannot be accepted as a real agora due to its lack of loyalty, or that the state of being a community that we experience in all these channels cannot produce the meaningfulness of the community. However, it is not necessary to see inherently weak and temporary social connections as a problematic aspect of digital communities/publics. On the contrary, according to network theorists, this supposedly problematic aspect offers us a very important consolation: Choice. In the digital age, human relationships are largely shaped by the choices of autonomous actors using information and communication technologies, and in this sense, they are formed and defined voluntarily to a degree that cannot be compared with traditional social relations. What is at the centre of the sociality of the digital age is free will and choice. For this reason, it is argued today that social scientists should think about the infinite ways in which information communication technologies can improve the lives of individuals instead of mourning the loss of sociality. This paper is about one of these myriad ways in which ICTs can improve the lives of individuals, based on the basic premise that the network structure of late modern society inspires reflections on the possibilities and forms of action of democratic institutions.

Keywords: Digital Network Society, Network Structure, State, Democratic Governance.

MAHALLENİN YENİDEN İNŞASINA YÖNELİK BİR MODEL ÖNERİSİ: 15 DAKİKALIK KENTLER

Hasan YAYLI¹
Kübra ERDEM DEMİRCİ²

Türkiye Cumhuriyeti, yönetim tarihi açısından oldukça köklü ve gelişmiş bir geleneğe sahiptir. Osmanlı Devleti'nden miras kalan birçok mevzuat ve kurum, Cumhuriyet'in kuruluşuyla birlikte devralınmıştır. Bu önemli kurumlardan biri de "mahalle"dir. Osmanlı Devleti'nde mahalleler, genellikle etnik veya dini topluluklara göre ayrışan ve organize edilen en küçük idari birimler olarak işlev görmüştür. Mahalle sakinleri, kendi kültür ve inanışlarını sürdürebilmiş ve aynı zamanda sosyal ve ekonomik işlevleri yerine getirebilmiştir. Mahalleler ortaya çıktığı ve var olduğu dönemin özelliklerine göre şekillenmiştir.

Osmanlı Devleti öncesinde, mahalle yönetimi Emeviler ve Abbasiler dönemlerinde de görülmektedir. Bu dönemlerde mahalleler, "reis" ve "şeyh" adı verilen kişiler tarafından yönetilmiştir. Reisler valiler tarafından atanırken, şeyhler hükümet tarafından resmi olarak atanmasa da varlıkları kabul edilmiştir. Bu yöneticiler sayesinde kabileler kontrol edebilmiş ve aralarında denge sağlanmıştır.

Selçuklu Devleti'nde ise mahalleler, her mahallenin kendi seçtiği "iğdiş"ler tarafından yönetilmiştir. Kadı tarafından onaylanması gereken iğdişler, halktan "peşkeş" ve "salma" toplamak, fermanları halka duyurmak, halkı hükümet ve kadı nezdinde temsil etmek gibi görevleri yerine getirmiştir.

Osmanlı Devleti, tarihsel süreç içinde miras kalan Emevi, Abbasi ve Selçuklu geleneklerini milli gelenekle birleştirerek, mevcut birikimi geliştirmiş ve özgün bir mahalle kimliği oluşturmuştur. Osmanlı'da mahalleler, Batı'da olduğu gibi sınıf temelli biçimlenmemiştir. Şehirdeki idari teşkilatın temelini mahalleler, vakıflar ve loncalar oluşturmuştur. Sosyal hayatın ihtiyaçları vakıflar, ticaret ve üretim ihtiyaçları loncalar, sosyal düzenin sağlanması ise komşular tarafından karşılanmıştır. Bu sistem, mahallelerin kendi kendilerini yönetebilen ve olaylara müdahale edebilen topluluklar olarak hareket etmelerine olanak tanımıştır.

¹ Prof. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, hyayli@hotmail.com , ORCID: 0000-0002-9567-6382

² Öğr. Gör., Ardahan Üniversitesi, kubraerdem@ardahan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-7129-8890

Mahalle düzleminde oluşturulan sosyal ağlar, insanların yaşadıkları mekânda birbirlerini kontrol ederek bir arada yaşayabilmelerini sağlamış, aynı zamanda mahallede yaşayan insanlara söz hakkı vermiştir. Bu nedenle, Osmanlı Devleti'nde mahallelerin önemi büyüktür. Çünkü camiler, kahvehaneler ve külliyelerle ortaya çıkan sosyal sistem, toplumsal bir gerçekliktir. Bu sosyal sistemde, toplumu bir arada tutan değerler mahallelerde yaşatılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde mahalle yönetimi, Islahat ve Tanzimat Fermanları ile değişime uğramıştır. Batılılaşma Hareketi'nin etkisiyle yerel yönetimlerde yeniden yapılanma çalışmaları başlamıştır. II. Mahmut Dönemi'nde muhtarlık teşkilatının kurulmasıyla, önemli bir kurum olan "kadılık" ve mahalle imamları önemini yitirmiştir. Mahallelerin idaresinden muhtarlar ve muhtar yardımcıları sorumlu olmuştur. II. Mahmut Dönemi'nde yapılan değişikliklerin ardından, Tanzimat Dönemi'nde de halkla ilişkilerin iyileştirilmesi için kanunlar çıkarılmış ve danışma meclisleri kurulmuştur.

1864 yılında çıkarılan Vilayet Nizamnamesi ile kasaba ve şehirlerdeki en az elli hanelik yerleşim birimleri mahalle olarak kabul edilmiş ve her mahalle "köy" hükmünde sayılmıştır. 1871 tarihli İdare-i Umumiyye-i Vilayet Nizamnamesi ile mahalle yönetiminin merkezi idareye karşı sorumlulukları ve yerel işleri daha detaylı düzenlenmiştir. 1913 yılında çıkarılan İdare-i Umumiyye-i Vilayet Kanun-ı Muvakkati ile mahalleler kaldırılmış, ancak mahalle birimi tarafından yerine getirilecek işleri hangi kurumların yapacağı belirtilmediği için mahalle teşkilatları fiilen hukuki bir dayanaktan yoksun olarak varlığını sürdürmüştür. Hala yürürlükte olan 1944 tarihli 4541 sayılı "Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun" ile mahalleler tekrar kurulmuştur.

Mahalle, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nda "belediye sınırları içinde, ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idari birim" olarak tanımlanmıştır. Ancak, mahalle kurumu idari bir birim olarak tanımlansa da Türk İdare Teşkilatında yerel yönetim olarak sınıflandırılmamıştır.

2012 tarihli 6360 sayılı Kanun'la büyükşehir belediyesi mülki sınırları içindeki köylerin tüzel kişiliği kaldırılmış ve mahalleye dönüştürülmüştür. Köylerin tüzel kişiliği varken, mahallelerin tüzel kişiliği olmaması nedeniyle, mahalleler bütçe gibi bazı olanaklardan yararlanamamıştır.

11.Kalkınma Planı (2019-2023) mahalle kavramına özel bir önem vermektedir. Bu planda, mahallelerin ilçeler ve yerleşim birimleri olarak yeniden tasarlanmasına yönelik kamu politikaları oluşturulması öngörülmektedir. Kamusal alan erişiminin ve güvenliğinin artırılması için mahalle ölçeğinde ihtiyaç analizi yapılması ve hizmet kalitesinin artırılması, mahalle kültürünü yeniden kazandıracak stratejilerin yaygınlaştırılması planlanmıştır. Ayrıca, il, ilçe ve mahalle ölçeğinde kentsel veri altyapısının oluşturulması ve paylaşılmasında yasal, teknik ve kurumsal altyapının güçlendirilmesine yer verilmiştir.

12.Kalkınma Planı'nda ise mahalle kavramına daha az yer verilmiştir. Şehirleşme başlığı altında, şehirlerde topografya ve tarihi-kültürel birikimlere uyumlu, sosyal yapı ihtiyaçlarını karşılayan mimari yapılaşmanın sağlanacağı, mahalle kültürü ve kent bilinci ile aidiyetin geliştirileceği belirtilmiştir. Kırsal Kalkınma başlığı altında ise kırsal mahallelerdeki aile işletmelerinin destekleneceği vurgulanmıştır.

Osmanlı Devleti'nden günümüze mahalle kültürü büyük ölçüde işlevsizleşmiştir. Geçmişte etnik kimlik ve inanç temelli iken, günümüzde daha çok ekonomik ya da statü temelli mahalleler karşımıza çıkmaktadır. Geleneğinde "mahallelilik" olan bu toplum, kentlere yerleşmiş ve "kentlileşme" kavramı içinde hapsolmüştür. Mahalle, gelişen sosyal dönüşümün bir parçasıdır. Mahallelerin küçük ölçekli olması, toplumsal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliğe daha yakın bir işleyişe sahip olması, Osmanlı Devleti'nden bugüne kadar sosyal ve ekonomik işlevleri sürdüren, insanların günlük ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri mekansal bir alana sahip olması, "mahalle"nin kentleşme modelleriyle yeniden ele alınması konusunu gündeme getirmiştir.

Literatürde kentleşmeye ve mekansal ayrışmaya ilişkin pek çok kavram, kuram ve model olmasının yanında bu kuramlardan mahallenin bir kurum olarak yapısal işlevlerine uygun bir model önerisi düşünüldüğünde Carlos Moreno tarafından geliştirilen ve 2015 yılında Paris BM İklim Değişikliği (COP21) Konferansı'nda tanıtılan 15 Dakikalık Kent Modeli karşımıza çıkmaktadır.

15 Dakikalık Kent Modeli, kent içinde gereksiz seyahatlerin azaltılması, daha fazla kamusal alan sağlanması, sokak yaşamının görünürlüğünün artırılması ve mahallelerde topluluk duygusunun güçlendirilmesi hedeflenmektedir. 15 Dakikalık Kent Modeli'nde, yaya trafiğinin artırılmasıyla,

topluluk içinde sosyal bağlar kurarak, sosyal karşılaşma ve etkileşim fırsatları sağlayan kamusal alanlar oluşturulmaktadır. Bu da mahalle kültürünün yeniden inşasında temel alınabilecek bir yaklaşımdır. İnsanlar sağlıklı mekânlarda gıda ürünlerini yetiştirerek veya kent içinde 15 dakikada üreticiye ulaşarak doğal gıda ihtiyaçlarını karşılayabilecektir.

Kendi kendine yetmeyi hedefleyen 15 Dakikalık Kent Modeli'ne Türkiye'deki mahalle kurumları entegre edilirken, mevcut mahalle sistemimizin gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi gerekmektedir. Günümüzde Türkiye'deki mahalle kurumları, 15 Dakikalık Kent Modeli ile uyumlu bir şekilde, modern kentsel planlama stratejilerinde önemli bir rol oynayacak yönetsel birikime sahiptir. Özellikle büyükşehirlerde, yoğun trafik, hava kirliliği ve toplu taşıma sistemlerine olan aşırı bağımlılık gibi sorunların çözümünde mahalle temelli yaklaşımlar etkili sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Mahallelerin, eğitim, sağlık, alışveriş, rekreasyon gibi günlük ihtiyaçların karşılanabileceği yerler olarak yeniden düzenlenmesi, çevresel sürdürülebilirliği desteklerken, toplumsal dayanışmayı da artıracaktır. Bu süreçte, mahalle muhtarlıkları ve yerel yönetimlerin işbirliği ile mahallelerin ihtiyaçlarına yönelik katılımcı planlama süreçleri geliştirilmelidir.

Sonuç olarak, 15 Dakikalık Kent Modeli ve Türkiye'deki mahalle birimi, yerel düzeyde yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen iki model olarak birbirleriyle güçlü bir ilişki içindedir. Bu modelin mahallelere entegre edilmesiyle yerel ekonomiyi destekleyen, sosyal dayanışmayı teşvik eden ve çevresel sürdürülebilirliği ön plana çıkaran yaklaşımlarıyla, kentsel yaşamın daha yaşanabilir ve insan odaklı hale getirilmesine katkıda bulunulacaktır. Bu bağlamda, Türkiye'deki mahalle birimleri, 15 Dakikalık Kent Modelinin uygulanmasında önemli bir referans noktası olabilir ve modern kentsel planlama süreçlerine önemli katkılar sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: 15 Dakikalık Kent, Mahalle, Kentlileşme.

A MODEL PROPOSAL FOR THE RECONSTRUCTION OF THE NEIGHBORHOOD: 15-MINUTES CITIES

Turkey's deep-rooted neighborhood tradition has a history inherited from the Ottoman Empire and dating back to the Umayyad, Abbasid and Seljuk periods. In the Ottoman Empire, neighborhoods were organized as small administrative units based on ethnic and religious

foundations and undertook social and economic functions. The administration of neighborhoods has been regulated in various ways throughout history, and modern practices such as the headman system were introduced with the restructuring of local governments during the Reorganization and Reform Periods. During the Republican Era, neighborhoods were accepted as important administrative units. With the "Law on the Establishment of Neighborhood Headmen and Councils of Aldermen in Cities and Towns" dated 1944 and numbered 4541, the previously abolished neighborhoods were redefined as administrative units. In the Municipality Law No. 5393, neighborhoods are defined as administrative units with neighborly relations, but since they do not have legal entity, they could not benefit from opportunities such as budget. Particularly in the 11th Development Plan, neighborhoods were given importance and it was emphasized that neighborhoods could be a reference point in the organization and implementation of social services.

Today, it is emphasized that neighborhoods should be harmonized with modern urban planning strategies. The 15-Minutes City Model offers an opportunity to revitalize neighborhoods. This model aims for neighborhood residents to live in an environment where they can meet their daily needs within 15 minutes by walking or cycling. The model aims to stimulate the local economy and support environmental sustainability while increasing social solidarity. In this study, it is emphasized that the reorganization of neighborhoods in Turkey can offer solutions to the problems of modern cities. Neighborhoods have an important role in strengthening social solidarity and supporting environmental sustainability. In this context, neighborhood regulations compatible with the 15-Minutes City Model can make significant contributions to urban planning processes in Turkey.

Keywords: Neighborhood, 15-Minutes City, Urbanization.

AVRUPA BİRLİĞİ BÖLGESEL POLİTİKASININ TÜRKİYE'DEKİ KAMU YÖNETİMİ UYGULAMALARINA ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: POLİTİKA TRANSFER DİNAMİKLERİNİN İNCELENMESİ

Muhammed Fatih KAYTAN¹

Bu araştırma, Avrupa Birliği (AB) bölgesel politikasının Türkiye'deki kamu yönetimi uygulamaları üzerindeki etkisini, politika transferinin dinamiklerine odaklanarak araştırmaktadır. Türkiye AB ile daha yakın bir entegrasyon arayışında olduğundan, AB bölgesel politikalarının Türk idari reformlarıyla nasıl etkileşime girdiğini anlamak hayati önem taşımaktadır. Çalışma, AB politikalarının Türk bağlamında nasıl benimsendiğini ve uyarlandığını analiz etmek için politika belgelerinin, AB raporlarının ve akademik literatürün kapsamlı bir incelemesini kullanmaktadır.

AB bölgesel politikası, bölgesel eşitsizlikleri azaltarak ve uyumu artırarak üye devletler arasında dengeli ekonomik kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede, daha az gelişmiş bölgeleri destekleyen Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ERDF) ve Avrupa Sosyal Fonu (ESF) gibi önemli finansal araçları içermektedir. Türkiye için, bu politikalara uyum sağlamak yalnızca AB katılım kriterlerini karşılamak için değil, aynı zamanda kendi bölgesel kalkınma stratejilerini iyileştirmek için de önemlidir.

Türk kamu yönetimi, verimliliği, şeffaflığı ve duyarlılığı artırmayı amaçlayan çeşitli reformlardan geçmiştir. Bu çabalara rağmen, bürokratik direnç, sınırlı idari kapasite ve politik karmaşıklıklar gibi zorluklar devam etmektedir. Bu çalışma, AB bölgesel politikalarının bu idari uygulamaları nasıl etkilediğini araştırıyor ve bu politikaların transferini kolaylaştıran veya engelleyen mekanizmaları belirliyor.

Araştırma, politikaların ve uygulamaların bir bağlamdan diğerine nasıl benimsendiğini inceleyen politika transfer teorilerine dayanmaktadır. Temel teorik çerçeveler arasında, politikaların bölgelere nasıl yayıldığını inceleyen difüzyon teorisi ve bir bağlamdaki deneyimlerin başka bir bağlamdaki uygulamaları nasıl bilgilendirdiğini inceleyen politika öğrenimi yer almaktadır. Bu teoriler, AB bölgesel politikalarının Türkiye'ye aktarılmasını ve uygulanmasını analiz etmeye

¹ Asst. Muhammed Fatih Kaytan, International Balkan University, mfatihkaytan@ibu.edu.mk

yardımcı olur.

Çalışma, AB bölgesel politikalarının özellikle bölgesel kalkınma, ademi merkezîyetçilik ve yönetim reformları gibi alanlarda Türk kamu yönetimini önemli ölçüde etkilediğini bulmuştur. Türk bölgesel kalkınma stratejileri, AB politikalarından önemli ölçüde etkilenmiş ve AB'de kullanılanlara benzer planlama ve değerlendirme süreçlerinin benimsenmesine yol açmıştır. Bu, stratejik planların ve performans ölçütlerinin geliştirilmesi de dahil olmak üzere Türkiye'de daha yapılandırılmış ve performansa yönelik bölgesel kalkınma çabalarıyla sonuçlanmıştır.

AB'nin ademi merkezîyetçilik ve yerel yönetime odaklanması, Türkiye'de yerel özerkliği artırmayı ve merkezi ve yerel hükümetler arasındaki koordinasyonu iyileştirmeyi amaçlayan reformları teşvik etti. Bu reformlar, yerel yönetimi ve hizmet sunumunu geliştirmek için tasarlanmış AB uygulamalarıyla uyumludur. Ek olarak, AB'nin şeffaflık ve hesap verebilirliğe vurgu yapması, kamu sektörü verimliliğinde iyileştirmelere, yolsuzlukta azalmalara ve daha iyi mali yönetim uygulamalarına yol açarak Türk idari reformlarını etkilemiştir.

Birkaç mekanizma, AB bölgesel politikalarının Türkiye'ye aktarılmasını kolaylaştırır. Eğitim programları ve danışmanlık hizmetleri de dahil olmak üzere AB'den gelen teknik yardım, Türk yöneticilerinin AB politikalarını etkili bir şekilde anlamalarına ve uygulamalarına yardımcı olur. ERDF ve ESF'den alınan hibeler ve krediler gibi mali destek, Türkiye'deki bölgesel kalkınma projelerinin finansmanı için çok önemlidir ve genellikle AB ile uyumlu politikaların benimsenmesine bağlıdır. Dahası, AB katılım süreci boyunca normatif baskı uygulayarak Türkiye'yi AB normlarına ve uygulamalarına uymaya teşvik eder ve bu da Türk politika yapımını ve idari reformlarını etkiler.

Çalışma, etkili politika aktarımının önündeki birkaç zorluğu ve engeli belirler. Türkiye'deki sınırlı idari kapasite, yetersiz kaynaklar ve yetersiz eğitim de dahil olmak üzere, AB politikalarının uygulanmasını engelleyebilir. Milliyetçi duygular ve siyasi anlaşmazlıklar tarafından yönlendirilen AB politikalarına karşı siyasi direnç, Türk yetkililerin reformları benimseme ve uygulama isteğini de etkileyebilir. Ek olarak, AB ile Türkiye arasındaki kültürel ve bağlamsal farklılıklar politika adaptasyonunu karmaşıklaştırabilir ve temel hedefleri korurken AB politikalarını yerel ihtiyaçlarla uyumlu hale getirmeyi zorlaştırabilir.

Genel olarak, bulgular uluslararası politikaların yerel idari uygulamaları nasıl etkilediğine dair değerli içgörüler sağlar ve etkili politika transfer mekanizmalarının önemini vurgular. İdari kapasite ve siyasi direnç gibi zorlukların ele alınması, politika uygulamasını iyileştirmek için çok önemlidir. Öneriler arasında idari kapasiteyi oluşturmak için teknik yardımı artırmak, uygulama sorunlarını ele almak için AB kurumları ile Türk yetkililer arasındaki koordinasyonu iyileştirmek ve temel hedefleri korurken AB politikalarını Türk bağlamına uyacak şekilde uyarlamak yer almaktadır.

Sonuç olarak, bu araştırma AB bölgesel politikalarının Türk kamu yönetimi ve politika transferinin dinamikleri üzerindeki etkisinin ayrıntılı bir analizini sunmaktadır. Politika transferiyle ilişkili mekanizmaları, etkileri ve zorlukları inceleyerek çalışma, uluslararası politikaların yerel uygulamalar üzerindeki etkisini anlamaya katkıda bulunmakta ve politika uygulamasını iyileştirmek için öneriler sunmaktadır. Gelecekteki araştırmalar, politika transferinin uzun vadeli etkilerini ve yerel aktörlerin politika sonuçlarını şekillendirmedeki rolünü daha ayrıntılı olarak inceleyebilir.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Bölgesel Politika, Kamu Yönetimi, Politika Transferi, Türkiye.

ASSESSING THE IMPACT OF EUROPEAN UNION REGIONAL POLICY ON PUBLIC ADMINISTRATION PRACTICES IN TURKEY: A STUDY OF POLICY TRANSFER DYNAMICS

This research explores the impact of European Union (EU) regional policy on public administration practices in Turkey, focusing on the dynamics of policy transfer. As Turkey seeks closer integration with the EU, understanding how EU regional policies interact with Turkish administrative reforms is crucial. The study employs a comprehensive review of policy documents, EU reports, and academic literature to analyze how EU policies are adopted and adapted within the Turkish context.

EU regional policy aims to promote balanced economic development across member states by

reducing regional disparities and enhancing cohesion. This framework includes significant financial instruments, such as the European Regional Development Fund (ERDF) and the European Social Fund (ESF), which support less-developed regions. For Turkey, aligning with these policies is essential not only to meet EU accession criteria but also to improve its own regional development strategies.

Turkish public administration has undergone various reforms aimed at increasing efficiency, transparency, and responsiveness. Despite these efforts, challenges such as bureaucratic resistance, limited administrative capacity, and political complexities persist. This study investigates how EU regional policies influence these administrative practices and identifies the mechanisms that either facilitate or hinder the transfer of these policies.

The research is grounded in policy transfer theories, which examine how policies and practices are adopted from one context to another. Key theoretical frameworks include diffusion theory, which explores how policies spread across regions, and policy learning, which looks at how experiences from one context inform practices in another. These theories help analyze the transfer and implementation of EU regional policies in Turkey.

The study finds that EU regional policies have significantly impacted Turkish public administration, particularly in areas such as regional development, decentralization, and governance reforms. Turkish regional development strategies have been notably influenced by EU policies, leading to the adoption of planning and evaluation processes similar to those used in the EU. This has resulted in more structured and performance-oriented regional development efforts in Turkey, including the development of strategic plans and performance metrics.

The EU's focus on decentralization and local governance has prompted reforms in Turkey aimed at increasing local autonomy and improving coordination between central and local governments. These reforms align with EU practices designed to enhance local governance and service delivery. Additionally, the EU's emphasis on transparency and accountability has influenced Turkish administrative reforms, leading to improvements in public sector efficiency, reductions in corruption, and better financial management practices.

Several mechanisms facilitate the transfer of EU regional policies to Turkey. Technical assistance

from the EU, including training programs and advisory services, helps Turkish administrators understand and implement EU policies effectively. Financial support, such as grants and loans from the ERDF and ESF, is crucial for funding regional development projects in Turkey and is often tied to the adoption of EU-aligned policies. Furthermore, the EU exerts normative pressure through the accession process, encouraging Turkey to comply with EU norms and practices, which impacts Turkish policy-making and administrative reforms.

The study identifies several challenges and barriers to effective policy transfer. Limited administrative capacity in Turkey, including insufficient resources and inadequate training, can hinder the implementation of EU policies. Political resistance to EU policies, driven by nationalistic sentiments and political disagreements, can also affect the willingness of Turkish authorities to adopt and implement reforms. Additionally, cultural and contextual differences between the EU and Turkey can complicate policy adaptation, making it challenging to align EU policies with local needs while maintaining core objectives.

Overall, the findings provide valuable insights into how international policies impact domestic administrative practices and highlight the importance of effective policy transfer mechanisms. Addressing challenges such as administrative capacity and political resistance is crucial for improving policy implementation. Recommendations include enhancing technical assistance to build administrative capacity, improving coordination between EU institutions and Turkish authorities to address implementation issues, and adapting EU policies to fit the Turkish context while preserving core objectives.

In conclusion, this research offers a detailed analysis of the impact of EU regional policies on Turkish public administration and the dynamics of policy transfer. By examining the mechanisms, effects, and challenges associated with policy transfer, the study contributes to understanding the influence of international policies on domestic practices and provides recommendations for improving policy implementation. Future research could further explore the long-term effects of policy transfer and the role of local actors in shaping policy outcomes.

Keywords: European Union, Regional Policy, Public Administration, Policy Transfer, Turkey.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI ÇERÇEVESİNDE KÜLTÜREL MİRAS YÖNETİMİ: “UNESCO MÜZİK ŞEHİRİ” KIRŞEHİR ÖRNEĞİ

İbrahim Onur BAKIRCIOĞLU¹
Mustafa Kemal ÖKTEM²

Yüzyılların birikimini, irili ufaklı izlerle üzerinde taşıyan kentlerin bu özellikleri, edebi bakış açısıyla “kentin bir ruha sahip olması” diye özetlense de sosyal bilimler açısından bu durum; kentlerin, tarihi ve kültürel mirasın birer temsilcisi olmaları biçiminde nitelendirilmektedir. Kentlerin gerçekten ruhu var mıdır bilinmez ama gri renkli beton yığınlarından ziyade o mekânı, diğerlerinden farklı kılan nevi şahsına münhasır niteliklerin, insan ruhuna daha çok hitap ettiği bilinen bir gerçektir.

Türk Dil Kurumu Sözlüğü ‘ne göre şehir sözcüğüyle eş anlamlı kabul edilen kent, “*yirmi binden çok nüfusu olan, bu nüfusunun çoğu ticaret, sanayi, hizmet veya yönetimle ilgili işlerle uğraşan, genellikle tarımsal etkinliklerin olmadığı yerleşim alanı*” şeklinde tanımlanmakta (2024); Keleş tarafından ise “*sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidişgeliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi*” biçiminde ifade edilmektedir (Keleş, 2021: 81). Her iki tanımda da görüldüğü üzere kentler, bir değil birden çok özelliği bünyesinde barındırmakta ve doğal kaynaklarıyla, tarihi yapılarıyla, kültürel unsurlarıyla bir mirasın temsilcisi olarak işlev görmektedir (Kiper, 2004: 14). Dünyanın ayrı köşelerinde farklı dönemlerde, değişik biçimlerde tezahür eden yaşamların; arkeolojik kalıntılarla, mimari yapılarla, heykel ve anıtlarla, park ve bahçelerle kentlerde somut şekilde yer buluyor oluşu (Prott ve O’Keefe, 2007: 307) veya sözlü aktarımlar, uygulanagelen ritüeller, geleneksel ve çağdaş sanatlar aracılığıyla somut olmayan biçimde de yansıması (UNESCO Intangible Cultural Heritage, 2024); kentleri söz konusu mirasın murisi, toplumları ise varisi yapmaktadır.

Yukarıda kültürel mirasın varisi olarak nitelendirdiğimiz toplumların bu noktada en önemli görevi ise söz konusu mirası “tüketmeden kullanma” noktasında özenli davranmaktır. İhtiyaçlarımızı karşılarken, kaynakların durumunu ve gelecek nesillerin konumunu düşünerek

¹ Öğr. Gör., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, o.bakircioglu@ahievran.edu.tr, 0000-0001-9073-8823

hareket etmemiz gerektiğini savunan “sürdürülebilirlik” kavramıyla doğrudan ilişkili olan tüketmeden kullanma yaklaşımı, basitçe bir doğal kaynaktan yapılan yıllık tüketimin ondan elde edilen yıllık üretimi aşmaması şeklinde açıklanabilir (Diesendorf, 1999: 3; Nemli, 1998: 289). Ekoloji temelli bu tanım, kültürel mirasların kullanımı için de geçerlidir ve toplumların ihtiyatlı davranma noktasındaki sorumluluğu da bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Tıpkı Gökalp’in, kültür yerine kullandığı “hars” sözcüğünü tanımlarken millet kavramı üzerinde çokça durması gibi (Önder, 1978: 129); kültür üzerine yapılan pek çok betimlemede de toplum ve anlamdaşı ifadeler rastlamamız kuvvetle muhtemeldir. Kültür, ortak davranış ve yaklaşımların; ortak davranış ve yaklaşımlar ise toplumların bir çıktısı olarak görüldüğünden bu iki kavram iç içe geçmiş durumdadır ve sosyal bilimlerin çatısı altındaki pek çok bilim dalı, kültür kavramını inceleme konusu yapmaktadır (Şahin, 2020: 53; Oğuz, 2011: 124-125). Kültürün yaşatılması ve tarihin korunması noktasında ise gerek bireylerin gerek toplumun önemli role sahip olduğu yadsınamaz bir biçimde karşımızdadır.

Kültürün en önemli öğelerinden olan müzik, günümüz araştırmalarının da desteklediği üzere fiziksel hastalıklarda acıyı dindirici ve iyileştirici etkiye sahip olmasının yanında (Basile, 2023: 535), psikolojik rahatsızlıklarda da güvenli ve maliyetsiz yapısıyla alternatif bir tedavi yöntemi olarak kullanılmaktadır (Ran vd., 2023: 257). Somut olmayan kültürel miras olarak kabul edilen müziğin, hayat bulduğu en eski ve önemli coğrafyalardan biri ise Anadolu’dur. Kökeni milattan önceye kadar dayanan Anadolu halk müziği, kendine has yapısıyla ve türlü ezgileriyle bu topraklarda yaşananların kanıtı, yaşayanların ise sesi olagelmıştır. Anadolu halkı için böylesine önemli kabul edilen ve farklı kültürlerin bir bileşeni olarak addedilen müziğin, en bilinen temsilcilerinden biri ise Orta Anadolu’da yer alan Kırşehir ilidir. Ahilik kadar abdallık ve âşıklık geleneğinin de sürdürücüsü olan Kırşehir, yüzyıllardan bu yana gerek yazılı gerek sözlü olarak aktarılan birikimi, saza dökme noktasında hep usta isimlere sahip olmuştur (Yöre, 2012: 565-567). Nitekim kent, bu özelliğiyle beraber ulusal ve uluslararası boyutta zaman içinde dikkat çekici bir konuma erişmiştir.

Sürdürülebilirlik penceresinden bakıldığında bir kenti, kent yapan şey; sadece mimari ya da ekonomik yönü değil aynı zamanda en az onlar kadar önemli kabul edilen siyasal, sosyal ve

² Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, kemalok@hacettepe.edu.tr, 0000-0002-2040-426X

kültürel yapısıdır (Altay, 2007: 25). Bu noktada Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), 2004 yılında kentlerin, tarihi ve kültürel yapılarından güç alarak kendi yetenek ve enerjileri doğrultusunda yaratıcı ve geliştirici fikir ve idealler ortaya koymalarını desteklemek amacıyla “Yaratıcı Şehirler Ağı” (Creative Cities Network) projesini başlatmıştır. Bulunduğu coğrafyaya, sahip olduğu nüfusa ve gelir seviyesine bakılmaksızın; edebiyat, film, müzik, zanaat ve halk sanatları, tasarım, gastronomi ve medya sanatları olmak üzere toplam yedi başlıkta değerlendirilen kentler, uygun görüldüğü takdirde söz konusu ağa dahil edilmektedir. Bugün itibarıyla dünya üzerinde 350 temsilcisi bulunan ağın, Türkiye’den dört ayrı alanda sekiz üyesi vardır. Gastronomi alanında Gaziantep, Hatay ve Afyonkarahisar; Tasarım alanında İstanbul, Zanaat ve Halk Sanatları alanında Kütahya ve Bursa; Müzik alanında ise **Kırşehir** ve Şanlıurfa illeri, listede Türkiye’yi temsil etmektedir. Kırşehir, listeye 2019 yılında dâhil edilmiştir (UNESCO Türkiye Millî Komisyonu, 2024).

Aşık Said, Muharrem Ertaş, Çekiç Ali, Şemsi Yastıman, Neşet Ertaş ve daha nice halk ozanına sahip olan Kırşehir kenti; *Orta Asya saz ve söz kültürünün* yansıması olan bozlak türkülerinin de yaşatıldığı en önemli noktalardan biridir (Kırşehir Valiliği, 2024). Bahsi geçen tüm bu yönleri ve daha fazlasıyla küresel çapta dikkat çekici bir pozisyonuna ulaşan Kırşehir ilinin müzik alanındaki birikimi, bu çalışmada da sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde ele alınan kültürel miras yönetimi konusunda örnek vaka olarak seçilmiştir. “Sürdürülebilirlik ve kültürel miras yönetimi arasında nasıl bir ilişki vardır?”, “Doğru kültürel miras yönetimi nasıl olmalıdır?” ve “Kırşehir ilinin müzik alanındaki birikiminden nasıl daha doğru biçimde yararlanılabilir?” soruları üzerinden hareket eden çalışma; sürdürülebilirlik, yönetim, kültürel miras yönetimi gibi temel kavramları bir kez daha tanımlamakta ve aralarındaki bağı bir de Kırşehir örneği üzerinden ortaya koymaktadır. Bu noktada ilgili yazılı ve dijital veriler aracılığıyla yürütülen literatür taraması, çalışmanın veri toplama tekniği olarak öne çıkmaktadır. Çalışma; yukarıdaki sorulardan hareketle sürdürülebilirlik ve kültürel miras yönetimi arasındaki bağı ortaya koymayı, kültürel miras yönetimi sürecinde kabul edilen doğruları açıklamayı ve Kırşehir ilinin müzik alanındaki birikiminden yararlanma ve yeni projeler geliştirme hususunda nasıl hareket edebileceğine dair öneriler sunmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırşehir, Kültürel Miras, Müzik, Sürdürülebilirlik, Yönetişim.

SUSTAINABILITY CONCEPT IN CULTURAL HERITAGE MANAGEMENT: THE CASE OF “UNESCO MUSIC CITY” KIRŞEHİR

Music, one of the most important elements of culture, has been shown in contemporary studies to have pain-relieving and healing effects in physical illnesses (Basile, 2023: 535), and it is also used as a safe and cost-effective alternative treatment for psychological disorders (Ran et al., 2023: 257). Recognized as intangible cultural heritage, music has thrived in one of the oldest and most significant regions: Anatolia. Kırşehir, located in Central Anatolia, is one of the most prominent representatives of this musical heritage, deeply valued by the people of Anatolia and shaped by various cultural influences (Yöre, 2012: 565-567). Consequently, the city has gained significant attention both nationally and internationally over time.

In 2004, UNESCO launched the "Creative Cities Network" to encourage cities to leverage their historical and cultural assets to foster creative and developmental ideas. As of today, the network has 350 representatives worldwide, with eight members from Turkey in four different fields: Gastronomy (Gaziantep, Hatay, Afyonkarahisar), Design (İstanbul), Crafts and Folk Art (Kütahya and Bursa), and Music (Kırşehir and Şanlıurfa). Kırşehir was included in the list in 2019 (UNESCO Turkish National Commission, 2024).

Given these aspects and more, Kırşehir's musical heritage has been selected as a case study in this work to explore cultural heritage management within the framework of sustainability. The study addresses questions such as "What is the relationship between sustainability and cultural heritage management?", and "How should cultural heritage be managed?". By doing so, the study redefines key concepts such as sustainability, governance, and cultural heritage management.

Keywords: Kırşehir, Cultural Heritage, Music, Sustainability, Governance.

GÖÇÜN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE YÖNELİK YAPILMIŞ OLAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Özlem YILMAZ DEMİREL¹
Abdullah DEMİREL²

Bireyler ve topluluklar ekonomik, siyasi, savaş, eğitim ve kültürel durumlar gibi nedenlerden dolayı isteğe bağlı ya da zorunlu, geçici ya da kalıcı olarak buldukları bölgelerden başka yerleşim yerlerine yer değiştirme işlemi yapabilmektedirler. Bu durum da göç olarak tanımlanmaktadır. Yer değiştirme durumu kimi zaman ülke sınırları içerisinde olabilirken kimi zaman da ülke sınırları dışına gerçekleşebilmektedir. Ülke sınırları içerisinde olduğu zaman iç göç; başka bir ülkeye olduğu zaman ise dış göç olarak adlandırılmaktadır. Nedeni her ne olursa olsun göç; göç eden her birey üzerinde kalıcı etkiler bırakabilmektedir. Bu etkiler de şüphesiz en çok çocuklar üzerinde olmakta ve çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal açıdan savunmasız hale gelmesine yol açabilmektedir. Güven bağı geliştirme, aidiyet duygusu ve kimlik kazanma, anadili edinme, eğitim vb. süreçleri içerisinde göç eden ya da göçe maruz kalan çocuklar yeni yerleşim birimlerinde farklı sorun ve zorluklarla karşılaşabilmektedirler. Karşılaşılan bu zorluklar her ne kadar göç eden çocuklar özelinde düşünülse de sadece göçmen çocukları değil gittikleri bölgelerdeki yerleşik çocuklar üzerinde de etki etmektedir. Bu durumda göç sorunu sadece göç edenleri ilgilendirmekle kalmayıp toplumsal bir sorun halini alabilmektedir. Bunun yanı sıra çocuklarla etkileşim içerisinde bulunan eğitimciler ve yöneticiler açısından da zorluklar görülebilmektedir. Verilen bu bilgilerden hareketle sistematik derleme olarak desenlenen bu çalışma kapsamında 2020-2024 yılları arasında yapılan ve YÖKTEZ'de taranan göç ile ilgili lisansüstü tezlerin çocuklarla ilişkili olanları derlenmiştir. Tez çalışmalarının tamamlandığı ana bilim dalları göz önünde bulundurulduğu zaman ilk sırada eğitim alanları görülürken bu alanları sağlık bilimleri, psikoloji, sosyoloji, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler ile kamu yönetiminin takip ettiği görülmüştür. Bu bağlamda göç olgusunun toplumun her kesimini etkileyen ve multidisipliner çalışma alanlarını kapsayan bir durum olduğu söylenebilir.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, ozlemyilmaz@kmu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-9999-1120>

² Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, İç Denetim Birimi, abduallahdemirel@kmu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-3503-115X>

İncelen çalışmalardan elde edilen sonuçlar şu şekilde derlenmiştir: Çalışmaların tamamına yakını dış göç ile Türkiye'ye gelmiş göçmen ve refakatsiz çocuklar özelinde gerçekleştirilmiştir. Göçmen çocukların yaşadıkları temel sorunların başında eğitim gelmektedir. Özellikle gelinen ülkenin anadilini öğrenme, dile özgü kazanımlar edinme ve okula uyum sağlama ilk sırada yer almaktadır. Bu da beraberinde akademik başarısızlık getirmektedir. Bu sorunları sosyal uyum ve sosyal kabul izlemektedir. Farklı bir kültüre uyum sağlama çabaları, gelinen ülkenin çocukları ve toplum tarafından kabul görme bir diğer sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle sosyal kabul ile ilgili sorunların yaşanması göçmen konumundaki çocukların davranış sorunlarına ve suça yatkın hale gelmelerine sebep olmaktadır. Bunun yanı sıra yerleşik olan çocuklar tarafından akran zorbalıklarına maruz kalabilmektedir. Akademik başarısızlık ve akranlar tarafından sosyal kabul görmeme göçmen ailelerin çocuklarının okuldan uzaklaşmalarına hatta terk etmelerine yol açabilmektedir. Eğitim alanında yapılan çalışmaların bazıları bu şekilde iken psikoloji ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanlarında yapılan çalışmaların çocukların toplumsal cinsiyet rolleri ve göçün çocuklar üzerinde yarattığı travmatik etkilere bakılmıştır. Göç edilen ülkenin toplumsal cinsiyet rolleri ve geldikleri ülkenin toplumsal cinsiyet rolleri farklılıklar gösterebilmektedir. Bu farklılıklar da çocukların kimlik kazanımı ve benlik algıları üzerinde etkide bulunmaktadır. Göç edilen toplumun rollerine uyum sağlamaya çalışılırken öz kültürdeki rolleri ile zaman zaman çatışmalar görülebilmektedir. Aile içerisinde geldikleri kültürün devam etmesi yönünde yönlendirilmesi çocukların uyum sağlamalarını ve yeni kazanımlar elde etmelerini zorlaştırabilmektedir. Bu da zaten ağır ve zorlu olan göçün etkilerini daha çok ağırlaştırarak duygu durumunda dalgalanmalara, psikolojik ve uyum sorunları yaşamalarına ve depresyon gibi sorunlarla karşı karşıya kalmalarına neden olabilmektedir. Karşılaşılan bu durumlar; zorlu olan uyum sürecini daha da zorlaştırmakla kalmayıp yeni sorunlarla baş etme mekanizmaları geliştirmelerine de yol açmaktadır. Siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler ile kamu yönetimi alanlarında yapılan çalışmaların çocuk hakları ve uluslararası hukuk kapsamında çocukların korunması gibi konuları ele aldığı görülmüştür. Çocuk Hakları Sözleşmesi sığınmacı ve mülteci konumundaki çocuklara yönelik maddeler de içermektedir. Bu sözleşme kapsamında çocukların sahip oldukları haklar her zaman gereği gibi yerine getirilememektedir. Bu da beraberinde çocukların yaşama, korunma, gelişme ve katılım haklarından mahrum kalmalarına sebep olabilmektedir. Bunların yanı sıra çocukların refakatsiz kalmalarına ve suça sürüklenmelerine de zemin hazırlayabilmektedir. Sağlık alanında yapılan çalışmaların çocukların

ruh sağlığı üzerine olduğu görülmüstür. Her ne kadar bu çalışma kapsamında lisansüstü tezlerin sadece çocuklara yönelik hazırlananları çalışma kapsamına dâhil edilmiş olsa da bu çocukların ebeveynleri ve devam ettikleri okullardaki ğretmen ve yöneticilere yönelik olarak hazırlanmış çalışmaların yer aldığı da tespit edilmiştir. şüphesiz ki çocukların bu zorlu süreçlere tek başlarına uyum sağlamaları mümkün değildir. Bu nedenle çocuklar için yapılacak her türlü çalışma ve düzenleme kapsamına ebeveynler ve eğitimcilerin de olduğu kamu politikaları geliştirilmelidir. Bu politikalar kapsamına yerleşilen ülkenin bireyleri de dâhil edilmelidir; zira toplum bir arada yaşayarak varlıkları sürdüren dinamik yapılardır. Sığınmacı ve mülteci konumundaki bireylerin toplumla bütünleşmesi esnasında yerleşik halkın çıkarlarının gözetilmemesi ya da bu çıkarların zedelenmesi birbirlerine göre farklılıkları bulunan toplum yeleri arasında sorunların yaşanmasına ve ciddi gerginliklerin oluşmasına yol açabilmektedir. Bu nedenle yapılacak her türlü düzenlemede bireylerin gerek bireysel gerekse de toplumsal çıkarları ön planda tutulmalıdır. Sağlıklı bilgi ve doğru veri paylaşımının bu toplumlar arasındaki gerginliklerin en aza inmesini sağlayacağı ve bu noktada da kamu yöneticilerinin birleştirici politikalarla yaklaşmasının toplumun her kesimine hitap edeceği düşünülmektedir. Bu bağlamda kamu yöneticilerine büyük sorumluluklar ve görevler düştüğü söylenebilir. Kamu yöneticileri, ocuk göçüyle ilgili olarak; ocuk haklarını korumaya yönelik yasalar ve politikalar geliştirmek, göçmen çocukların eğitim, sağlık, barınma gibi temel hizmetlere erişimini sağlamak için düzenlemeler yapmak, toplumu, göçmen çocukların hakları ve karşılaştıkları zorluklar hakkında bilinçlendirmek, eğitim programları aracılığıyla kamu personelini, özellikle öğretmenleri, sosyal hizmet uzmanlarını ve sağlık çalışanlarını, göçmen çocuklarla nasıl çalışmaları gerektiği konusunda eğitmek, yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde ilgili kurumlar arasında koordinasyonu sağlamak, STK'lar, uluslararası kuruluşlar ve topluluk liderleri ile iş birliği yaparak ocuk göçü konusunda çözümler geliştirmek, çocukların refahını sağlamak için diğer ülkelerle bilgi paylaşımı ve ortak projeler geliştirmek, göçmen çocukların istismara, ihmale, zorla çalıştırılmaya ve insan ticaretine karşı korunmasını sağlamak, göçmen çocukların durumu hakkında veri toplamak ve bu verileri politika geliştirme süreçlerinde kullanmak ve ayrımcılık ve dışlanmaya karşı ocuk dostu ortamlar yaratmak gibi görevler kamu yöneticilerinin ocuk göçüyle mücadelede aktif rol almalarını ve ocuk haklarını koruma sorumluluğunu stlenmelerini gerektirmektedir.

Anahtar Kelimeler: G, G ve ocuk, Gn ocuklar zerine Etkileri, G Politikaları.

EXAMINATION OF GRADUATE THESES ON THE EFFECTS OF MIGRATION ON CHILDREN

Migration is defined as the process by which individuals or communities move temporarily or permanently from their current location to another region due to economic, political, war, educational, or cultural reasons. This relocation is referred to as internal migration when it occurs within a country and external migration when it involves moving to another country. Migration invariably leaves lasting impacts on the migrating individuals, with these effects being particularly pronounced on children. Migrant children face various challenges in their new settlements, including language acquisition, identity formation, developing a sense of belonging, and educational adaptation. These challenges can render children vulnerable physically, emotionally, and socially. Migrants' children often encounter difficulties related to learning the host country's language and adapting to the school system, which negatively impacts their academic performance. Deficiencies in social integration and acceptance can lead to behavioral problems and a propensity towards criminal behavior. Additionally, migrant children may be subjected to peer bullying by resident children. This situation can weaken their commitment to school and potentially lead to school dropout. This study employs a systematic review methodology to examine graduate theses related to migration that have been indexed in the National Thesis Center of Turkey between 2020 and 2024. These theses focus on issues faced by migrant children in various domains, including education, health, psychology, gender roles, and children's rights. The education-related theses address challenges such as language learning and school adaptation, while those in psychology and counseling concentrate on gender roles and traumatic effects. Theses in public administration and international relations explore children's rights and the protection of migrant children. Health-related studies investigate the impact of migration on the mental health of migrant children. The support of parents and educators is crucial for migrant children to cope with their challenges. Therefore, it is emphasized that policies developed should also include provisions for parents and educators. To ensure societal integration, public administrators must develop comprehensive policies that protect children's rights and promote social cohesion. The adaptation and protection of migrant children are of critical importance for maintaining societal peace.

Keywords: Migration, Migration and Children, Effects of Migration on Children, Migration Policies.

YEREL YÖNETİMLERİN YEŞİL MUTABAKATA YÖNELİK ÇALIŞMALARI: YEŞİL MUTABAKAT EYLEM PLANI ÜZERİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Yasin Can GÖNÜLTAS¹

Sanayi devriminin ortaya çıkarmış olduğu en büyük olumsuz dışsallıklardan olan çevre ve iklim konularındaki sorunlar, ulusal ve uluslararası alanda bir dizi önlemlerin alınmasını gerekli kılmıştır. Bu önlemleri ulus-üstü düzeyde koordine eden organizasyonların başında Birleşmiş Milletler gelmektedir. 193 ülkenin oybirliği ile kabul etmiş olduğu ve 2015 yılında Türkiye'nin de bu sürece eklemlediği “2030 Sürdürülebilir Kalkınma” gündemi uluslararası düzeyde bu önlemlerin neler olması gerektiğini planlamıştır. Kapsamına aldığı 17 Sürdürülebilir Kalkınma hedefi; “yoksulluğun sona erdirilmesi ve refahın artırılmasının yanı sıra, iklim değişikliği ile küresel mücadeleyi ekonomik ve sosyal açıdan kapsayıcı bir kalkınma modeli ile birleştirmeyi” amaçlamıştır.

Sürdürülebilir kalkınma hedeflerine yönelik yapılan çalışmaların önlemlerle birlikte ele alınması gerekliliğine yönelik planlama gerçekleştiren ulus-üstü organizasyonlardan biri de Avrupa Birliği olmuştur. Özellikle COVID-19 pandemi krizinin ardından ortaya çıkan sosyal ve ekonomik zorluklar, sürdürülebilir yaşam koşullarında iyileştirmeleri gerekli kılmıştır. Dolayısıyla Avrupa Birliği gelecek kuşaklara daha iyi bir dünya bırakmak amacıyla ekonomik ve sosyal büyümeyi çevre ve iklim ile birlikte ele almak istemiştir. Bu kapsamda; “insan kaynaklı sera gazı emisyonlarını sınırlandırma ve azaltma çabalarının yanı sıra, iklim değişikliğinin ekonomi, uluslararası ticaret, sağlık, göç ve güvenlik gibi diğer küresel sorunlarla bağlantılı olarak ele alarak yatırımcılar ile işletmeleri küresel ısınmayı sınırlayan bir senaryo ile uyumlu faaliyetler yürütmeye teşvik etmek için küresel düzeyde ek reformlara” ihtiyaç duyulmasından hareketle 11 Aralık 2019 tarihinde Avrupa Yeşil Mutabakatı'nı açıklamıştır. Avrupa Yeşil Mutabakatı 2050 yılına kadar iklim-nötr bir makro politik hedef belirlemiş, çevre ve iklime duyarlı yeni bir sanayi dönüşüm modeli ortaya koymuş bu aynı zamanda enerji, finans, inşaat, ulaşım, tarım gibi pek çok alanı da içinde barındıracak şekilde genişletilmiştir.

¹Dr. Öğr. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, gonultascan@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2267-0465

Bu hedeflere ulaşmak için ulusal düzeydeki uygulamaların yanı sıra, yerel yönetimlerin de sürdürülebilir kalkınma ve iklim değişikliği ile mücadele konularında çeşitli sorumluluklar üstlenmesi gerekmektedir. Çünkü yerel yönetimler, şehir planlama, ulaşım, enerji verimliliği, atık yönetimi ve yenilenebilir enerji projeleri gibi alanlarda uygulayacakları politikalar ve projelerle Yeşil Mutabakat'ın hedeflerine doğrudan katkı sağlamakla birlikte Türkiye'nin ulusal politikalarının da en önemli destekleyicisi konumundadır. Çalışma, Ticaret Bakanlığı'nın Yeşil Mutabakata yönelik olarak yayınlamış olduğu Eylem Planı'nın yerel yönetimlere yüklediği görevler ile planın uygulamasından sorumlu olarak belirlenen çalışma grubunun her yıl yayınlamış olduğu faaliyet planlarını karşılaştırarak yerel yönetimler tarafından yapılan çalışmaların hedeflere ne ölçüde ulaştığını incelemeyi amaçlamaktadır.

Birleşmiş Milletler ve Avrupa Birliği'nin çevre ve iklim konularında aldığı önlemler ve yürüttüğü politik faaliyetler, bu entegrasyonların bir parçası olan Türkiye'nin belirlenen hedeflere ulaşmak için uygulama stratejilerini şekillendirmiştir. Bu konudaki koordinasyonu sağlamak üzere Ticaret Bakanlığı yetkili kılınmış ve Yeşil Mutabakat kapsamında Türkiye'deki kurumlar tarafından yapılacak çalışmalara yol haritası oluşturması amacıyla 2021 yılında Yeşil Mutabakat Eylem Planı hazırlanarak yayınlamıştır. Bu amaçla "Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda, 4 Şubat 2020 tarihinde Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Teknoloji Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın katılımıyla Bakan Yardımcısı düzeyinde bir Çalışma Grubu oluşturulmuştur." Çalışma grubu eylem planında öngörülen faaliyetlere yönelik her yıl düzenli olarak faaliyet planı yayınlamaktadır.

Eylem Planında, "(1) sınırda karbon düzenlemeleri, (2) yeşil ve döngüsel bir ekonomi, (3) yeşil finansman, (4) temiz, ekonomik ve güvenli enerji arzı, (5) sürdürülebilir tarım, (6) sürdürülebilir akıllı ulaşım, (7) iklim değişikliği ile mücadele, (8) diplomasi ve (9) Avrupa Yeşil Mutabakatı bilgilendirme ve bilinçlendirme faaliyetleri başlıkları altında belirlenen hedeflere ulaşılması amacıyla hayata geçirilecek eylemlere yer verilmiştir. Bu çerçevede, Eylem Planı 9 ana başlık altında toplam 32 hedef ve 81 eylemi içermektedir."

Ticaret Bakanlığı eylem planında, hedef ve eylemler çerçevesinde yerel yönetimlere 6 ayrı başlık ve altılıkta çeşitli görevler yüklemiştir. Hedef 2 altında yer alan "2.4. Üretimde ve tüketimde

suların sürdürülebilir kullanımı ile atık suların yeniden kullanımının geliştirilmesi” altlığında; atık suların yeniden dönüştürülmesi, atıksu arıtma tesislerinin oluşturulması veya yeniden hayata geçirilmesi, mevzuat çalışmalarına katkı sağlaması gibi çıktıları hedefleyen ve 2024 IV. Çeyreğe kadar sürecin tamamlanmasını öngören uygulama planı hazırlamıştır.

Hedef 3te yer alan “3.3. Mevcut finansman imkânlarının etkin kullanımının sağlanması” başlıklı hedefin, “3.3.3. Çevre ve iklim değişikliği ile bağlantılı olarak uluslararası/AB ve ulusal tüm destek/ finansman imkânlarına ilişkin bilgilerin derlenmesi” ve “3.3.4. Avrupa Yeşil Mutabakatı hedefleri doğrultusunda mevcut finansman olanaklarından azami fayda sağlanması amacıyla bilgilendirme, tanıtım, teşvik faaliyetleri yürütülmesi” altlıklarında finansman imkanlarına ilişkin veritabanı ve paydaşların tek çatı altında derlenmesi ve etkin kullanılmasına ve uluslararası işbirliklerinin tanıtım yoluyla geliştirilmesine ilişkin bir uygulama öngörmüştür.

Hedef 6 kapsamında “6.4. Yakıt tüketiminin ve emisyonların azaltılması” ve “6.4.2. Ulusal Akıllı Ulaşım Sistemleri Strateji Belgesi ve 2020-2023 Eylem Planı’nda yer alan “4.5. Toplu Taşıma Filolarında ve Hizmet Araçlarında Elektrikli Araçların Kullanılması ve Toplu Taşımanın Teşvik Edilmesi” eyleminin etkin bir şekilde uygulanmasının takip edilmesi” altlığında Ulusal Akıllı Ulaşım Sistemleri Strateji Belgesi’ne yönelik uygulamaların yapılmasına ilişkin çeşitli faaliyetler öngörmüştür.

Hedef 7 kapsamında ise “7.2. İklim değişikliğinin karasal ve denizel alanlar ile spesifik su kaynaklarına olan etkilerinin ekosistem tabanlı yaklaşım ve uygulamalar marifetiyle değerlendirilmesi” başlığında “7.2.2. İklim değişikliğinin kıyılar ile göl ve sulak alanlara etkisinin araştırılarak, uyum tedbirlerinin belirlenmesi” altlığında kıyı ve tatlı suda meydana gelebilecek olası kayıpların belirlenerek çeşitli tedbirlerin alınmasına yönelik bir uygulama planı oluşturmuştur.

Bu hedeflerin gerçekleştirilmesi ve uygulamasından sorumlu olan Çalışma Grubu’nun 2022 yılında yayınlamış olduğu faaliyet raporu genel olarak değerlendirildiğinde; yukarıdaki hedefler kapsamında; “yapılan mevzuat değişiklikleri ile atıksuların yeniden kullanım oranına göre atıksu arıtma tesislerine %100’e kadar enerji teşviki sağlanmış büyükşehir belediyeleri ve il belediyelerine ait kentsel atıksu arıtma tesislerinde arıtılan toplam atıksuyun en az %10’unun

tarımsal sulamada ve rekreasyonel amaçla kullanımının yanı sıra endüstriyel, çevresel ve diğer alanlarda yeniden kullanım potansiyelini ve gerekli yatırım ihtiyacını belirlemek amacıyla ilgili belediyelerce yönetmeliğin yayım tarihinden itibaren bir yıl içerisinde hazırlayacakları fizibilite raporlarını Bakanlığa sunmaları hüküm altına alınmıştır.” Avrupa Birliği fonlarından “Belediye, altyapı ve endüstriyel dayanıklılık 10 milyon avro EBRD Hi-Bar (enerji ve enerji yoğun endüstriyel sektörlerde yeni nesil gerekli iklim azaltma önlemlerine ve iş modellerine yapılan yatırımların hızlandırılmasının desteklenmesi)” konularına yönelik yapılacak çalışmalara 8 milyon avroya kadar destek sağlanması kararlaştırılmıştır. Bunun yanında “belediyelerde, yerel ölçekte bölgesel ısıtma/soğutma planları yapılmış ve elde edilen tecrübeler sonucunda diğer belediyelere örnek teşkil edecek bir kılavuz hazırlanmış”, “Ankara, İzmir, Kocaeli Büyükşehir Belediyeleri ve Türkiye Belediyeler Birliğinin projeleri uygulama aşamasında Bisiklet ve paylaşımlı elektrikli skuter sistemleri gibi mikro hareketlilik araçlarının kullanımının artırılmasına yönelik hedef doğrultusunda yapılan mevzuat çalışmaları” yayınlanmıştır.

2023 yılı faaliyet raporuna göre özetle “2022 yılında oluşan belediye atığının, %30,13’ü ise atık işleme tesislerinde (biyometanizasyon, kompost, yakma, GDT) geri kazanılmış”, “Türkiye genelinde belediyelerin talepleri doğrultusunda mevcut atıksu arıtma tesislerinin çıkış sularının yeniden kullanılabilirliği açısından görüşmeler, değerlendirmeler ve ön çalışmalar profesyonelleştirilmiş”, “23.03.2023 tarihinde tamamlanmış olan “Su Kaynaklarında İklim Değişikliğine Uyum Projesi” ile büyükşehir teşkilatına sahip olan 30 il için, Türkiye’de henüz yeterli uygulama alanı olmayan 3 uyum faaliyeti olan “yağmur suyu hasadı”, “gri suyun kullanımı” ve “su fiyatlandırması” faaliyetleri ile ilgili çalışmalar gerçekleştirilmiş”, “Uluslararası finansal kuruluşların 2022 yılı Nisan ayında belediyeler ve kamu iştirakleri (sub-sovereign commercial) ile özel sektör için açılan TYP’nin ilk çağrısında sunmuş oldukları yatırım programlarının değerlendirildiği Operasyonel Kurul toplantısı 25 Ocak 2023 tarihinde gerçekleştirilmiş”, “erimli pompa kullanımı, elektrikli otobüs kullanımı gibi enerji verimliliği sağlamaya yönelik pilot uygulamalar gerçekleştirilmiş”, “belediyelerde, yerel ölçekte bölgesel ısıtma/soğutma planları yapılmış ve elde edilen tecrübeler sonucunda diğer belediyelere örnek teşkil edecek bir kılavuz hazırlanmış”, “Ankara, İstanbul, İzmir, Kocaeli, Trabzon Büyükşehir Belediyeleri ve Düzce Belediyesi’nin Sürdürülebilir Kentsel Ulaşım Projesi ile Türkiye

Belediyeler Birliği ile Belediyelerin sürdürülebilir kentsel hareketlilik konusunda kapasitelerinin güçlendirilmesi projeleri” başlatılmıştır.

Ticaret Bakanlığı Avrupa Yeşil Mutabakat Eylem Planı ile yapılan çalışmaların faaliyet raporları karşılaştırıldığında belirlenen eylemlerin birçoğunun hayata geçirilmeye çalışıldığı ancak öngörülen takvimin gerisinde olduğu tespit edilmiştir. Çalışma raporu, birçok eylemin halen tamamlanmadığı ve çalışmaların devam ettiği yönünde ifadeleri içermekle birlikte yerel yönetimlerin hedeflere ulaşmak için gayret gösterdiği ortak bir kanı olarak söylenebilmektedir. Bununla birlikte faaliyet raporlarında geçen ifadeler, gerçekleştirilen faaliyetlerin yanında AB’ye yönelik mevzuat güncellemelerinin de devam ettiğini göstermektedir. Yerel yönetimlerce yapılan veya yapılacak çalışmaların ve projelerin, özellikle başta AB olmak üzere uluslararası finansal kuruluşlar tarafından sağlanan hibe veya kredi yoluyla gerçekleştirilmesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Dolayısıyla Yeşil Mutabakat kapsamında gerçekleştirilecek faaliyetlerde ulusal kaynak kullanımını sınırlı tutulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yeşil Mutabakat, Avrupa Yeşil Mutabakatı, Yeşil Mutabakat Eylem Planı, Yeşil Mutabakat Çalışma Grubu.

LOCAL GOVERNMENTS’ EFFORTS TOWARDS GREEN DEAL: AN EVALUATION THROUGH THE GREEN DEAL ACTION PLAN

In order to achieve the goals set by the European Union and the United Nations on climate and environmental problems, local governments should assume various responsibilities in sustainable development and combating climate change, in addition to national level practices. Especially Green Deal attaches great importance to local governments in this regard. Because local governments are the most important supporters of Turkey's national policies as well as directly contributing to the goals of the Green Deal with the policies and projects they will implement in areas such as urban planning, transport, energy efficiency, waste management and renewable energy projects. The study aims to examine the extent to which the activities carried out by local governments have achieved the targets by comparing the duties imposed on local governments by the Action Plan published by the Ministry of Trade for the Green Deal and the activity plans

published annually by the working group determined to be responsible for the implementation of the plan.

Keywords: Green Deal, European Green Deal, Green Deal Action Plan, Green Deal Working Group.

DIGITALIZATION IN PUBLIC ADMINISTRATION IN THE REPUBLIC OF NORTH MACEDONIA

Nikola DACEV¹

Digitalization in public administration refers to using digital technologies to transform government services, operations, and citizen interactions. This shift aims to make public services more accessible, efficient, and transparent while reducing costs and bureaucratic obstacles. In the Republic of North Macedonia, digitalization in public administration has been a major focus in recent years, driven by the country's commitment to modernize its governance, improve public service delivery, and enhance transparency. National strategies, key digitalization projects, and international cooperation support this effort. North Macedonia has developed several strategies focusing on Information and Communication Technology (ICT), such as the National Strategy for e-Government and the National Strategy for ICT Development. These strategies are geared towards establishing an efficient, transparent, and accountable public administration. One of the key digitalization projects is the e-government portal that provides a centralized online platform where citizens and businesses can access various public services. The Public Revenue Office has implemented digital services that allow taxpayers to file tax returns, make payments, and access tax information online. It's worth mentioning the One-Stop-Shop System designed to simplify interactions with the government, particularly for businesses, this system allows users to handle various procedures such as registration and licensing through a single online platform. In the paper, analyses will be made on the abovementioned strategies, on the challenges and obstacles like for example, digital literacy and inclusion, cybersecurity, international cooperation, and partnerships. The final aim of the research is related to the prospects: of smart administration and continuing reforms aimed at streamlining bureaucratic processes, reducing administrative burdens, and making public services more accessible through digital means.

Keywords: Digital Transformation, Digital Literacy, Cybersecurity, E-Tax Services.

¹ Assoc. Prof. Dr. Faculty of Law, International Balkan University, Skopje

POLITICS, GLOBALIZATION, AND BIOETHICS: DEBATING ETHICAL CHALLENGES IN A COMPLEX WORLD

Bejtulla DEMIRI¹

Politics is the process by which groups of people make collective decisions. It involves the activities related to governing a state, and debates or conflicts among individual or groups who seeking power. This means there is tension and conflict over wealth, position, and authority. However, achieving success requires adhering to certain principles and values. What are these essential norms? These norms, particularly ethical and bioethical ones, are crucial. Without them, nothing holds true value. Now, we come to the question: What is Ethics, and how is it defined? Ethics is the branch of philosophy that deals with questions of morality, including concepts of right and wrong, good and bad, and the principles that guide human conduct. Logically, based on this principle, we arrive at another important definition: bioethics. Bioethics is the study of ethical issues arising from advances in biology and medicine, focusing on the ethical implications of biological research and applications. In this paper with title **"Politics, Globalization, and Bioethics: Debating Ethical Challenges in a Complex World,"** where we analyse the close relationship between the political environment across the globe, international liberalization, and bioethics. In our paper, we will focus on specific aspects of bioethics and sustainable environments, which will be elaborated upon below.

We note how such dynamics affect the ethical problem of such issues as intellectual property, access to biotechnological innovations, and equal distribution of benefits. Key areas of focus include:

1. Human Development: The approach accentuates ethical norms in areas such as education, healthcare, and social justice. The framework discussed here is in agreement with the Universal Declaration on Bioethics and Human Rights treasure. This declaration underscores the strong connection between human dignity, rights, and freedoms. This document explicitly highlights the primacy of individual dignity over societal and communal interactions,

2. Ecosystem Health: The human-induced damage to the ecosystem is the main issue

addressed here, but this section also argues in favor of using bioethical policies to ensure environmental conservation and justice. Human well-being is complexly tied to the ecosystem services provided naturally or through industrial processes. While many enjoy the aesthetic and recreational benefits of ecosystems such as mountains, green fields, and beaches. Urbanization and cultural development contribute significantly to the shaping of organized city life. Consequently, access to and utilization of ecosystem benefits vary among societies and countries, leading to disparities in their impact on human societies.

3. Water Resources

The problem of water being important to human wellbeing and economic growth is raised with a view to advocating for the ethical management and recycling of water resources. Considering that the global population is increasing, the demand for water is also logically increasing due to rising consumerism, which in turn reduces available water resources. Over decades, the demand for water consumption has consistently risen. This competition for water is intensifying across households, agriculture, and industry, a trend that is expected to continue growing more severe. Historically, water has been pivotal for economic development, and its distribution, along with other critical natural resources, poses significant ethical challenges. Consequently, regions experiencing water scarcity face considerable hardships. Additionally, water supply not only affects hygiene and health directly but also plays a crucial role in economic productivity.

4. Minimal Living Standards and Resource Distribution:

Minimal living standards focus on reducing consumption and promoting economic sustainability while raising ethical questions about resource distribution and quality of life. These standards challenge us by proposing equality in resource distribution while maintaining a high quality of life for everyone. A minimalist lifestyle involves minimizing the resources necessary for a quality and healthy life. People should determine what gives them the most value, discard what does not, and consider those items unnecessary. The idea is to reduce the possessions we have and create more physical and mental space for what truly matters to us. Minimalist living is about

¹ Prof.Dr.Bejtulla Demiri, International Balkan University, Skopje, Faculty of Law, Department of Political Science, e-mail: bejtullademiri@yahoo.com

consuming no more resources than necessary and focusing only on what is essential and meaningful. For a consumerist society, this principle may seem unimaginable, as letting go of goods, objects, and services is hard to conceive.

5. Integrating Ethical Structures into Government Decisions

Integrating ethical and bioethical structures into decision-making is essential for effectively addressing complex global challenges. This approach calls for a comprehensive and collaborative strategy involving policymakers, ethicists, scientists, and the global community. By adopting this initiative, we can ensure better control and access to the processes of globalization and bioethics, fostering a stable and fair future. In conclusion, integrating ethical and bioethical principles into political decision-making is crucial for navigating these challenges. By fostering collaboration among policymakers, ethicists, scientists, and the global community, it is possible to manage the complexities of globalization and bioethics, ensuring a fair and sustainable future.

Keywords: Globalization, Bioethics, Politics, Ethics, Sustainability.

POLİTİKA, KÜRESELLEŞME VE BİYOETİK: KARMAŞIK BİR DÜNYADA ETİK SORUNLARI TARTIŞMAK

Uluslararası politika ve küreselleşme, malların, fikirlerin ve teknolojilerin alışverişini derinden etkilemiş, siyasi kararlarla örtüşen önemli etik ve biyoetik zorluklar ortaya çıkarmıştır. Politika ve küreselleşme, etik ve biyoetiğin yanı sıra sosyal çeşitliliği de etkiler. Küresel ticaret, özellikle biyoteknolojilerde, fikri mülkiyet, yeniliklere erişim ve faydaların adil dağıtımını ile ilgili karmaşık sorunları gündeme getiriyor. Ayrıca küresel finansal sistemler ulusal politikaları etkilemektedir. Kültürel farklılıklar bu sorunları daha da karmaşık hale getiriyor; farklı etik bakış açılarına saygı duyan ve bilimsel standartlara bağlı siyasi çerçeveler gerektiriyor. İnsani gelişme, ekosistem sağlığı, asgari yaşam standartları ve su kaynaklarının geri dönüşümü biyoetik ile politikanın kesiştiği diğer kritik alanlardır. Eğitimde, sağlıkta eşitlikte ve sosyal adalette biyoetik hususlar sürdürülebilir insani gelişme için hayati öneme sahiptir. Sürdürülemez uygulamalar ve biyolojik çeşitlilik kaybıyla tehdit edilen ekosistem sağlığı, çevrenin korunmasını ve adaleti teşvik eden

biyoetik politikaları gerektirir. Azaltılmış tüketim ve sürdürülebilirliğe odaklanan asgari yaşam standartları, kaynak dağıtımı ve yaşam kalitesiyle ilgili etik soruları gündeme getiriyor. Son olarak, eşit erişim, çevresel etki ve teknolojik yeniliğe odaklanan biyoetik konularla birlikte su kaynaklarının geri dönüşümü sürdürülebilir kalkınma için şarttır. Bu çalışma, bu zorlukları etkili bir şekilde ele almak için etik ve biyoetik ilkelerin politik karar alma sürecine entegre edilmesinin gerekliliğini savunmaktadır. Politika yapıcılar, etik uzmanları, bilim adamları ve küresel topluluk arasındaki işbirliğini teşvik ederek, küreselleşmenin ve biyoetiğin karmaşıklığını yönetmek, adil ve sürdürülebilir bir gelecek sağlamak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Biyoetik, Politika, Etik, Sürdürülebilirlik

THE MEASURES TAKEN BY THE ADMINISTRATIVE COURT IN CASES OF UNFAIR LAYOFFS TOWARD THE CIVIL SERVANTS IN THE REPUBLIC OF ALBANIA

Entoni MISKA¹

The Republic of Albania has undergone through many reforms that are necessary for the integration in European Union (EU), one of which is the public administration reform. Throughout this period, the emphasis was on the raising of the efficiency in the civil service system, the current legal framework of which concentrates in three major aims such as: the unification of the civil service system, allowing the government to adapt the civil service system with the rapid changes that the country is going through and the development of human capacities in the field of human resources. The law that regulates the organization and function of the civil service system is the Law no.152/2013 “*For the Civil Servant*”. This law deals with the civil service relations, while basing it with the position that each civil servant possess and combining it with the system of career. The position system according to the law is based on the elements such as: recruitment criteria, promotion, parallel mobility and so on (Menga, 2016).

The civil service system is always governed by the law and is based on the basic principles regulated under article 5 of the Law no.152/2013 “*For the Civil Servant*” such as the principle of equal opportunities, the principle of non-discrimination, the merit-based principle, the principle of transparency, the principle of professionalism and political impartiality. In addition, article 5 of the Law no.152/2013 “*For the Civil Servant*” guarantees the sustainability of the civil servant, which means that it automatically ensures the continuity of the civil service. On the other side, the sustainability of the civil servants have been violated many times through many forms, but one of them is more prominent and that is through unfair layoffs.

In article 41 of the Law no.152/2013 “*For the Civil Servant*” it foresees that the civil servant has the right to file a complaint to the administrative court for any action or inaction that violates his/her rights and legitimate interests in the civil service relationship. In most of the cases, the administrative court has found out violations when it comes to the motivation of the layoffs. The most prominent ones are the cases of restructuring the public institution. Restructuring, according

¹Master of Sciences in the field of Administrative Law, International Balkan University. Email: enton.miska.ibu@ibu.edu.mk Orcid number 0009-0008-4312-2792.

to the practical manual “*For the Implementation of the Civil Service Legislation and Management of the Human Resources* ((N.D))”, happens when there is an essential internal change of the institution for many reasons such as: changes in the institution’s mission, the increasing or decreasing of the jobs and functions of the institution, changing of the workplace criteria and a different redistribution of the resources that are required for the performance of functions (Europe Aid, N.D).

The case of *Gjyla v. The Department of Public Administration and The Central Inspectorate* is a pure example when an unfair layoff due to restructuring purposes happened. Based on that, the Administrative Court of First Instance and the Administrative Court of Appeal considered illegal the decision of the Restructuring Commission of the Department of Public Administration “*On the permanent transfer due to the restructuring process of the Central Inspectorate*” and the decision of the Central Inspectorate “*On the Release from Duty at the Civil Service*”. According to both, the Administrative Court of First Instance and the Administrative Court of Appeal, violations were found, starting from the basic aforementioned principles of civil service anticipated on article 5, procedures regarding the parallel movement of the civil servants within the same category, the right of being informed and filing a complaint and transferring on another position of the civil service within the same category. As we notice, this case is clearly showing that sometimes there are violations when it comes to the layoffs of the civil servants, especially when it is about restructuring, but on the other side, the enforcement of court decisions by the organs of public administration remains challenging.

The Commissioner for the Supervision of Civil Service stated that the gap between the number of cases being enforced and those that weren’t for the entire year of 2023 were higher, where out of 108 court judgements, only 13 or 12% of them were executed compared to 95 or 88% of them that are still not executed. The commissioner realized that there is an infringement of the basic principle of procedural due process, where according to the Article 66/1 of the Law “*On the Civil Servant*”, the final judicial decisions for returning civil servants in their workplace shall be implemented by the institutions immediately and in practice mostly it doesn’t happen (The Commissioner for the Supervision of Civil Service, 2023).

There are strong enough reasons that can lead to such kind of delays, where the institutions of public administration find it difficult to enforce the judicial decisions. The most important reason has to do with the misinterpretation of the law “*On the Civil Servant*”, where the methodology that must be followed for the execution of court decisions on those specific cases is not clearly defined, thus the institutions find difficulties to act as they face challenges of various natures. There is always room for improvement, and the institutions of public administration are trying to increase the efficiency of work especially in this aspect, by proposing to the civil servants free work places in the category that they belong through the special commissions (The Commissioner for the Supervision of Civil Service, 2023).

Keywords: Civil Service, Public Administration, Citizens, Administrative Court, Layoffs.

ARNAVUTLUK CUMHURİYETİ'NDE DEVLET MEMURU ÇALIŞANLARINA YÖNELİK HAKSIZ İŞTEN ÇIKARMALARDA İDARİ MAHKEME TARAFINDAN ALINAN TEDBİRLER

Kamu Hizmeti, kamu yönetimi aygıtının çok önemli bir bileşenidir ve kamu yönetimini temsil ettiği için verimliliğini de kapsar. Kamu yönetimini verimli hale getirmek amacıyla, "Devlet Memurları Kanunu" özelde kamu hizmetinin sürekliliğini, genel olarak ise vatandaşlar için etkin bir kamu yönetimini otomatik olarak sağlayan sürdürülebilirlik ilkesini açıkça vurgulamıştır. Ne yazık ki, devlet memurlarının çoğunlukla siyasi nedenlerden dolayı haksız yere işten çıkarılması nedeniyle böyle bir sürdürülebilirlik garanti edilememektedir. Memurların haksız işten çıkarma nedeniyle uğradıkları zararın tazminini almak ve aynı kategorideki işyerine veya eşdeğer bir işyerine dönmek için başvurabilecekleri en önemli hukuki mekanizmalardan biri idare mahkemesidir. Devlet memurlarının kamu kurumlarına karşı kullandığı en önemli hukuki mekanizmalardan biri olması nedeniyle, memurlara yönelik haksız işten çıkarma sorunlarına cevap verecek makam her zaman idare mahkemesidir. Öte yandan kamu idaresi kurumları, kurdukları özel komisyonlar aracılığıyla devlet memurlarının uğradıkları zararları tazmin ederek eski veya eşdeğer görevlerine iade ederek mahkeme kararlarının uygulanmasında iyileştirmeler yapmakta ancak halen zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Yasal boşluklar ve mahkeme kararlarının katılığı nedeniyle bu kararların uygulanmasında zorluk yaşanıyor.

Anahtar Kelimeler: Kamu Hizmeti, Kamu Yönetimi, Vatandaşlar, İdare Mahkemesi, İşten Çıkarmalar.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND HUMAN RIGHTS

Marta VEJSELI¹

The inevitable progression towards the integration of advanced technological systems will impact nearly all aspects of human life, business operations, and numerous other areas, including public administration, which will not remain unaffected. However, it is important to emphasize that this development is not necessarily negative. Instead, it is crucial to explore how best to utilize these technologies, particularly artificial intelligence (AI), within public administration, while safeguarding human rights. This consideration represents perhaps the most significant legal challenge. While the positive effects of using AI in public administration should be weighed, it is also essential to consider the risks in contexts where power imbalances exist. For example, AI systems could disproportionately affect individuals who lack the resources or knowledge to challenge automated decisions. If not properly regulated, these technologies, despite their potential, could exacerbate existing inequalities and compromise fundamental legal principles. This paper examines the legal challenges that may arise from the use of AI in public administration and subsequently offers recommendations to ensure that their implementation is consistent with human rights and legal standards.

I. A Risk to Human Rights?

Currently, the European Union (EU) AI Act safeguards human rights by prohibiting certain AI systems within the EU that pose an unacceptable risk to basic rights and freedoms. These include emotion-recognition tools in workplaces or educational institutions and the biometric categorization of sensitive data. The use of real-time remote biometric identification or facial recognition in public spaces is banned, except for law enforcement purposes, such as preventing terrorism or locating victims or perpetrators of serious crimes. High-risk AI systems must undergo a fundamental rights impact assessment before they can be introduced to the EU market, and public entities employing high-risk AI must register them in a dedicated database. Citizens will have the right to request explanations regarding AI systems' decisions that affect their rights.

¹ Ass. Prof. Dr., International Balkan University, martavejseli@ibu.edu.mk.

The use and continued development of advanced technologies, such as AI, in public administration significantly impact fundamental rights, including the right to good administration, transparency, accountability, non-discrimination, and privacy. These rights are enshrined in various international legal frameworks, including the Charter of Fundamental Rights of the European Union (CFR), the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR), and the European Convention on Human Rights (ECHR), as well as national laws focused on human rights protection.

An example is Article 41 of the CFR, which guarantees every individual the right to have their affairs handled impartially, fairly, and within a reasonable time by public authorities. The application of advanced technologies in public administration must comply with this right by ensuring that decisions made by these systems are transparent, understandable, and subject to legal challenge (Article 47). The European Court of Justice has highlighted the importance of this right in cases such as *Solvay v. Commission* (T-58/01), emphasizing the necessity for transparent and fair administrative procedures.

Transparency is fundamental to the rule of law and a crucial aspect of democratic governance. However, the complexity and opacity of technological systems pose challenges to transparency and accountability. Without adequate transparency, individuals may struggle to comprehend the rationale behind decisions, making it difficult to contest unfavorable outcomes.

The potential for these technologies to perpetuate or aggravate existing biases presents a serious risk of discrimination. Discrimination based on protected characteristics, such as age, gender, ethnicity, or disability, is prohibited under international law, including Article 14 of the ECHR and Article 21 of the CFR. For instance, AI systems used in recruitment or social services may inadvertently reinforce discriminatory practices if they rely on biased data. The European Court of Human Rights has addressed similar issues in cases such as *D.H. and Others v. Czech Republic* (57325/00), where systemic discrimination was identified in the context of educational placements for Roma children.

The right to privacy, protected under Article 8 of the ECHR and Article 7 of the CFR, is particularly vulnerable in the context of advanced technologies. These systems' ability to process and analyze large volumes of personal data can lead to significant privacy violations. However,

the AI Act seeks to mitigate these risks through comprehensive regulations, ensuring that AI systems are designed and operated in a manner that respects individuals' privacy and prevents significant breaches of data protection.

II. Recommendations

To ensure that the deployment of advanced technological systems in public administration upholds fundamental rights, the following recommendations are proposed:

a) **Human rights impact assessments**

Prior to implementing these systems, public authorities should conduct thorough human rights impact assessments. These assessments should evaluate potential risks to individuals' rights, with a particular focus on vulnerable groups. Such assessments are vital for ensuring that these systems do not violate rights protected under international law, such as those outlined in the United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights.

b) **Auditing and due-diligence frameworks**

Regular audits, certification processes, and due diligence frameworks are essential for enhancing transparency and accountability in both companies and public administration. These audits should assess compliance with human rights standards, such as those outlined in the CFR and ECHR, and ensure that only systems meeting these standards are deployed in public administration. The UN Guiding Principles on Business and Human Rights provide a framework for integrating human rights due diligence into business practices, which can be adapted to address the challenges posed by AI.

c) **International regulatory standards**

Developing international regulatory standards for advanced technologies is crucial for protecting human rights globally across all sectors. The United Nations' efforts to establish global digital governance frameworks, as outlined in the Secretary-General's Roadmap for Digital Cooperation, provide a solid foundation for such standards.

III. Conclusion

The integration of advanced technological systems in public administration offers both opportunities and challenges for the protection of fundamental human rights. While these systems have the potential to enhance public services, they also pose significant risks to essential legal

principles, particularly in contexts where power imbalances exist. Effectively managing these risks requires embedding human rights principles throughout the lifecycle of these systems, from design to deployment and regulation.

Keywords: Public Administration, Human Rights, Artificial Intelligence, Non-Discrimination, Legal Frameworks.

Keywords: Public Administration, Human Rights, Artificial Intelligence, Non-Discrimination, Legal Frameworks.

TURKIYE'S ROLE IN SHAPING POLITICAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT IN NORTH MACEDONIA: INSIGHTS AND ANALYSIS

Sezer FERHAD¹

North Macedonia faces numerous challenges in its political, economic, and social development. Internal hurdles are coupled with external challenges, and disputes with neighboring countries pose a question mark for North Macedonia's aspirations for EU integration and membership. These difficulties, along with consistently lackluster solutions from North Macedonian governments, leave the small state in need of guidance and support both on the national and international stages. It is this situation, along with the geopolitical importance of the region, that has led Türkiye to assume a significant role in North Macedonia as a reliable regional actor. Türkiye has strengthened its presence and provided much-needed impetus for the political and economic development of North Macedonia. Turkish institutions and companies have been actively involved in North Macedonian social and economic development, providing investments that have expanded the North Macedonian market and supported much-needed financial and economic progress. Turkish institutions have also been actively enhancing their social capacity in the country, increasing Turkish soft power while utilizing the cultural commonalities between Türkiye and North Macedonia as a springboard for strengthened relations. The aim of this research is to analyze and explain the important role of Turkish entities in North Macedonia and their impact on the political, economic, and diplomatic development of the country. It will also explore Türkiye's influence as a regional power in North Macedonia's political and economic development and its diplomatic disputes, providing recommendations for a stronger and more beneficial relationship between Türkiye and North Macedonia.

Keywords: North Macedonia, Türkiye, EU Integration, Economic Development, Diplomatic Relations.

¹ Asst.Sezer Ferhad, International Balkan University, ferhad.sezer@ibu.edu.mk.

KAMUDA DİJİTAL DÖNÜŞÜMÜN ÖNÜNDEKİ FIRSAT VE RİSKLERİ DEĞERLENDİRMEDE KRİTİK DİJİTAL ALT YAPI

Doğan Nadi LEBLEBİCİ¹
Dilek ÇELİK²

Kamuda dijital dönüşüm, devlet kurumlarının ve kamu hizmetlerinin dijital teknolojiler yardımıyla daha verimli ve etkili hale getirilmesi sürecidir. Bu süreç, kamu hizmetlerinin daha verimli, şeffaf ve vatandaş odaklı bir şekilde sunulmasına yardımcı olur. Dijital dönüşüm, yalnızca dijital teknolojiden yararlanmayı değil, aynı zamanda iş süreçlerinin, organizasyon yapılarının ve kamu politikalarının da dijital çağın gereksinimlerine göre yeniden yapılandırılmasını kapsar. Dijital dönüşümün çeşitli aşamaları vardır. En temel aşamalar; strateji oluşturma, altyapı geliştirme, uygulama ve izleme aşamalarıdır. Bu dönüşümün ortaya çıkaracağı çeşitli fırsatlar bulunmaktadır. Bunlar aşağıda sıralanmaktadır.

1. Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak kamu hizmetlerinin dijital platformlara taşınmasına yönelik *teknoloji entegrasyonu* sağlanır. Böylece, e-Devlet uygulamaları sayesinde vatandaşların işlemleri çevrimiçi olarak gerçekleştirilebilir.
2. Dijital araçlar ve otomasyon sayesinde kamu kurumlarının iş süreçlerinin hızlandırılması, hataların azaltılması ve maliyetlerin düşürülmesi hedeflenir. Bu, kamudaki *iş süreçlerinin dijital ortama göre uyarlanması* anlamına gelir.
3. Büyük veri ve analitik tekniklerinin kullanılarak karar alma süreçleri daha rasyonel ve veriye dayalı hale getirilir. Bu *veri yönetimi ve analitiği* politika geliştirme ve hizmet sunumunda daha etkili sonuçlar elde edilmesini sağlar.
4. Dijital platformlar aracılığıyla kamu kurumlarının faaliyetlerinin daha şeffaf hale getirilmesi ve vatandaşların bu faaliyetlere kolayca erişebilmesine yardımcı olur.

Bu şekilde *şeffaflık ve hesap verebilirlik* mümkün hale gelir ve kamu hizmetlerine güven artar.

¹ Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, e-posta: nadi@hacettepe.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-7666-3623.

² Dr. Öğr. Üyesi, Şırnak Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, dilekcelik@sirnak.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-4181-8568

5. Dijital kanallar üzerinden vatandaşların görüşlerini bildirebileceği, şikayetlerini iletebileceği ve katılım sağlayabileceği mekanizmaların oluşturulması *vatandaşların yönetime katılımını* artırarak demokratik süreçlerin güçlenmesi sağlanır.

6. Dijital dönüşüm, kamu kurumlarının değişen ihtiyaçlara ve teknolojik gelişmelere hızlı bir şekilde uyum sağlayabilmesini mümkün kılacak *esneklik ve uyarlanabilirlik* yeteneklerini geliştirir.

Kamuda dijital dönüşümün temel amacı, kamu hizmetlerinin kalitesini artırmak, vatandaşlara daha hızlı ve etkili hizmet sunmak, kaynakları daha verimli kullanmak ve genel olarak kamu yönetiminin etkinliğini yükseltmektir. Bu süreç, aynı zamanda kamu kurumlarının yenilikçi çözümler geliştirmesine ve dijital çağın gereksinimlerine uygun olarak evrilmesine olanak tanır. Dijital dönüşümün kamu hizmetlerinin daha etkili ve verimli sunumu açısından ortaya çıkardığı birçok fırsatın yanında dijital dönüşüm süreçlerinde ortaya çıkması muhtemel birçok riskler de söz konusu olabilir. Bunlardan bazıları aşağıda sıralanmaktadır.

1. Kamusal verilerin dijital ortama taşınması, bu verileri siber saldırılara, veri sızıntılarına ve yetkisiz erişimlere karşı daha hassas hale getirir. Bu da vatandaşların kişisel bilgilerinin tehlikeye girmesine yol açabilir. Ayrıca, kamu kurumlarına ait hassasiyeti olan *verilerin güvenliği ve gizliliği* korunamayabilir.

2. Dijital dönüşüm için gerekli olan teknoloji *altyapısının eksik veya yetersiz* olması, projelerin başarısız olmasına veya beklenenden daha uzun sürede tamamlanmasına neden olabilir.

3. Mevcut *yasal düzenlemeler, dijital dönüşüm sürecini yavaşlatabilir veya engelleyebilir*. Özellikle veri yönetimi, gizlilik ve güvenlik ile ilgili düzenlemeler dönüşümün hızını etkileyebilir.

4. Kamu kurumlarındaki bürokratik iş yapış biçimleri ve geleneksel çalışma kültürü, dijital dönüşüme karşı direnç gösterebilir. Bu durum, değişimin benimsenmesini zorlaştırabilir. *Kültürel ve örgütsel direnç* dijital dönüşümde çok daha olasıdır.

5. Dijital dönüşüm projeleri genellikle yüksek maliyetlidir ve kamu kurumlarının bütçeleri bu tür projeleri desteklemekte yetersiz kalabilir. Ayrıca, nitelikli insan kaynağının eksikliği de bir diğer önemli sorundur. Bütün bunlar kamuda dijital dönüşümün önündeki *finansman ve kaynak kısıtlarıdır*.

6. Dijital dönüşüm, herkesin eşit şekilde teknolojiye erişimini gerektirir. Ancak, özellikle kırsal bölgelerde veya dezavantajlı gruplar arasında teknolojiye erişimdeki eşitsizlikler, dönüşüm sürecinin başarılı olmasını zorlaştırabilir. *Dijital teknolojiye erişimde adaletsizlik* her ne kadar azalsa da dijital dönüşüm açısından risk olmaya devam etmektedir.

7. Dijital dönüşüm projelerinde *yönetim ve planlama hataları* denilebilecek yetersiz planlama, zayıf proje yönetimi ve hedeflerin net olmaması gibi sorunlar, dijital dönüşüm projelerin başarısız olmasına yol açabilir.

Bu risklerin yönetilmesi, kamuda dijital dönüşüm sürecinin başarılı olabilmesi için kritik öneme sahiptir.

Dijital dönüşümün durdurulamaz bir hızla gerçekleştiği, politik, sosyal ve ekonomik yapılarda öngörülemeyen değişimlere yol açtığı görülmektedir. Dijital dönüşüm süreci, kamu yönetimini de aynı şekilde etkilemektedir. Kamu yöneticilerinin dijital dönüşüm sürecine direnmek yerine dijital dönüşümü yönetmeleri daha doğru olacaktır. Kamu yönetiminde dijital dönüşüm süreci, teknoloji ve fiziksel altyapı, yasal kurallar, liderlik, bilgi ve eğitim gibi birçok unsuru içermektedir. Gerek dijital dönüşümün fırsatlarından daha iyi yararlanabilmek ve gerekse dijital dönüşümün önündeki risklerden kaçınabilmek için dijital kamu hizmetlerinin kritik altyapısı hayati önem taşımaktadır. Günümüzde bir şehirde yaşamak, eğer çökerlerse yaşamın ciddi şekilde aksamasına neden olacak birkaç temel tesise, temiz su, kanalizasyon ve elektrik gibi, erişimi gerektirir. Benzer şekilde, çökmesi durumunda hem yerel hem de merkezi tüm dijital kamu hizmetlerini felç edebilecek olan da dijital dönüşümün kritik alt yapısıdır. Bu kritik alt yapı içerisinde ağ yapısı, veri alt yapısı, dijital platformlar, dijital uygulamaları geliştirme platformları, dijital güvenlik alt yapısı, nesnelerin interneti, yapay zekâ, dijital bilgi ve beceriler, yasal düzenlemeler, dijital kültür yer almaktadır. Bu kritik alt yapıların birbirlerine göre önem derecelerinin farklı olduğundan söz edilemez. Her biri dijital dönüşümün başarıyla

gerçekleştirilmesi ve sürdürülebilir olması bakımından aynı önemdedir. Bu çalışma, kamuda dijital dönüşümün önündeki fırsatlar ve riskleri analiz ederek dijital dönüşümün sürdürülebilirliği açısından kritik altyapının önemini vurgulamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Yönetimi, Dijital Dönüşüm, Kritik Dijital Altyapı

CRITICAL DIGITAL INFRASTRUCTURE IN ASSESSING THE OPPORTUNITIES AND RISKS OF DIGITAL TRANSFORMATION IN PUBLIC ADMINISTRATION

Digital transformation in the public sector is the process of making government institutions and public services more efficient and effective by digital technologies. This process not only involves leveraging digital tools but also restructuring business processes, organizational structures, and public policies to meet the demands of the digital age. Key phases of digital transformation include strategy formation, infrastructure development, implementation, and monitoring. The process presents numerous opportunities, such as enhancing the efficiency and transparency of public services, improving decision-making through data analytics, and increasing citizen participation in governance through digital channels.

However, the transformation also carries significant risks. These include vulnerabilities in data security, insufficient technological infrastructure, legal and regulatory challenges, and resistance within public institutions due to traditional bureaucratic practices. Additionally, the high costs associated with digital transformation and unequal access to technology can hinder progress. Effective management of these risks is crucial for the success of digital transformation in the public sector.

The sustainability of digital public services is critical, as they now form the backbone of many essential urban infrastructures. The failure of these digital systems could paralyze local and central public services. This study emphasizes the importance of critical digital infrastructure, including network architecture, data infrastructure, digital platforms, cybersecurity, and digital skills, in ensuring the sustainable and successful digital transformation of public services. Each of these elements is vital to achieving and maintaining the benefits of digital transformation in the public sector.

Keywords: Public Administration, Digital Transformation, Critical Digital Infrastructure.

BIG DATANIN İSTİHBARAT ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: AÇIK KAYNAK İSTİHBARATININ ARTAN ÖNEMİ, FIRSATLAR VE TEHDİTLER

Hatice KOÇ¹
Batuhan Yaşar GÖKSEL²

İstihbarat, doğası gereği kendisini sürekli geliştirme ihtiyacı içerisinde bulan bir veri işleme bilimidir. Günümüzde yaşanan teknolojik ilerlemeler kapsamında istihbarat toplama yöntemlerinin çağın gereklilikleri uyarınca değiştiği ve kendisini sürekli yenilediği gözlemlenmektedir. Bu değişimlerin en önemlilerinden bir tanesi ‘Açık Kaynak İstihbaratı (OSINT)’ çalışmalarında yaşanan değişimlerdir. İmkanları her geçen gün içerisinde kümülatif bir biçimde artan ‘Big Data’ algoritmalarının OSINT faaliyetleri üzerindeki etkisi, bu faaliyetleri önemli bir derecede değiştirmiş ve yenilemiştir.

İstihbarat kelimesinin ingilizcede karşılığı "Intelligence" kelimesi; zekâ, akıl, haber, anlayış, bilgi ve istihbarat anlamına gelmektedir. İstihbarat faaliyetlerinin ilk nüveleri av peşinde iz sürmeden hareket etme veya düşman peşinde iz sürmek şeklinde tamamen insan faktörünün etkin olduğu faaliyetlerdir. İstihbarat faaliyetleri, II. Dünya Savaşı’ndan sonra bir dönüşüm yaşayarak teknolojinin gelişimine göre evrilmeye başlamıştır. II. Dünya Savaşı döneminde insan istihbaratının yanı sıra sinyal istihbaratı, görüntü istihbaratı gibi dönemin teknolojisine uygun yeni istihbarat alanları açılmıştır. 21. Yüzyıl terör olaylarının ve ülkelerin güç savaşlarının zirveye ulaştığı bir dönemdir. Geleneksel güvenlik ve tehdit kavramları değişmiştir. Gelineen noktada sadece devletlerin değil çok uluslu şirketlerin, küresel sivil toplum örgütlerinin ve yerel halkların da istihbari bilgiye ihtiyacı olduğu görülmektedir. Açık Kaynak İstihbaratı, belirli istihbarat ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla genel kamu kullanımına açık veri veya bilginin toplama, analiz, işlem ve yayım süreçlerinden geçirilmesiyle elde edilen istihbarat ürünüdür. Açık kaynak bilgisi, kaynağı tarafından gizlenmeyen ya da gizlenmek istenilse dahi gizlenemeyen bilgileri içermektedir. Bu kapsamda açık kaynak bilgisi; kamuya açık olan dergiler, gazeteler, kitaplar, ansiklopediler, broşürler, akademik tezler, televizyon, radyo ve internet gibi kitle iletişim araçlarından kolaylıkla elde edilebilmektedir. Fakat elde edilen bilgiler, istihbarat haline

¹ Doç. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, hatice.koc@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0190-512X

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, goksel.batuhanyasar@hbv.edu.tr, ORCID: 0009-0001-6103-4576

getirilmeye muhtaç olduğu için toplanan verilerden istihbarat bilgisi elde edilmek isteniyorsa verilerin işlenip anlamlandırılmaları gerekmektedir.

Küreselleşen dünyanın içerisinde bulunduğu dijital çağda, bilgiye erişim ve erişilen bu bilginin bir süzgeçten geçirilip tabiri caizse ‘süzülmüş’ analizi, ulusların istihbarat faaliyetleri açısından kritik bir öneme sahiptir. Günümüzde internet, sosyal medya, akıllı telefonlar gibi teknolojik araçlar, oluşabilecek potansiyel acil durum ve kriz olaylarıyla ilgili kritik bilgilerin istihbarat teşkilatları tarafından OSINT faaliyetleri sayesinde daha hızlı fark edilmesini ve paylaşılmasını sağlamaktadır. Önceden bilebilme imkanının ülkelerin oluşturacakları politikalarda büyük bir güç olduğu varsayıldığında; bilginin doğru ve yerinde bir şekilde hızlı elde edilmesi ve aynı şekilde işlenebilmesi, ülkelere rekabet önceliği ve avantajı sağlamaktadır. Bu noktada da ‘Big Data’ ve ‘Açık Kaynak İstihbaratı (OSINT)’ kavramlarının birbirleriyle ilişkili bir biçimde aynı potada değerlendirilebilmesi, bilgi toplama ve analiz süreçlerinin önemli bir kolunu oluşturmaktadır.

İstihbarat gizemleri salt bilgi toplanarak çözülemez. Bir gizemin derinlerine inmek, analiz ve muhakeme gücü gerektirir. Veri tufanı çağında bu noktada istihbarat topluluklarının özellikle veri bilimcilerin niceliksel ve niteliksel analitik yeteneklerinden daha fazla yararlanmaları gerekmektedir.

Türkçe karşılığı ‘Büyük Veri’ olarak ifade edilen ‘Big Data’ kavramında data; obje, fikir, olay, sayı veya sembol anlamına da gelen bilginin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Aynı zamanda veri kelimesi işlemde geçip geçmemiş ve kullanıcıyı doğrudan etkilemeyen gerçeklerin karşılığı olarak kullanılmaktadır. Big Data ise ham, işlenmemiş ve kaydedilmiş, depolanmış, sınıflandırılmış ancak organize edilmemiş terabyte’lar ve petabyte’lar ile ölçülen, kullandığımız bilgisayarlar ve yöntemler ile analiz edemeyeceğimiz verilerdir.

Big data, büyük ve çeşitli veri kümelerinin analiz edilmesini sağlamakta ve bu analizler, karar verme süreçlerini iyileştirmektedir. Müşteri davranışlarını daha iyi anlamayı ve hedeflenmiş stratejiler oluşturmayı, iş süreçlerini optimize etmeyi, riskleri erken tespit etmeyi ve yenilikçi fırsatlar keşfetmeyi mümkün kılmaktadır. Bu nedenle, sağlık, finans, perakende ve ulaşım gibi birçok sektörde bugün kritik bir role sahip olmuştur.

Bilgi teknolojisindeki gelişmelerle birlikte istihbarat analizinde de Big Data, önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Haber servislerinden ve World Wide Web'den gelen açık kaynaklı bilgilerde artan veri hacmi, istihbarat analizinin hızını ve hacmine de yansımıştır. Günümüzde verinin toplanmasından ziyade kategorizasyonu, ayıklanması gibi konular, istihbarat analizlerinde öncelik haline gelmiştir. Bu verilerin analiz edilmesi, içinden örüntü tanıma ve gizli bağlantıları ortaya çıkarma gibi işlemler Big Data sayesinde kolaylıkla yapılabilmektedir. Geleneksel veri tabanı yönetim sistemleri ile yüksek hacimli, karışık ve yüksek hızdaki verilerin yönetilmesi, işlenmesi ve bilgi çıkarımında işlevsiz kalmıştır. Bu yüzden sunucu kümelerinde paralel olarak çalışan yazılımlar gibi farklı algoritmalar, teknikler ve teknolojiler gerektirmektedir.

Big Data, istihbarat teşkilatlarına geniş çapta veri toplama ve veri analizi gibi imkanlar sunarken aynı zamanda bu verilerin güvenilirliği ve doğruluğu, OSINT faaliyetleri üzerinde bir tehdit unsuru da oluşturabilmektedir. Sahte haberler, manipüle edilmiş veriler veya kasıtlı olarak yayınlanan yanıltıcı içerikler, istihbarat analiz süreçlerini olumsuz yönde etkileyebilme potansiyeline sahiptir. Yanlış girdiler üzerine yapılan analizler yanlış kararların alınmasına ve hatta ciddi güvenlik risklerinin oluşmasına ön ayak olabilmektedir. Bu durum özellikle büyük veri algoritmalarının otomatik karar verme süreçlerinde kullanıldığı hallerde çok daha önemli bir şekle dönüşmektedir çünkü algoritmalar yanıltıcı verileri gerçek bir veri olarak kabul edip buna göre yanlış bir sonuç oluşturabilir.

Söylenbilir ki OSINT faaliyetleri için Big Data, eşsiz ve geniş bir bilgi havuzu oluşturmaktadır. Bu noktada doğru bilginin yanlışından, gerekli bilginin gereksizinden ve önemli bilginin önemsizinden ayırt edilebilir bir hale gelmesi ancak Big Data'nın doğru bir biçimde analiz edilebilmesinin öğrenilmesi ile gerçekleştirilebilir.

Bu çalışmada; Big Data ve Açık Kaynak İstihbaratı alanlarının kesişim noktaları ve birbirleriyle olan veya olması muhtemel ilişkileri ve bu ilişkilerin önemi, ortaya çıkan ilişkiden ötürü istihbarat teşkilatlarının elde ettiği faydalar incelenecektir. Ayrıca, teknolojinin ortaya çıkarttığı bu kavramların güvenlik sektörüne ve sosyal hayata etkileri üzerinde durulacaktır. Son olarak, mevcut zorluklar ve gelecekteki yönelimler hakkında bir değerlendirme sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İstihbarat, Açık Kaynak İstihbaratı, Big Data.

THE IMPACT OF BIG DATA ON INTELLIGENCE: THE INCREASEING IMPORTANCE OF OPEN SOURCE INTELLIGENCE, OPPORTUNITIES AND THREATS

Intelligence is a data processing science that, by its nature, finds itself in need of continuous improvement. Within the scope of today's technological advances, it is observed that intelligence gathering methods are changing and constantly renewing themselves in accordance with the requirements of the age. One of the most important of these changes is the changes in 'Open Source Intelligence (OSINT)' studies. The impact of 'Big Data' algorithms, the possibilities of conducting which are increasing cumulatively with day by day, on OSINT activities has significantly changed and renewed these activities.

In the digital age of the globalizing world, access to information and the 'filtered' analysis of this information, have a critical importance for the intelligence activities of nations. Today, technological tools such as the internet, social media and smartphones enable intelligence agencies to recognize and share critical information about potential emergencies and crisis events more quickly through OSINT activities. When it is assumed that the ability to know in the foreseeable future is a great power in the policies to be formed by countries; the rapid acquisition of information in an accurate and appropriate manner and the ability to process it in the same way provide countries with competitive priority and advantage.

While Big Data offers intelligence agencies a wide range of opportunities for data collection and data analysis, the reliability and accuracy of this data can also pose a threat to OSINT activities. Fake news, manipulated data or deliberately disinformation has the potential to negatively impact intelligence analysis processes. Analyses based on false inputs can lead to inaccurate decisions and even serious security risks. This is especially important when big data algorithms are used in automated decision-making processes, as algorithms may accept misinformation as real data, and may generate an incorrect result accordingly.

In this study, the impact of big data on intelligence will be analyzed through OSINT and possible opportunities and threats will be evaluated.

Keywords: Intelligence, Open Source Intelligence, Big Data.

SİYASAL İLETİŞİMDE DİJİTALLEŞME: SOSYAL MEDYA STRATEJİLERİ

Şeymanur KORUCUK SÖĞÜT¹

İnsanoğlu var olduğu günden bu yana iletişim kurma ihtiyacı duymuştur. Bireylerin toplu olarak yaşamaya başlamasıyla birlikte başlayan kitlesel iletişimi önceleri duvar resimleri, duman ve diğer sembollerle serüvenine başlamış daha sonra geleneksel medya araçlarıyla ve günümüzde ise yeni medya ortamlarıyla gelişimini sürdürmektedir. Kitle iletişim araçları günümüzde bilgiyi iletme ve yayma sürecinde önemli işlev görmektedir. Bireyler hemen hemen her alanda istedikleri bilgiye erişebildikleri gibi siyasal içerikli bilgilere erişim bu ortamlar aracılığıyla kolaylaşmaktadır. Siyasal iletişim, iletişim kavramı gibi toplumsal, kültürel ve bireysel boyutları olan bir kavram olarak siyaset ve iletişim süreçlerinin bir aradalığını esas almaktadır (Durur ve Eraslan, 2018). Siyasal iletişim; siyasal görüşün siyasal sistemler içerisinde kamuoyunun güvenini ve desteğini sağlamak ve iktidar olabilme amacın gerçekleştirebilmek için siyasetçilerin zaman ve konjonktürün yapısına göre reklam, propaganda ve halkla ilişkiler tekniklerini kullanarak gerçekleştirdiği tek veya çift yönlü iletişim çabasıdır (Uslu, 1996). Günümüz teknolojisiyle birlikte daha çok çift yönlü bir akış içinde gerçekleşebilen bu iletişimde 'ikna' ana kavramlardan biri olarak sayılabilir. Medya, siyasal iktidar ile yönetilenler arasında bir köprü işlevi görür ve bu nedenle toplumsal sistemin, özellikle siyasetin sağlıklı işleyişi için kritik bir öneme sahiptir. Medya, siyaset arenasının ve dolayısıyla siyasal iletişim süreçlerinin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir. İletişim teknolojisinde meydana gelen gelişmeler medyanın etkisini önemli bir oranda arttırmıştır (Aziz, 2014:66). Toplum ve siyasiler için önem taşıyan siyasal iletişim farklı mecralarda o mecranın akışına ve ruhuna göre somut ve soyut anlamda değişkenlik göstererek sürecini tamamlamaktadır.

AMAÇ

Çalışmanın amacı, siyasal iletişimde dijitalleşmenin rolünü ve sosyal medya stratejilerinin etkinliğini incelemektir. Dijitalleşmenin getirilerinden biri olan sosyal medya ortamlarının ve bu ortamlarda siyasi partilerin ne gibi stratejiler geliştirdiği incelenmiştir. Sosyal medya stratejilerinin, siyasi mesajların hedef kitleye ulaşımını nasıl optimize ettiğini ve kampanya

başarısını nasıl artırabileceğini belirlemek bu çalışmanın temel hedefidir. Ayrıca, dijital araçların siyasal iletişimdeki stratejik önemini vurgulayarak, partilerin sosyal medya hesapları ve web siteleri belirlenen stratejiler üzerinden incelenmiştir.

YÖNTEM

Siyasal iletişimde dijitalleşme ve sosyal medya stratejilerinin analizinde nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, sosyal medya platformlarında yayımlanan içeriklerin, mesajların ve etkileşimlerin derinlemesine incelenmesini sağlar. Analiz süreci, belirli bir zaman diliminde toplanan sosyal medya verileri (X, Facebook, gönderileri, Instagram paylaşımları) belirli maddeler çerçevesinde incelenmiştir. Bu maddeler: Hashtag kullanımı ve trend oluşturma, iş birlikleri ve influencer marketing, veri analizi ve performans takibi, savunuculuk ve destekçi mobilizasyonu, etkileşim ve katılım teşviki, içerik üretimi ve paylaşımı, kriz yönetimi ve hızlı yanıt olarak belirlenmiştir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışma, medya ekonomi politiği kavramı temelinde şekil almıştır. Medya ekonomi politiği, medyanın sadece bilgi aktaran bir süreç olmadığını, aynı zamanda ekonomik, sosyal ve siyasi güç ilişkilerinin de önemli bir parçası olduğunu vurgulayan bir kavramdır. Medyanın nasıl üretildiğini, dağıtıldığını ve tüketildiğini, bu süreçlerde hangi güçlerin etkili olduğunu ve medyanın toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini incelemektedir. Medya ekonomi politiği, medyanın sadece haber ve bilgi paylaşımı yapmadığı aynı zamanda iktidar ilişkilerini şekillendirdiğini, ideolojileri yaydığını savunmaktadır.

Yeni Medya Ortamları ve Siyasal İletişim

Yeni medya ortamları, geleneksel medyanın ötesinde dijital teknolojiler ve internet tabanlı platformların sunduğu çeşitli iletişim araçlarını ve içerik dağıtım yöntemlerini ifade eder. Bu ortamların bazıları: Sosyal medya, bloglar, video paylaşım siteleri, podcastler, topluluk siteleri mobil uygulamalar, haber siteleri, küresel bilgi ağlarıdır. Yeni medya ortamları, siyasal iletişimin

¹ Arş.Gör. Şeymanur KORUCUK SÖĞÜT. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü, seymanurkorucuk@kmu.edu.tr, 0000-0003-2943-338X.

dinamiklerini köklü bir şekilde dönüştürmüştür. Dijital platformlar ve sosyal medya araçları, politikacılara seçmenlerle doğrudan ve anlık etkileşim kurma imkânı tanırken, kampanya stratejilerini daha kişiselleştirilmiş ve hedeflenmiş bir şekilde yürütmelerini sağlar. Bu ortamlar, siyasal mesajların hızlı bir şekilde yayılmasına ve geniş kitlelere ulaşılmasına olanak tanırken, aynı zamanda kamuoyunun da daha aktif bir şekilde sesini duyurabilmesini ve katılımında bulunabilmesini sağlar. Bununla birlikte, bu değişim süreci, bilgi kirliliği ve dezenformasyon risklerini de beraberinde getirmekte, siyasal iletişimin daha dikkatli ve stratejik bir yönetimini gerektirmektedir. Yeni medya ortamları, siyasal iletişimin hem fırsatlarını hem de zorluklarını belirleyen önemli bir rol oynamaktadır.

Sosyal Medya Stratejileri

Siyasal alanda sosyal medya stratejileri, politikacıların ve siyasi partilerin seçmenlerle etkili bir şekilde iletişim kurmalarını, destek kazanımlarını ve kampanya hedeflerine ulaşmalarını sağlamak için kullanılan çeşitli yöntem ve teknikleri içerir. Bu stratejilerden bazıları aşağıda ki gibi sıralanabilir:

Etkileşim ve Katılım: Sosyal medya, seçmenlerle doğrudan ve anlık etkileşim kurma imkânı sunmaktadır. Bu strateji, anketler, canlı yayınlar, soru-cevap oturumları ve etkileşimli içeriklerle seçmenlerin kampanyaya katılımını ve ilgisini artırmayı hedefler.

İçerik Üretimi ve Paylaşımı: Etkileyici ve dikkat çekici içeriklerin düzenli olarak paylaşılması, kampanyanın görünürlüğünü artırmaktadır. Bu içerikler arasında görsel paylaşımlar, videolar, haber güncellemeleri ve kampanya duyuruları yer almaktadır.

Kriz Yönetimi ve Hızlı Yanıt: Sosyal medyada ortaya çıkan olumsuz yorumlar veya kriz durumlarına hızlı ve etkili yanıtlar vermek, partilerin imajı için önemlidir. Bu strateji, sorunları hızlıca ele alarak kamuoyunu bilgilendirmeyi ve olumsuz etkileri minimize etmeyi amaçlamaktadır.

Hashtag Kullanımı ve Trend Yaratma: Kampanya mesajlarını geniş kitlelere ulaştırmak ve etkileşimi artırmak için belirli Hashtag 'ler oluşturmak ve bu Hashtag'leri kullanmak etkili

olabilir. Hashtag'leri, kampanya konularının ve tartışmalarının öne çıkmasını etkileyen önemli stratejilerden biridir.

Veri Analizi ve Takip: Sosyal medya analiz araçları kullanarak içerik performansını izlemek, etkileşim oranlarını ve kampanya sonuçlarını değerlendirmek stratejik kararların alınmasına yardımcı olur. Bu analizler, stratejilerin sürekli olarak optimize edilmesini sağlar.

İş birlikleri ve Influencer Marketing: Bu stratejide amaç sosyal medya fenomenleri ve influencer'larla iş birliği yaparak, kampanya mesajlarının daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamaktır. Bu strateji, belirli kitleler üzerinde etkili olabilecek kişilerin desteğini kazanmayı amaçlar.

Bu stratejiler, sosyal medyanın sunduğu olanakları en iyi şekilde kullanarak siyasal iletişimde başarı sağlamak ve seçmenlerle etkili bir bağ kurmak için önemlidir.

SONUÇ

Siyasal iletişimde dijitalleşmenin ve sosyal medya stratejilerinin önemini toplum ve yönetim kesimi tarafından bilinmektedir. Dijitalleşme, siyasi partilerin ve politikacıların seçmenlerle doğrudan veya dolaylı yolla etkili bir şekilde iletişim kurmasını sağlarken, sosyal medya platformları kampanya stratejilerinin kişiselleştirilmesine ve hedeflenmesine olanak tanımaktadır. Sosyal medya stratejileri, etkileşim ve katılımı artırmak, krizleri yönetmek, içerik üretimi ve paylaşımını optimize etmek, hashtag kullanımı ve veri analizi gibi tekniklerle kampanya başarısını desteklemektedir. Bu stratejilerin etkin kullanımı, siyasi mesajların geniş kitlelere ulaşmasını ve kampanya hedeflerine ulaşılmasını sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal İletişim, Dijitalleşme, Yeni Medya, Sosyal Medya.

DIGITALIZATION IN POLITICAL COMMUNICATION: SOCIAL MEDIA STRATEGIES

Political communication is a strategically structured system of information and interaction aimed at enhancing the effectiveness of democratic processes. Digitalization and social media have

brought about fundamental changes in this field of communication. The rise of digital platforms has rapidly altered traditional methods of political communication and necessitated the development of innovative strategies. Social media occupies a central role in political campaigns and communication strategies. These platforms enable politicians to engage directly and instantaneously with voters, while also providing campaign managers with the opportunity to analyze voter behavior more precisely and tailor strategies based on these analyses.

Digitalization and social media platforms, widely used in various fields, have increased their effectiveness in political communication. With the advent of Web 3.0 technology, consumers have begun to assume the role of producers as well. Consequently, what was once a one-way mass communication process has evolved into a two-way interactive process with the development of the internet. In today's world, interactivity and speed can be considered indispensable across many domains. Social media and digital environments are central to political campaigns and communication strategies. These platforms allow politicians to interact directly and instantly with voters, while also offering the opportunity to analyze voter behavior more precisely and adjust strategies accordingly.

Political parties' social media accounts and websites are platforms accessible to the vast majority of the electorate. Proper and effective use of these platforms, managed by professional teams, can attract voters to parties. This study addresses the digitalization of political communication, the social media strategies of relevant individuals or organizations, and their significance, advantages, and disadvantages in today's world.

Keywords: Political Communication, Digitalization, New Media, Social Media.

AFET YÖNETİMİNDE YAPAY ZEKÂ DESTEĞİ

Veysel EREN¹
Hasret DUMAN²

Afet bir tehlikenin potansiyel sonucudur ve topluluk veya nüfus üzerinde büyük yıkıcı etkilere yol açar. Afetler genellikle doğal ve insan yapımı olarak sınıflandırılmaktadır. Deprem, tsunami, fırtına, kasırga, sel, dolu gibi olaylar doğal afetlere örnektir. Bu tür afetler genellikle insan müdahalesi olmaksızın gerçekleşir ve ciddi can ve mal kaybına yol açabilir. Nitekim dünya genelindeki doğal afet istatistiğine göre son 10 yılda (2013-2023) 4289 afet ve bu afetler nedeniyle toplam 325.879 can kaybı yaşanmıştır (EM-DAT, 2024). İnsan yapımı afetler ise insan faaliyetlerinin veya ihmalinin doğrudan veya dolaylı sonucu olarak ortaya çıkar. Örneğin, endüstriyel kaza, nükleer sızıntı, yangın vb. afetler genellikle insan müdahalesinin ya da ihmalinin sonucunda ortaya çıkar ve geniş çapta çevresel ve sosyal etkilere yol açabilir.

Afet yönetiminin temel hedefi toplumu afete karşı dayanıklı kılmak, verimli yönetim stratejileri ile toplulukları proaktif bir şekilde korumaktır. Bu noktada toplumu afete etkili bir şekilde hazırlamak, hızla yanıt vermek ve kurtarmak, kaynakları verimli bir şekilde tahsis etmek, hasarı hızla düzeltmek ve olumsuz etkiyi en aza indirmek için operasyonlar ve stratejiler uygulanır.

Günümüzde bir felaket durumunda, sosyal medya, sensörler, uydular, güvenlik kameraları, dronlar gibi kaynaklardan önemli miktarda veri üretilir. Bu üretilen veriler, acil durum müdahale ekiplerinin durum değerlendirmesi yapmasına ve bilinçli kararlar almasına katkı sağlar (Nunavath ve Goodwin, 2019). Temelde günlük yaşantımızdan toplanan veriler bilgisayarlar tarafından işletilmekte ve gerçek dünyamızda yeniden kullanılmaktadır. Aslında bu durum yeni bir olgu olmamakla beraber gelişen dijital teknolojiler ile daha fazla veri üretimi ve işletimi yaşanmaktadır. Gelişen teknoloji bireyden topluma, toplumdan örgüte kadar tüm dünyayı derinden etkileyerek dönüştürmektedir. Ülkeler ve hükümetler bu dönüşüme uyum sağlayarak yapısal devrime gitmekte ve her devrimin doğal sonucu olarak yapıcı etkilerden istifade edip yıkıcı etkilerden uzaklaşmak adına politikalar geliştirmektedir. Bu nedenle sosyal medya,

¹ Prof. Dr., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, veysel@mku.edu.tr, 0000-0003-3607-1583

² Arş. Gör., Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, hasret.duman@mku.edu.tr, 0000-0002-7187-7729

telekomünikasyon verileri ve uzaktan algılama gibi bilgi iletişim teknolojilerinin yanı sıra günümüzde afet ile ilgili verileri işleyen yapay zekâ teknikleri uygulanmaktadır.

Yapay zekâ, insanlara özgü bilişsel yetenekler ile donatılmış sistemler/makineler olarak tanımlanabilir. Günümüzde dijital teknolojiler ile binlerce veri üretilmekte ve verilerin hacmi ve hızı her geçen gün artmaktadır. Artan bu veriler ile yapay zekâ gelişimi desteklenmekte ve ilerlemektedir. Daha açık bir ifadeyle, temelde öğrenme ve problem çözme gibi özelliklere sahip herhangi bir makineye uygulanabilen yapay zekâ, veriler ile donatılarak insan zekâsının simülasyonunu gerçekleştirmekte ve insan gibi düşünmek, insan eylemlerini taklit etmek için programlanmaktadır. Bu sebeple yapay zekâ programları binlerce nesneyi tanımlayabilir, doktorlara yardımcı olabilir, bir davada binlerce örnek mahkeme kararlarını bir araya getirip ana kararı çıkarabilir, doğal dilde çeviriler yapabilir, sohbet robotları ile insanların bilgiye daha kolay ulaşmasını sağlayabilir.

İlgili literatür incelendiğinde yapay zekaya ilişkin literatürün katlanarak büyüdüğü ve genel olarak popüler bir araştırma alanı haline gelen yapay zekâ uygulamalarının günlük yaşam üzerindeki etkisinin arttığı görülmektedir. Kamu sektöründe yapay zekâ kullanımına olumlu bakan literatüre göre; yapay zekâ hükümet organlarının tahmin ve daha iyi karar alma süreçlerine yardımcı olmakta, vatandaşlar ile hükümet arasındaki iletişimi iyileştirmekte ve idari yükü azaltmaktadır (Margetts ve Dorobantu, 2019; Pencheva vd., 2020; Kulal vd., 2024). Benzer şekilde kamusal alanda yapay zekâ, kamu hizmet sunumuna, kamu güvenliğine, idari karar verme ve vatandaş memnuniyetine katkı sağlamaktadır (Mehr vd., 2017; Gesk ve Leyer, 2022). Örneğin, soruları yanıtlama, belgeleri doldurma, arama, yönlendirme ve çeviri yapma gibi işlemlerle hem kamusal verimliliği hem de memnuniyeti arttırmaktadır. Yine Henman (2020) da hükümetlerin; uzun süreli işsizlik, çocuk istismarı, tekrar suç işleme veya vergi/sosyal yardım dolandırıcılığı gibi bazı zorlukları daha iyi ele almak için yapay zekâ kullandığını belirtmiştir.

Sonuç olarak kamu hizmet sunumunda yapay zekâ kullanımı, hizmetlerin otomasyonuna ve dolayısıyla zaman, para, mekân ve çalışan tasarrufuna yol açabilmektedir. Özellikle basit ve tekrarlayan görevlerin otomasyonu ile personelin diğer görevler için zaman kazanması sağlanır. Diğer yandan yapay zekâ, iklim değişikliği, çevre sorunları, kaynak kıtlığı, doğal afetlerle mücadele gibi büyük zorlukların ele alınmasına da yardımcı olabilmektedir. Ancak tüm yapay

zekâ uygulama ve projeleri beklentileri karşılamamakta hatta var olan karmaşıklığı ile daha fazla maliyete, zamana, iş gücüne yol açabilmektedir. Bu nedenle bu çalışma afet yönetiminde kullanılan yapay zekâ uygulamalarını incelemekte ve olumlu-olumsuz yönleri değerlendirerek Türkiye için öneriler sunmaktadır. Amaç; afet etkilerini hafifletebilen, can ve mal kayıplarını en aza indirebilen ve daha acil ve etkin müdahaleye yardımcı olabilen yapay zekâ uygulamalarını tespit ederek literatüre katkı sunmak ve karar vericiler ile uygulayıcılara ihtiyaca yönelik yapay zekâ modeli seçmeleri için özet kaynak niteliği taşıyabilmektir.

Çalışma ikincil veri kaynakları ile afet yönetim sürecinde kullanılan yapay zekâ uygulamalarını incelemektedir. Bu sebeple yapay zekâ uygulamaları seçilirken; kullanımı hakkında web sitesi, haber, blog, köşe yazısı, araştırma makalesi, proje tanıtımı, konferans sunumu vb. verilerin var olmasına ve bu verilerin Türkçe ve İngilizce dilinde olmasına dikkat edilmiş, diğer dillerde var olan ikincil veri kaynağı, dolayısıyla yapay zekâ uygulamaları dışlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Afet, Afet Yönetimi, Yapay Zeka.

ARTIFICIAL INTELLIGENCE SUPPORT IN DISASTER MANAGEMENT

The increasing rate of development of digital technologies has led to the advancement of artificial intelligence applications and their use in many different fields. One of these fields is disaster management: Artificial intelligence applications are used to make society resilient and protect against disasters. However, not all artificial intelligence projects meet expectations in practice and may even lead to more cost, time and labor due to their existing complexity. Therefore, this study examines the artificial intelligence applications used in disaster management and evaluates the positive and negative aspects and offers suggestions for Türkiye. The aim is to contribute to the literature by identifying artificial intelligence applications that can mitigate disaster effects, minimize loss of life and property, and assist in more urgent and effective intervention, and to serve as a summary resource for decision makers and practitioners to choose artificial intelligence models according to their needs.

The study examines artificial intelligence applications used in the disaster management process with secondary data sources. For this reason, when selecting artificial intelligence applications, was included to data such as websites, news, blogs, research articles, project presentations, conference, etc. about their use and to the existence of these data in Turkish and English, and secondary data sources in other languages were excluded.

Keywords: Disaster, Disaster Management, Artificial Intelligence.

Kaynakça

EM-DAT (2024). The international disaster database. Erişim adresi: <https://www.emdat.be/>

Gesk, T. S. & Leyer, M. (2022). Artificial intelligence in public services: When and why citizens accept its usage. *Government Information Quarterly*, 39(3), 101704.

Henman, P. (2020). Improving public services using artificial intelligence: possibilities, pitfalls, governance. *Asia Pacific Journal of Public Administration*, 42(4), 209-221.

Kulal, A., Rahiman, H. U., Suvarna, H., Abhishek, N. & Dinesh, S. (2024). Enhancing public service delivery efficiency: Exploring the impact of AI. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 100329.

Margetts, H. & Dorobantu, C. (2019). Rethink government with AI. *Nature*, 568(7751), 163-165.

Mehr, H., Ash, H. & Fellow, D. (2017). Artificial intelligence for citizen services and government. *Ash Cent. Democr. Gov. Innov. Harvard Kennedy Sch., no. August, 1*, 12.

Nunavath, V. & Goodwin, M. (2019). The use of artificial intelligence in disaster management-a systematic literature review. *In 2019 International Conference on Information and Communication Technologies for Disaster Management (ICT-DM)* (pp. 1-8).

Pencheva, I., Esteve, M. & Mikhaylov, S. J. (2020). Big Data and AI—A transformational shift for government: So, what next for research?. *Public Policy and Administration*, 35(1), 24-44.

İKTİDAR OLGUSUNUN SANAT İLE KAMUSAL ALANLARDAKİ VARLIĞI

Melike ATEŞ¹
Ali CAN²

Tarihin bütün evrelerinde iktidar gücünü elinde tutmakta olan siyasi oluşumlar elde ettikleri güçlerin yasallaştırılmasını farklı yöntemler ile gerçekleştirmeye gayret etmişlerdir. İktidar olgusunun önem arz eden işlevlerinden biri bütünleşen fikirlerden var olan sistemi kurmak, siyasi iktidarın gerçekleştirmeye gayret ettiği eylemlerin sağlamasını yapmak ve hayatın bir tanımını yapıp bu anlamlandırılan hayatı bireylere üstün olarak göstermektir. Bu sayede sanat olgusu siyasetin bir aracına dönüşmüştür. İktidar, sanatı manipülasyon yöntemi şeklinde araçsallaştırması ve bir sistem haline getirmesi ile birlikte üstün güçlerin toplumun üzerinde gerçekleştirdiği siyasi propagandanın etki altına alabildiği alan büyümüştür. Kitlelerin içerisinde bulunduğu herhangi bir savaş, rejimde yaşanan değişim, darbe gibi olaylar neticesinde sanatın dönüşüm ve değişim gücünün altına gizlenmiştir. Siyasi gücün, en çok yararlandığı sanat dallarından biri de heykellerdir. Bu dönemlerde heykeller toplumun değişim ve dönüşüm dönemlerinde varlığını sürdürmekte olan siyasal yapının gücünü ve legallliğini topluma empoze ederken eş zamanda da yaşanmakta olan değişim sürecini toplumun zihninde diri tutmak amacı ile hafızalarda yer edinebilme vazifesini de amaç haline getirmiştir. Kamusal alanda kendine yer bulan sanat eserleri siyasal değişim anlarında toplumun nasıl düşünmeleri ve nasıl hisler içerisinde bulunmaları açısından çağrıştırmacı vazifesini yerine getirerek algı sınıflarını oluşturmuştur (bağımsızlık, güç, iktidar, zafer vb.). Kamusal bir dil oluşturan sanat eserlerinin hedefleri arasında, kitlesel kimlik fikrini geliştirerek tarihte yaşanan ve yaşanmakta olan önem arz eden olayları kalıcı bir hale getirip geleceğe taşımak vardır. Bu bağlamda kamusal manada kendine yer bulan sanat eserlerinin resmi olarak tarihi önem taşıyan belge niteliğinde görülmesi gerektiği yadsınamaz. Özellikle heykel sanatının manipülasyon amacı ile kullanılması durumuna tarihin genellikle her evresinde karşılaşılmaktadır. M.S 113 yılında dikilmiş olan Trajan Sütunu, Roma'da yer alır ve Roma İmparatoru Trajan'ın iki askeri hareketini anlatan kabartmalar ile donatılan anı anıtıdır. Bu çeşitteki anıtların arasında ilktir ve aynı zamanda Roma ordusu ile alakalı değeri ölçülemez bilgi kaynağıdır. Bu sütun Roma tarafından kazanılan askeri zaferleri ve

¹ Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Medya ve İletişim Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, atesmelike194@gmail.com

² Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.

Roma liderini onore etmek amacıyla inşa edilmiş anıtsal nitelik taşıyan kalıcı bir kanıttır. Sütun Trajan'ın mimarı tarafından imparatorun Dacia ayaklanmalarındaki kazandığı zaferlerin anısına inşa edilmiştir. Sütunun etrafında dönmekte olan kabartmalarla oyulmuş 2000'den fazla figürün oluşu, Trajan'ın ordusuna liderlik ettiği gibi 155 sahnenin de 200 metre uzunluğunda canlı aktarılışını oluşturur. Spiral anlatı heykeli ve sütun, Roma ordusu ile alakalı büyük bir bilgi kaynağıdır. Sütun, propaganda sanatının aktardığı güç gösterisidir. Tarihi süreçler içerisinde değerlendirmeye alındığında, çoğu toprak üzerindeki farklı krallıklar sanatı ve siyaseti birbirine eş manada geliştirmiştir. Eski Anadolu uygarlıkları içerisindeki en önemli uygarlıklardan biri olan ve zor çevresel faktörlere rağmen hayatta kalmak için geliştirdikleri güçlü savaşçılıklarıyla bilinen Asurlular, aynı zamanda sanat anlayışları ile de tanınmaktadırlar. Kralı ölümsüz kılmak adına yapılan eserler Asurluların sanat anlayışını gösteriyor. Ev ve tapınaklara işlenen süslerin yanında heykeller ve seramik objeler ortaya çıkmıştır. Eserlerde özellikle ölüm, yaşam ve mücadele gibi konuları resmedilmiştir. İnsan, hayvan ve yaşamsal faaliyetler betimlenmiştir. Kral daima eserlerde ön plandadır. Aslan görselleri Asur sanatında önemli bir konuma sahiptir. Asurlularda aslan ve aslanın avlanma geleneği kralın gücüne karşılık gelmektedir. Kral motiflerinde genel olarak iri gözler ile birlikte sert surat ifadelerine ve uzun saç ve uzun sakallara rastlanılır. Bu özellikleri ile de halkın üzerindeki tavrının propagandasını yapar. Krallar varlıkları süresince gücüne destek katması amacıyla heykel sanatını da politik bir araç olarak kullanmayı ihmal etmemiştir. Sanat ve siyaset ilişkisinin sanat eserinde vücut bulduğu bir başka ülke de Mısır'dır. Mısır hükümdarları tanrı olarak kabul görmüş olmaları özellikle heykellerde hükümdarların yenilmez olduklarının propagandası yapılmıştır. Mısır sanatında ise siyasetin sanat ile bağlantılı olduğunun örneklerinden biri de her türlü kusurun sergilendiği doğallığın ön planda olduğu devasa firavun heykelleridir. Bağdaş kurma sıradan insanlara özgü bir poz olduğu düşünüldüğü için oturan heykellerin elleri dizlerin üzerine konmuş olurdu. Bu sayede halk üzerinde üstün olma propagandası yapılmaktadır. Heykel ve diğer yapıların çoğunun devasa boyutlarda yapılmış olması ise tanrıya yakın olma isteği ve üstünlük mesajı verilmek istenmesidir. Mısır'da iktidar ve siyaset ile birlikte gelişen eserler sadece yönetim odaklı değil aynı anda inancı da kaynak alır. İktidarın gücünün simgesi olan eserler, kahramanlık, beraberlik ve gücü anlatarak geçirilen zorlu süreci halkın zihninde diri tutmayı amaç eder. Örneğin Macaristan'daki Kahramanlar Meydanı'ndaki savaş, barış, yardım, çalışma, bilgi ve zaferi sembolize eden heykeller. Kamusal alanlarda yerini bulan sanat eserlerinden toplumu beraberliğe

teşvik etmesi beklenir. İktidarın kendine yer edinme amacı ile kamusal alanlara yerleştirdiği sanat eserleri ilettikleri mesajlar ile içinde var olduğu toplumun kültürel kodlarının mesajını verir. Türk toplumunda kamusal alanlarda sanat eseri sergileyerek ideolojik mesaj verme arzusu dinsel inançların daha gölgesinde kalmıştır. Sanat eserlerinin ideolojik manada kullanımının başlangıcı cumhuriyetin ilanıdır. Cumhuriyet algısının toplumdaki kabulüne kolaylık sağlamak amacıyla Atatürk ya da Kurtuluş Savaşının zaferinin vereceği hisleri simgelemekte olan anıtlar kamusal alanlarda yer bulmuştur. Bu sayede rejimin değişim sürecini kalıcılaştırma ve cumhuriyetin gücünü topluma olan mesajıdır. Bu bağlamda örnek olabilecek en belirgin örnek Taksim Cumhuriyet Anıtı'dır. Bu eser ile birlikte milli mücadele ile zaferin pekiştirilmesiyle yeni dönem de simgeleştirilmiştir. Bu örnekler doğrultusunda kamusal alanlardaki eserler kitlelere doğrudan ulaşım nasıl düşünmeleri gerektiği anlamında algılarını yönetmişlerdir. İktidar propagandalarının en çok kullanılan şekli kamusal alanlara yerleştirilen sanat eserleri olmuştur. Sonuç olarak sanat ve siyaset arasındaki ilişki her dönemde vardır. Kitlelerin değiştiği ve dönüştüğü süreçlerde mevcut iktidarın süzgeçten geçirip sanatın iletişim gücünü kullandığı anlaşılır. Bu bakımdan değerlendirildiği takdirde değişim sürecindeki varlığı azımsanamayacak seviyede olan sanat olgusu, mesaj verme ve yönlendirme başta olmak üzere birçok işlevi vardır. Bu çalışmada, detaylı bir literatür taraması sonucunda kamusal alandaki sanat eserlerinin ve özellikle heykel sanatının, siyasal iktidarların görünür olmaları ve gücünün bir göstergesi olarak kamusal alanlarda yer almalarındaki temel ideolojilerin açıklanması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Alan, Sanat, İktidar.

THE PRESENCE OF THE PHENOMENON OF POWER IN ART AND PUBLIC SPACES

When we examine it within the historical process, the existence of art, which gives identity and aesthetic accumulation to society, realizes the most important part of the culture of society. When we look at it in this sense, works of art and politics have a relationship. Research shows that it gets in the way of aesthetic values. Art takes on the task of being the mirror of the cultural heritage of society values. It directs the policy of that period and informs the public politically and ensures that it takes shape. The fact that art is strong in terms of communication tells about

art and power ideology and makes it accepted by society. Political structures have tried to create an identity by taking advantage of the power of change and transformation of art. They wanted to memorize the political identities of the political society and nations of the period at that time, and they found and chose the way of art to tell the society about the power of politics in every sense. In this study, an evaluation was made in terms of the effects of politics on the use of power and memory of works of art used in public spaces.

Keywords: Public Space, Art, Power.

KÜRESEL ÖLÇEKTE TOPLUMSAL KONTROL VE ULUS DEVLETLERİN EGEMENLİK SINIRLARININ GÖRELİLİĞİ

Ali CAN¹
Bedia Melek BÜYÜKTAŞ²

Bu çalışmanın amacı iletişim teknolojilerindeki gelişme ve yayılma, ağlaşma ve küreselleşmesinin sonucunda devletleri birbirinden ayıran ve ulusların egemenlik alanlarına diğer ulusların sızmasına ve müdahale etmesini engelleyen ve egemenlik sınırlarını belirleyen ulusal, coğrafi ve siyasi sınırların dijital enformasyon sistemler üzerinden çok rahatlıkla geçilebildiğini ve bu sınırların bilindik anlamda işlevini yerine getirmede yetersiz kaldığını ve kaybettiğini açıklamaktır. Çağımızda teknolojinin durdurulamaz zaferi dünyayı ve yasaları değiştirmiş ve değiştirmektedir. Modern teritoryal devlet hala sınırlar ve sınırlamalarla karakterize edilmekte beraber dijitalleşme ve küresel iletişim ağları genellikle sınırların (bölgesel ve diğer) giderek daha küçük bir rol oynamasına yol açmıştır. Her şey enformasyon aktarımının dijitalleşmesi ve yayılmasının etkisi ile ulus devletlerin egemenlik rolünü önemli ölçüde görelile hale getirilmiş ve büyük ölçüde değiştirmiştir. Devletin teknoloji yoluyla bu görelilik iki gelişmeyle daha da zayıflatılmıştır: Devletler giderek daha fazla ulusüstü ve uluslararası örgütlerle bütünleşmekte ve akla gelebilecek tüm politika düzeylerinde özel aktörlerle giderek artan bir rekabet halindedir. Bütün bunlar, devlet düşüncesinde ve günlük yaşamda derin bir değişime yol açmış ve devletin toplum ve egemenlik sınırları içinde yegane güç kullanma ve toplumu biçimlendirme tekeli kırıktır.

Dijitalleşme nedeniyle daha önce dünyayı yapılandıran sınırların önemi az alıyor. Bunun, hâlâ coğrafi sınırlarla tanımlanan devletler için sonuçları da var. Batı medyası, enformasyon seçim ve kontrolü esasıyla çalıştığı her yerde kendi ülkelerine ait ulusötesi iş dünyasını desteklemekte ve uluslararası iletişimin 1990'lı yıllarda gözlemlenen şekli, çokuluslu şirketler arasında pazarı elde etme, mevcut payını pazar koruma, genişletme ve teknolojik gelişmeler aracılığıyla yeni pazarlar oluşturma biçimindedir. Bu biçim, ekonomik iş yapış ve örgütleniş biçiminin, siyasal ve politik kurum ve süreçleri, teknolojik gelişmelerin, kültürel değerler ile ahlaki yargıların tek tipleşmesini

¹ Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Fakültesi, Yeni Medya ve İletişim Bölümü Öğretim Üyesi. alican@kmu.edu.tr

² Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yeni Medya Ana Bilim Dalı Yüksek lisans Öğrencisi. bediamelekbuyuktas@gmail.com

sağlamaktadır. Medya ve iletişim tekelleri, sadece kültürün belirli bir örneğini sağlamakla kalmaz, aynı zamanda siyasal manipülasyonlar için yeni araçlar da sunar.

İnsanlık tarihi çok eski çağlardan beri devletlerin tarihidir. Modern zamanlar mutlakiyetçi ulus devleti en önemli iç ve dış siyasi aktör olarak biliyor. Kavramsal bir tarihsel figür olarak devletler, en yüksek düzenleme yetkinliğine veya gücüne sahip, siyasi veya yasal olarak oluşturulmuş topluluklardır; yani iktidardakiler, vatandaşları için bağlayıcı kararlar alma ve gerektiğinde bunları yaptırımla talep etme konusunda miras alınan, zorla gasp edilmiş veya demokratik olarak meşrulaştırılmış haklara sahiptir. Uluslararası ilişkilerde böyle kurumsallaşmış bir üstün güç yoktur. Bu makalenin amacı küreselleşme olgusuna görsel sosyoloji perspektifinden ışık tutmaktır. Akademisyenler küreselleşmeyi ekonomi, politika, antropoloji ve sosyoloji gibi sıklıkla örtüşen çeşitli bakış açılarından incelediler. Bu makale, küreselleşmenin görsel boyutlarını ve bu boyutların günlük faaliyetlerde bireysel ve kolektif kimliklerin yaratılmasına nasıl yardımcı olduğunu incelemektedir. Küreselleşmenin görsel bir olgu olarak tartışılmasıyla başlayacağım. Daha sonra dikkatimi post-modern toplumda anlamları, kimlikleri ve kültürel aidiyeti yaratmak ve müzakere etmek için tercih edilen bir araç olarak görüntünün rolüne çeviriyorum. Bugün o kadar oluyor ki, teknolojik ortamı görsel iletişim olan bir “hayali topluluk” öngörmek artık mümkün. Son olarak, görsel sosyolojinin, küresel kültürel akışların bireylerin günlük yaşam deneyimlerine doğru yolunu bulduğu yolların izini sürmeyi mümkün kılan ayrıcalıklı bir gözlemsel bakış açısını nasıl sunabileceğini göstereceğim. Medya bir tahakküm ve tahakküm aracıdır. Aslında asıl hükmeden bilgidir, enformasyondur. Enformasyon güçtür ve egemenliktir. Tarih boyu toplumlar iki sınıfa ayrılmışlardır: yönetenler ve yönetilenler. Yönetenlerin güç kaynağı bilgi ve bilgeliği olmuştur. Güç ve yönetme arzusu akışkan ve yayılmacıdır. Devletlerin tarihi içte ve dışta daima güç kavgaları ve ilişkileri ile açıklanmaktadır. Bu güç kavgalarının temelini inanç ve kültür oluşturmaktadır. İnanç ve kültürü ortaya çıkaran ise enformasyon/bilgidir. Bilgideki değişim toplumsal sistemi, siyaseti, ekonomi ve kültürel yaşamı temelden sarsmakta ve yapısal olarak değiştirmektedir.

1618-1648 yılları arasında Avrupa’da gerçekleşen ve 30 yıl savaşları olarak adlandırılan din ve mezhep savaşlarının sona ermesiyle birlikte, feodal devlet sistemin yerini modern devlet (ulus devletleri) almıştır. Modern devlet ve onun milliyetçiliği ve Avrupa ile sınırlı kalmadı.

Genişlemeye şartlanmış olarak, Avrupalılar, Latin Amerika'yı Asya'yı ve Afrika'yı zapt ettiler. Avrupalı emperyalistler ulus-devlet yapısını ve milliyetçiliği kendilerine bağlı ve savaşlar sonrasında sınırlarını çizdikleri ülkelere dayattılar.

Ulus Latince “soy” demektir. Ancak, Fransız ihtilali ile birlikte kan bağı yerine, kimlik anlamında insanları ve çoğunlukla aynı dil, kültür ya da dini ifa eder hale gelmiştir. Modern Fransa'yı inşa etmek için krallar önce kılıçla, daha sonra da dil ve kültür olarak bir araya getirdiler. Böylece Fransız devleti, Fransız ulusunu icat etti. Bütün devletler, bir parça yapay biçimde ve belli bir derecede inşa edilmişlerdir. Ulus-devletler genellikle arazi parçası (coğrafya), nüfus, bağımsızlık, yönetim ve öz niteliklere sahip olarak tanımlanırlar.

İnşa edilmiş derken, kasıtlı olarak oluşturulmuş, ama büyük ölçüde kabul edilen bir yapıdır. Her yöneten güç yönetilenlerden itaat talep ve meşruiyet talep eder. Michel Foucault'nun disiplin rejimi dediği siyasal yöntemlerle feodal yapılar parçalanarak ulus devletlerine dönüştürüldü – böl, parçala ve yönet politikaları. Avrupa'da başlayan modern devlet anlayışı sömürgeci ve yayılcı bir zihniyeti temsil eder. Ulus devlet inşasını diğer toplumlara dayatan ve modellemeye zorlayan bu zihniyetin temsilcileridir. Burada amaç kontrol ve kolay yönetimdir -Panoptikon. Batılılaşmanın ilk ve önemli somut adımı olan Tanzimat Fermanı'nın ve Kapitülasyonların bize dayatılması gibi. Sürekli olarak feodal yapılar yıkılıp yerine çok sayıda ulus devleti inşa edilmiştir. Ama günümüzde bu devletlerin ortaya çıktıklarındaki yapıları ve güçleri kırılmıştır. Enformasyon rejimi ile ulus devletlerin kontrol ettikleri toplumların gündelik yaşam ve düşünceleri merkezi bir gücün kontrolüne geçmiştir. Birçok konuda ulus devletleri öz niteliklerini kaybetmişler ve toplumları bilinçlendirmek ve biçimlendirmek bu gücün eline geçmiştir. Ulus devletleri farklı kültür ve dilde uluslar inşa etmişken küresel düzeyde tek tip ve belirli bir toplumun kültürü ülkelerin coğrafi sınırlarını aşarak ve bütün uluslara ulaşarak her toplumun kültürel yapısını ve kimliğini erozyona uğratmıştır. Kültürel çeşitlilik ortadan kalkarak tek tip ve tek kültürlü bir dünya toplumu inşa edilmek istenmektedir; büyük ölçüde de başarılıdır. Burada sorun sınırların geçirgenliği ve dirençsizliği değil, doğalmış gibi görünen bu süreçlerin görünmeyen bir gücün planları olmasıdır. Küresel egemen sistem önce farklı etnik grupları içinde barındıran bütünleri yıktı, sonra bu parçalardan küçük ulus devletleri inşa ederek birbiri ile yarıştırdı; şu anda yaptığı ise ülke sınırları sabit kalırken bütün ulusları zihinsel, kültürel ve

siyasal, ekonomik ve gündelik yaşam biçimi olarak birleştirdi ve yeniden inşa etti. Michel Foucault'nun "disiplin rejimi" ve Byung Chul-Han'ın "enformasyon rejimi" olarak adlandırdıkları süreçleri ifade eder. Bu çalışma ile literatür taraması yapılarak bahsi geçen süreçleri tanımlamayı ve açıklamayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ulus Devleti, Enformasyon Rejimi, Küresel Toplum Kontrolü.

SOCIAL CONTROL ON A GLOBAL SCALE AND THE RELATIVITY OF THE SOVEREIGNTY BORDERS OF NATION STATES

The aim of this study is to explain that as a result of the development and spread of communication technologies, networking and globalization, national, geographical and political borders that separate states from each other and prevent other nations from infiltrating and intervening in the sovereignty areas of nations and determining the sovereignty borders can be easily crossed through digital information systems and these borders are inadequate in fulfilling their known functions and have lost them. In our age, the unstoppable victory of technology has changed and continues to change the world and laws. While the modern territorial state is still characterized by borders and restrictions, digitalization and global communication networks have generally led to borders (regional and other) playing an increasingly smaller role. Everything has been significantly relativized and greatly changed the sovereign role of nation states with the effect of the digitalization and spread of information transfer. This relativity of the state through technology has been further weakened by two developments: States are increasingly integrated with supranational and international organizations and are increasingly competing with private actors at all conceivable policy levels. All of these have led to a profound change in state thought and daily life, and have broken the state's monopoly on exercising sole power and shaping society within the boundaries of society and sovereignty.

Due to digitalization, the borders that previously structured the world are becoming less important. This has consequences for states that are still defined by geographical borders. Western media, wherever they operate on the basis of information selection and control, support their own transnational business world, and the form of international communication observed in

the 1990s is that of multinational corporations gaining market share, maintaining and expanding their existing market share, and creating new markets through technological developments. This form ensures the standardization of economic business and organization, political and policy institutions and processes, technological developments, cultural values, and moral judgments. “Media and communication monopolies not only provide a specific example of culture, but also offer new tools for political manipulation.

The history of humanity is the history of states since ancient times. Modern times know the absolutist nation state as the most important domestic and foreign political actor. As a conceptual historical figure, states are politically or legally constituted communities with the highest regulatory competence or power; that is, those in power have the inherited, usurped or democratically legitimized right to make binding decisions for their citizens and, if necessary, to demand them with sanctions. There is no such institutionalized supreme power in international relations. The purpose of this article is to shed light on the phenomenon of globalization from the perspective of visual sociology. Scholars have studied globalization from a variety of often overlapping perspectives, including economics, politics, anthropology, and sociology. This article examines the visual dimensions of globalization and how these dimensions help create individual and collective identities in everyday activities. I begin by discussing globalization as a visual phenomenon. I then turn my attention to the role of the image as a preferred tool for creating and negotiating meanings, identities, and cultural affiliations in postmodern society. It is so much the case today that it is possible to envision an “imagined community” whose technological medium is visual communication. Finally, I will show how visual sociology can offer a privileged observational perspective that allows us to trace the ways in which global cultural flows find their way into individuals’ everyday experiences.

Media is a tool of domination and domination. In fact, what really rules is knowledge, information. Information is power and sovereignty. Throughout history, societies have been divided into two classes: those who govern and those who are governed. The power source of the rulers has been knowledge and wisdom. Power and the desire to govern are fluid and expansive. The history of states is always explained by power struggles and relations, both internally and externally. The basis of these power struggles is belief and culture. What gives rise to belief and

culture is information/knowledge. Changes in information fundamentally shake and structurally change the social system, politics, economy and cultural life.

With the end of the religious and sectarian wars called the Thirty Years' War, which took place in Europe between 1618 and 1648, the feudal state system was replaced by modern states (nation states).

The modern state and its nationalism were not limited to Europe. The Europeans, conditioned to expand, conquered Latin America, Asia and Africa. The European imperialists imposed the nation-state structure and nationalism on the countries they ruled and whose borders they drew after the wars.

Nation means "lineage" in Latin. However, with the French Revolution, instead of blood ties, it began to refer to people in the sense of identity and often the same language, culture or religion. To build modern France, kings first brought people together with the sword, then with language and culture. Thus, the French state invented the French nation. All states are constructed in a somewhat artificial manner and to a certain degree. Nation-states are usually defined as having territory (geography), population, independence, governance and specific characteristics.

When I say constructed, I mean a structure that was deliberately created, but largely accepted.

Every ruling power demands obedience and legitimacy from the governed. Michel Foucault With the political methods that Foucault calls the disciplinary regime, feudal structures were broken down and transformed into nation states – divide, fragment and rule policies. The modern state understanding that started in Europe represents a colonial and expansionist mentality. They are the representatives of this mentality that imposes the construction of a nation state on other societies and forces them to model it. The aim here is control and easy management – the Panopticon. Just like the imposition of the Tanzimat Edict and the Capitulations, which were the first and important concrete steps of Westernization, on us. Feudal structures have been constantly destroyed and many nation states have been built in their place. But today, the structures and powers of these states that they emerged with have been broken. With the information regime, the daily lives and thoughts of the societies controlled by nation states have come under the control of a central power. In many respects, nation states have lost their essential

qualities and raising awareness and shaping societies has fallen into the hands of this power. While nation states have built nations with different cultures and languages, the culture of a single type and specific society on a global level has eroded the cultural structure and identity of each society by exceeding the geographical borders of countries and reaching all nations. The aim is to eliminate cultural diversity and build a single type and single culture world society; and it has been largely achieved. The problem here is not the permeability and resistance of borders, but that these processes that seem natural are the plans of an invisible power. The global dominant system first destroyed the wholes that included different ethnic groups, then built small nation states from these parts and made them compete with each other; what it is doing now is uniting and rebuilding all nations mentally, culturally, politically, economically and in terms of daily life while country borders remain fixed. Michel Foucault's "disciplinary regime" and Byung Chul - Han's "information regime" refer to these processes. This study aims to define and explain the above mentioned processes by conducting a literature review.

Keywords: Nation State, Information Regime, Global Community Control.

DİJİTAL ÇAĞDA KAMU YÖNETİCİSİ PROFİLİ

Ercan OKTAY¹
Ali YILDIRIM²
Yaşar Orçun KÜÇÜKYILMAZ³

Tarihsel süreç boyunca toplumun her alanında çeşitli değişim ve dönüşümler yaşanmıştır. Geri dönüşü olmayacak etkiler bırakan her bir değişim beraberinde yeni uygulamalar, sorunlara yeni çözüm önerileri ve yeni yönetim tarzları getirmiştir. Bu süreçte organizasyonlar söz konusu değişim ve beraberinde getirdiği yeniliklerden en çok etkilenen yapılar olmuştur. Özellikle teknolojik değişim ve beklentilere bağlı olarak kamu yönetimi alanında görülen dijitalleşme eğilimi, eğitim-öğretimden ekonomiye, çalışma hayatından vatandaş taleplerinin karşılanmasına kadar pek çok alanda sunulan kamu hizmetlerinde farklı uygulamalara ve sorunlara yeni çözümler sunmaya zorunlu kılmıştır. Buna bağlı olarak kamu yönetiminde iyi planlama, uygun teknoloji kullanımı ve güçlü güvenlik önlemleri gerektiren dijitalleşme süreci, vatandaşlara daha iyi hizmet edebilme ve yönetim süreçlerini modernize ederek etkin ve verimli yönetim imkanları sunmaktadır. Aynı zamanda kamu hizmetlerinin kalitesini artırırken, vatandaşlarla olan ilişkileri de güçlendirmektedir. Ancak bu durumun gerçekleşebilmesi için kurum ve kuruluşların dijital süreçle uyumlu olmaları kaçınılmazdır. Diğer bir ifade ile dijitalleşme her ne kadar teknoloji tabanlı görülse de başarılı bir dijital dönüşümde organizasyonun sahip olduğu kültürün de dijitalleşmeye uyumlu olması gerekmektedir. Söz konusu uyumun sağlanabilmesinde organizasyonun yöneticisinin önemli sorumluluğu bulunmaktadır. Çünkü bir organizasyonun sahip olduğu kültürün oluşumu, sürdürülmesi ve değişiminde yöneticinin rolü oldukça önemlidir. Buna bağlı olarak kamu yönetimi alanında dijital çağa uyum sağlanabilmesi, uyumun sürdürülmesi ve başarılı bir yönetim için kamu yöneticilerinin tutum ve davranışları önemli görülmektedir. Dijital dönüşümü hedefleyen yöneticiler, zaman zaman organizasyonun sahip olduğu yerleşik kültürün değişime zorlanması durumunda dirençle karşılaşabilmektedirler. Değişime karşı gösterilen direncin üstesinden gelmek ve dijitalleşmeyi başlatabilmek için yöneticilerin dijital liderlik becerilerine sahip olmaları gerekmektedir.

Çünkü dijital dönüşüm, bu süreci başarıyla yönetebilecek yeterliklere sahip, bireyleri faaliyete

¹ Prof. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi.

² Doç. Dr., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, aliyildirim@kmu.edu.tr, 0000-0002-1400-8121

geçirerek kurumu amaç ve hedeflerine ulaştıracak dijital liderlere ihtiyaç duymaktadır. Bu bağlamda dijital liderlik modeli, dijital ortamda çalışacak, akıl yürütme, problem çözme ve öz disiplinin önemli olacağı bir yapıyı öngörmektedir. Dijital çağın liderleri, başkalarını hedefe ulaşma konusunda teşvik eden, sorunların çözümünde farklı bakış açılarına sahip olan, gelecek odaklı, yeni yaklaşımlara açık ve gerektiğinde söz konusu yaklaşımları uygulayabilen, yenilikçi, diğerlerinden farklı davranabilen, sürekli öğrenme eğilimli, gerektiğinde kalıplaşmış uygulamalardan vazgeçebilen ve empati kurabilen kişilerdir. Bununla beraber dijital liderler küresel bakış açısına sahip, dijital okuryazarlığı olan, farklı kültür ve yaş grupları ile çalışabilecek, iş birliğine önem veren, katılımcı ve kararlı bireylerdir. Ancak kamu yöneticisi dijital liderlik davranışı sergilemeden önce ilk olarak içinde bulunduğu dijital ortamı iyi anlamaya çalışmalı ve çağın gereksinimlerinin neler olduğunu doğru tespit etmelidir. Dijital çağın en önemli özelliklerinden biri hız ve değişimdir. Özellikle bilgi akışındaki hız, değişim ve farklılaşmayı zorunlu hale getirebilmektedir. Kamu yöneticilerinin, dijital teknolojilere hâkim olması ve bu teknolojileri etkin bir şekilde kullanabilmesi gerekmektedir. Değişim ve dönüşüm ile uyumlu olabilmek için sürekli öğrenmeye özen göstermeli ve yeniliğe açık olunmalıdır. Ayrıca teknolojinin ve toplumsal dinamiklerin hızla değişmesi, kamu yöneticilerinin esnek ve hızlı adaptasyon yeteneklerini geliştirmesini gerektirmektedir. Dijital çağın bir diğer önemli özelliği ise hız ve değişimin beraberinde getireceği risk ve belirsizlik durumudur. Hızlı değişen ortamda belirsizlikler artarak risk alma davranışı kaçınılmaz olduğundan belirsizliklerin en aza indirilmesi ve riskin dengede tutulması sağlanmalıdır. Dijital çağın sahip olduğu diğer bir özellik ise çok sayıda farklı bireylerle çalışma gereksinimidir. Çünkü dijital çağ, dijital ortamda farklı bireylerin bir arada çalışmalarını, sorunlara birlikte çözüm üretmelerini, aynı hedefe birden çok kişinin odaklanarak sonuç almalarını beklemektedir. Bu bağlamda kamu yöneticileri çeşitliliği teşvik eden ve kapsayıcı politikalar geliştiren bir yaklaşımla, dijital araçlar sayesinde bu katılımı teşvik etmeli ve toplumsal geri bildirimleri dikkate almalıdırlar. Dijital çağın bilgi teknoloji merkezli olması da diğer bir özelliğini yansıtmaktadır. Özellikle dijital platformda bilgi teknolojilerinden yararlanılması, verilerin analizine, istatistiksel yöntemlerle desteklenen kararların alınmasına ve yöneticilerin daha etkili ve hedef odaklı stratejiler geliştirmesine olanak tanımaktadır. Bununla birlikte, kamu yöneticilerinin kararlarını daha şeffaf bir şekilde

³ Arş. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, orcunkucukyilmaz@kmu.edu.tr

paylaşmalarını ve topluma hesap verebilir olmalarını da sağlamaktadır. Böylece kamu yöneticileri için öncelikli sorumluluk haline gelen güvenliğin ve mahremiyetin korunması için güven inşa edilerek vatandaşlarda oluşabilecek güven probleminin önüne geçilmiş olacak ve yönetime katılmaları teşvik edilecektir. Diğer taraftan sorunlara karşı yeni çözümler geliştirme ve mevcut sorunlara yenilikçi yaklaşım sergileme yeteneği, dijital çağın bir gerekliliği olduğundan kamu yöneticileri, girişimcilik becerilerini geliştirmelidir. Çünkü dijitalleşme, kamu yöneticisi profilini geleneksel yönetimin yüklediği sorumluluk anlayışından ayırarak hızlı karar alabilen, sorunların oluşmasını beklemeyip erken değişikliklerle durumu kontrol altına alan, istek ve taleplere duyarlı, girişimci ve teknoloji ile uyumlu bir hale getirmiştir. Ancak bütün bunların sağlanabilmesi ve dijital dönüşüm stratejisinin uygulanması için yöneticilere yeterli ve gerekli sorumlulukların kontrollü bir şekilde verilmesi büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Dijital Liderlik, Kamu Yöneticisi

PUBLIC ADMINISTRATOR PROFILE IN THE DIGITAL AGE

Throughout the historical process, various changes and transformations have occurred in every aspect of society. Each change that leaves irreversible effects has brought with it new practices, new solutions to problems and new management styles. In this process, organizations have been the structures most affected by this change and the innovations it brought with it. The digitalization trend seen in the field of public administration, especially due to technological changes and expectations, has made it necessary to offer new solutions to different applications and problems in public services offered in many areas from education to economy, from working life to meeting citizen demands. Accordingly, the attitudes and behaviors of public administrators are considered important for adapting to the digital age in the field of public administration, maintaining harmony and successful management. Managers aiming for digital transformation may sometimes encounter resistance if the established culture of the organization is forced to change. In order to overcome resistance to change and initiate digitalization, managers need to have digital leadership skills. Because digital transformation requires digital leaders who have the competencies to manage this process successfully and who will activate individuals and help the institution achieve its goals and objectives. The leaders of the digital age are people who

encourage others to achieve their goals, have different perspectives in solving problems are future-oriented are open to new approaches and can apply these approaches when necessary are innovative, can act differently from others, tend to learn continuously, can give up stereotyped practices when necessary and can empathize. Digitalization has separated the profile of the public administrator from the understanding of responsibility imposed by traditional management and has transformed it into a person who can make quick decisions, who does not wait for problems to arise and takes control of the situation with early changes, who is sensitive to requests and demands, who is enterprising and compatible with technology. However, in order to achieve all these and to implement the digital transformation strategy, it is of great importance that managers are given sufficient and necessary responsibilities in a controlled manner.

Keywords: Digitalization, Digital Leadership, Public Administrator.

ULUS MARKALAMA AÇISINDAN TÜRKİYE MİLLİ OLİMPİYAT KOMİTESİNİN 2024 PARİS OLİMPİYATLARINDAKİ FAALİYETLERİ VE BİR ÖNERİ

Aliye KIRAY¹
Aşina GÜLERARSLAN ÖZDENGÜL²

Ulus marka (nation brand) kavramı ilk olarak 1990'lı yıllarda Simon Anholt tarafından ortaya atılmıştır (<https://goodcountry.org/simon-anholt/>). Ulus markalama süreci, devletlerin belirli bir markalama stratejisi doğrultusunda yürütmeleri gereken bir süreç olmakla birlikte o ulusun vatandaşlarından yabancı ülke kamuoyuna, resmi kurum ve kuruluşlardan özel sektöre, iş insanlarından sanatçılara, sporculardan siyasetçilere kadar çok aktörlü bir denklemi gerektirmektedir. Anholt, ülkelerin de ürün veya kurumlar gibi markalanabileceğini ve dünyadaki her ulusun belirli bir marka imajına sahip olduğunu belirtmiş; ayrıca ulus markalamanın devletlerin en yetkili mercileri tarafından yönetilen bir süreç olduğunu ifade etmiştir. Ulus markanın değeri Anholt-Ipsos, Future Brand ve Brand Finance gibi endeksler tarafından ölçülerek her ulusun marka değer sıralaması yapılmaktadır. Ulus markalama sürecinde, devletin resmi makamları ile bu makamların oluşturduğu komisyonlar ve görevlendirilen uzman ekipler doğrudan, ulusu oluşturan vatandaşlar ise dolaylı olarak sorumluluk sahibidirler. Volcic & Andrejevic'e göre ulus markalama, devlet kurumları ve vatandaşlar tarafından ortak bir yaratım süreciyle hayata geçirildiği ölçüde başarılı olabilir. Dolayısıyla ulus markalama sürecini yürüten devletin resmî kurumları ile ulusu meydana getiren vatandaşların ulusa dair algılarının uzlaşmış olması önem arz etmektedir. Ulus markalama; bir ulusun diğer uluslardan farklılaşan bir noktada konumlanması ve istikrarlı bir kimliğin oluşturulmasıyla mümkündür ve ancak hükümet politikalarının parçası olursa başarılı sonuç alınabilir. Bununla birlikte ulus markalama kamu diplomasisinden farklı olarak yalnızca yabancı kamuoyunu etkileme girişiminden oluşmamakta; aynı zamanda ulusun kendisini tanımlamasını ifade ederek ulusal aidiyetleri ortaya koymakta ve ulusa olan bağlılığı yeniden üretmektedir. O yüzden ulus markalama yalnızca büyük hükümet politikaları ile eşdeğer görülmemekte, gündelik hayatın en ufak detaylarını bile imaj yönetimi bağlamında sürece dâhil etmektedir.

¹ Öğr. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, aliycry@gmail.com, 0000-0002-1956-9497

² Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi, asina.asina@gmail.com, 0000-0001-6981-2195

Rose'un da vurguladığı gibi ulus markalama, yalnızca bir devletin veya hükümetin markalanması değil, ulusu oluşturan siyasi, ekonomik ve toplumsal bütün etmenlerin birlikte markalanmasını gerektirmektedir (Nas, s. 24-58). Anholt'a göre bir ulus marka kimliğinin oluşturulması sürecinde öncelikle bir ülkede nelerin nasıl yapıldığının, ardından nelerin nasıl üretildiğinin, sonrasında insanların ülke hakkında ne düşündüğünün, son olarak da ülkenin kendisi hakkında ne söylediğinin tespit edilmesi ve anlaşılması gerekmektedir (Nas, 2021, s. 102-104).

Bugün dünyanın tek bir pazara dönüştüğünün altını çizen Anholt (2007, s. 1-2), küreselleşmenin hızla ilerlemesinin sonucu olarak artık her ülkenin, her şehrin ve her bölgenin dünya tüketicileri, turistleri, yatırımcıları, öğrencileri ve girişimcileri ile uluslararası spor ve kültürel etkinliklerinden pay almak, ayrıca uluslararası medyanın, diğer hükümetlerin ve diğer ülkelerin insanların dikkati ve saygısını kazanmak için birbirleriyle rekabet etmesi gerektiğini ifade etmektedir. Yine Anholt'a göre bazı oldukça ileri ülkeler itibarları zayıf veya olumsuz olduğu için ihtiyaç duydukları kadar ilgi, ziyaretçi, iş veya yatırım alamazken diğerleri onlarca yıl hatta yüzyıllar önce edindikleri iyi imajla ticaret yapmaya devam etmekte ve bugün bunu hak etmek için nispeten daha az şey yapmaktadırlar. Dolayısıyla tüm sorumlu hükümetler, halkları, kurumları ve şirketleri adına dünyanın, ülkelere ilişkin algısının ne olduğunu keşfetmeli ve bunu yönetmek için bir strateji geliştirmelidir. Halkın ruhunu, dehasını ve iradesini yansıtan bir itibar oluşturmaya çalışmak, onların işlerinin temel parçasıdır. Bu büyük görev, 21'inci yüzyılda hükümetlerin temel becerilerinden biri haline gelmiştir. Günümüzde çoğu ülke ürünlerini ve hizmetlerini tanıtmakta ve itibarlarını ellerinden geldiğince yönlendirmekteyken bunu nadiren koordineli bir şekilde yapmaktadırlar. Anholt'a (2008, s. 265-266) göre Asya'da ülkelerin çoğu uluslararası itibarlarının ekonomik ve politik güçlerindeki hızlı büyümeyle aynı oranda ilerlemesini sağlamaya çalışıyor. Bir kısmı da olumsuz itibarlarının hak edilmediğine ve ülkelerinin ilerlemesini engellediğine inanıyor. Diğerleri ise bir imajları olsaydı ve şu anki anonimliklerinden kurtulsalardı küresel pazarda daha etkili bir şekilde yer alabileceklerini düşünüyor. Ayrıca hükümetler genellikle ulusal imaj (national image) ve itibar söz konusu olduğunda bunun bir şekilde pazarlama iletişimi yoluyla inşa edilebileceği, tersine çevrilebileceği veya manipüle edilebileceği yanılısına düşüyor. Oysa ki ulus markalama; destinasyon markalaması veya diğer ticari markalamalardan çok daha farklıdır. Çünkü burada

satışa sunulan tek bir ürün veya hizmet yoktur, basit bir tanıtım hedefi de yoktur, daha ziyade insanların ülkeyi farklı bir ışıktaki görmesini sağlama arzusu vardır. Bu nedenle, ticari tanıtım tekniklerinin yetersiz olma ihtimali çok yüksektir.

Rose (2010, s. 254-270), “Devlet markalaşması, devletlerin her zaman yaptığı bir değişimi mi temsil ediyor yoksa pazarlama ve halkla ilişkiler şirketlerinin müdahalesi ulus devletlerin geleneksel işlevlerini sonsuza dek değiştirdi mi?” sorusunu tartışmaya açarak gelinen noktada vatandaşlığın metalaştırılması ve sığ bir milliyetçiliğin güçlendirilmesiyle karşı karşıya kalındığını ifade etmektedir. “Kamuoyunun devlete yönelik tutumları ile devletin üretilmiş imajı arasındaki uçurum, çoğu zaman herhangi bir devlet markalaştırma çalışmasıyla kapatılamayacak kadar büyük olabilir.” tespitinde bulunan Rose, bazı durumlarda ise ticari reklamcılık ile devlet pazarlaması arasındaki çizgiyi görmenin oldukça zor olduğunu altını çizmektedir. Örneğin 1992 Kış Olimpiyatları için Kanada hükümetinin 5 milyon dolarlık reklam kampanyasının sloganı, “Our athletes, the pride of a nation” [Bizim sporcularımız, bir ulusun gururu] şeklinde tasarlanmıştı. O yıl Kanada Olimpiyat takımının kıyafetlerini üreten Roots şirketi giyim satmak için gururu kullanırken hükümet de milliyetçiliğin kendi versiyonunu satmak için Kanada gururunu kullanmıştı.

Volcic & Andrejevic’ e (2011, s. 605, 614) göre küreselleşme çağında özel sektör milliyetçiliğin ticari gücünü benimserken devlet de pazarlamacıların bazı stratejilerini benimsemektedir. Bir marka yaratmak ve benimsenmesi ile etkisini değerlendirmek, yani onun yatırım getirisini ölçmek, halkın izlenmesini gerektirirken markanın etkinliği halkın harekete geçmesine bağlıdır. Çünkü markalaşmanın yönetim mantığı, “tüketicileri yönetmek”ten “vatandaşları harekete geçirme”ye doğru bir döngü oluşturur.

Bu çalışmada Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “Cumhuriyetimizin 100. kuruluş yıldönümüne armağan” olarak hazırlanan, 02/03/2007 tarihli ve 26450 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren “Türkiye Turizm Stratejisi 2023” temalı “Eylem Planı 2007-2013” dokümanı, Kültür ve Turizm Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı ve 2024-2028 Stratejik Planı ile diğer dokümanlar ve sosyal medya hesapları, ayrıca Bakanlığın ilgili kuruluşu olan Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı’nın faaliyetleri incelenerek ülkemizin markalaşma stratejisi ve eylemleri mercek altına alınmıştır. Bununla birlikte bu çalışmada,

Bakanlıkla doğrudan bağlantısı olmamakla beraber ulus markalama serüveninde ciddi bir yeri olacağına inandığımız Türkiye Milli Olimpiyat Komitesinin Paris 2024 Yaz Olimpiyat Oyunları sürecindeki faaliyetleri incelenmiş ve birtakım öneriler geliştirilmiştir. Türkiye'nin ulus markalama serüveninin vatandaşların iş birliğinin yanı sıra pek çok kurum ve kuruluşla istişare ve eşgüdüm halinde yürütülmesi gerektiğini öne süren bu araştırma, iş birliği ve etkileşimi yüksek bir ulus markalama kampanyası için “Yönetim ve İş Birlikleri”, “Değerler ve İlkeler”, “Alt Yapı ve Yetkinlikler”, “Performans”, “Medya ve İletişim”, “Etkileşim” başlıkları altında bir ulus markalama yönetim stratejisi belirlenmesini tavsiye etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Ulus Markalama, Türkiye Tanıtım Kampanyası, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi, Paris 2024 Yaz Olimpiyat Oyunları

ACTIVITIES OF THE TURKISH NATIONAL OLYMPIC COMMITTEE IN THE 2024 PARIS OLYMPICS IN TERMS OF NATION BRANDING AND A SUGGESTION

The concept of nation branding was first put forward by Simon Anholt in the 1990s. Anholt stated that countries can be branded just like products or institutions and that every nation in the world has a specific brand image. The nation branding process is a process that states must carry out in line with a specific branding strategy, and it requires an equation with multiple actors, from the citizens of that nation to the foreign public, from official institutions and organizations to the private sector, from business people to artists, from athletes to politicians.

In this study, the “Action Plan 2007-2013” document with the theme “Turkey Tourism Strategy 2023” prepared by the Ministry of Culture and Tourism as a “gift for the 100th anniversary of our Republic” and published in the Official Gazette dated 02/03/2007 and numbered 26450 and entered into force, the Ministry of Culture and Tourism 2019-2023 Strategic Plan and 2024-2028 Strategic Plan and other documents and social media accounts, as well as the activities of the relevant institution of the Ministry, the Turkish Tourism Promotion and Development Agency, were examined and our country's branding strategy and actions were revealed. In addition, in this study, the activities of the Turkish National Olympic Committee, which we believe will have a serious place in the nation branding adventure despite not being directly

affiliated with the Ministry, were examined during the Paris 2024 Summer Olympic Games and some suggestions were developed. This research, which suggests that Turkey's nation branding adventure should be carried out in consultation and coordination with many institutions and organizations as well as with the cooperation of citizens, recommends that a nation branding management strategy be determined under the titles of "Management and Collaborations", "Values and Principles", "Infrastructure and Competencies", "Performance", "Media and Communication", and "Interaction" for a nation branding campaign with high cooperation and interaction.

Keywords: Nation Branding, Türkiye Promotion Campaign, Turkish National Olympic Committee, Paris 2024 Summer Olympic Games.